

Skolebruksplan 2016 – 2030. «Rett bygg på rett sted til rett tid»

ASKI ESARK-21-201610283-1

Hva saken gjelder:

Byrådet legger med dette fram forslag til skolebruksplan for 2016-2030. Skolebruksplanen er kommunens viktigste plandokument for planlegging av utforming av skoleanlegg og framtidig skolestruktur. Den overordnede målsettingen med skolebruksplanen er at den skal støtte opp under visjonen for bergensskolen: «*Kompetanse for alle i mulighetenes skole*», og gi grunnlag for planlegging av en skolestruktur og skoleanlegg som legger til rette for gode læringsmiljø som fremmer læring.

Byrådet har gjennomført en åpen og bred høringsprosess. Høringsutkastet til skolebruksplanen ble utformet med tanke på at flest mulig skulle få innsikt i premissgrunnlaget for planen og få anledning til å uttale seg om forslagene. Dette for å gi et best mulig diskusjons- og beslutningsgrunnlag knyttet til utforming av framtidig skoleanlegg og skolestruktur i Bergen kommune. De rundt 100 høringsinnspillene som har kommet inn har vist at det er stort engasjement rundt bergensskolen, og byrådet vil takke for alle innspill som har kommet inn og som har vært en forutsetning for å utarbeide en best mulig plan.

Byrådet legger opp til en skolestruktur som skal være bærekraftig i flere år fremover og som kan møte fremtidens behov. Elevtallet i bergensskolen forventes å stige frem mot 2030. En økning i elevtallet gjør det nødvendig å planlegge kapasitetsutvidelser på eksisterende skoler, samtidig som det kan være behov for bygging av nye skoleanlegg. Samtidig medfører det vurdering av skolestruktur i områder med overkapasitet. Totalt sett er det tilstrekkelig elevkapasitet i bergensskolen, men ikke nødvendigvis på riktig plass. Det innebærer at det er nødvendig å prioritere kapasitetsutvidelser der det forventes økning i elevtallet som tilsier behov for økt kapasitet. Byrådet har i sin anbefaling om skolestruktur i de ulike bydelene lagt til grunn at det skal være en helhetlig, bærekraftig skolestruktur, «rett bygg på rett sted til rett tid».

Byrådet vil fortsatt at det skal være fritt skolevalg i Bergen kommune. Samtidig er det slik at fritt skolevalg er en utfordring i forhold til målet om å ha «rett skole på rett sted til rett tid». Det er i dag flere skoler som har et til dels vesentlig høyere elevtall enn det faktiske antall elever som bor i opptaksområdet til skolen. Dette gjør at arbeidet med prognoser og planlegging av hensiktsmessige strukturtiltak i enkelte tilfeller kan være krevende. Det kan også utløse behov for investeringer på skoler der dette ellers ikke ville vært nødvendig. Byrådet mener at det derfor er behov for en praksis der elevtallsprognoser og forventede kapasitetsutfordringer, i større grad enn i dag, blir styrende for inntak av elever etter fritt skolevalg.

Skoleforfallet i Bergen har resultert i stengte bygg og klasserom. De siste årene er det avdekket et stort og alvorlig vedlikeholdsetterslep på skoleanleggene i Bergen. 21 grunnskoler

og rundt 6750 elever går i skoler som ikke har helseverngodkjenning. Kommunen har med utgangspunkt i omfattende handlingsplaner for skoleanleggene allerede gjennomført flere store nybygg- og rehabiliteringsprosjekter. Flere skoleanlegg er under bygging og det planlegges flere byggeprosjekter i årene fremover. Byrådet i Bergen vil innhente vedlikeholdsetterslepet og sikre tilstrekkelige ressurser til vedlikehold av skolen slik at skoleforfallet ikke gjentar seg. Dette innebærer at en løfter frem og prioriterer tiltak på skolene der det haster grunnet tilstand.

Omfanget av vedlikeholdsetterslepet, sett i sammenheng med tilpassing til et bærekraftig investerings- og gjelds nivå, gjør at det er nødvendig for kommunen å foreta en stram prioritering. Herunder stiller det krav til at kommunen må vurdere og prioritere hvilke skoleanlegg som de neste årene skal rehabiliteres, oppgraderes, bygges nye/utvides og hvilke skoleanlegg som skal avvikles for å redusere kostnadene. Det er nødvendig å vurdere hele skolestrukturen samlet slik at investeringene blir brukt der det er størst behov - rett bygg på rett sted til rett tid. Ved rullinger av økonomiplanen vil de enkelte prosjektene bli konkretisert med framdriftsplaner og årlige investeringsbeløp.

De fysiske rammene har betydning for elevenes læring på den måten at de i større og mindre grad kan stimulere eller begrense valg av metoder og læringsbeslutninger. For å oppnå et best mulig læringsmiljø som fremmer læring, er det derfor ikke tilstrekkelig at en skole er på rett sted til rett tid. Når nye skoleanlegg skal utformes, må disse være i tråd med kunnskap om hva som fremmer læring. Denne kunnskapen gir igjen implikasjoner for utforming av skoleanlegg. Byrådet mener at Bergen kommune fortsatt skal bygge skoler med fleksible arealer. Det vil si skoler med større og mindre rom, allrom og spesialiserte rom, arealer for ro og konsentrasjon og arealer for aktivitet og utfoldelse. Skoleanlegget skal også være fleksibelt i den forstand at framtidige endringer og utvikling av pedagogisk praksis kan fanges opp av bygget.

Utdanning er nøkkelen til utviklingen av et inkluderende kunnskapssamfunn og er det viktigste virkemidlet for sosial utjevning. Byrådet i Bergen har målrettet innsats i områder med svakere levekår gjennom blant annet språktiltak i barnehagene og omfordeling av lærerressurser. Samtidig er byrådet opptatt av at alle elever i bergensskolen skal oppleve å være i gode og funksjonelle skolebygg, uavhengig av bosted. Byrådet vil derfor løfte områder med svakere levekår når det gjelder skoleanlegg, for å gi elever i alle bydeler gode og likeverdige oppvekstvilkår.

Byrådet vil at skolene i Bergen skal fungere som en positiv drivkraft i byutviklingen. Etablering av nye skoleanlegg gjør områder attraktive for barnefamilier å bo og leve i. Byrådet vil skape gode møteplasser som kan skape samhold i nærmiljøet, og nye skoler skal derfor utformes slik at de også kan fungere som nærmiljøanlegg. Der det ligger til rette for det vil byrådet samlokalisere barnehage, skole, idrett og kultur.

Skolene er viktige arenaer for helsefremmende arbeid. Skolene har en sentral rolle i kommunens arbeid med folkehelse og i utjevningen av lokale sosiale helseforskjeller. Dette innebærer blant annet at skolene skal fungere som nærmiljøanlegg, de skal tilrettelegge for fysisk aktivitet og gode vaner knyttet til mat og måltider. Det helsefremmende aspektet gjelder både gode inne- og uteareal, beliggenhet og tilkomst til skoleanleggene. Prosjektet «svøm bergen», og tilgang til gode gymfasiliteter er også viktige bestanddeler i folkehelseperspektivet. Skolene har en viktig rolle når det gjelder å samkjøre gode tjenestetilbud gjennom hele grunnskoleløpet og på den måten være med å sikre at flest mulig fullfører videregående opplæring gjennom tidlig innsats.

Begrunnelse for fremleggelse for bystyret:

Oppgaver for Bergen bystyre 2015-2019, vedtatt i bystyret 21.10.15 i B-sak 234-15. Pkt. 4.1: Kommunale planer. Overordnede fag- og sektorplaner/delplaner.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

1. Bystyret slutter seg til Skolebruksplan 2016 – 2030 sine mål og premisser slik at kommunen har «rett bygg på rett sted til rett tid».
2. Bystyret slutter seg til forslag til justeringer i areal- og funksjonsprogram (pkt. 3.1, 3.2, 3.3 i saken).
3. Fritt skolevalg opprettholdes i Bergen kommune, men skolenes kapasitet og elevtallsprognoser legges til grunn for inntak. I opptaksområder til skoler der elevprognosene viser at det kan forventes kapasitetsutfordringer på sikt, må skolene gjennomføre en mer restriktiv praksis knyttet til fritt skolevalg, slik det er beskrevet i saken.
4. Bystyret slutter seg til følgende nedleggelse av svømmebasseng i tråd med premissene i saken som fremgår av kapittel 4:
 - a) Landåshallen sitt svømmebasseng avvikles men forsøkes opprettholdt til Hunstad eller Lærerhøyskolen sitt basseng kan tas i bruk.
 - b) Storetveit skole sitt svømmebasseng avvikles fra sommeren 2017.
 - c) Rå skole sitt svømmebasseng avvikles fra sommeren 2019.
5. I vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019 er det avsatt totalt 4212,9 mill. kroner til rehabilitering, oppgradering utvidelse av kapasitet på skoleanleggene samt bygging av idrettshaller i tilknytning til skoler. Byrådets anbefaling i denne skolebruksplanen, sammen med tidligere anslag knyttet til rehabilitering av skoleanleggene utløser et merbehov utover dette på ca. 1544 mill. kroner. Av dette utgjør anslagsvis 395 mill. kr. kapasitetsutvidelser på skoleanleggene og 100 mill. bygging av nye idrettshaller. Byrådet må i forslaget til budsjett 2017 og økonomiplan 2017-2020 konkretisere de enkelte prosjektene med framdriftsplaner og årlige investeringsbeløp. Det må komme tydelig fram hvordan økonomiplanen følger opp de enkelte prosjektene i skolebruksplanen.
6. Bystyret slutter seg til en bærekraftig og helhetlig skolestruktur med følgende strukturtiltak pr. bydel:
 - a) Arna bydel
 - i) Haugland skole avvikles fra skoleåret 2018/2019, når ungdomstrinnet på Ytre-Arna legges ned (se omtale under pkt 5.1.2).
 - ii) Ytre Arna skole rehabiliteres med svømmebasseng og nærmiljøfunksjon. Det forventes at skolen kan rehabiliteres fra høsten 2020, når skolen kan få tilgang til avlastningsarealer på egnet tomt i Arna bydel etter Garnes ungdomsskole.
 - iii) Tidligere vedtak om å bygge Seimsmyrane erstattes av at Garnes ungdomsskole rehabiliteres for 400 elever og en beholder og oppgraderer paviljongen slik at kapasiteten på skolen blir 500 elever.

- iv) Plan for skole på Seimsmyrane skrinlegges og arbeidet med reguleringsplanarbeidet avsluttes. Det vurderes tomteavsetning til skoleformål i Arna bydel på lang sikt ved rullering av kommuneplanens arealdel.
 - v) Ungdomstrinnet på Ytre Arna avvikles fra høsten 2018 når erstatningsarealer for Ytre Arna og Garnes ungdomsskole står klar.
 - vi) Garnes ungdomsskole og ungdomstrinnet fra Ytre Arna flytter inn i erstatningsarealer fra høsten 2018, når Garnes ungdomsskole skal rehabiliteres.
 - vii) En utreder muligheter og kostnader for ny gang- og sykkelbro over Arnavågen.
- b) Bergenhus bydel
- i) Christi Krybbe skoler får en økt elevtallskapasitet fra 200 til 250 elever i forbindelse med planlagt byggeprosjekt. SFO blir på hovedskolen. Skoledriften i bygget på Krybbesmauet fases ut og utearealet på Krybbesmauet beholdes til skoledrift. Skolen får avlastningsarealer på Sydneshaugen i byggeperioden etter at Nordnes skole er ferdig rehabilitert i 2019.
 - ii) Nordnes skole rehabiliteres. Det foreslås at 1.-4. trinn og elevene i den forsterkede avdelingen flyttes til Sydneshaugen i rehabiliteringsperioden. 5.-7. trinn får erstatningsarealer i Fana gymnas. Det er ønskelig at hele forsterket avdeling på Nordnes flyttes samlet, og det vil bli forsøkt så langt kapasiteten på Sydneshaugen tillater. I rehabiliteringsperioden og frem til Nordnes skole er ferdig rehabilitert tas det ikke inn nye elever i forsterket avdeling.
 - iii) Det gjennomføres ingen tiltak på Rothaugen. Eventuelle kapasitetsutfordringer løses med organisatoriske grep og/eller ombyggingstiltak.
- c) Fana bydel
- i) Nordvik skole legges ned fra skoleåret 2017/2018. Elevene får Kirkevoll skole som ny nærskole, mens de av elevene som ønsker å gå til Lysekloster kan søke seg dit.
 - ii) Det er avsatt en begynnende finansiering på 16 mill. kr. til rehabilitering av Kirkevoll, og merbehovet må avsettes ved rullering av økonomiplaner.
 - iii) Riple skule legges ned fra skoleåret 2016/2017. Elevene får Ulsmåg skole som ny nærskole.
 - iv) Midtun skole utvides med 200 elevplasser. Det vil ved rullering av økonomiplan vurderes om det skal gjøres i ett eller to byggetrinn. Utvidelsen forventes ferdigstilt i 2020. Når det gjelder avlastningsarealer for Midtun skole må en komme tilbake til dette når en vet hvor mange elever skolen må avlastes for.
 - v) Paradis skole utvides med 200 elevplasser ved at skolen får arealer i Fana gymnas fra 2018/2019.
 - vi) Når skolene er fulle (barnetrinnet) justeres opptaksgrensen mellom Nattland, Sædalen og eventuelt Kringlebotn i årlig sak om skolenes opptaksområder.

- vii) Tveiterås relokaliseres til Ulriken fra skoleåret 2018/2019. Deler av Ulriken bygges om til Tveiterås.
- viii) Paviljong på Nattland blir stående. Det gjennomføres tiltak for å oppgradere paviljongen innvendig og utvendig slik at den kan benyttes permanent. Opptaksområdet til ungdomstrinnet utvides til å omfatte alle elever fra Sædalen. Nattland oppvekststun får etablert en 7-er bane for å kompensere for utearealet som blir mindre siden paviljongen blir stående.
- ix) Paviljong blir stående på Slåtthaug. Det gjennomføres tiltak for å oppgradere paviljongen innvendig og utvendig slik at den kan benyttes permanent.
- x) Storetveit skole får bygget en mindre idrettshall i forbindelse med avvikling av svømmebassenget fra og med sommeren 2017. Hallen kan forventes ferdig i løpet av 2020.
- d) Fyllingsdalen bydel
 - i) Seljedalen rehabiliteres i tråd med vedtatt økonomiplan 2016-2019 med en elevtallskapasitet på 250 elever.
- e) Laksevåg bydel
 - i) Loddefjord skole rehabiliteres i tråd med vedtatt økonomiplan 2016-2019. Det foreslås ingen tiltak for Vadmyra.
- f) Ytrebygda bydel
 - i) Det etableres et modulbygg på Tunesflaten med plass til 200 elever, som kan stå klar til skolestart august 2017. Modulbygget blir en satellitt av Søråshøgda skole, og vil ha plass til 2 av skolens klassetrinn.
 - ii) Planlagt mindre idrettshall flyttes fra sykehjemstomten ved Råstølen til Tunesflaten.
 - iii) Det utredes muligheter for og kostnader ved å bygge en ny ungdomsskole på Søreide med plass til 400 elever. En vil komme tilbake til dette ved rullering av økonomiplan.
 - iv) Skranevatnet utvides ikke med 200 elevplasser på ungdomstrinnet.
 - v) Det etableres en mindre idrettshall på Rå ungdomsskole når svømmebassenget er avviklet.
- g) Årstad bydel
 - i) På kort sikt: Slettebakken skole overtar arealer til ISB når ISB flytter til lærerhøyskolen. Det må gjennomføres mindre tilretteleggingstiltak av ISB sine arealer. Det avklares i barnehagebruksplanen om det skal opprettes oppvekststun på Slettebakken.

- ii) På lengre sikt: Flytting av Slettebakken skole, eller tilrettelegging til mer hensiktsmessige arealer på dagens skoletomt vurderes ved rullering av skolebruksplan.
 - iii) Kronstad etableres som oppveksttun.
 - iv) Fridalen gis muligheter til å ta i mot flere elever ved at vaktmesterboligen innlemmes i skolearealet.
 - v) På Ny-Krohnborg fases den midlertidige barnehagen ut gradvis med reduksjon av 1 avdeling fra skoleåret 2017/2018 og 1 avdeling fra skoleåret 2018/2019. Byrådet går inn for bygningsmessig tilrettelegging av to tårnarealer som er estimert til 7 mill. kroner. Midler avsettes ved rullering av økonomiplan. Ungdomstrinnet på Ny-Krohnborg beholdes så lenge som mulig.
 - vi) SFO bygget på Minde skole reetableres.
 - vii) Ny skoletomt på Mindemyren må avklares i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel.
 - h) Åsane bydel
 - i) Kalvatræet skole opprettholdes.
 - ii) Haukedalen skole oppgraderes, men uten å utvide skolen til en fullverdig 400 skole.
 - iii) Det bygges ny barneskole på Ulset Vest for 400 elever. Barnetrinnet på Kyrkjekrinsen avvikles når ny skole på Ulset Vest står ferdig, som kan forventes rundt 2020.
 - iv) Det bygges ny barneskole på Rolland for 350 elever i tråd med tidligere vedtak.
 - v) Ungdomstrinnet på Eidsvåg skole legges ned, og elevene overføres til Åstveit fra skoleåret 2016/2017.
 - vi) Nye Eidsvåg skole dimensjoneres til en kapasitet på 300 elever med muligheter for noe utvidelse på lengre sikt.
 - vii) Det bygges ikke ny ungdomsskole på Leikvang. Tomten reguleres og beholdes til eventuelle fremtidige skolebehov.
 - viii) Ungdomstrinnet på Kyrkjekrinsen beholdes og skolen omgjøres til en ungdomsskole for 500 elever.
 - ix) Fremtidige elever fra Hordvik får Kyrkjekrinsen som ny ungdomsskole.
7. Det skal vurderes i barnehagebruksplanen, som legges ut til høring våren 2016, ved hvilke skoler en skal opprette eller utvide eksisterende oppveksttun.

8. Det skal gjøres en helhetlig vurdering av dagens kapasitet ved forsterkede skoler, ut fra et forventet økende behov. Det skal spesielt vurderes behov i bydelene Arna og Ytrebygda, som ikke har noen forsterkede skoler.
9. Foreslåtte faktorer (i saksutredning kap 7) legges til grunn ved vurderinger som må gjøres i forhold til om en tomt er egnet til skoleanlegg. Tomteavsetninger må gjennomføres når kommuneplanen rulleres, og gjelder områder hvor skolekapasiteten ikke vil være tilstrekkelig på lang sikt.
10. Skolebruksplanen rulleres om 4 år.

Dato: 3. mai 2016

**** Ikke slett denne linje – elektronisk godkjenning flettes inn ****

Harald Schjelderup
byrådsleder

Pål Hafstad Thorsen
byråd for barnehage, skole og idrett

Vedlegg:

- Høringsutkast skolebruksplan 2016-2030
- Arealstandarder og kravspesifikasjoner for skoleanlegg.
- Høringsinnspill

Saksutredning:

1. Innledning

I bystyresak 302/10 «Bærekraftig skolestruktur i Bergen 2011 – 2024» ble det vedtatt at skolebruksplanen skal rulleres hvert fjerde år. Byrådet legger med dette frem Skolebruksplan for 2016-2030.

Planarbeid og høringsprosess

Planutkastet er utarbeidet av en arbeidsgruppe i Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett. I utarbeidelsen av høringsutkastet har flere aktører vært involvert i arbeidet knyttet til ulike tema og problemstillinger. Det har vært to dialogmøter. Ett med private grunnskoler for å orientere om planarbeidet, og for at private grunnskoler kunne orientere om eventuelle planer som kunne virke inn på skolebruksplanen. Det andre ble gjennomført med rektorer og tillitsvalgte som har nye eller totalrenoverte arealer, og som har erfaringer med gjeldende areal- og funksjonsprogram. Hensikten med møtet var å utveksle erfaringer, og å innhente innspill og forslag til eventuelle justeringer av programmet.

Ungdommens bystyre har hatt planen oppe til diskusjon og blitt oppfordret til å komme med innspill. BBSI har bedt rektorene ved skolene om innspill til skolenes tidligere fastsatte kapasitet

Det har og vært dialog/samarbeid med Etat for bygg og eiendom (EBE) vedrørende infrastruktur og tilstand for kommunens svømmeanlegg. I tillegg har det vært innhentet faglige råd fra Etat for utbygging (EFU) vedrørende vurdering av eventuelle utvidelser, reguleringsforhold og tomter.

Informasjon om skolebruksplanens oppbygning og videre prosess ble gitt til fagorganisasjonene i drøftingsmøte i november 2015.

Om høringen

Skolebruksplanen ble sendt på høring 27. november 2015. Høringsfristen var 26.februar 2016. Høringsutkastet har vært tilgjengelig for publikum på nettsidene til BBSI. I høringsutkastet fremgår det i de ulike kapitlene hva byrådet spesielt har bedt om innspill og tilbakemelding på fra høringsinstansene. I høringsperioden har Byråd for barnehage, skole og idrett, sammen med representanter fra byrådsavdelingen, deltatt i møter med berørte parter på skolene som er foreslått nedlagt, og på folkemøter der det har vært ønske om dette.

Det er kommet inn til sammen 100 høringsuttalelser fra Samarbeidsutvalg SU på skoler og barnehage(r), arbeidstaker- og øvrige organisasjoner, velforeninger, idrettslag, andre byrådsavdelinger, privatpersoner og andre (berørte) parter. Byrådet har gått gjennom alle høringsinnspillene. Disse er presentert og oppsummert innledningsvis i hvert av hovedkapitlene i saken, under overskriften «høringsuttalelser». Alle høringsinnspillene er offentlige og ligger som vedlegg til saken.

Oppbygging av saken

Den politiske saken er bygget opp etter tilsvarende tematiske rekkefølge som høringsutkastet. Kapittel 1 i saken utgjør sakens innledning, mens kapittel 2 omhandler i hovedsak nasjonale og lokale føringer for de ulike områdene som skolebruksplanen omfatter. Saksutredningens kapittel 3, omhandler læring, rom og kommunens areal- og funksjonsprogram for skoleanlegg. Kapittel 4 tar for seg skoleanleggenes tilstand, svømmebassengenes tilstand og fremtidig bassengstruktur. Saksutredningens kapittel 5 har en innledende del, hvor det drøftes sentrale momenter i vurdering av skolestruktur i Bergen kommune, og åtte underkapitler for

kommunens respektive bydeler. I disse underkapitlene drøftes forslagene som fremgikk i høringsutkastet, høringsuttalelser som har kommet inn på bakgrunn av disse, samt byrådets vurderinger og forslag til tiltak. Kapittel 6 i saksutredningen omhandler ulike typer samlokalisering og sambruk av skoleanleggenes arealer; oppveksttun, skolehelsetjenesten og samlokalisering med idrett og kultur. Kapitlet beskrev videre lokaler og utforming av arealer til de byomfattende tjenestene, som forsterkede skoler, innføringsskoler og voksenopplæringen, Bergen kompetansesenter for læringsmiljø og kommunens leirskoletilbud. Kapittel 7 i høringsutkastet omhandler hvilke føringer kommuneplanens arealdel og den nye samfunnsdelen Bergen 2030 gir for planlegging av skoleanlegg og skolestruktur i Bergen. Videre synliggjøres faktorer som må vurderes i forhold til om en tomt er egnet til skoleanlegg.

Videre vil saksutredningen synliggjøre byrådets høringsforslag, høringsinnspillene, byrådets vurderinger og byrådets konklusjon for hvert av kapitlene i høringsutkastet. Helt sist i saksutredningen er det en samlet fremstilling av byrådets forslag til tiltak/byrådets konklusjoner.

Saken er drøftet med arbeidstakerorganisasjonene 11. mai. 2016.

2. Mål og premisser

Høringsutkastets første kapittel, «Mål og premisser», gir en introduksjon til høringsutkastet, om innholdet i planen og prosessen frem til høringsutkastet ble fremlagt. Her presenteres også elevtallsprognosene, som ligger til grunn ved vurderingene knyttet til elevkapasitet og skolestruktur. Avslutningsvis gjøres rede for nasjonale og lokale føringer for områder som skolebruksplanen omfatter.

Kapitlet inneholdt ikke høringsforslag. Syv høringsinstanser har likevel uttalt seg om kapitlet. Disse er Rektornettverket i Årstad, SU ved Minde skole, SU Fridalen og SU Slettebakken, Utdanningsforbundet Bergen, Kommunalt råd for funksjonshemmede (KRFF), Byrådsavdeling for helse og omsorg (BHO) og Byrådsavdeling for sosial, bolig og inkludering (BSBI). Uttalelsene gjøres rede for nedenfor. Høringsinnspill som knytter seg til elevtallsprognoser for konkrete bydeler eller skoler, kommenteres i kapitlene for hver enkelt bydel.

Høringsinnspill

Rektornettverket i Årstad, SU ved Minde skole, SU Fridalen og SU Slettebakken fremholder at en bør erstatte begrepet «skolebygg» med «skoleanlegg». Begrunnelsen for dette er at uteområdene er en vesentlig arena for å nå kompetansemålene.

Utdanningsforbundet Bergen peker på at prognoser for boligutbygging og bomønstre må trekkes inn i arbeidet med framtidig skolestruktur, og mener det vil skape en større treffsikkerhet i forhold til den reelle situasjonen. Utdanningsforbundet Bergen viser til tidligere erfaringer om at endringer kan skje på kort tid, og enkelte av de skolene som er rehabiliterte og nybygg som er oppførte i forrige periode, allerede har knapp kapasitet. UFB mener dette kan tyde på at en gjerne må dimensjonere litt høyere enn forventet.

Kommunalt råd for funksjonshemmede (KRFF) uttaler bekymring for ivaretagelsen av universell utforming særlig overfor bevegelseshemmede og sansehemmede. KRFF ber om at disse hensynene blir ivaretatt i de sakene som er planlagt i «Skolebruksplan 2016-2030». Rådet kommenterer at de i liten grad blir forelagt planer og brukt som rådgivende organ i

forbindelse med renovering og nybygg av skolebygg, og ønsker å få komme med innspill tidlig i prosessen.

Byrådsavdeling helse og omsorg (BHO) ser det som positivt at det i utkast til Skolebruksplanen fokuseres på skolens rolle i et levekårs- og et byutviklingsperspektiv, mens Byrådsavdeling for sosial, bolig og inkludering (BSBI) uttaler at Levekårsrapport for Bergen kommune bør legges til grunn i arbeidet med Skolebruksplanen. BHO ønsker at begrepene fra Lov om folkehelsearbeid og Forskrift om miljørettet helsevern tas inn i planen for å sikre forankring for mer helhetlig folkehelseperspektiv. Videre peker BHO på at tiltakspunktene fra Kommunens folkehelseplan 2015-2025 bør være med som føringer, både for utforming av skolebyggene/utearealene og for selve driften av skolen.

Byrådets vurderinger

Byrådet mener skolens uteområder skal være en naturlig del av læringsarealet i skoleanlegget, og samtidig ivareta behov for rekreasjon, fysisk aktivitet og sosiale møteplasser. Byrådet støtter innspillet fra Rektornettverket i Årstad, SU ved Minde skole, SU Fridalen og SU Slettebakken om at uteområdene skal utgjøre en vesentlig arena for å nå kompetansemålene, og vil i det videre bruke begrepet «skoleanlegg» i planen, der en omtaler skolers arealer inne og ute, mens en vil bruke skolebygg når det er selve skolebygget som omtales.

Byrådet er enig med Utdanningsforbundet om at mest mulig oppdaterte og langsiktige elevtallsprognoser er en forutsetning for å kunne gjøre riktige valg knyttet til skolestruktur og eventuelle endringer i skolestruktur. Slik utgjør elevtallsprognoser en kritisk faktor knyttet til målsettingen om «rett skole på rett sted til rett tid» og som planleggingsverktøy i skolebruksplaner, som rulleres hvert 4.år. Kommunens egen prognose tar utgangspunkt i dagens barnetall, planlagt boligbygging, samt historiske tall for aldersfordelte flyttemønster, boligpreferanser ved flytting og avgang til private skoler. Byrådet vil kommentere enkelte prognoser knyttet til konkrete foreslåtte tiltak, der en har sett nærmere på utvikling

Bergensskolen skal være en inkluderende skole, hvor det tilrettelegges særlig for bevegelseshemmede, sansehemmede eller elever og ansatte med særlige behov. Dette gjelder for alle kommunale bygg, og skal ivaretas gjennom prinsippet om universell utforming. Byrådet fastslår at universell utforming skal være sentralt i fremtidige kommunale bygg- og rehabiliteringsprosesser. BBSI er representert i Kommunalt råd for funksjonshemmede (KRFF) og kan jevnlig legge frem statusrapporter om byggeprosjekter, slik at KRFF kan komme med innspill til disse.

Byrådet er enig med BHO og BSBI om at investeringer i barnehager, skoler og idrett må sees i et levekårs- og et byutviklingsperspektiv. En har derfor målrettet innsats i levekårsområder gjennom blant annet språktiltak i barnehagene og omfordeling av lærerressurser. I skolebruksplanen skal det være tydelig at byrådet er opptatt av at alle elever i bergensskolen skal oppleve å være i gode og funksjonelle skolebygg, uavhengig av bosted. Byrådet vil derfor vektlegge rehabilitering av skoleanlegg i disse områdene, med sikte å gi gode og likeverdige oppvekstvilkår for i alle i Bergen kommune. I den forbindelse vises det blant annet til pågående prosjekter på Damsgård og Holen, samt forslag for Ytre-Arna i planen.

Skolebruksplanen omfattes av en rekke nasjonale og lokale føringer, som i ulik grad påvirker eller har direkte konsekvens for utforming av skoleanlegg eller planlegging av skolestruktur. I høringsutkastet er Lov om folkehelsearbeid og Forskrift om miljørettet helsevern tatt med

som føringer for planen. Byrådet mener skolene er viktige arenaer for helsefremmende arbeid og er sentrale i kommunens arbeid med folkehelse og i utjevningen av lokale sosiale helseforskjeller. Helsefremmende aspekter i skolebruksplanen skal være gjennomgående, blant annet ved å utforme skoleanlegg med gode kvaliteter, med funksjoner som tilrettelegger for fysisk aktivitet og gode vaner knyttet til mat og måltider, samt at skolene har beliggenhet og tilkomst som gjør at elever og ansatte kan gå eller sykle dit. Byrådet mener skoleanleggene også skal være helsefremmende i funksjonen som nærmiljøanlegg gjennom å stimulere til aktiviteter, fellesskap og trivsel i skolens nærmiljø. Byrådet vil videre peke på at videreføring av prosjekter som «Svøm bergen» og tilgang på gode gymfasiliteter er viktige momenter i folkehelseperspektivet, og er sentrale i flere vurderinger i skolebruksplanen.

3. Læring og rom

Kapittel 2 i høringsutkast til skolebruksplan omhandler læring og rom, og vurderinger knyttet til sammenhenger mellom disse, samt areal- og funksjonsprogram for nye skoleanlegg eller totalrehabilitering av eksisterende skoleanlegg. Målsettingen med programmet er at det skal gi lokale føringer for utforming av skoleanlegg, som gir gode rammer for elevers læring, utvikling og sosiale liv.

Det ble bedt om høringsinnspill på prosess rundt å ta i bruk fleksible arealer og til forslag til justeringer av areal- og funksjonsprogrammet. Høringsspørsmålene, høringsinnspill til dette og byrådets vurderinger fremgår tematisk under.

3.1 Prosessen rundt å ta i bruk fleksible arealer

3.1.1 Bakgrunn

I høringsutkastet fremgikk det om prosessen rundt å ta i bruk fleksible arealer at «Organisering og drift av skoler som er etablert med fleksible læringsarealer, vil være annerledes enn på skoler med tradisjonelle klasserom. Det er derfor viktig at det på skoler som skal få fleksible læringsarealer, gjennomføres prosesser for å sikre at arealene tas i bruk etter intensjonen i skolebruksplanen. Disse prosessene krever gode forberedelser og må være forankret i et ønske om å ta nybygget i bruk etter byggets utforming. Det må legges til rette for en utviklingsprosess som starter i god tid (helst to år) før innflytting og som ikke er ferdig før minst tre år etter innflytting i nytt bygg».

3.1.2 Høringsuttalelser

Fem høringsinstanser har uttalt seg om prosesser rundt å ta i bruk fleksible arealer. Disse er Skolelederforbundet, Skolenes landsforbund (Bergen), Hovedverneombud BBSI, SU ved Slettebakken skole og Organisasjonene ved Holen skole. Samtlige støtter at det skal legges til rette for en pedagogisk utviklingsprosess, slik at det er best mulig tilrettelagt for god pedagogisk praksis før en tar arealene i bruk.

Skolelederforbundet Bergen er glad for at skolebruksplanen legger opp til gode prosesser og tilføring av ressurser til pedagogiske prosesser både i forkant av, under og etter innflytting i nye bygg. Skolelederforbundet vil i denne sammenheng peke på utfordringen med at tidshorizonten i forbindelse med innflytting i midlertidige bygg og erstatningsskoler ofte er svært kort, og mener slike prosesser er nødvendig også når det gjelder i midlertidige bygg eller erstatningsskoler, ettersom disse bygges etter samme prinsipp som fleksible arealer. Hovedverneombud BBSI og Organisasjonene ved Holen skole mener personalet og organisasjonene tilknyttet skolene må bli hørt, og at skoler i utbyggingsprosjekter må få støtte fra kommunen slik at de som skal ta i bruk bygget er tilstrekkelig forberedt.

Hovedverneombud BBSI peker også på at ved omstilling eller strukturelle endringer må en vurdere konsekvenser for psykososialt og fysisk arbeidsmiljø(risiko) før vedtak, og at Arbeidsmiljøgruppene (AMG) må involveres i en slik prosess.

3.1.3 Byrådet vurdering

Byrådet viser til erfaringer med prosessen rundt å ta i bruk fleksible arealer, fremholdt av rektorer og tillitsvalgte i dialogmøte (om gjeldende areal- og funksjonsprogram) og BBSI sine egne erfaringer med slike prosesser, som peker i retning av dette har vært avgjørende for etablering og utvikling av ny og god pedagogisk praksis i fleksible arealer. Byrådet fastholder at det må legges til rette for en utviklingsprosess som starter i god tid (helst to år) før innflytting og som ikke er ferdig før minst tre år etter innflytting i nytt eller rehabilitert skolebygg, i tråd med forslag i høringsutkastet.

Byrådet registrerer at Skolelederforbundet Bergen etterlyser tilsvarende prosesser knyttet til midlertidige bygg med fleksible arealer. Byrådet støtter i utgangspunktet uttalelsen, men ser at det i enkelte byggeprosjekter er utfordrende å gjennomføre ut fra tidsaspektet. Byrådet vil likevel presisere at slike prosesser, så langt det er mulig, skal vektlegges også ved midlertidige bygg eller erstatningslokaler med fleksible arealer. Fra 2008 har det årlig vært avsatt 1 mill. til pedagogiske endringsprosesser ved skoler i forbindelse med utbyggingsprosjekter, og dette er videreført i vedtatt økonomiplanperiode 2016-2019.

3.1.4 Byrådet konklusjon og anbefaling

På bakgrunn av vurderingene over foreslår byrådet følgende tiltak:

- *Det skal gjennomføres gode pedagogiske prosesser ved overgang fra tradisjonelle skolebygg til fleksible arealer, for å sikre pedagogisk praksis med bruk av varierte gruppestørrelser, læringsstrategier og arbeidsmetoder.*
- *Skolen skal legge til rette for en utviklingsprosess som starter i god tid (helst to år) før innflytting og som ikke er ferdig før minst tre år etter innflytting i nytt bygg.*
- *Pedagogiske utviklingsprosesser skal vektlegges også ved midlertidige bygg eller erstatningslokaler med fleksible arealer. Ressurser og prosess må imidlertid vurderes i hvert enkelt prosjekt.*
- *BBSI v/Fagavdeling barnehage og skole kan veilede og støtte skolen i slike prosesser.*

3.2 Forslag til justeringer av areal- og funksjonsprogram

3.2.1 Bakgrunn

I forslag til justert areal- og funksjonsprogram for kommunale skoler i Bergen kommune ble gjeldende program fra forrige skolebruksplan lagt til grunn. På bakgrunn av forskning, vurderinger og erfaringer med programmet ble enkelte justeringer foreslått i høringsutkastet. Byrådet ba i høringsutkastet om innspill på foreslåtte justeringer.

I revidert areal- og funksjonsprogram har benevninger av arealkategorier blitt vurdert. På bakgrunn av justeringer og høringsinnspill har enkelte benevninger blitt endret. Hensikten er at benevningen skal være så deskriptiv som mulig. Støttefunksjoner knyttet til drift av skoler, herunder drift og lager, vil i programmet ha en egen funksjonskategori. Programmet inndeles i følgende arealkategorier:

- hjemmeområde

- n spesialutstyrt læringsareal (tidl. spesielt læringsareal)
- n personalarealer (tidl. personal og administrasjonsareal)
- n fellesarealer (tidl. andre funksjoner)
- n idrettsareal
- n driftsarealer
- n skolars utearealer

I høringsutkastet ble det foreslått endret dimensjonering av hjemmeområder på barnetrinnet, fra 60 til 65 barn, slik at det bygges to hjemmeområder når trinnet dimensjoneres for mer enn 65 elever. For dimensjoneringen på ungdomstrinnet, som er for 75 elever, ble det ikke foreslått noen justering. Det ble også foreslått en økt garderobekapasitet og tilsvarende reduksjon i generelt læringsareal, en presisering om at hjemmeområdene må plasseres i nærheten av hverandre i skoleanlegget og dimensjonering av storrommet i fleksible læringsareal, ut fra henvisning til veileder til Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler om 2m² pr elev pluss voksenareal.

3.2.2 Høringsuttalelser

18 høringsinstanser har uttalt seg om areal- og funksjonsprogram og forslag til justeringer av dette. Uttalelsene omhandler ulike deler av programmet, og vil gjøres rede for under. Byrådet kommenterer høringsuttalelser og gjør sine vurderinger fortløpende og knyttet til hver arealkategori.

Fleksible arealer og hjemmeområder

Skolelederforbundet Bergen støtter skolebruksplanens syn på at læringsareal i nybygg og i rehabilitering av skoler må gjenspeile den kunnskap vi har om elevers læring. Norsk Lektorlag Bergen uttrykker imidlertid at de er kritiske til fleksible arealer, og at Bergen kommune heller bør bygge tradisjonelle skolebygg hvor det er et fast klasserom til en fast elevgruppe. Norsk lektorlag Bergen kommenterer videre at kommunen kan bygge åpne og fleksible arealer i tillegg til klasserom, men at det aldri må gå på bekostning av tilstrekkelig med klasserom for klassene, arbeidsplass og personalrom for ansatte og møterom ved hver enkelt skole. Utdanningsforbundet Bergen kommenterer at de får tilbakemeldinger fra sine medlemmer om «at det å utnytte åpne og fleksible arealer på en god måte krever flere lærere enn det tradisjonelle klasserommet. Hvis lærertettheten er for lav, ender man opp med at elevene i store deler av skoletiden må oppholde seg i det store fellesarealet. Da forsvinner fleksibiliteten i de åpne løsningene.»

Utdanningsforbundet Bergen uttaler at store nok arealer og tilstrekkelig med spesialrom er viktigere enn valget mellom åpne eller tradisjonelle løsninger, og hevder det ikke er forskningsmessig belegg for at fleksible løsninger med hjemmeområder gir bedre læring. De uttaler at når Bergen kommune likevel velger dette (fleksible arealer) må man ta hensyn til tilbakemeldinger fra skoler bygget på denne måten samt gjøre vurderinger med hensyn til opplæringslov/læreplan. Tillitsvalgte ved Slettebakken skole ønsker ikke fleksible arealer, mens FAU ved Slettebakken skole er positive. FAU ved Slettebakken skole er imidlertid redde for uro, og SU mener at det trengs flere skjermede arealer. SU Slettebakken skole uttaler at fleksible arealer må inneholde flere formidlingsrom/læringsarealer – på bekostning av stort rom som skal romme alle elever. Mens SU ved Eidsvåg skole uttaler seg kritiske til formidlingssoner i hjemmeområdene, og hevder dette fremstår som svært lite fleksibelt og at

det åpner for den lærertypen som planen ikke vil ha – der læreren er formidler og eleven er passiv tilhører. SU Eidsvåg skriver i sin uttalelse at fleksible areal for elever må kunne både lukkes og åpnes opp, og at elevene bør ha trygghet i å ha sin «faste plass». SU Eidsvåg bemerker også at de ikke kjenner igjen lærerrollen som beskrives i forhold til hvordan læring drives i gamle bygg.

SU Eidsvåg uttaler videre at de ser grunn til å spørre om det ligger økonomiske motiver bak Bergen kommunes fleksible skolebygg, og stiller spørsmål ved om det er en måte «å spare» areal og dermed byggekostnader på.

Skolelederforbundet Bergen vil understreke viktigheten av at det tas tilstrekkelig høyde for endringer i elevtallsprognosene og problematiserer bruken av fleksible arealer når elevtallet overstiger normal kapasitet, og hevder en stor økning i elevtall vanskeliggjør å drive undervisning i fleksible arealer. Skolelederforbundet Bergen hevder for store elevgrupper i hjemmeområdene kan tvinge frem mer tradisjonelle undervisningsformer, som ikke samsvarer med de pedagogiske prinsipper som legges til grunn i skolebruksplanens romprogram.

Skolelederforbundet Bergen mener det er uheldig at det åpnes for bruk av organisatoriske grep for å håndtere elevtall over vedtatt kapasitet, som bruk av spesialrom til klasserom, slik det omtales i høringsutkastets kapittel 4.

Skolenes landsforbund (Bergen), Hovedverneombud BBSI og SU ved Slettebakken skole støtter ikke endring i dimensjonering (fra 60 til 65 barn) i hjemmeområdene. SU ved Eidsvåg skole støtter det som fremgår i høringsutkastet om relasjonell kompetanse som svært sentralt for læring, og at relasjon lærer – elev er viktig for elevens læring (jfr. Hattie). SU ved Eidsvåg skole fremholder imidlertid at gode relasjoner skapes i gode rom, og i grupper som har hensiktsmessig størrelse, som de definerer som grupper med færre enn 30 elever.

Flere av høringsinstansene peker på ulike hensyn som må tas til elever med særlige behov. Utdanningsforbundet Bergen hevder elever med utfordringer i selvregulering og konsentrasjon har utfordringer i slike (fleksible) arealer. SU ved Holen skole bemerker viktigheten av at fleksible og transparente skoler blir bygget på en fornuftig måte med tanke på sårbare elever og elever med spesielle behov for eksempel men hensyn til skjerming av elever som er sårbare for eksponering av lyd og lys og mennesker i bevegelse. SU ved Slettebakken skole peker på at mange minoritetsspråklige trenger undervisning i mindre grupper og ikke i åpne arealer. BHO v/Helseverneheten uttaler at fleksible arealer gir en god ressursutnyttelse, men at dette ikke må gå på bekostning av krav til et godt læringsmiljø for alle elever eller krav til universell utforming, spesielt for elever med særlige behov..

SU Eidsvåg mener Bergen kommune må ta på alvor at åpne skoler har problemer med støy, og hevder formidlingssoner ikke er bra. Både SU ved Eidsvåg skole og Utdanningsforbundet Bergen problematiserer støy i læringsarealene, mens Norsk Lektorlag hevder at «I næringslivet har trenden med åpne kontorlandskap snudd på grunn av synkende effektivitet», og begrunner dette med støy og avbrytelser, som fører til at ansatte mister konsentrasjonen.

Skolenes landsforbund (Bergen), Hovedverneombud BBSI og organisasjonene ved Holen skole mener også at hjemmeområdene må kunne skjermes mot fellesarealer. Skoleledernes landsforbund peker videre på at lærings- og arbeidsmiljøet til både elever og lærere må ivaretas både i forhold til pedagogiske muligheter og trivsel. BHO savner fokus på etablering av skolebygg med god tilgang på dagslys, både i klasserom og grupperom. SU ved Søreide skole fremholder at areal til garderobeformål bør økes. Mens SU ved Slettebakken skole ønsker større fokus på SFO og deres behov i programmet.

Byrådets vurdering

Byrådet fastholder at Bergen kommune skal bygge og rehabilitere skoler med fleksible arealer. Skoler må utformes med arealer som gir mulighet til bruk av varierte gruppestørrelser, læringsstrategier og arbeidsmetoder. Fleksible arealer legger bedre til rette for en skole med aktive og medvirkende elever, for lærere som inntar forskjellige roller tilpasset situasjon, elevgruppe og enkeltelev og organisering for effektive læringsaktiviteter. SU ved Eidsvåg skole har gitt uttrykk for at de ikke kjenner igjen lærerrollen som beskrives i forhold til hvordan læring drives i gamle bygg. Til dette vil byrådet kommentere at det utvilsomt også pågår god undervisning med mange dyktige lærere i skoler hvor det er en tradisjonell klasseromsløsning. Med det sagt ønsker byrådet at fremtidige skoleanlegg utformes ut fra kunnskap og vurderinger om læring og krav som stilles den moderne skole, og mener det best legges til rette for dette gjennom fleksible arealer.

Utdanningsforbundet Bergen uttaler at deres medlemmer opplever utfordringer knyttet til lærertetthet i fleksible arealer, og at det i større arealer er behov for flere lærere, sammenliknet med tradisjonelle klasserom. Modellen for budsjettildeling er slik at hver skole i Bergen kommune får en grunnressurs og en ressurs per elev. Ressurstilodelingsmodellen er altså lik uavhengig av skolens utforming. Ressursanvendelse og organisering er deretter opp til hver enkelt skole. Byrådet er av den oppfatning at det er lettere å få til en fleksibel bruk av lærerressursene i en skole med fleksible arealer enn i en mer tradisjonell skole. Samtidig pekes det på andre gevinster ved å undervise i fleksible arealer, som at samarbeid mellom (minst) to lærere på trinnet gjør at elevene blir kjent med og trygge på flere voksenpersoner, som videre skaper fordelene ved at en blir mindre sårbar ved sykdom eller bruk av vikar og at vikarer kan tre inn i et etablert fellesskap og planlagt opplegg. I dialogmøte ble det av rektorer på ungdomstrinnet påpekt at det var godt å ha flere voksenstemmer i en tid hvor elevene synes skolen er utfordrende.

Utdanningsforbundet Bergen uttaler at når Bergen kommune velger å bygge fleksible arealer «må man ta hensyn til tilbakemeldinger fra skoler bygget på denne måten». Byrådet er grunnleggende enig i vurderingen, og gjennomførte derfor dialogmøte med ledelse og tillitsvalgte fra skoler med erfaringer fra gjeldende areal- og funksjonsprogram. Et samlet inntrykk fra dialogmøte var at ingen av skolene ønsket seg tilbake til tidligere utforming og organisering, og at de var fornøyde med programmet og med fleksible arealer. Innspillene fra møtet er lyttet til, og det er gjort flere forslag til justeringer på bakgrunn av disse. Det ble riktig nok konstatert av flere skoleledere og tillitsvalgte at læring og undervisning i fleksible arealer tvinger frem noen fundamentale endringer, og at læringsledelse i klasserom skiller seg fra læringsledelse i fleksible arealer. Det ble her gitt en beskrivelse av en overgang fra en tradisjonell praksis med «den privatpraktiserende lærer», som kunne tenke på *sin egen praksis i sitt klasserom*, til et nytt krav om samarbeid, åpenhet og tillit mellom ansatte. Det ble pekt på at dette ga behov for å tenke annerledes, både som lærer og elev, hvor flere lærere måtte dele ansvar for elever på trinnet, i stedet for «hver lærer sin klasse», hvilket gir fordeler ved at en kan utnytte hverandres kompetanse og ressurser. Ut fra disse tilbakemeldingene, erkjenner byrådet at en slik overgang og organisasjonsendring kan være krevende. Byrådet vil likevel presisere at dette er en ønsket og nødvendig endring for en fremtidsrettet bergensskole.

Byrådet registrerer at SU ved Eidsvåg skole stiller spørsmål om det er økonomiske motiver bak at Bergen kommune bygger fleksible arealer. Byrådet viser til rapporten utarbeidet av BDO AS, som er omtalt i høringsutkast til Skolebruksplanen, «Kommunale investeringsprosjekter i skoleanlegg – en komparativ studie av kostnadsforskjeller mellom

kommuner».¹ Hensikten med rapporten var å vise forskjeller i investeringskostnadene. I tillegg skulle det gis en forklaring på årsaker til forskjellene, både i den enkelte kommunes investeringsprosesser, ulike tekniske krav, lokale føringer og andre forhold som kan belyse årsaker til dette. I rapporten fremgår det at det er en rekke faktorer som påvirker kostnadsnivå i byggprosjekter. Imidlertid antas valg av åpne eller lukkede løsninger ikke å ha påvirkning på kostnadene, men dersom det underveis i prosjektperioden, eller i etterkant, må brukes ressurser på å endre skolens utforming, kan dette være kostnadsdrivende. I dialogmøte ble det påpekt av flere at med fleksible arealer er alle arealer i bruk, og blir ikke stående ubrukt som korridorer eller rent trafikkareal. Dette peker i retning av at slike arealer er mer effektive, hvilket gir en bedre ressursanvendelse. Byrådet vil fastholde at det er utforminger som best legger til rette for god undervisning og læringsmiljø, som er avgjørende for valg av fleksible arealer. Effektive arealer og god ressursanvendelse er kun en ytterligere gevinst i denne sammenheng.

Byrådet fastholder forslaget om å endre dimensjoneringen til 65 elever per hjemmeområde på barnetrinnet, slik at det bygges to hjemmeområder når trinnet dimensjoneres for mer enn 65 elever. Bakgrunnen for den foreslåtte justeringen er at i barneskoler med 450 elever, vil antall elever pr trinn gjerne være rundt 65 elever. Dette vil innebære at for en del trinn vil faktisk elevtall være noe lavere og i praksis omtrent det samme elevtall som 2 tidligere klasser. Dersom disse arealene utformes som to (2) hjemmeområder, vil en kunne miste noen av de effektene en ønsker å oppnå ved at lærere samarbeider i læringsarealene. Byrådet er godt kjent med at det er utfordringer for en del skoler når det gjelder skolekapasitet per trinn, når det faktiske elevtall blir høyere enn arealene er dimensjonert for. Dette skaper problemer for enkelte skoler som opplever stor elevtallsvekst. Når skoler «fyller opp fra bunnen» med store kull på de yngste barnetrinnene forsvinner fleksibiliteten i arealene og muligheten for den pedagogiske variasjonen, som det legges til rette for i fleksible arealer. Bergen kommune har vært og er fortsatt i dialog med Fylkesmannen om temaet for å kunne få en felles vurdering av ovennevnte forhold. Bergen kommune ønsker å ha mulighet til og fastsette elevtallskapasitet per trinn på skoler med fleksible arealer.

I dialogmøte med rektorer ble det problematisert at hjemmeområder har lik størrelse, samtidig som elevtrinnene er av ulik størrelse. Det ble foreslått at dette kan justeres ved at hjemmeområder legges ved siden av hverandre for å gi større fleksibilitet. I tillegg har enkelte skoler med fleksible arealer gitt uttrykk for at det er utfordrende å håndtere perioder med forbigående elevtallsvekst. Sambruk av felles arealer, som store formidlingsrom og spesialutstyrte arealer, bør bidra til god arealutnyttelse for disse skolene. Byrådet har lyttet til innspillet og foreslått en presisering om at hjemmeområder legges ved siden av hverandre.

Det bør også sikres at skolene har tilstrekkelig kapasitet med garderober og toaletter, for å bedre og kunne håndtere midlertidig elevtallsvekst. Byrådet viser til at det er foreslått en økning i areal til garderober, fra 0,8 m² pr. elev til 0,9 m² pr. elev på barnetrinnet og fra 0,6 m² per elev til 0,7 m² per elev på ungdomstrinnet. De generelle læringsarealene reduseres med tilsvarende 0,1 m² pr. elev. Garderober må utformes slik at det er mulig å utvide kapasitet med ytterligere garderobeplasser ved behov. Byrådet mener ut fra dette at midlertidig elevtallsvekst i skoler med fleksible arealer i prinsippet skal kunne håndteres på lik linje med skoler med tradisjonell klasseroms-løsning.

1

http://www.skoleanlegg.utdanningsdirektoratet.no/uploads/Artikler_vedlegg/kommunale_investeringsprosjekter_Benchmarking.pdf

I hjemmeområdet skal det være rom av ulike størrelser, ut fra prinsippet om fleksible arealer, hvorav et av rommene skal være et såkalt «storrom». Dette skal være et naturlig samlingspunkt for felles aktiviteter, men alle elevene trenger ikke ha sin egen arbeidsplass i rommet. Rommet skal legge til rette for ulike læringsmiljø med tanke på variert organisering og tilpasset opplæring. Elever skal her kunne arbeide etter stasjonsundervisning, stillelesing, samarbeid, individuelt arbeid, etter arbeidsplan og med ulike konkrete og praktiske oppgaver. Når elevene sitter og jobber hver for seg ved pulter – så fordeler de seg gjerne i hele hjemmeområdet. Hjemmeområdet har samlet et areal pr. elev som overstiger kravet i forskrift for miljørettet helsevern.

Byrådet er enig med høringsinstanser som påpeker at elever og ansatte bør ha et fast areal i skolen, som kan bidra til å gi stabilitet og trygghet i skolehverdagene. Hjemmeområdene i fleksible arealer skal derfor utgjøre arealer i skolen for en fast elev- og ansattgruppe, men altså ha annen utforming enn et tradisjonelt klasserom.

Flere høringsinstanser problematiserer hensyn til elever med særlige behov. Byrådet er svært opptatt av at elever med særskilte behov skal ivaretas også når bygg er utformet med fleksible arealer. Byrådet er opptatt av at tilpasset opplæring skal skje i et inkluderende miljø med mulighet for moderat skjerming, uten at elever tas ut av hjemmeområdet til gruppen elevene tilhører. Byrådet er derfor enig med uttalelsen til SU ved Slettebakken skole, om heller å vektlegge viktigheten av rom av ulike størrelser, heller enn et stort formidlingsrom eller storrom. Erfaringer med skolebygg med store åpne arealer har vært negative, og disse har derfor blitt bygget om.

For elever som har behov for støtte gjennom skolehverdagen eller undervisning i mindre grupper, skal en kunne benytte mindre rom i hjemmeområdene, siden hjemmeområdet er utformet med rom av ulike størrelser. På den måten oppnår en med fleksible arealer både moderat skjerming, samtidig som elevene inkluderes i gruppen de er en del av. I dialogmøtet ble det fra skoler, med bare ett eller få grupperom, sagt at det var utfordrende å skulle skjerme elever med spesielle behov. Ut over dette ga flere skoler uttrykk for at det ble bedre lagt til rette for tilpasset opplæring i fleksible arealer. På bakgrunn av tilbakemeldingen ønsker byrådet presisere at hjemmeområdene bør utformes med flere grupperom av ulike størrelser og med ulik grad av transparens, for å kunne tilpasse behov for skjerming.

Ved behov for rom for særskilt tilrettelagt opplæring vil byrådet peke på at det i gjeldende standardbeskrivelser for skoler fremgår at skolen skal ha ett rom som er spesielt tilrettelagt for elever med spesielle behov.² Byrådet vil fastholde at det skal være minst ett rom i hvert skoleanlegg, som er tilrettelagt for særskilt skjerming. Dette skal være dimensjonert for tre personer og utformet som et sanserom for elever som av ulike grunner kan ha behov for ro i løpet av skoledagen.

Byrådet støtter høringsinnspill om at hjemmeområdene skal skjermes fra fellesarealer, i form av støyskjerming og visuell skjerming utfra behov for transparens. Transparens anses som et viktig prinsipp for å tilrettelegge for kvalitetsutvikling/sikring, inkludering og en lærende organisasjon. I tillegg gir det verdifullt naturlig lys til områder i skoleanlegget som ellers gjerne ikke ville hatt dette. Det ivaretas i gjeldende areal og funksjonsprogram at hjemmeområder skal ha støyskjerming fra fellesarealer, ved at en bygger hele eller deler av vegg i glassflate både inne i hjemmeområder, og mellom hjemmeområder og fellesområder. Høyden på innfelt glass vil variere ut fra hvilken hensikt transparensen skal ha.

² Standardbeskrivelser – skole, s. 6, «Rom for spesielle behov»:

https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00164/Standardbeskrivelse_164817a.pdf

Byrådet er opptatt av at Bergensskolen skal være for aktive og medvirkende elever. Både ved utforming og innredning av skoleanlegg skal det sikres både gode akustiske egenskaper med lavt støynivå og god belysning. Dette er i henhold til «Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager skoler» som kjennetegner et godt inneklima i skolen med «god luftkvalitet, gode akustiske egenskaper med lavt støynivå og god belysning.»³ Hensyn til støy og dagslys er ivaretatt i byggeprosjektene gjennom lov og forskrift.

Byrådets konklusjon og anbefaling

På bakgrunn av overnevnte vurderinger foreslår byrådet følgende tiltak.

- *Garderobekapasiteten økes fra 0,8 m² pr. elev til 0,9 m² pr. elev på barnetrinnet og fra 0,6 m² per elev til 0,7 m² per elev på ungdomstrinnet. arealene til de generelle læringsarealene reduseres med tilsvarende 0, 1 m² pr. elev for ikke å øke den totale arealrammen (for hjemmeområdet). Garderober må utformes slik at det er mulig å utvide kapasitet med ytterligere garderobeplasser ved behov.*
- *Det generelle læringsarealet dimensjoneres med 3,9 m² per elev. Arealet omfatter rom av ulike størrelser, inkludert et større rom (storrom) og noen funksjoner felles for flere hjemmeområder.*
- *Dimensjonering av antall elever for ett hjemmeområde økes fra 60 til 65 på barnetrinnet.*
- *Det presiseres i programmet at hjemmeområdene må plasseres i nærheten av hverandre i skoleanlegget, for å sikre fleksibiliteten i perioder med varierende elevtall på trinnene.*

3.2.3 Spesialutstyrt læringsareal

Spesialutstyrt læringsareal omfatter kjøkken, bibliotek, forskerrom, musikk, dans og drama og formingsverksted, og skal ivareta behov for lærings situasjoner som hjemmeområdene ikke er tilrettelagt for. I høringsutkastet ble det ikke foreslått endringer i disse arealene.

SU ved Slettebakken skole kommenterer i sin uttalelse at spesialutstyrt læringsareal er godt ivaretatt i gjeldende program. BSBI uttaler at «skolebygg har svært gode muligheter til å fylle viktige funksjoner også utover skoletid», og at en derfor bør se på mulighetene for å samordne og å etablere mer åpne bibliotek for lokalbefolkningen når det skal etableres skolebibliotek ved at det vurderes og etablerer skolebibliotekene rent fysisk slik at de vender ut mot ytre omgivelser, for å unngå barrierer og åpne for sambruk.

Byrådets vurdering

Byrådet fastholder forslag som fremgår i høringsutkastet om at det ikke skal gjøres justeringer i areal- og funksjonsprogram for spesialutstyrt læringsareal. Byrådet støtter innspillet til BSBI, og foreslår en presisering om at det skal tilstrebes å plassere skolebibliotek slik at de også vender ut mot ytre omgivelser.

³ «Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler», s.32
<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/419/Miljo-og-helse-i-barnehagen-Veileder-til-forskrift-om-milj%C3%B8rettet-helsevern-i-barnehager-og-skoler-IS-2072.pdf>

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Det presiseres at det skal det tilstrebes å plassere skolebibliotek slik at de også vender ut mot ytre omgivelser.*

3.2.4 Personalarealer

Byrådet har i behandlingen av høringsuttalelser og justeringer i areal- og funksjonsprogrammet endret benevning på personal- og administrasjonsarealer. Endringen er av teknisk art og vil anvendes videre i politisk sak, med følgende endringer:

- personal- og administrasjonsarbeidsplasser erstattes med *personalarealer*
- «administrasjonsarealer» og «personalarbeidsplasser med støttefunksjoner» erstattes med *Kontorarbeidsplasser for henholdsvis administrasjon og ledelse, lærere og annet pedagogisk personale*
- «møterom/hvilerom» erstattes med kategoriene *møterom og*
- «personalgarderobes- og toaletter» erstattes med *personalgarderobes*

Personalarealene omfatter heretter fire underkategorier; kontorarbeidsplasser (for administrasjon og ledelse, lærere og annet pedagogisk personale), møterom, personalrom og personalgarderobes.

I høringsutkastet fremgår at areal til personal- og administrasjonsarbeidsplasser skal dekke ansattes behov for kontorarbeidsplasser, møte- og pauserom. Personal- og administrasjonsareal skal tilrettelegges slik at de skal kunne være til best mulig støtte for elevenes læring. 11 høringsinstanser har uttalt seg om temaet.

Kontorarbeidsplasser (for administrasjon og ledelse, lærere og annet pedagogisk personale)

Kontorarbeidsplasser for administrasjon og ledelse

Elleve høringsinstanser har uttalt seg til at administrasjon og ledelse skal sitte i fleksible arealer. Disse er Skolenes landsforbund (Bergen), SU ved Eidsvåg skole, Hovedverneombud BBSI, SU ved Damsgård skole, Norsk lektorlag (Bergen), Fagforbundet, SU ved Holen skole, organisasjonene ved Holen skole, SU ved Slettebakken skole, SU ved Natland skole og Utdanningsforbundet Bergen.

Både SU Damsgård skole og SU ved Holen skole, som er svært kritiske til fleksible kontorlandskapsløsninger for avdelingslederne, hevder en ikke kan generalisere ut fra *en* skoles erfaringer her (Søreide). Utdanningsforbundet mener konklusjonen med å opprettholde dagens føringer er underlig, og uttrykker manglende respekt for signalene fra arbeidstakerne. De viser til studier som viser økt støy, mistrivsel osv. ved slike løsninger. SU ved Eidsvåg skole uttaler seg svært kritiske til fleksible areal for administrativt personale, og viser til Arbeidsplassforskriften kapittel 2§ 2.1, som fremhever at arbeidsplassen skal tilpasses arbeidets art. De uttaler at det ikke ser noen grunn til «å endre på løsninger som vi opplever at flertallet av skoleledere og ansatte i skolen mener fungerer godt, og legger til rette for god læring for alle!»

Hovedverneombud BBSI mener det *bør* være mulighet for cellekontor for administrasjonen hvis ønskelig, og støtter ikke gjeldende føringer for fleksible arealer for administrasjonens ansatte. FAU ved Holen skole uttrykker bekymring for innføring av åpne kontorlandskap og

fremholder at skolevirksomheter ikke har samme utbytte av åpne kontorlandskap som andre typer virksomheter. Kritikken mot fleksible arealer for administrasjonen begrunnes med behov for «umiddelbar skjerming av elever/foreldre», personvern hensyn og oppgaver som krever konfidensialitet og personvern.

Skolelederforbundet understreker behovet for tilstrekkelig tilgang til møterom/stillerom til bruk for avdelingsledere og SFO-leder. Både disse stillingenes arbeidsoppgaver knyttet til personalansvar med veiledning av ansatte, tett kontakt med foresatte og forvaltningsoppgaver som f.eks. oppfølging av inkassosaker skaper et behov for å kunne skjerme også denne ledergruppen fra forstyrrelser og gi tilstrekkelig mulighet for konfidensielle samtaler.

Fagforbundet, Skolenes landsforbund Bergen, Organisasjonene ved Holen skole og Hovedverneombudet BBSI uttaler at administrasjonens ansatte må ha cellekontor for å ta hensyn til og for å kunne ivareta elever, foresattes og læreres konfidensialitet. Både Skolenes landsforbund Bergen, Hovedverneombudet BBSI og Organisasjonene ved Holen skole viser til forskning om fleksible arealer som åpent kontorlandskap fører til plagsom støy, lavere konsentrasjon, trøtthet og jobbutfredshet, samt opplevelsen av å ha mindre mulighet for skjermete samtaler og diskusjoner. Forskning konkluderer med at kontorlandskap ikke letter kommunikasjon mellom kollegaer. Fordelen av bedret tilgjengelighet ser ut å utkonkurreres av økt støy, manglende privathet, konfidensialitet og kontroll over personlig rom. Mens SU ved Slettebakken skole uttaler at ledelsen bør ha en kombinasjon av cellekontor og fleksible løsninger.

Skolelederforbundet er glad for at det i utkast til ny skolebruksplan anbefales at det opprettes skjermet kontor for rektor, i stedet for plassering i landskap slik forrige skolebruksplan la opp til. SU ved Natland skole påpeker at en burde bruke begrepet «ledelse» fremfor «administrasjon» i programmet, og at arealer for ledelsen må utformes ut fra kunnskap en har om ledelse. SU ved Natland skole fremholder også at skoleledelsen også skal «lede voksne ansatte, og tilrettelegge både for deres arbeid, utvikling og velbefinnende».

Kontorarbeidsplasser for lærere og annet pedagogisk personale

I høringsutkastet foreslås det at det kan legges til rette for å prøve ut en alternativ organisering av lærernes arbeidsplasser for de skoler som ønsker dette. Ordningen forutsettes å ha samme arealbehov som i dag, men vil innebære at en går vekk fra faste arbeidsplasser for den enkelte lærer og erstatter dette med fleksible kontorarealer tilpasset arbeidet som skal utføres. Syv høringsinstanser har uttalt seg om ulike forhold knyttet til temaet. Disse er Skolenes landsforbund (Bergen), Utdanningsforbundet Bergen, Hovedverneombud BBSI, Organisasjonene ved Holen skole, SU Slettebakken skole, SU ved Eidsvåg skole og Fagforbundet.

Skolenes landsforbund Bergen, Hovedverneombud BBSI, Utdanningsforbundet, Organisasjonene ved Holen skole og SU ved Eidsvåg skole uttaler at lærerne må ha fast arbeidsplass, minst 6m² m og at møte- og hvilerom må komme i tillegg til dette.

Skolenes landsforbund Bergen, Hovedverneombud BBSI, Utdanningsforbundet, Organisasjonene ved Holen skole og SU ved Eidsvåg skole er kritisk til at lærernes arbeidsplasser lokaliseres til elevenes hjemmeområde, og begrunner dette med blant annet behov for nærhet til administrasjon, kollegaer (samarbeid), og avskjerming for avbrytelser. SU Slettebakken skole er derimot positiv til lærerarbeidsplasser nært elevene.

Hovedverneombudet BBSI anfører at arbeidsrommene til de ansatte ikke må være i for lang avstand til administrasjonen fordi ledelsen må være lett tilgjengelig for de ansatte, slik at informasjon og kommunikasjon blir en naturlig del av samarbeidet dem i mellom.

Organisasjonene ved Holen skole og SU ved Eidsvåg skole stiller seg negative til utstrakt bruk av glass mellom rom i disse arealene, og hevder dette kan føre til distraksjon og uro. Skolenes landsforbund ønsker heller ikke innsyn til lærerarbeidsrommene, altså ikke glassvegger, uten videre begrunnelser for dette. Utdanningsforbundet og Skolenes landsforbund advarer mot å gå bort fra faste arbeidsplasser, på bakgrunn av at det «er langt igjen til digitalisering av lærernes arbeidshverdag».

Fagforbundet peker på at det må avsettes tilstrekkelig plass tildelt arbeidsareal for assistenter, fagarbeidere og renholdere. Fagforbundet viser i sin uttalelse til erfaring med at skoler som har opp til 15 assistenter/fagarbeidere og renholdere må dele på 1-2 arbeidsstasjoner. SU Slettebakken skole etterlyser omtale av behov for arbeidsplasser for ansatte i SFO.

Møterom/hvilerom

I høringsutkastet, som viser til gjeldende areal og funksjonsprogram står det om møterom/hvilerom at det skal tilrettelegges med rom av ulik størrelse, som skal ivareta personalets behov for møter og pauser. Ett av rommene skal være tilrettelagt med et mindre kjøkken slik at det kan være et alternativ til kantinen for de i personalet som ønsker dette. Rommet skal være stort nok til å romme det største antall arbeidstakere som normalt skal bruke rommet samtidig.

Skolenes landsforbund (Bergen), Hovedverneombud BBSI og Organisasjonene ved Holen skole hevder at møte- og hvilerom for personalet og administrasjonen må være stort nok til at alle kan samles der for møtevirksomhet på dag/kveldstid og for fellespauser i løpet av arbeidsdagen. Hovedverneombudet BBSI anfører at rommet skal kunne brukes som lunsjrom på dagtid, og må derfor utstyres med enkelt kjøkken.

Hovedverneombud BBSI, Organisasjonene ved Holen skole og Skolenes landsforbund (Bergen) kommenterer at møte- og hvilerom ikke må være i kombinasjon med skolens kantine, allmenning eller amfi/aula, og begrunnet dette med at det i en ellers krevende arbeidshverdag med til dels mye støy og aktivitet bør være en mulighet for personalet å trekke seg tilbake, og slik at pausen oppleves som en reell mulighet for å hvile. Fagforbundet deler oppfatningen om at det blir tilrettelagt for store nok personalrom, slik at personalet «får en mulighet til å trekke seg tilbake i en hektisk hverdag».

Personalgarderob- og toaletter

Det skal fortsatt legges til rette for felles garderobes for yttertøy og skaplass. Det skal imidlertid være kjønnsdelte omklede rom og dusj-soner. Det tilrettelegges for både kjønnsdelte og fellestoilet for menn og kvinner.

Hovedverneombud BBSI, Skolenes landsforbund Bergen og organisasjonene ved Holen skole mener personalgarderobes og –toaletter bør plasseres i nærheten av personalets og administrasjonens arbeidsplasser. Hovedverneombudet BBSI peker på at i forbindelse med inspeksjon i arbeidstiden er det viktig at personalet ikke må bruke unødvendig tid til og fra personalgarderobene.

Byrådets vurderinger

Kontorarbeidsplasser (for administrasjon og ledelse, lærere og annet pedagogisk personale)

I forbindelse med behandling av skolebruksplanen, *Bærekraftig skolestruktur i Bergen 2011-2024*⁴ vedtok bystyret at arbeidsplasser for avdelingslederne skulle plasseres i landskap med fleksible løsninger. Siden den gang har to skoler i Bergen fått en slik utforming, Søreide skole og Ådnemarka skole. I november 2014 ble det gjennomført en evaluering av arbeidsplasser til administrasjonen, på bakgrunn av innspill fra hovedverneombud, arbeidstakerorganisasjoner og enkeltskoler. Av evalueringen fremgikk at det var mange og ulike meninger temaet, og særlig knyttet til om avdelingslederne skal ha egne cellekontorer eller sitte sammen i landskap. I dialogmøte (holdt i november 2015) fortalte en rektor om erfaringer med ledelse og administrasjon i fleksible arealer. Rektoren fortalte at det hadde vært en prosess, hvor nødvendige justeringer var gjort etter hvert, men at det fungerer godt. Byrådet erkjenner at det er få skoler i Bergen som har erfaringer med fleksible arealer for administrasjon og ledelse. Det bemerkes likevel at de få som har erfaringer er positive.

Av areal- og funksjonsprogrammet til Trondheim kommune fremkommet det at rektor skal ha eget kontor med møteplass til inntil fire personer og det etableres et kontorlandskap for øvrige ansatte i administrasjonen inkl. fleksible plasser (fagledere, SFO-leder med flere). I kravspesifikasjon til Oslo kommune fremgår ulike ordninger for rektor, og at arbeidsplassene (til de ansatte i administrasjonen) kan organiseres i åpne landskap, lukkede kontorer eller i en kombinasjon.

Byrådet mener det sentrale spørsmålet i denne vurderingen, er hvilken utforming som er best for ledelsens arbeidsoppgaver. Det kan synes som om valget tidligere stod mellom mer kategoriske utforminger; enten enkeltkontorer eller åpne landskap, men at flere nå ser i retning av en mellomløsning, med kontorløsninger som rommer flere typer arbeidsstasjoner og kan utformes på flere måter. Det essensielle er at de må tilpasses aktuelle arbeidsoppgaver. Fellesarealene og den individuelle arbeidsplassen (fast eller variert) må ses i sammenheng.

Byrådet mener skolens ledelse skal arbeide som av et ledelses-team, tilsvarende det lærere og annet pedagogisk personale gjør på trinnene. Arealet for skolens ledelse skal utformes som aktivitetsbaserte arbeidsplasser, som støtter kunnskapsorganisasjoners behov for både kunnskap- og informasjonsdeling. Utformingen skal stimulere til samarbeid, åpenhet og kvalitetssikring av virksomheten. Brukermedvirkningen i byggeprosjektene skal være med å bidra til dette. Samtidig må arealene ivareta behov for fordypning og skjerming. Funksjoner og utforming av arealene tilsier at skal søke å utforme arbeidsplasser som understøtter målene om en åpen, inkluderende og lærende organisasjon. Utformingen må legge til rette for oppgaver som knytter seg til sensitiv informasjon og til møter med enkeltpersoner eller mindre grupper. På bakgrunn av dette mener byrådet at arbeidsplasser for avdelingsledere og SFO-leder bør utformes mer åpent med tilliggende møterom og stillerom. Ut i fra erfaringen med slike arealer foreløpig er begrenset og at utviklingen kan gå i en annen retning senere, vil Byrådet at utformingen av arealene avklares i den enkelte byggeprosjekt og at det bygges arealer med en slik størrelse og utforming, at de på et senere tidspunkt kan bygges om. Byrådet fastholder forslag om at det skal opprettes eget kontor for rektor med møteplass. På rektor-kontoret skal det også legges til rette for møteplass for inntil fire personer. Forkontor og merkantilfunksjonen skal ligge i tilknytning til ledelsens arealer, det skal være støyskjerming samt mulighet for visuell skjerming mellom arealene. For å sikre lett tilgjengelighet til ledelsen, er det viktig at ledelsens areal legges sentralt i skoleanlegget, fortrinnsvis ved eller nær hovedinngang og allmenning. Arealene til skolens administrasjon skal være et naturlig henvendelsespunkt for besøkende til skolen. Det skal derfor etableres et

⁴, b-sak 302/10

forkontor med skranke og arbeidsplass med mulighet for skjerming. Forkontoret skal være lett tilgjengelig for ansatte, elever og besøkende, fortrinnsvis ved eller nær hovedinngang.

Byrådet fastholder forslag i høringsutkastet om personalarbeidsplasser, at arbeidsplassene til lærerne på samme trinn samles i tverrfaglige teamrom, med ideelt 5-8 personer pr. rom. Lærerarbeidsplassene skal lokaliseres i tilknytning til elevenes hjemmeområde. Arealet må gi plass til støttefunksjoner som kopiering og lignende. I tillegg må det avsettes tilstrekkelig plass til delte arbeidsplasser for assistenter, morsmållærere, ansatte med lav stillingsprosent og studenter. Til personalarbeidsplasser avsettes 6 m² pr arbeidsplass, og i dette inngår individuell arbeidsplass samt samarbeidsrom for formelle og uformelle møter, telefonrom og stillerom.

Areal- og funksjonsprogrammet til Trondheim kommune legger opp til at det skal være et kontor for lærerne på hvert enkelt klassetrinn. Innredning vil være individuelle arbeidsplasser med oppbevaring til hver enkelt arbeidsplass. Plassering av kontorarealer i bygget presiseres ikke. I Oslo kommune dimensjoneres en lærerarbeidsplass pr 11 elever. Til dette avsettes 6 m² pr lærerarbeidsplass, og i dette arealet inngår i hovedsak individuell kontorplass (3,5-5 m² per person), men også 1-2,5 m² til samarbeidsrom for formelle og uformelle møter, telefonrom og stillerom/studiecelle for ekstra konsentrasjonskrevende arbeid.

Byrådet opprettholder forslag om at det legges til rette for å prøve ut en alternativ organisering av lærernes arbeidsplasser for de skoler som ønsker dette. Den alternative organiseringen innebærer at en går vekk fra faste arbeidsplasser for den enkelte lærer og erstatter dette med soneinndelte, aktivitetsbaserte arbeidsplasser, tilpasset arbeidet som skal utføres. Utformingen forutsettes å ha samme arealbehov som i dag.

Møterom

Et eller flere møterom av ulik størrelse bør legges i nærheten av administrasjonen og et eller flere møterom i nærheten av lærernes kontorarbeidsplasser. Møterom kan gjerne ha nøytral atkomst slik at de er tilgjengelige for flere grupper, som for eksempel elevrådet, foreldreutvalget, ulike organisasjoner og lag. Pause og hvilerom utstyres med kjøkken, og det fremkommer i areal- og funksjonsprogram i detalj hvordan dette utformes. Ett av møterommene skal være tilrettelagt med et enkelt tekjøkken slik at det kan være et alternativ til kantinen for de i personalet som ønsker dette. Rommet skal være stort nok til å romme det største antall arbeidstakere som normalt skal bruke rommet samtidig. Det skal være plass til oppslag og de ansattes posthyller.

Personalgarderobes

Plassering av personalgarderobes (inkludert toaletter) vurderes ut fra hensiktsmessighet og plassering i forhold til byggets utforming.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *I fremtidige skoleanlegg skal det etableres eget kontor for rektor med møterom for inntil fire personer. Merkantil funksjon bør legges i tilknytning til areal for ledelsen, men imidlertid skjermet fra denne.*
- *Arealet for skolens ledelse skal utformes som aktivitetsbaserte arbeidsplasser, som støtter kunnskapsorganisasjoners behov for både kunnskap- og informasjonsdeling. Utformingen skal stimulere til samarbeid, åpenhet og kvalitetssikring av virksomheten. Brukermedvirkningen i byggeprosjektene skal være med å bidra til dette. Samtidig må*

arealene ivareta behov for fordypning og skjerming. Funksjoner og utforming av arealene tilsier at en skal søke å utforme arbeidsplasser som understøtter målene om en åpen, inkluderende og lærende organisasjon.

- *Forslag i høringsutkastet om personalarbeidsplasser fastholdes. Arbeidsplassene til lærerne på samme trinn samles i tverrfaglige teamrom med ideelt 5-8 personer pr. rom. Lærerarbeidsplassene skal lokaliseres i tilknytning til elevenes hjemmeområde. Arealet må gi plass til støttefunksjoner som kopiering og lignende. I tillegg må det avsettes tilstrekkelig plass til delte arbeidsplasser for assistenter, morsmåslærere, ansatte med lav stillingsprosent og studenter.*
- *Det legges til rette for at skoler som ønsker det, kan prøve ut en alternativ organisering av lærernes arbeidsplasser, ved at en går vekk fra faste arbeidsplasser for den enkelte lærer og erstatter dette med soneinndelte, aktivitetsbaserte arbeidsplasser tilpasset arbeidet som skal utføres. Ordningen forutsettes å ha samme arealbehov som i dag.*
- *Skoleanlegget skal ha garderober dimensjonert for personalgruppen. Garderobene skal være delvis kjønnsdelte. Det skal være felles garderobe med skap/hyller for yttertøy og sko, men kjønnsdelte dusj- og omklede rom. Et tilstrekkelig antall personaltoaletter lokaliseres fortrinnsvis til personalfasilitetene.*

3.2.5 Fellesarealer

Fellesarealer omfatter arealene for kantine, skolehelsetjeneste, drift og lager og allmenning- og sosiale møteplasser.

Skolehelsetjeneste

I høringsutkast til areal- og funksjonsprogram er det ikke foreslått å øke arealet til denne tjenesten. Utdanningsforbundet mener at skolehelsetjenesten bør disponere egne lokaler uten sambruk. Byrådsavdeling for helse og omsorg ber om en ny vurdering av skolehelsetjenestens arealbehov. De vurderer behovet til å være totalt 75 kvm, inkludert møterom som er felles med skolen, derav et areal på 45 kvm som primært brukes av skolehelsetjenesten men også i sambruk med annet personell. De grunngir det med kommunens økte satsing på skolehelsetjenesten i årene framover, der tverrfaglig kompetanse og forebyggende arbeid skal styrkes, noe som gjør at det vil være behov for større plass til helsepersonell på skolene. De viser også til vedtak i Arbeidsmiljøutvalget i Byrådsavdeling for helse og omsorg, der tilsvarende arealkrav fremmes.

Byrådets vurdering

Skolehelsetjenesten disponerer areal på skolene til sine tjenester. Byrådet registrerer imidlertid at det er ulikt hvor mye areal de disponerer på den enkelte skole, hvor mye arealene er i bruk og i hvor stor grad det er sambruk av arealene med skolens ordinære drift. I høringsutkastet er det ikke foreslått å øke arealnормen, men det fastholdes 30m² til funksjonen. I de andre storbyene er arealrammene for tilsvarende funksjon henholdsvis 31 m² i Stavanger (for helsesøster og lege), 20 m² i Trondheim (for kun helsesøster) og 40 m² i Oslo kommune (for skolehelsesøster, lege og logoped).

Byrådet opprettholder standpunktet om ikke å øke arealrammen, som i gjeldende program er på 30 m² for skolehelsetjenesten, ut i fra at en vurderer at skolene samlet sett har tilstrekkelig areal som kan disponeres til dette formålet. Byrådet vil imidlertid tilstrebe dialog med skolehelsetjenesten i hvert enkelt byggeprosjekt, slik at arealene utformes og tilrettelegges hensiktsmessig.

3.2.6 Idrettsarealer

I høringsutkastet vises det til gjeldende program, at «Idrettsarealene skal ivareta behovet for areal til kroppsøving på grunnskolens ulike trinn. Arealene er dimensjonert ut fra skolens behov for idrettsareal og inneholder gymsal, garderobes, apparatrom og lagerplass.

Idrettsarealene kan også anvendes som samlingssted i kultur- og læringssammenheng.

Dersom skolens behov er tilsvarende en dobbel gymsal (700 m²), bør hallen bygges som en volleyballhall.» Det ble ikke foreslått justering av idrettsarealer i høringsutkastet.

BHO uttaler at alle skoler må ha gymsal, og begrunnet dette med stadig større helseproblem knyttet til overvekt hos barn og unge, og at det følgelig er viktig å ha godt tilrettelagt gymsal med garderobes, eller tilgang på sådan, for alle skoler. BHO hevder at stort samlingsrom ikke er en god erstatning for dette.

Idrettsrådet i Bergen fremholder at utearealer må skape vilkår for allsidig fysisk aktivitet. Innearealer må fremme fysisk aktivitet i det daglige. Nye skoler eller skoler som bygger om gymsaler må få flerbrukshall i full skala. Min 20X40m spilleflate. Den peker vider på at det har blitt bygget mindre haller i tilknytning til skoler. Idrettsrådet støtter ikke dette, og begrunner det med at det er uøkonomisk og begrenser bruken. De anbefaler å starte forsøk med åpen gymsal om morgenen før skolestart.

Ungdommens bystyre har i møte 21.april 2016 vedtatt en uttalelse som sier at det bør være skillevegger i dusjområder i gymarealer.

Byrådets vurdering

Byrådet støtter høringsinstansenes syn på at fysisk aktivitet er viktig for barn og unge, og vil derfor understreke at alle skoler skal ha tilgang på idrettsarealer, enten i form av egne gymsaler eller idrettshaller i nærheten.

Byrådet ønsker at skolebruksplanen og idrettsplanen kan sees i sammenheng, og at en derfor bruker tilsvarende begreper om funksjoner og arealer i begge planene. For å bedre kunne vurdere idrettens og skolens behov i sammenheng, foreslår byråden å bytte ut begrepene volleyballhall og dobbel gymsal med følgende tekst i areal og funksjonsprogrammet:

Det skal bygges idrettshall som vekselvis kan brukes til ulike idrettsaktiviteter uten tidskrevende klargjøring eller omgjøring, det vil si at hallen kan ha løpende vekselbruk mellom idretter. Det legges til grunn minimum en aktivitetsflate som gir rett til å kunne søke spillemidler til prosjektet. Valg av størrelse avklares i prosjektet der arealtilgang og skolens behov vurderes særskilt opp mot nettokostnad og sees i sammenheng med idrettens behov som vurderes i rullering av gjeldende Idrettsplan «Idrettsbyen Bergen – et steg foran».

Endringen innebærer ingen forandring der en bygger ordinær gymsal.

Byrådet ønsker å komme Ungdommens bystyre i møte og vil i justert areal- og funksjonsprogram presisere at skoleanlegg som bygges eller rehabiliteres skal ha skillevegger i dusjene.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Benevning av volleyballhall og dobbel gymsal endres til idrettshall.*

3.2.7 Skolens utearealer

Skolens utearealer omfatter tomt, trafikk, parkering og elevarealer.

Høringsuttalelser

I høringsutkastet vises det til at utearealet ved skoleanlegg skal ivareta flere funksjoner; som en naturlig del av læringsarealet og som en arena for rekreasjon, fysisk aktivitet og sosiale møteplasser. I høringsutkastet ble det ikke foreslått justeringer av størrelse eller funksjoner i skolens utearealer. Fire høringsinstanser har uttalt seg spesielt om skolens uteområder, og disse er Kommunalt råd for funksjonshemmede, SU ved Søreide skole, Byrådsavdeling for helse og omsorg (BHO) og Byrådsavdeling for sosial, bolig og inkludering (BSBI)

I høringsuttalelsen fra Kommunalt råd for funksjonshemmede understreker organisasjonen viktigheten av at tilgjengelighet, sikkerhet og fysiske utfordringer som prinsipper legges til grunn for utvikling av gode og helhetlige utearealer. SU ved Søreide skole mener det bør tas inn krav om uteareal under tak. Byrådsavdeling for helse og omsorg (BHO) er positive til omtalen av utearealer i høringsutkastet, og peker på at utearealene må ha tilstrekkelig størrelse og ha hensiktsmessig utforming for å fungere som gode møteplasser, trygghet og fysisk aktivitet, i tillegg til rene undervisningsaktiviteter. BHO uttaler at det bør arbeides mot å fastsette normer for arealstørrelse også når det gjelder uteområder for skoler. De forslår også et nytt prinsipp for utvikling av gode og helhetlige utearealer, om at «Utearealene skal utformes med tanke på å forebygge mobbing og vold mellom elever.», og det vises til veileder utarbeidet av det kriminalitetsforebyggende råd der det foreslås tiltak i forbindelse med fysisk utforming og arealplanlegging. BHO peker på at skolebruksplanen også burde omhandle støy i elevenes uteareal, spesielt med tanke på at skoler skal bygges i områder som er spesielt utsatt for veitrafikkstøy og flystøy. Det begrunnes med at støy er en miljøfaktor som kan ha negativ innvirkning på barn- og unges helse og burde være prioritert i arbeidet med å vurdere tomter for skolebygg.

Byrådets vurdering

Byrådet fastholder at det ikke gjøres justeringer i arealkategorien skolens utearealer. Det er et mål at størrelsen på utearealene til skolene følger anbefalingene fra Helsedirektoratet, med minimumsareal ved middels store skoler (mellom 100 og 300 elever) på ca. 10 000 m² og for store skoler (flere enn 300 elever) på ca. 15 000 m². For hver elev over 300 kommer et tillegg på 25 m².⁵ For sentrumsnære skoler er det imidlertid en utfordring å imøtekomme dette. En forutsetter da at dette kompenseres med godt tilrettelagte utearealer og aktivitetsmuligheter i nærområdene. Innspillene som omhandler universell utforming og hensyn til støy i utearealer støttes av byrådet, og byrådet er enig i at disse hensynene er viktige for gode læringsmiljø. Byrådet mener skolens uteområder bør inneholde idrettsanlegg og nærmiljøanlegg, som en del av og/eller i tilknytning til skolens utearealer. Dette må vurderes i hvert enkelt byggeprosjekt. I arealene bør det vurderes synergieffekter på garderobes for utendørsanlegg. Utearealer bør sees i sammenheng med idrettens behov, som vurderes i rullering av gjeldende Idrettsplan «Idrettsbyen Bergen – et sted foran».

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Størrelse eller funksjoner i skolens uteområder endres ikke i justert program.*

⁵ <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/731/Skolens-utearealer-om-behovet-for-arealnormer-og-virkemidler-IS-1130.pdf>

3.2.8 Øvrige innspill om (foreslåtte) justeringer til areal- og funksjonsprogram

Hovedverneombud BBSI fremholder at arealnormen som gjelder for permanente skolebygg også må gjelde for midlertidige skolebygg, da det kommer frem av skolebruksplanen at bruken av midlertidige bygg vil vare med inntil 5-6 år for samme bygg. Hovedverneombud BBSI peker på at regelen er at bygg som skal plasseres inntil to år ikke er å anse som midlertidig, men permanent. Arealene som skal brukes av de ansatte må tilpasses kravene der hver arbeidsplass bør være 6 m², ut fra Arbeidstilsynets norm. Aksjonsgruppen for Ungdomsskole på Søreide (AFUS) viser til at de har lang erfaring med modulbygg, og peker på at disse arealene ikke fremstår som «fleksible». AFUS hevder modulbygg vil være best tilpasset en tradisjonell klasseromsundervisning.

Fagforbundet forutsetter at alle nye og renoverte bygg har en universell utforming. Kommunalt råd for funksjonshemmede er bekymret for ivaretagelsen av universell utforming særlig overfor bevegelseshemmede og sansehemmede. KRFF ber om at disse hensynene blir ivaretatt i de sakene som er planlagt i «Skolebruksplan 2016-2030». Rådet mener de i liten grad blir forelagt planer og brukt som rådgivende organ i forbindelse med renovering og nybygg av skolebygg, og ønsker å få komme med innspill tidlig i prosessen.

Skolelederforbundet Bergen savner vurderinger av beredskapsmessig art i utkast til skolebruksplan. Gjennom arbeidet med felles beredskapsplan for skolene i Bergen fremkommer behov for effektive varslingsanlegg, alternative evakueringsmuligheter og muligheter for barrikadering i undervisningsrom. Skolelederforbundet mener det må tas hensyn til disse behovene ved utarbeidelse av både funksjonsbeskrivelser og arealplaner.

Utdanningsforbundet Bergen fremholder viktigheten av at skolens ledelse, ansatte, verneombud og tillitsvalgte får medvirke og blir lyttet til i planleggingsfasen og i gjennomføringen av rehabilitering og nybygg. I sammenheng med rehabilitering er det viktig å sikre at personalets fysiske arbeidsvilkår er gode og funksjonelle i rehabiliteringsperioden. Der det skal igangsettes større omstillinger og strukturelle endringer må det gjennomføres en risikovurdering, da i samråd med arbeidsmiljøgruppene.

Utdanningsforbundet Bergen peker på at de har fått flere tilbakemeldinger om at det er utfordrende når personalet splittes opp i ulike bygg og på ulike skoler under byggeprosesser. Det må tas hensyn til viktigheten av at personalet er samlet, da oppsplitting gir negative virkninger på samarbeid og det psykososiale arbeidsmiljøet. BHO minner i sin høringsuttalelse om at det ved nybygg og rehabilitering av skoler skal gå en skriftlig henvendelse til Etat for barn og familie om oppnevning av medlem i brukergruppe ved den lokale skole.

Byrådets vurderinger

Byrådets legger til grunn at gjeldende areal- og funksjonsprogram også omfatter midlertidige bygg. Imidlertid kan det være utfordringer knyttet til midlertidige byggs plassering og utforming, og det må gjøres vurderinger av ulike hensyn knyttet til ulike prosjekter. Når det gjelder gymfasiliteter, vil byrådet understreke at alle skoler, også de som er i midlertidige bygg, skal ha tilgang på gymfasiliteter. I midlertidige bygg kan det være hensiktsmessig å leie gymfasiliteter i stedet for å bygge disse i prosjektet.

Byrådet støtter KRFF i at universell utforming skal være sentralt i fremtidige kommunale bygg- og rehabiliteringsprosesser. Byrådet vil igjen peke på at BBSI er representert i Kommunalt råd for funksjonshemmede (KRFF) og kan jevnlig legge frem statusrapporter om byggeprosjekter, slik at KRFF kan komme med innspill til disse. Byrådet vil understreke at krav om universell utforming skal ivaretas i alle planlagte tiltak i skolebygg, for å sikre et

trygt og godt læringsmiljø for alle elever i bergensskolen. Ved rehabilitering av eldre skolebygg skal kravet også etterkommes.

Seksjon for samfunnssikkerhet og beredskap har ansvar for å påse at Bergen kommune oppfyller kravene i «Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven)» med tilhørende forskrifter, og koordinerer kommunens arbeid innen samfunnssikkerhet og beredskap.

Byrådet er enige med Utdanningsforbundet Bergen om at brukerne skal få medvirke og bli lyttet til i planleggingsfasen og gjennomføringen av rehabilitering og nybygg. Bergen kommune har en prosjektorganisering som skal ivareta brukermedvirkning. I de enkelte byggeprosjekter ledes brukergruppen av rektor. I tillegg til blant annet skolens ledelse er verneombud og tillitsvalgte representert i brukergruppen.

Byrådet har forståelse for at det er utfordrende i byggeprosjekter, når personalet splittelse i ulike bygg, og er i utgangspunktet enig med høringsinstansene om at det er best å flytte skoler samlet i en rehabiliteringsfase der det er mulig, og fortrinnsvis i nærmiljøet. Det er derfor nødvendig å vurdere hvilke alternativ som er best ut fra ressurser og lokaler som er tilgjengelig.

3.3 Forslag til øvrige justeringer i programmet

3.3.1 Bakgrunn

Øvrige justeringer som er foreslått i høringsutkastet, omfatter forsterkede avdelinger og skoler, kulturskole og velkomstklasser. I tillegg ble det foreslått begrepsendring (fra nettoareal til funksjonsareal), allmenning og møteplass, endring arealnorm kombinertskoler, samlingsrom for skoler uten gymsal, avsetning av midler til kunst og skilting ved skoleanleggene. Under gjøres rede for forslag der det er mottatt høringsuttalelser.

Forsterkede avdelinger og -skoler

Bergen har organisert særskilte tilbud for elever med utviklingshemming og/eller lærevansker ved noen av skolene i kommunen. På alle skoler (unntatt Tveiterås) er gruppene tilknyttet ordinære skoler, og disse skolene omtales som forsterkede skoler. Elever med behov for fysiske hjelpemidler har behov for større arealnorm enn andre elever, fordi utstyr og hjelpemidler må være lett tilgjengelig gjennom skoledagen. Ved nybygg/rehabilitering av skoler må en ta stilling til om skolen skal være en forsterket skole. I høringsutkastet ble det ikke foreslått endringer i areal til forsterkede avdelinger. Når det planlegges å opprette eller utvide forsterkede avdelinger, vil Bergen kommune følge gjeldende arealnorm:

- n** Arealnormen pr. elev er i gjennomsnitt 10 m² bruttoareal i det nye arealprogrammet. For hver elev i spesialgruppe med plasskrevende utstyr øremerkes areal tilsvarende dette multiplisert med 2.
- n** Arealnormen blir noe lavere for elever i spesialgrupper uten plasskrevende utstyr. Det avsettes øremerket areal tilsvarende ordinært bruttoareal pr. elev multiplisert med 1,5.

KRFF ser med tilfredshet at arealnormer og standarder for areal pr. elev og den enkeltes elevs behov er tatt med i skolebruksplanen. I deres høringsuttalelse til Skolebruksplanen i 2007 – 2016 etterlyste de slike standarder. KRFF uttrykker bekymring knyttet til at arealnormen synes koblet opp mot spesialskoler med uttrykket: ”elever i spesialgrupper”. KRFF vil påpeke at det er viktig at det ved all oppgradering og nybygging av skoler tas høyde for at det på enhver nærskole kan komme elever med særlige behov. BHO v/Helsevernenheten peker på at

ergoterapitjenesten har god kompetanse på tilrettelegging for elever med behov for mye plasskrevende utstyr, og er enige i at arealet til elevene i forsterkede avdelinger bør multipliseres med 2. Dette tilsier at arealnormen pr. elev i gjennomsnitt utgjør 2*10 m² bruttoareal i forsterkede avdelinger.

BHO v/Helsevernenheten kommenterer at retten til å gå på nærskolen kan gi utfordringer der nærskoler ikke er forsterkede skoler. De mener derfor det bør bemerkes at skolen likevel har plikt på seg til å tilrettelegge både utvendig, så vel som innvendig for elever med særlige behov.

Hovedverneombud BBSI uttaler at ved utforming og innredning til skoleanlegg (ved forsterkede skoler) må det foretas en helhetstenkning for å ivareta brukernes behov for forsvarlig helse-, miljø- og sikkerhetsforhold, samtidig som det må legges til rette for kreativ utfoldelse, trivsel og gode psykososiale forhold. Det uttales videre at det må tas hensyn til antall barn, barnas alderstrinn, ulike aktivitetsbehov inne og ute og spesielle hensyn som for eksempel ulike funksjonshemninger.

Hovedverneombud, SU ved Fridalen skole, Årstad bydels rektornettverk og Tveiterås problematiserer at foreslått arealnorm er lav. SU ved Fridalen skole skriver i sin høringsuttalelse at arealnormen som er foreslått i høringsutkastet er for lav, og sikter blant annet til at flere elever har en plasskrevende utstyrsark. SU ved Fridalen skole og Årstad bydels rektornettverk foreslår at arealnormen for forsterkede avdelinger økes til 30 m². SU ved Tveiterås skole uttaler at det er viktig at arealene som beregnes til elever med store lærevansker er romslige nok til å imøtekomme behovet for mangfold i innlæringen og tilrettelegging for den enkelte elev. Om forslag til arealnorm (på 20 m²) viser Tveiterås til sammenligning Oslo kommune, som har en standard på 34 m² for elever med autisme, med en brutto nettofaktor på 1,54. Hovedverneombudet viser også til kravspesifikasjoner for skoleanlegg i Oslo kommune, og mener kravene til skoleanlegg for elever med særskilte behov i Bergen kommune skal være de samme som i Oslo kommune.⁶

Hovedverneombudet BBSI kommenterer at personalet ved forsterkede skoler oftere er utsatt for skader fra elever, og at det bør tas særlig hensyn til helse-, miljø- og sikkerhetsforhold for denne gruppen ansatte.

Hovedverneombudet BBSI fremholder en rekke funksjoner som bør ivaretas knyttet til elever med særskilte behov. Det pekes på behov for individuelle rom (med ulik størrelse) for flere elever, som må romme utstyr og ha takskinner. Spesielt pekes på behov for enkeltrom for elever med autisme. Videre at garderober må være lett tilgjengelig fra inngang og dimensjoneres ut fra at elever trenger assistanse og har plasskrevende utstyr. Det anføres at avdelingen bør ha to bad, hvorav et må tilpasses elever som har størst pleiebehov. Det kreves kontorarbeidsplasser for ansatte på 6m² per lærer, og møterom lokalisert i nærheten av avdelingen.

Byrådets vurdering

Byrådet vil peke på at en må skille mellom arealnorm for forsterkede avdelinger og arealbehov for elever tilknyttet tilbudet på kommunens ene spesialskole, ut fra at elevgruppene kan ha svært ulike behov for tilpasninger og areal. Ved etablering eller utvidelse

⁶ <http://fkok.no/files/FKOK2012/FKOK%20Skoleanlegg%20Del%201%20Virksomhetskrav%20v22.pdf>

av forsterkede avdelinger må arealbehov vurderes i hvert enkelt byggeprosjekt ut fra elevgruppens behov.

Bergen kommune sin arealnorm for forsterkede avdelinger og skoler er fastlagt på bakgrunn av at det også er muligheter for sambruk av areal på skoler med forsterkede avdelinger, for eksempel spesialutstyrte arealer og gymarealer. For en spesialscole er ikke sambruksmulighetene de samme som på forsterkede skoler. Kommunens arealnorm er derfor ikke retningsgivende for denne skolen. Byrådet er enig i at det bør utarbeides funksjonsbeskrivelser for forsterkede avdelinger og -skoler.

Velkomstklasser

I høringsutkastet fremgikk om velkomstklasser at «Innføringstilbudet til nyankomne minoritetsspråklige elever som tidligere var på Nygård skole er desentralisert. Elevene starter nå i velkomstklasser på ordinære grunnskoler. Ved opprettelse av velkomstklasser på ulike skoler må en sikre at læringsarealer ivaretar følgende funksjoner:

- n En-til-en dialog med plass til to brukere
- n Samarbeids- og diskusjons- soner 2-4 elever.
- n Samtalesone for flere
- n Formidling og fellesopplevelser for hele gruppen
- n Tilgjengelig storrom for hele gruppen

Arealene skal være i sambruk i skolens øvrige læringsarealer.»

SU ved Slettebakken skole støtter forslag om arealer til innføringstilbud til nyankomne elever.

Byrådets vurdering

Byrådet fastholder forslag i areal- og funksjonsprogram om velkomstklasser.

Kulturskole

Fra høringsutkastet fremgikk at «ved rehabilitering og nybygg av skoler ønsker kulturskolen å involveres i planprosessen slik at kulturskolens behov tydeliggjøres overfor skolens byggprosjektgrupper. BBSI må gjennom dialog med kulturskolen sikre deres medvirkning i byggprosjekter.» Utdanningsforbundet Bergen kommenterte at det må være tilstrekkelig lagringsplass forkulturskolen.

Byrådets vurdering

BBSI vil i dialog med EFU involvere Kulturskolen, KRFF og skolehelsetjenesten i planlegging av byggeprosjekter, slik at de kan uttale seg innenfor gjeldende rammer i prosjektene. I konkrete prosjekter og brukergrupper har rektor anledning til å trekke inn aktører i brukergrupper, mens BBSI stiller i brukergrupper ved behov.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Arealrammen for de forsterkede skolene opprettholdes, slik det er foreslått i høringsutkastet, som er 10 m² bruttoareal *2 for hver elev med plasskrevende utstyr på forsterkede skoler og 10 m² bruttoareal *1,5 for elever i forsterkede skoler uten plasskrevende utstyr.*

- *Det utarbeides funksjonsprogram for arealene i forsterkede avdelinger og -skoler.*
- *Ved opprettelse av velkomstklasser på ulike skoler må en sikre at læringsarealer ivaretar følgende funksjoner:*
 - *En-til-en dialog med plass til to brukere*
 - *Samarbeids- og diskusjons- soner 2-4 elever.*
 - *Samtalesone for flere*
 - *Formidling og fellesopplevelser for hele gruppen*
 - *Tilgjengelig storrom for hele gruppen*

Arealene skal være i sambruk i skolens øvrige læringsarealer.

- *Skoleanleggene skal utsmykkes med både profesjonell kunst og brukernes produksjon. Avsetting av ressurser til dette må sees i sammenheng med tildelingen fra kunstnerisk utsmykningsfond, og avklares i hvert enkelt byggeprosjekt. Utsmykningen kan være med både estetiske, så vel som lærende elementer.*
- *Skoleanleggene skal ha tydelig skilting både utvendig og innvendig, og skal være identitetsskapende (med blant annet skolens navn og kommunens emblem) og bidra til at en enkelt kan orientere seg i skoleanlegget.*
- *Ved utarbeiding av rutiner for møblering av bygg, hvis ansvar er Etat for utbygging (EFU), skal BBSI være premissleverandør for anskaffelsene, for å sikre at møbleringen er i tråd med øvrige funksjoner i programmet.*

Arealstandard, kravspesifikasjoner og arealprogram

I behandling av forrige skolebruksplan vedtok Bystyret at det skulle «utarbeides forslag til «normalstandard» for skolebygg basert på nøktern kvalitet med god byggeskikk. Videre at det fastsettes standard krav til uteareal og for inventar/utstyr». På bakgrunn av dette ble det utarbeidet «Standardbeskrivelser – skoler»⁷. I forbindelse med forslag til justeringer av programmet er «normalstandard» endret og har tittelen «Arealstandarder og kravspesifikasjoner for skoleanlegg», som altså utgjør justerte standardbeskrivelse for Bergen kommune. Dokumentet følger vedlagt saken. Dette er et administrativt dokument til bruk i byggeprosjekter. Administrasjonen kan i løpet planperioden gjøre endringer i dokumentet. Eventuelle endringer skal være i tråd med bystyrets vedtak i saken om areal- og funksjonsprogram.

Basert på endringene som er foreslått i programmet, vises forslag til arealprogram i tabellform under.

⁷ https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00164/Standardbeskrivelse_164817a.pdf

AREALPROGRAM FOR SKOLEANLEGG I BERGEN KOMMUNE

SKOLETYPE:		B300	Pr.elev	B400	Pr.elev	B500	Pr.elev	B600	Pr.elev	B700	Pr.elev	K600	Pr.elev	K800	Pr.elev	U300	Pr.elev	U400	Pr.elev	U500	Pr.elev	U600	Pr.elev
HJEMMEOMRÅDE:																							
GENERELLE LÆRINGSAREALER		1170	3,90	1560	3,90	1950	3,90	2340	3,90	2730	3,90	2340	3,90	3120	3,90	1170	3,90	1560	3,90	1950	3,90	2340	3,90
SFO-BASE		60	0,20	80	0,20	100	0,20	120	0,20	140	0,20	84	0,14	112	0,14								
ELEVGARDEROBER OG TOALETTER		270	0,90	360	0,90	450	0,90	540	0,90	630	0,90	480	0,80	640	0,80	210	0,70	280	0,70	350	0,70	420	0,70
SUM HJEMMEOMRÅDE:		1500	5,00	2000	5,00	2500	5,00	3000	5,00	3500	5,00	2904	4,84	3872	4,84	1380	4,60	1840	4,60	2300	4,60	2760	4,60
SPESIALUTSTYRT LÆRINGSAREAL:																							
SKOLEKJØKKEN		75	0,25	100	0,25	100	0,20	100	0,17	100	0,13	150	0,25	200	0,25	75	0,25	100	0,25	125	0,25	150	0,25
BIBLIOTEK		75	0,25	100	0,25	125	0,25	150	0,25	175	0,25	150	0,25	200	0,25	75	0,25	100	0,25	125	0,25	150	0,25
MUSIKK, DANS OG DRAMA		90	0,30	120	0,30	150	0,30	150	0,25	150	0,21	150	0,25	150	0,19	90	0,30	120	0,30	150	0,30	150	0,25
FORMINGSVERKSTED		150	0,50	200	0,50	250	0,50	250	0,42	250	0,36	300	0,50	300	0,38	210	0,70	280	0,70	300	0,60	300	0,50
FORSKERROM (5-10)		80	0,27	80	0,20	80	0,16	80	0,13	80	0,11	100	0,17	100	0,10	100	0,33	100	0,25	100	0,20	100	0,17
SUM SPESIALUTSTYRT LÆRINGSAREAL		470	1,57	600	1,50	705	1,41	730	1,22	755	1,06	850	1,42	950	1,16	550	1,83	700	1,75	800	1,60	850	1,42
PERSONALAREALER																							
ADMINISTRASJON OG LEDELSE		75	0,25	100	0,25	100	0,20	100	0,17	100	0,13	100	0,17	100	0,10	75	0,25	100	0,25	100	0,20	100	0,17
PERSONALARBEIDSPLASER M/STØTTEFUNKSJONER		180	0,60	240	0,60	300	0,60	360	0,60	420	0,60	360	0,60	480	0,60	180	0,60	240	0,60	300	0,60	360	0,60
MØTEROM/HVILEROM		75	0,25	100	0,25	125	0,25	125	0,21	125	0,18	125	0,21	125	0,16	75	0,25	100	0,25	125	0,25	125	0,21
PERSONALGARDEROBER/TOALETTER		36	0,12	48	0,12	60	0,12	72	0,12	84	0,12	72	0,12	96	0,12	36	0,12	48	0,12	60	0,12	72	0,12
SUM PERSONALAREALER		366	1,22	488	1,22	585	1,17	657	1,10	729	1,03	657	1,10	801	0,98	366	1,22	488	1,22	585	1,17	657	1,10
FELLESAREALER:																							
ALLMENNING/VESTIBYLE		150	0,5	200	0,5	250	0,5	300	0,5	350	0,5	300	0,5	400	0,5	150	0,5	200	0,5	250	0,5	300	0,5
KANTINE		90	0,30	120	0,30	150	0,30	180	0,30	210	0,30	180	0,30	240	0,30	90	0,30	120	0,30	150	0,30	180	0,30
SKOLEHELSETJENESTEN		30	0,10	30	0,08	30	0,06	30	0,05	30	0,04	30	0,05	30	0,04	30	0,10	30	0,08	30	0,06	30	0,05
SUM FELLESAREALER		270	0,90	350	0,88	430	0,86	510	0,85	590	0,52	510	0,85	670	0,50	270	0,90	350	0,88	430	0,86	510	0,85
DRIFTSAREALER		75	0,25	100	0,25	125	0,25	125	0,21	125	0,18	125	0,21	125	0,16	75	0,25	100	0,25	125	0,25	125	0,21
SUM FUNKSJONSAREAL ekskl idrettsareal		2681	8,94	3538	8,85	4345	8,69	5022	8,37	5699	8,14	5046	8,41	6418	8,02	2641	8,80	3478	8,70	4240	8,48	4902	8,17
IDRETTSAREAL (SAL/GARD/BIROM)		350	1,17	350	0,88	500	1,00	500	0,83	500	0,71	829	1,38	829	0,88	350	1,17	350	0,88	829	1,66	829	1,38
SUM FUNKSJONSAREAL inkl idrettsareal		3031	10,10	3888	9,72	4845	9,69	5522	9,20	6199	7,31	5875	9,79	7247	8,40	2991	9,97	3828	9,57	5069	10,14	5731	9,55
I funksjonsareal inngår ikke tekniske rom, veggykkeiser, gangareal m.m.																							
Arealprogrammet for kombinertskoler kan variere alt etter størrelsen på ungdomstrinn i forhold til barnetrinn.																							
Skoler som ikke bygges med idrettsareal tilføres 100 m ² - noe varierende etter skolestørrelse																							

4. Skoleanleggenes tilstand og kommunens svømmeanlegg

4.1 Skoleanleggenes tilstand

Siden forrige skolebruksplan er flere skoleanlegg bygget nye og rehabilitert. Totalt 18 større byggeprosjekter er ferdigstilt i perioden 2011 – 2015. I tillegg er det gjennomført en rekke mindre prosjekter i samme periode.

Inneklimasituasjonen og fysisk miljø i bergensskolen har, blant annet grunnet mangelfullt vedlikehold i en årrekke, vært et mye omdiskutert tema. For å håndtere vedlikeholdsetterslepet er det gjennomført flere grep som bystyrevedtak, avsetting av midler til byggeprosjekter i økonomiplanen, organisatoriske endringer i eiendomsforvaltningen og konkrete tiltak ute på skolene. Det er også lagt frem handlingsplan for alle kommunale skoleanlegg i kommunen.

Det er, etter at høringsutkastet til skolebruksplanen 2016-2030 ble sendt på høring, avdekket forekomst av asbest ved noen av skolene. Kommunen har startet opp kartlegging av grunnskoler som er oppført før 1985. Forbudet mot bruk av asbest i bygg kom i 1980. Målsettingen er å sikre at det ikke er forbundet med helserisiko å oppholde seg i byggene og å redusere risiko ved fremtidige byggearbeider.

I høringsutkastet til skolebruksplanen er det gitt en nærmere redegjørelse for skoleanleggenes byggtekniske tilstand, antall skoler uten helsevern godkjenning og organisering av eiendomsforvaltningen og oppfølging av skoleanleggene.

Før høringsutkastet til skolebruksplanen ble sendt på høring fikk samtlige rektorer i bergensskolen mulighet til å komme med innspill til den tidligere fastsatte elevkapasiteten på hver enkelt skole. På bakgrunn av innspill fra rektorer, samt nye vurderinger knyttet til kapasitet, fikk 13 skoler justert denne. Hvilke skoler det gjelder fremgår av høringsutkastet til skolebruksplanen.

Høringsforslag - justering i kapasitet for enkelte skoler

Byrådet ba om høringsinnspill på justering i kapasitet for den enkelte skole.

Høringsinnspill

3 skoler har kommet med høringsinnspill om at kapasiteten som er oppgitt i høringsutkastet er for høy. Dette gjelder skolene:

- Li skole. (400 elevkapasitet): SU ved skolen mener at reell kapasitet er 350 elever.
- Slåtthaug skole. (500 elevkapasitet): SU ved skolen mener at kapasitet på 500 elever er feil da midlertidig paviljong er regnet med. Uten midlertidig paviljong er kapasiteten 440 elever.
- Seljedalen skole. (250 elevkapasitet): SU ved skolen mener at kapasiteten er 220 elever.

Det er også mottatt innspill fra fagforbundet knyttet til at skolene ikke må strekke seg utover kapasiteten siden dette vil gi negative konsekvenser i form av slitasje på mennesker og bygg og være negativt for elevenes læring.

Byrådets vurderinger

Det er flere høringsinnspill enn det som er nevnt over som er knyttet til kapasitet og elevtall, men disse innspillene henger sammen med forventet økning i elevtallet og ikke nødvendigvis med skolens estimerte elevtallskapasitet. Innspill knyttet til disse forholdene kommenteres derfor i hovedsak under kapittel 5.

Når det gjelder elevtall og kapasitet generelt er dette en sak som byrådet årlig behandler i sak om «skolens opptaksområder». Den enkelte skole som forventer utfordringer med kapasitet kan melde dette inn til byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett (BBSI). En går da i dialog med den enkelte skole og sender forslag på løsning på høring til SU ved grunnskolene og fagorganisasjonene. Hvis en skole

forventer langsiktige utfordringer med elevtall og kapasitet er dette noe som behandles i skolebruksplanen. Sak om «skolenes opptaksområder» behandles og vedtas av byrådet.

- Byrådet har vurdert innspillet fra Li skole knyttet til reell kapasitet og funnet at denne justeres ned fra 400 til 350 elever. Skolen har i dag 13 klasserom og vil med en enkel justering ha 14 klasserom, som muliggjør 2 paralleller pr. trinn.
- Når det gjelder Slåtthaug skole (se også Fana bydel) og innspill knyttet til kapasitet og paviljongen, er denne 700 m² og bygget for 120 elever. Paviljongen ble oppført i 2008. Skolen har en kapasitet på 500 elever inkludert paviljong, men kan også håndtere noen flere elever enn dette. I dag har skolen et elevtall på 450 og kan forvente, slik elevtallsprognosene viser, å få 526 elever i 2026 som er det høyeste forventede elevtallet i hele prognoseperioden. Byrådet forventer at skolen vil ha plass til elevene i hele perioden. I tilstandsrapporten for skolen fra 12. august 2014 omtales paviljongens tilstand som god og det er bare behov for ordinært vedlikehold. Det vurderes om den skal males utvendig. Videre vil det bli utført tiltak som skal utbedre innvendig lydmessige forhold, slik at den universelle utformingen blir bedre. En vil deretter gå inn for at paviljongen på Slåtthaug kan godkjennes og benyttes som et permanent bygg.
- Seljedalen skole har et skoleareal på 2832 m² (ikke inkludert idrettshallen), og totalarealet er tilstrekkelig til en kapasitet på 250 elever. Den reelle kapasiteten for de ordinære elevene er imidlertid noe mindre grunnet areal som nyttes av velkomstklassen og den Tamilske lørdagsskolen. Skolen vil når den rehabiliteres få en bedre utnyttelse av det tilgjengelige arealet slik at kapasiteten er 250 elever. Tidspunkt for ferdigstilling av byggeprosjektet på Seljedalen vil bli avklart i forbindelse med rullering av budsjett og økonomiplan 2017-2020.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Li skole sin kapasitet justeres til 350 elever.*
- *Paviljongen på Slåtthaug godkjennes og benyttes som et permanent bygg. Skolen opprettholder en kapasitet på 500 elever.*
- *Seljedalen rehabiliteres i tråd med forslag i økonomiplan 2016-2019 med en elevtallskapasitet på 250 elever.*

4.2 Kommunens svømmebasseng

Bergen kommune drifter pr. i dag 19 svømmebasseng. ADO arena ble ferdigstilt i 2014 og har gitt en stor kapasitetsøkning i det totale svømmetilbudet i kommunen. I 2013 ble det utarbeidet tilstandsrapporter for samtlige skolebasseng, og rapporten viste at flere av disse er i en slik tilstand at det vil kreve større rehabiliteringstiltak for å sette bassengene i forskriftsmessig stand. I tillegg er en del av bassengene i en slik forfatning at de anbefales revet eller nedlagt, fordi de selv med betydelig rehabilitering fortsatt vil ha vesentlige mangler i forhold til dagens krav.

De fleste bassengene i kommunen er mellom 40 og 50 år gamle, langt forbi teknisk levetid og i dårlig tilstand. Flere av svømmebassengene er likevel i drift.

Høringsforslag

Byrådet har foreslått å utvikle følgende svømmebasseng ut fra at ADO arena har gitt stor kapasitetsøkning og at det er et stort rehabiliteringsbehov for svømmebassengene da teknisk levetid er utgått:

- Svømmebasseng i Rollandshallen, Åsane. Gymfasiliteter på Rolland skole oppgraderes i forbindelse med skolebyggprosjektet.
- Svømmebasseng i Landåshallen, Årstad. Bassenget i Landåshallen erstattes av Hunstad skole og Lærerhøyskolen sitt svømmebasseng.
- Svømmebasseng på Storetveit skole, Fana. Bygget er i en slik tilstand at det foreslås revet. Det foreslås at skolen får bygget volleyballhall i forbindelse med byggeprosjekt.
- Svømmebasseng på Rå skole, Ytrebygda. Det foreslås at Rå skole får bygget volleyballhall i forbindelse med byggeprosjekt.

I tillegg er:

- Svømmebasseng på Damsgård skole, Laksevåg, tidligere vedtatt avviklet i bystyresak 99-13.
- Svømmebasseng på Holen skole, Laksevåg, vedtatt avviklet i bystyresak 99-13.

Samtlige basseng som er foreslått avviklet har en dårlig tilstand og det er estimert et rehabiliteringsbehov på 94 mill. kroner for disse.

Byrådet ba om høringsinstansens syn på foreslått bassengstruktur og forslag til nedleggelse.

Høringsinnspill

Det er totalt mottatt totalt 27 ulike høringsinnspill knyttet til byrådets forslag om fremtidig bassengstruktur. Innspill er mottatt fra SU ved Kaland, Li, Ulsetskogen, Hordvik, Kyrkjekrinsen, Søråshøgda, Rolland, Minde, Storetveit, Rå, Slettebakken, Fridalen, Breimyra, Damsgård og Haukeland skoler. I uttalelsen fra SU ved Rolland skole er det også mottatt en samlet uttalelse fra 8 FAU ved ulike skoler i Åsane samt elevrådet på Rolland skole. FAU ved Slettebakken, Li og Landås skoler har levert egne uttalelser i tillegg til rektornettverket i Årstad bydel. Det er mottatt uttalelse fra Fagforbundet, Utdanningsforbundet i Bergen og Skolelederforbundet, samt Åsane arbeiderparti og Årstad arbeidssamfunn. Idrettsrådet har også levert uttalelse og det er i tillegg mottatt felles uttalelse fra flere svømmeklubber i Bergen. Bergens svømme- og livredningsklubb har også levert eget skriftlig innspill. Byrådsavdeling for helse og omsorg har uttalt seg om forslaget.

De aller fleste er negative til byrådets forslag om å avvikle svømmebasseng og det er mottatt innspill knyttet til forslaget generelt om å avvikle svømmebasseng, som oppsummeres under:

- Svømmeopplæring må prioriteres høyere enn det planen legger opp til. Svømmebasseng ved skoler og i gang- sykkelavstand er viktig for å nå målene i svømmeopplæringen. Det må derfor være minst to svømmebasseng i hver bydel, hvorav et må være et 25 meters basseng.
- Økt sentralisering som følge av nedleggelse av basseng i bydelene, vil kunne føre til at Bergen mister sitt «svømmehegemoni» på tross av et flott og nytt nasjonalt hovedanlegg for svømming.
- Nedleggelse av svømmebasseng bør behandles gjennom kommende rullering av idrettsplan og ikke bare i skolebruksplanen.
- Dagens svømmekapasitet må opprettholdes for å kunne ivareta lovpålagt svømmeundervisning i grunnskolen og for å kunne nå kompetansemålene. Høsten 2015 kom det ny læreplan i kroppsøving hvor kravene til svømmeferdigheter er økt.

- Selv med ADO er kapasiteten dårligere enn på 1980 tallet hensyntatt økning i folketallet. Om forslaget blir vedtatt vil kapasitet bli redusert med 30 %. Det påpekes at andelen av bassengtiden i ADO som er avsatt til skolesvømming i hovedsak er disponert av «Svøm Bergen» med rundt 700 elever.
- Det understrekes at den aktivitet som utøves i bassengene er viktig for samfunnet, det holder barn og unge i fysisk aktivitet, kan være livreddende og gir idrettsglede.
- Store og åpne basseng er gunstig for de fleste brukere, men noen grupper, som flerkulturelle, barn med spesielle behov og barn som trenger ekstra trygghet for å lære å svømme, er små og skjærmede basseng mest gunstig.
- Svømmeklubbene opplever at bassengkapasiteten i varierende grad utnyttes av de forskjellige brukerne. Det er også ofte stengte basseng i ferier. Dagens ordning er begrensende med en turnusordning, som gjør at hallene ikke åpner før 07.00. Det er også liten vilje til sambruk mellom publikum, svømmeklubber og mellom brukergrupper. Svømmeklubbene ønsker større innflytelse på den daglige driften av bydelsbassengene.
- De fleste svømmehallene i kommunen er bygget i samme tidsrom. Det er viktig å opprettholde gamle basseng til fullgode alternativer foreligger.

Byrådets vurderinger

Byrådet mener at svømmeopplæring er viktig slik at kompetansemålene i faget nås. Når det gjelder sammenlikning knyttet til tilgjengelig bassengkapasitet på 1980 tallet og i dag, viser en til at det i 1985 var 210.000 innbyggere i kommunen. Total banekapasitet var 200.000 banetimer som gir en faktor på 0,95 banetimer pr. innbygger.

I 2015 er det 275.000 innbyggere i kommunen. Total banekapasitet er 300.000 som gir en faktor på 1,1 banetime pr. innbygger. I dette tallet ligger det inne en avvikling av de foreslåtte bassengene, Storetveit, Rå og Landåshallen.

Pilotprosjektet «Svøm Bergen» har vært gitt som et svømmetilbud i ADO arena til 18 grunnskoler og rundt 800 elever skoleåret 2015/2016. Erfaring fra prosjektet har vært positive og en svært høy andel av elevene som har deltatt (78 % klarer å svømme 200 meter, og 99 % klarer kjerneferdighetene «dykke, flyte og gli») har i løpet av skoleåret fått økt sine svømmeferdigheter slik at de tilfredsstillende de nye kompetansemålene på 4. trinn. Ved oppstart av skoleåret var det knapt 5 % av disse elevene som klarte å svømme 200 meter.

Organisering og gjennomføring av prosjektet «Svøm Bergen» gir muligheter for å gi en god svømmeopplæring for langt flere elever i bergensskolen enn det som tidligere har vært mulig. Byrådet ønsker å drive prosjektet videre og utvider prosjektet til å omfatte et av bydelsbassengene i tillegg. Åstveithallen vurderes å være en god kandidat for dette. Det må også vurderes om prosjektet sin metodikk kan bringes videre til de andre skolene for å øke effekten av den vanlige svømmeopplæringen.

Samtidig som noen basseng foreslås avviklet er det viktig å peke på andre forhold som har betydning for tilgjengelig bassengtid. Tilgjengelig bassengtid varierer mye fra skole til skole. Skolene med egne svømmebasseng har mest bassengtid, mens skolene uten basseng generelt kommer dårligere ut. Byrådet ser på tiltak for å gi en mer lik fordeling av svømmetid mellom grunnskolene. Arbeid med dette pågår og det vil være en mer lik fordeling av bassengtid mellom skolene fra skoleåret 2016/2017. Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett, ved fagavdeling for barnehage og skole vil vurdere disponering av

bassengene fra år til år for å sikre en likere fordeling mellom skolene i timer til svømmeopplæringen. Det vil også være aktuelt å inngå et større samarbeid med svømmeklubbene for å sikre best mulig utnyttelse av tilgjengelig kapasitet i svømmebassengene. Det presiseres likevel at ansvaret for driften av svømmebassengene fortsatt må ligge til kommunens eiendomsseksjon.

Det er i tillegg mottatt høringsinnspill som eksplisitt omtaler de enkelte bassengene som er foreslått avviklet. Disse omtales under.

Innspill vedrørende forslag om avvikling av svømmebasseng, Rollandshallen:

Det er mottatt 10 høringsinnspill som eksplisitt omtaler forslaget om å legge ned svømmebassenget i Rollandshallen. SU ved Li, Ulsetskogen, Hordvik, Kyrkjekrinsen, Rolland og Breimyra skoler har uttalt seg. Det er i tillegg lagt til skriftlige vedlegg i innspillet fra SU ved Rolland skole fra elevrådet på skolen, samt FAU fra 8 grunnskoler og egen uttalelse fra FAU ved Li skole. Åstveit svømmeklubb og Åsane arbeiderparti har også uttalt seg. Alle er negative til forslaget. Argumentene er oppsummert under:

- Det uttales at Rollandshallen fremstår som godt vedlikeholdt. Det vises også til flere oppgraderinger som skal være gjort de senere år.
- Det fremholdes at Åstveithallen ikke har tilstrekkelig kapasitet for skolene som i dag benytter Rollandshallen. En konsekvens er at 11 grunnskoler i bydelen vil miste lovpålagt svømmeundervisning.
- Det argumenteres med at flere tilbud i Rollandshallen vil måtte avvikles, deriblant for nyankomne flyktninger, trening for barn og unge, og ulike svømmekurs.
- Økt reiseavstand og reisetid til ADO arena vil medføre at det går utover annen opplæring og gi økte kostnader til transport.
- Det spilles inn at det forventes en økning av folketallet i Åsane bydel. Åstveithallen blir eneste svømmebasseng i bydelen. Åstveithallen har behov for vesentlig vedlikehold og har det siste to årene vært stengt sammenhengende i flere uker grunnet teknisk svikt.
- I stedet for å avvikle Rollandshallen foreslås det å utvide åpningstiden til å omfatte helgene. Driften i helgene bør kunne overlates til svømmeklubbene slik at hallen kan brukes hele uken.

Byrådets vurderinger

Byrådet har vurdert innspillene som er kommet for å opprettholde Rollandshallen sitt svømmebasseng. Svømmebassenget i Rollandshallen blir benyttet til svømmeopplæring av 11 grunnskoler i Åsane bydel og flere andre brukere på ettermiddagstid. Kapasitet og tilgjengelighet til Åstveithallen for skolene som mister tilbudet i Rollandshallen, vil bli begrenset siden det er lite tilgjengelig brukstid i Åstveithallen. Svømmeopplæringen vil da måtte foregå i ett eller flere av de gjenværende bassengene, eksempelvis Ytre-Arna, Stemmemyren eller ADO arena og det må beregnes noe økt reisetid fra Åsane bydel for skolene og andre brukere.

Fasadene på Rollandshallen ble rehabilitert i 2010/2011. Kommunen vurderer at bassenget i Rollandshallen har behov for innvendig rehabilitering og det er i dag store kostnader ved å holde dette bassenget i drift. Det er likevel lettere å rehabilitere Rollandshallen enn flere av de andre svømmebassengene i kommunen. Det er estimert en kostnad på ca. 20 mill. kr for å rehabilitere dette svømmebassenget.

Byrådet mener at svømmebassenget i Rollandshallen bør opprettholdes.

Innspill vedrørende forslag om avvikling av svømmebasseng, Landåshallen. Bassenget erstattes av Hunstad skole og Lærerhøyskolen sitt svømmebasseng:

Det er mottatt 9 høringsinnspill som eksplisitt omtaler forslaget om å legge ned svømmebassenget i Landåshallen og erstatte dette med Hunstad skole og Lærerhøyskolen sine basseng; SU ved Fridalen, Landås, Haukeland og Minde skoler, samt FAU Slettebakken og FAU Landås skoler. I tillegg fra Årstad arbeidssamfunn, rektornettverket i Årstad bydel og felles uttalelse fra svømmeklubber.

De fleste er negative til forslaget om avvikling av svømmebassenget i Landåshallen, mens noen høringsinstanser mener at det finnes gode alternativer. Argumentene er oppsummert under:

- Svømmeklubber og skoler er de største brukerne av bassenget i Landåshallen. Det gis også tilbud til vanskeligstilte barn, flerkulturelle og til babysvømming. Terskelen for å benytte svømmebasseng i ADO arena eller basseng i andre bydeler vil trolig være svært høy.
- Det argumenteres fra flere høringsinstanser at svømmebassenget på Landås er godt egnet for nybegynnersvømming for de yngre elevene. Lærerhøyskolen er ikke egnet for de yngre elevene og barna grunnet dybde på bassenget.
- Det anføres at bassenget på Ny-Krohnborg og Lærerhøyskolen bør tilrettelegges for bruk etter skoletid.
- SU ved Haukeland skole og FAU ved Landås skole mener henholdsvis at ADO arena og Lærerhøyskolen vil være gode alternativ for skolene grunnet nærhet og plassering.
- Fra noen av høringsinstansene påpekes det at Landåshallen, eller andre basseng i bydelen ikke må legges ned før Hunstad og Lærerhøyskolen sitt basseng kan tas i bruk.

Byrådets vurderinger

Byrådet understreker at det ikke er ønskelig å avvikle bassenget i Landåshallen før bassengene på Hunstad og Lærerhøyskolen kan tas i bruk. Når det gjelder Lærerhøyskolen kan ikke bassenget tas i bruk før ombygging er gjennomført av Lærerhøyskolen. Det er estimert at dette kan ta rundt 3 - 4 år, avhengig av prosjektets størrelse og omfang. Det vil også tilrettelegges for at bassenget på Lærerhøyskolen kan benyttes til yngre barn og elever ved at deler av bassenget får endret dybde eller deles av.

Hunstad skole sitt basseng har i dag begrenset bruk. Kommunen undersøker om det lar seg gjøre å tilrettelegge for økt bruk av bassenget frem til rehabilitering skal starte. Det er nødvendig å stenge av bassenget når byggeprosjektet «Kronstad oppveksttun» igangsettes, men det vil åpnes opp for bruk når oppveksttunet er ferdigstilt som foreløpig er estimert til slutten av 2020.

Det er store utfordringer med det tekniske anlegget ved bassenget i Landåshallen og bassenget er langt forbi teknisk levetid. Det er estimert en kostnad for rehabilitering av bassenget på ca. 22 mill. kr. En vil forsøke å ha fortsatt drift av bassenget til erstatning foreligger på Lærerhøyskolen og etter hvert på Hunstad. Hvis dette ikke er mulig er det kort avstand til ADO arena.

Når det gjelder bassenget på Ny-Krohnborg vurderer byrådet om det vil være mulig å tilrettelegge dette for bruk etter skoletid med bygningsmessige tiltak. Bassenget var rehabilitert i 2012.

Det er også aktuelt å inngå et samarbeid med Barnas energisenter ved Haukeland sykehus om brukstid i anlegget som skal åpnes årsskiftet 2016/2017. Anlegget har to basseng, et på 25 meter og i tillegg et eget terapibasseng. Det arbeides med å inngå en leie-/bruksavtale mellom byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett (BBSI) og Barnas energisenter.

Innspill vedrørende forslag om avvikling av svømmebasseng på Storetveit skole og at skolen får bygget volleyballhall i forbindelse med byggeprosjekt.

Det er mottatt 4 høringsinnspill som omtaler forslaget. SU ved Minde og Storetveit, felles uttalelse fra svømmeclubber og Utdanningsforbundet Bergen. Disse er negative til forslaget. Det ønskes at bassenget videreføres og at det settes av midler til rehabilitering. Når det gjelder forslag om å bygge volleyballhall har ingen uttalt seg om dette. Argumentene, som i hovedsak er anført fra SU ved Storetveit og i felles innspill fra svømmeclubbene, er oppsummert under:

- Det er urealistisk at tapt bassengkapasitet ved Storetveit skal dekkes inn ved ADO arena og Slåtthaughallen. Det er omfattende aktivitet fra flere ulike brukere i bassenget på ettermiddagskveldstid. Bassenget brukes av 5 barneskoler, svømmeclubber og 1000 mennesker hver uke. Elever pr. basseng i Fana bydel er betydelig høyere enn de andre bydelene og snittet i kommunen.
- Det argumenteres for at bassenget på Storetveit, grunnet ulik dybde, er egnet til ulike aldersgrupper og større/mindre grupper av elever. Det er også et av få bassenger som kan brukes til svømmekonkurranser siden der er 25 meter.
- Bassenget benyttes av 5 skoler i skoletiden. 400 elever får svømmeundervisning hver uke. Avvikling vil føre til økt transporttid til ADO arena eller Slåtthaug. Bassenget har også fått nye brukergrupper, barnehagebarn og flyktninger.
- Svømmebassenget et viktig sosialt møtepunkt for alle aldersgrupper i Fana og omkringliggende bydeler.
- Det fremsettes at utredning viser at bassenget kan vare i ytterligere 50 år. Det anføres at bygget er i dårlig tilstand men at selve bassenget kan vare i mange år til.

Byrådets vurderinger

Svømmebassenget på Storetveit skole ligger i eget bygg med gymsal og er i så dårlig tilstand at det tilrås revet av eiendomsseksjonen i kommunen. Svømmebassenget er langt forbi sin tekniske levetid. Kommunen mener at selve bassenget har behov for totalrehabilitering, og dette er estimert til ca. 30 mill. kr. Det er utfordrende å drifte og bassenget er stengt i perioder. Når det gjelder Fana bydel er det et 25 meters basseng i Slåtthaughallen. Slåtthaughallen ble åpnet igjen i april 2016 etter at renseanlegget ble skiftet ut. Det er kort avstand fra Storetveit til bybanestoppet på Fantoft, noe som gir gode forbindelser til ADO arena.

Grunnet tilstanden foreslås bassenget avviklet sommeren 2017. Skolene, elevene og svømmeclubbene som benytter svømmebassenget vil få tilfredsstillende svømmetilbud ved annet basseng, som vil bli avklart før bassenget avvikles. Det vil bli bygget en mindre idrettshall når bygget er revet. Størrelsen på hallen må tilpasses tilgjengelig areal.

Innspill vedrørende forslag om avvikling av svømmebasseng, Rå skole og bygging av volleyballhall:

Det er mottatt 3 høringsinnspill som eksplisitt omtaler forslaget om å avvikle Rå skole sitt svømmebasseng. SU ved Rå og Søråshøgda skoler samt felles innspill fra svømmeclubbene. Disse er negative til forslag om avvikling. Argumentene er oppsummert under:

- Det påpekes at kommunen har brukt midler på å fikse bassenget, som har vært stengt siden november 2015.

- Det vises til at bassenget brukes av 4 skoler og 400 barn og ungdommer hver uke, og at det fungerer utmerket som opplæringsbasseng.
- SU ved Søråshøgda skole påpeker at bassenget brukes som et nærmiljøanlegg på ettermiddags/kveldstid som skolen kan gå til.

Byrådets vurderinger

Rå skole sitt svømmebasseng har en noe bedre tilstand enn Storetveit. Det er likevel behov for rehabilitering av bassengets tekniske anlegg. Bassenget er forbi sin tekniske levetid. Det er estimert en kostnad på ca. 22. mill. kroner for å rehabilitere bassenget. Bassenget foreslås avviklet i 2019. Etter dette vil skolene, elevene og svømmeklubbene som benytter seg av svømmebassenget få tilfredsstillende svømmetilbud ved annet basseng, som vil bli avklart før bassenget avvikles. Ytrebygda bydel har tilgang på et 25 meters basseng på Ytrebygda ungdomsskole og det er kort avstand til bybanestopp.

Det vil bli bygget en mindre idrettshall på Rå skole, når gymbygget er revet. Størrelsen på hallen må tilpasses tilgjengelig areal.

Andre høringsinnspill knyttet til svømmebasseng

I tillegg er det mottatt innspill fra Bergens svømme- og livredningsklubb knyttet til svømmebasseng i Fyllingsdalen bydel, Ortun og Løvås. Innspillet peker på følgende:

- Det fremholdes at skolebassengene Ortun og Løvås, er i dårlig tilstand og har store rehabiliteringsbehov. Dårlig tilstand medfører at bassengene ikke kan brukes så mye som ønskelig og begge bassengene er mye stengt grunnet bassengenes tekniske tilstand.
- I høringsutkastet fremgår ikke noen anbefaling om utbedring av disse bassengene, hvilke basseng som skal prioriteres generelt og tidsperspektiv til utbedring.
- I stedet for å rehabilitere Ortun og Løvås sine basseng anbefaler svømmeklubben at det bygges nytt basseng i Fyllingsdalen. Det argumenteres for en slik løsning med hensyn til at forskjellene i kostnader for nybygg versus rehabilitering av eksisterende basseng ikke er veldig stor. Et komplett 25 meters konkurransebasseng vil ha en kostnad på 70 mill. kroner, hvorav halvparten kan finansieres gjennom tippemidler og støtteordninger. Videre vises det til kostnader ved drift av et basseng kontra to basseng, usikker kostnad ved rehabilitering av eksisterende basseng og levetid, samt muligheten til å tilby aktiviteter for flere grupper i et nytt basseng.

Det er også mottatt innspill vedrørende bassengene som tidligere er vedtatt nedlagt av bystyret i Laksevåg, Damsgård og Holen. Innspill er mottatt fra SU ved Damsgård skole, Svømmeklubbene og «initiativ Laksevåg».

- Dersom bassengene på Holen og Damsgård blir lagt ned vil hele Puddefjordsområdet stå uten bassengtilbud for nærmiljøet. Det anføres også at indre Laksevåg har en stor andel ikke-vestlige innvandrere og skolebassengene spiller en sentral rolle for disse gruppene både med tanke på opplæring og sosial møteplass.
- Svømmeklubbene mener at bassenget på Ny- Krohnborg pr. i dag ikke kan benyttes på ettermiddags- og kveldstid grunnet vanskelig tilkomst til hallen.

Byrådets vurderinger

Kommunen har mange svømmebasseng som har behov for modernisering og rehabilitering og flere basseng er langt forbi sin tekniske levetid. Tidsestimat for rehabilitering av eksisterende basseng som høringsinstansen omtaler, vil fremgå av prioritert rekkefølge av tiltak ved rullering av økonomiplanen. Damsgård skole sitt svømmebasseng er tidligere vedtatt avviklet av bystyret, og vil avvikles fra og med sommeren 2016 i forbindelse med oppstart av byggeprosjektet på skolen.

Når det gjelder bassenget på Holen vil kommunen holde dette åpent frem til oppstart av byggeprosjektet på skolen som er estimert til sommeren 2018. Bassenget vil fra og med dette tidspunktet avvikles. Fordeling av bassengtid mellom Damsgård og Holen må vurderes frem til bassenget avvikles og innenfor den tilgjengelige tekniske kapasitet og brukstid bassenget har.

Byrådets konklusjon og anbefaling

Ferdigstillelsen av svømmeanlegget ADO arena i 2014 har gitt kommunen en stor kapasitetsøkning. Byrådet registrerer et stort engasjement rundt svømmebassengene og forslaget som er fremmet i høringsutkastet til skolebruksplanen. Kommunen har mange svømmebasseng som har behov for modernisering og rehabilitering, og teknisk levetid er langt forbi på flere av disse. Det er også kostnadskrevende å drifte eksisterende antall svømmebasseng og spesielt de som er i dårligst tilstand. Som flere høringsinstanser også påpeker er reell kapasitet i noen av svømmebassengene med svært dårlig tilstand lavere, grunnet stort behov for vedlikehold og perioder hvor bassengene er stengt.

Byrådet anbefaler følgende:

- *Rollandshallen sitt svømmebasseng opprettholdes.*
- *Storetveit skole sitt svømmebasseng. Avvikles sommeren 2017.*
- *Rå skole sitt svømmebasseng. Avvikles sommeren 2019.*
- *Landåshallen sitt svømmebasseng ønskes opprettholdt til Hunstad og Lærerhøyskolen sine basseng kan tas i bruk.*

Argumenter og vurderinger rundt byrådets anbefalinger om bassengene er gjengitt under *byrådets vurdering* under oppsummering av hvert av bassengene som er omtalt over. Skolene, elevene og svømmeklubbene som benytter svømmebassengene som er foreslått avviklet vil få tilfredsstillende svømmetilbud ved annet basseng. Byrådet mener at det er tilstrekkelig total bassengkapasitet for å gi nødvendig svømmeopplæring for elevene som er i tråd med kompetansemålene i svømming på 4. trinn.

Samtidig som basseng foreslås avviklet går byrådet inn for å rehabilitere de øvrige bassengene. Det er estimert en total kostnad på 203 mill. kr. for dette (inkludert Rolland sitt basseng). Ved en rehabilitering av de øvrige svømmebassengene, vil reell kapasitet og tilgjengelighet øke siden tekniske anlegg vil tillate en høyere bruksbelastning på bassengene.

Byrådet mener at det skal utredes behov for nye basseng, som en del av rullering av idrettsplanen, når noen av de eksisterende bassengene fases ut. Byrådet mener at nye svømmebasseng som bygges fortrinnsvis bør bygges som frittstående anlegg. Dette er vurderinger som vil bli gjort i kommende rullering av idrettsplan.

I fremtidig rullering av økonomiplan vil det fremgå en prioritert rekkefølge av tiltak knyttet til rehabilitering av svømmebassengene.

5 Fremtidig skolestruktur

Målsettingen med skolebruksplanen er at den skal gi grunnlag for planlegging av en skolestruktur og skolebygg som legger til rette for gode læringsmiljø som fremmer læring. I kapittel fire i høringsutkastet ble det gjort rede for status i hver bydel når det gjelder skolestruktur. Dette innebar en gjennomgang av skolenes kapasitet, elevtall og byggtekniske tilstand. Deretter ble behovet for endringer vurdert, og det ble foreslått tiltak for en fremtidig skolestruktur.

I høringsutkastet til skolebruksplanen 2016-2030 i kapittel 4, «*momenter i vurdering av skolestruktur*» er en rekke forhold drøftet som har ligget til grunn for vurderingene som er gjort; fysisk læringsmiljø, skolenes kapasitet og størrelse, skolevei og reisetid, elevtallsprognoser, byutvikling og behovet for en bærekraftig økonomi og skolestruktur. Det er kommet innspill fra noen av høringsinstansene knyttet til barnekonvensjonens artikkel 3 og «barnas beste». De overnevnte momentene er knyttet til en vurdering av «barnas beste».

Naturlig nok er det innholdet i dette kapittelet i høringsutkastet hvor det er kommet flest høringsinnspill. Dette viser det positive og sterke engasjementet som eksisterer for skolene våre. Alle de innkomne høringsinnspillene er gjennomgått og vurdert og en har referert til og kommentert de mest sentrale. Alle høringsinnspill ligger imidlertid med som vedlegg til saken.

Høringsinnspillene som har kommet til dette kapittelet omtales og kommenteres i tilknytning til det aktuelle strukturtiltak.

5.1 Arna Bydel

Garnes ungdomsskole og Ytre-Arna skole er i dårlig forfatning. Begge skolene er foreslått rehabilitert. Haugland skole er foreslått avvirket og elevene flyttes til Ytre Arna. Ungdomstrinnet på Ytre Arna er tidligere vedtatt avvirket, men er foreslått flyttet til Garnes ungdomsskole istedenfor Seimsmyrane. Ungdomsskole på Seimsmyrane er foreslått skrinlagt.

5.1.1 Høringsforslag Ytre Arna, Haugland

Rehabiliter Ytre-Arna til et senter for oppvekst, kultur og idrett. Avvikle Haugland skole og overføre elevene til Ytre Arna skole.

Høringsinnspill

Innspill vedrørende rehabilitering av Ytre Arna til et senter for oppvekst, kultur og idrett.

Det er mottatt 7 høringsinnspill som er eksplisitt knyttet til forslaget om å rehabiliter Ytre Arna med svømmebasseng og nærmiljøfunksjon. Innspill er mottatt fra SU og FAU ved Ytre Arna skole, Utdanningsforbundets klubb på skolen, FAU ved Ytre Arna barnehage, Arna Turn og Idrettslag, Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing, ressursgruppen ved Ytre Arna skole med skriftlig vedlegg fra Arna mottak, Arna Historielag og Velforeningen Flatane, Sørfjordveien og Plytten.

De fleste som har uttalt seg om rehabilitering av Ytre Arna skole, deriblant SU ved skolen, er positive. Det vurderes også fra flere at det er svært positivt for skolen og nærmiljøet at svømmebassenget oppgraderes og at skolen får nærmiljøfunksjoner. Det fremholdes fra SU ved Ytre Arna at skolen i dag har betydelig slitasje, utfordringer med inneklima og en lite hensiktsmessig planløsning. Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing ønsker å være involvert i planene om videre oppgradering av Ytre Arna skole og ser muligheter for et løft for nrområdet i tråd med målsettinger i kommuneplanens samfunnsdel.

Innspill vedrørende avvikling av Haugland barneskole og overføre elevene til Ytre Arna skole

Når det gjelder forslaget om å avvikle Haugland skole er det mottatt 10 høringsinnspill som eksplisitt omtaler dette forslaget. SU ved Haugland skole har i tillegg levert forskjellige høringsinnspill fra FAU, ansatte og elevråd.

Flertallet i SU, FAU og elevrådet ved Haugland skole, samt Fagforbundet, ønsker i første rekke å etablere ny skole ved idrettsanlegget Arna stadion i Brurastien og legge ned Haugland skole. Samtidig anføres det fra FAU ved Haugland skole at ungdomstrinnet bør lokaliseres i Brurastien og at skolen bør bygges som en 1-10 skole.

Argumentene for å bygge ny skole i Brurastien og legge ned Haugland skole er oppsummert under:

- Det er en fordel at den nye skolen kan bygges med fleksible arealer med varierte undervisningsformer.
- Det vises til veiledende størrelse på uteareal og at det vil være lettere å utforme dette i tråd med norm og anbefalinger i Brurastien enn på Ytre Arna. Tilliggende idrettspark gir også store fordeler ved å bygge skole i Brurastien knyttet til variert fysisk aktivitet for elevene.
- Det anføres at det er farlig og lang skolevei fra Haugland til Ytre Arna. Det påpekes spesielt at Orfallet ved Steinknuseverket er en utfordrende del av strekningen. Flere punkter langs veien mangler også overgangsfelt og det mangler avstigningsplass på busstopp ved Ytre Arna skole. I tillegg er det utfordrende trafikkforhold rundt Ytre Arna skole.
- Det er nødvendig med en oppgradering av tilkomstvei til ny skole i Brurastien, og gang/sykkelvei fra Særefjellet for henholdsvis barn fra Haugland og Ytre Arna. Dette vil redusere biltrafikk og være i tråd med målsetting om at flere skal gå/sykle.
- Ved bygging av ny skole vil det ikke være behov for erstatningslokaler i byggeperioden. Elever fra Haugland kan flytte direkte inn i nybygg når ferdig.
- Investering i ny skole på Brurastien er en mer fremtidsrettet løsning og vil ikke ha større kostnad enn rehabilitering av Ytre Arna, som har dårlig tilkomst, lite funksjonell utforming og liten tomt.
- Det argumenteres for at utbygging av boligområde i Vårheiaområdet i årene fremover vil gi behov for skolekapasitet og at Brurastien kan være avlastningsskole for dette området.
- Bygget på Haugland foreslås benyttet til barnehage og Ytre Arna kan omgjøres til alders- og sykehjem.

De som ønsker å beholde Haugland skole er FAU ved Ytre Arna skole, et mindretall i SU ved Haugland skole deriblant uttalelse fra de ansatte, ressursgruppen på Ytre Arna, Haugland skolekorps, FAU ved Ytre Arna barnehage, Haugland, Gaupås og Kvamme velforening samt Noregs mållag. FAU ved Haugland skole ønsker i første rekke ny skole på Brurastien (kommentert over), men om dette ikke realiseres ønsker de å opprettholde Haugland skole.

Argumentene som benyttes for å beholde Haugland skole er oppsummert under:

- De fleste som har uttalt seg om forslaget mener at skoleveien fra Haugland til Ytre Arna er lang og farlig.
- Et par av høringsinstansene savner også en omtale i høringsutkastet om elevene fra Haugland skal få gå i egne nynorskklasser i alle fag og hvordan en vil sikre nynorskelevne generelt på Ytre

- Arna. Det vises til at retten til å opprette språkdelingsklasser er en særlov som er knyttet til offisiell norsk språkpolitikk.
- Noen høringsinstanser viser til at skolebygget på Haugland har muligheter for variert undervisning med både generelle og spesialiserte læringsarealer. Skolen har også et stort og variert uteområde. Det anføres også at utearealene på Ytre Arna er for små og ikke tilfredsstillende lovkrav knyttet til størrelse på utearealene.
 - Flere anfører at skolen er en positiv arena for nærmiljøet både i og etter skoletid. Bygden vil miste sitt samlingspunkt og det gode bygdemiljøet blir skadelidende.
 - Flere viser til at Haugland skole har et godt sosialt miljø og få tilfeller av mobbing. Ansatte ved skolen mener også at det jobbes godt med faglig utvikling blant de ansatte og at elevene har et godt læringsmiljø på skolen.
 - Det hevdes også fra flere av høringsinstansene at elevtallsprognoser for Haugland skole har vist for lavt elevtall enn den faktiske elevtallsutviklingen.
 - En av høringsinstansene viser til underdekning av barnehageplasser i barnehageområde 2 (Haugland, Ytre Arna) og at det derfor bør vurderes oppveksttun.
 - Det påpekes at forslaget primært synes å være basert på økonomiske hensyn, men at det ikke er noen reell økonomisk innsparing ved å legge ned Haugland skole i alternativet som byrådet anbefaler.
 - En av høringsinstansene mener kommunen fremover bør tilrettelegge for en moderat fortetting i arealplaner i Haugland, Kvamme og Gaupås, for å styrke nærmiljøet og bygden.

Byrådets vurderinger

Byrådet mener at den beste løsningen for YtreArna og Haugland er den som ble anbefalt i høringsutkastet til skolebruksplan; YtreArna skole rehabiliteres, i tillegg til å bli en felles barneskole for Ytre Arna og Haugland, til å bli et senter med svømmebasseng og andre arealer for nærmiljøet. Byrådet vil under kommentere høringsinnspill knyttet til denne løsningen, samt byrådets vurderinger.

Byrådet har i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030 vist til flere momenter som er vurdert med hensyn til fremtidig skolestruktur - deriblant fysisk læringsmiljø, tilgjengelig skolekapasitet, skolestørrelse, skolevei og reisetid, byutvikling og plassering av skoler samt økonomi. Dette har også vært vurderinger som er gjort når byrådet har fremmet de ulike høringsforslagene – deriblant forslag om å avvikle Haugland skole. I høringsutkastet er det også drøftet forhold knyttet til skolestørrelse generelt og fordeler og ulemper ved både mindre og større skoler. Når det gjelder mindre skoler som Haugland, kan ulempene ved avvikling være at bygden og nærmiljøet mister et naturlig samlingspunkt og at elevene får lengre skolevei.

Oversiktighet og et mer oversiktlig miljø er et av argumentene som kan tale for mindre skoler, mens kompetanse, erfaringsutveksling og faglig utvikling taler for større skoler. Som drøftet i høringsutkastet til skolebruksplan, finnes det ikke forskning som fastslår hva som er en ideell skolestørrelse knyttet til elevers faglige og sosiale utbytte, men det er forhold som tyder på at større skoler har et mer faglig robust miljø og muligheter for å ha tilstrekkelig fagkompetanse i personalet – sett i lys av blant annet økte kompetansekrav for lærerne i grunnskolen.

Byrådet registrerer at det er mange innspill knyttet til utfordrende skolevei fra Haugland til Ytre Arna. Veien har de senere år blitt betydelig oppgradert og utbedret med gangvei langs Gaupåsvannet. Denne

strekningen har i flere år vært benyttet av elever fra Haugland som går på ungdomsskole i Ytre-Arna. Byrådet ser at det er utfordringer langs enkelte partier av veistrekningen, deriblant Orfallet og ved kryssing av vei fra steinknuseverket. Det samme gjelder for overgangen i krysset Bankvegen – Gaupåsvegen. Dette er også påpekt fra flere av høringsinstansene. Orfallet og kryssing av vei fra steinknuseverket samt overgang i krysset Bankvegen - Gaupåsvegen vil bli meldt inn i rullering av arbeidet med trafiksikkerhetsplan, og vurdert utbedret i forbindelse med denne. Aktuelle tiltak omfatter blant annet fotgjengerovergang og tilstrekkelig belysning. Trafiksikkerhetsplanen skal rulleres i 2017. Når det gjelder tilkomstveien og traseen opp til Ytre Arna skole er dette også noe en er dialog med trafikketaten om for å få på plass 50 meter med manglende fortau ved skolen.

Skoleveien for de fleste av elevene som i dag går på Haugland vil bli under 2 km til Ytre-Arna. Elevene som i dag bor lengst unna Ytre Arna vil få 3,3 km til Ytre-Arna skole. Ingen elever vil ha rett på gratis skoleskyss ut fra avstand.

Det er riktig, som høringsinstansene uttrykker, at elevtallsprognosen for Haugland i den forrige skolebruksplanen i ettertid har vist seg å være for lav. Prognosene fra 2010 viste en nedgang i elevtallet som skulle gi 69 elever i skoleåret 2015/16, mens det faktiske elevtallet er 80. Nedgangen de siste 5 årene ble på 9 elever, mens prognosen viste 20. Dette betyr ikke at den nye prognosen også må være feil.

En gjennomgang av antall bosatte i skolen sitt opptaksområde ved årsskiftet 2015/16 viser med all tydelighet at elevtallet vil bli betydelig lavere i årene framover enn det har vært de senere årene. En framskriving av bosatte barn i førskolealder pr. 1.1.2016, gir totalt 35 elever som begynner på skolen og totalt 67 barn som går ut fra 7. trinn i perioden 2016 til 2021/2022. Elevtallet kan derfor forventes å bli i underkant av 50 elever i 2021/2022.

I prognosen i skolebruksplanen er det tatt høyde for litt innflytting og den viser derfor en noe mindre nedgang, og et elevtall som etterhvert stabiliserer seg på rundt 55 elever. Med befolkningsgrunlaget og planer for boligbygging som foreligger, er det lite som tyder på at barnekullene skal bli særlig mye større igjen.

Noen av høringsinstansene er opptatt av at Haugland er en av få nynorsksskoler som er igjen. Det pekes også på at det savnes en omtale i høringsutkastet til skolebruksplan om hvordan opplæring i nynorsk skal ivaretas på Ytre Arna, som er en bokmålsskole. Elever fra Haugland som får nytt skoletilbud ved Ytre Arna når Haugland avvikles, vil få tilbud om opplæring i nynorsk ved deling av målform, slik som det gjøres i dag på Lone, Ådnamarka og Garnes barneskole. Om det er flere enn 10 elever som ønsker det pr. årstrinn, vil nye årskull fortsatt ha krav på opplæring i nynorsk i egen gruppe.

Om det skulle være færre enn 10 elever som ønsker opplæring i nynorsk, vil det være mulig å samle nynorskelever sammen i en klasse eller gruppe. Det vil være opp til den enkelte skole hvordan de deler inn elevgruppene, men Byrådet vil oppfordre skolene til at en forsøker å få dette til så langt som mulig. Byrådet vil og nevne at samtlige elever har rett på læremidler i ønsket målform. Dette er nedfelt i lovverket

Mulighetsstudien for byggeprosjekt som er gjennomført for Ytre Arna skole, skisserer en løsning for 300 elever. Dette vil gi tilstrekkelig plass for elevene fra Ytre Arna skole og Haugland skole. I den skisserte løsningen er det i tillegg til dette omlag 200 m² ledig areal og dette kan vurderes til nærmiljøtiltak. Svømmehallen var ikke med i vurderingen da mulighetsstudiet ble utarbeidet, men i eksisterende forslag vil den bestå og rehabiliteres. Ved nedleggelse av Kyrkjekrinsen som barneskole (se Åsane bydel), vil elevene i Hetlebakka få Ytre Arna skole som nærskole. Dette gjelder om lag 20 elever som det også vil være plass til på Ytre Arna skole.

Slik det fremgår av høringsutkastet til skolebruksplanen er det i dag utfordringer med trang skoletomt på Ytre Arna. I mulighetsstudien er det innarbeidet løsning for å etablere parkeringsmuligheter under bakkenivå. En annen mulighet kan være kjøp av tilliggende areal. Dette innebærer at mest mulig av utearealet til skolen kan benyttes til et oppgradert lekeareal for elevene. I prosjektet vil det være ønskelig å opparbeide god kvalitet på tilgjengelig uteareal. Ellers har skolen tilgang til tilleggende friområde, som kan benyttes til utflukter og turer for skolen.

Både Ytre Arna og Haugland skole har dårlig byggeteknisk tilstand og begge skolene har behov for totalrehabilitering. Kostnader for å rehabilitere Ytre Arna og bygge om skolen til moderne og gode arealer er estimert til 238 mill. kroner. Kostnader for å rehabilitere Haugland er estimert til 68 mill. kroner. En ny skole i Brurastien har en estimert kostnad på ca. 150 mill. kroner. Eventuelt rundt 100. mill. kroner om det bygges som modulbygg. Dette er foreløpige estimat frem til eventuell prosjektering og planlegging av byggeprosjekt.

Kommunen har en nettokostnad pr. elev som er høy på mindre skoler med lavt elevtall. Utgifter til skolebygg og grunnressurs (grunnressurs er standard budsjettbeløp som tildeles grunnskoler uavhengig av skolestørrelse) utgjør ca. 4,4 mill. kr. pr. år i driftsutgifter for Haugland skole.

Det er fra høringsinstansene også spilt inn behov for barnehageplasser i området og muligheter for etablering av oppveksttun på Haugland skole som et alternativ til å avvikle skolen, eventuelt omgjøre anlegget til barnehage om ny skole bygges i Brurastien. Byrådet vil i løpet av våren legge frem høringsutkast til ny barnehagebruksplan, og ønsker fortrinnsvis å legge opp til utbygging og etablering av nye barnehageplasser i områder hvor det tilrettelegges og planlegges for fortetting og utbygging av større boligprosjekter i tråd med kommuneplanens samfunns- og arealdel. En ser ikke for seg at dekningsgrad av barnehageplasser i randsoner skal være like høy som i mer sentrale deler av et byområde. Eventuelle oppveksttun vil bli vurdert i barnehagebruksplanen, som kommer på høring våren 2016.

Alternativet om å bygge ny skole ved idrettsanlegget i Brurastien er også kommentert og ønsket fra flere høringsinstanser, som også fremsetter flere argumenter for en slik løsning. Byrådet mener det er viktig å opprettholde Ytre Arna som grunnskole, og det er ønskelig å styrke senterfunksjonen og miljøet i Ytre Arna. Et skoleanlegg med svømmebasseng og nærmiljøfunksjon er et avgjørende bidrag for å styrke denne delen av Arna bydel og gi området et levekårsløft. Et annet viktig moment er at langt flere elever på Ytre Arna ville fått en betydelig lengre skolevei, rundt 1,5 km lengre, til ny skole i Brurastien enn de har i dag.

Byrådet vil samtidig påpeke at selv om økonomi er et viktig moment, har det ikke vært vurdert som avgjørende når byrådet har gitt sin anbefaling.

Det er også kommet innspill på utbygging av nye boligområder i Vårheia og at det vil være behov for skolekapasitet når dette området bygges ut og at en ny skole på Brurastien fint kan fungere som avlastningsskole for dette området. Vårheia ligger fint til, mellom Indre Arna og Ytre Arna, i luftlinje ca. 1,5 km fra Brurastien. I området kan det komme så mye som 2000 nye boliger på lang sikt.

Utbyggingen av Vårheia starter trolig ikke før etter 2025 og den nordligste delen av Vårheia, som ligger nærmest Brurastien, vil nok være den delen som bygges ut sist. Områdeplan for Vårheia er under arbeid, og det må planlegges en ny barneskole i Vårheia. En eventuell ny barneskole i Brurastien ville ikke blitt en naturlig nærskole for dette området, verken med hensyn til plassering eller størrelse (Brurastien ville da blitt for stor). Hovedtilkomsten til Vårheia er planlagt via en ny veiforbindelse til Indre Arna, ikke fra Brurastien. En nærskole for Vårheia bør planlegges mer i midten av det nye boligområdet, som også er det som er foreslått i områdeplanen.

I prognosen i skolebruksplanen er de første 500 boligene i Vårheia plassert på Ådnamarka, som i «konkurranse» med Garnes vil være den mest naturlige skolen for de første elevene før en ny skole står

ferdig. En eventuell skole i Brurastien ville på lengre sikt, med en ny tilrettelagt skolevei, kunne blitt en avlastningsskole for de elevene i den nordligste delen av Vårheia som eventuelt ikke fikk plass på sin egen nærskole i Vårheia, men da vil det være en bedre løsning å legge til rette for å kunne utvide skolen i Vårheia. Behov for ny skole vurderes i neste rullering av skolebruksplanen.

Når det gjelder tomten og skoleanlegget på Haugland er denne vurdert å være for liten for å løse eventuelt fremtidige behov for skolekapasitet.

Barnetrinnet på Ytre Arna vil ha behov for avlastningsarealer i rehabiliteringsperioden. Når Garnes ungdomsskole er ferdig rehabilitert, foreslås det at barnetrinnet på Ytre-Arna får tilgang til avlastningsarealer etter Garnes u. på egnet tomt i Arna bydel. Dette er foreløpig estimert fra og med høsten 2020. Det arbeides med å finne egnet sted for avlastningsarealer i Arna bydel for først Garnes ungdomsskole (inkludert u-trinnet på Ytre Arna) og deretter for barnetrinnet på Ytre Arna.

Haugland skole foreslås avvirket fra og med høsten 2018 når ungdomstrinnet på Ytre-Arna skole er flyttet i avlastningsarealer sammen med Garnes ungdomsskole.

Ytre Arna skole vil få moderne og nyoppussede skolearealer med nærmiljøfunksjoner og svømmebasseng.

Det er foreløpig avsatt 181 mill. kr. til rehabilitering av Ytre-Arna. Eventuelt merbehov og midler til rehabilitering av svømmebassenget må innarbeides i rullering av økonomiplanen.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Haugland skole avvikes fra skoleåret 2018/2019, når ungdomstrinnet på Ytre-Arna legges ned (se omtale under pkt 5.1.2).*
- *Ytre Arna skole rehabiliteres med svømmebasseng og nærmiljøfunksjon. Det forventes at skolen kan rehabiliteres fra høsten 2020, når skolen kan få tilgang til avlastningsarealer på egnet tomt i Arna bydel etter Garnes ungdomsskole.*

5.1.2 Høringsforslag Ytre Arna, Garnes ungdomsskole, Seimsmyrane

Tidligere vedtak om å bygge Seimsmyrane oppheves. En utvider Garnes ungdomsskole og avviker ungdomstrinnet på Ytre Arna i tråd med tidligere vedtak. En utreder kostnader og muligheter for ny gang- og sykkelbro over Arnavågen ved Festtangen.

Høringsinnspill

Det er mottatt 7 ulike høringsinnspill som omtaler byrådets forslag. SU ved Garnes ungdomsskole, et mindretall i SU ved Ytre Arna og flertallet i Utdanningsforbundets klubb ved Ytre Arna, er positiv til byrådets forslag. Argumentene er oppsummert under:

- SU ved Garnes ungdomsskole er positiv til at Seimsmyrane er foreslått skrinlagt og at Garnes er anbefalt rehabiliteret og utvidet slik at Garnes ungdomsskole kan ta imot elever fra Ytre Arna. Det understrekes at skolen har store behov for rehabilitering. Det er derfor ønskelig med riving og nybygg grunnet dårlig tilstand på skolebygget. Fagforbundet mener også at nybygg bør vurderes på Garnes ungdomsskole grunnet tilstanden på skolen. Det er ønskelig at skolen blir en kulturinstitusjon i bydelen ved at arealer til kroppsøving utvides i et byggeprosjekt.
- En mener en det er nødvendig å bygge opp en forsterket avdeling og spesialpedagogisk kompetanse i bydelen ved å legge dette til Garnes ungdomsskole i fremtiden.

- Det fremholdes at det er utfordringer ved det faglige miljøet på et så lite ungdomstrinn som det er på Ytre Arna Dette gjelder både ved tilrettelegging for elever og mulighet for et variert faglig tilbud i fremmedspråk og valgfag.
- Det bemerkes fra flertallet i utdanningsforbundet ved Ytre Arna at mange elever vil ha fordel av å være en del av et større sosialt miljø enn det som er på Ytre Arna pr. i dag.
- SU ved Garnes ungdomsskole mener at infrastrukturen er tilfredsstillende mellom Ytre Arna og Garnes. Mellom 200 og 300 elever kan skysses med buss fra Ytre Arna.
- Idrettsrådet ønsker, sammen med Arna Bjørnar IL, at idrettsarealet på Garnes ungdomsskole bygges ut til flerbrukshall gjennom en utvidelse av Bjørnarhallen.

Det er flere som er negative til det tidligere vedtaket knyttet til avvikling av ungdomstrinnet på Ytre Arna. Deriblant flertallet i SU ved Ytre Arna skole, mindretallet i utdanningsforbundet ved Ytre Arna, FAU ved Ytre Arna skole, FAU Ytre Arna barnehage og ressursgruppen på Ytre Arna skole, med skriftlige vedlegg fra Arna mottak, Ytre Arna Historielag, samt velforeningen Flatane, Sørfjorveien og Plytten. FAU ved Haugland skole og Haugland, Gaupås og Kvamme velforening er også negative til forslaget. FAU ved Haugland skole mener derimot at ungdomstrinnet i fremtiden bør lokaliseres til en ny skole i Brurastien i tråd med deres ønsker for barnetrinnet (se over).

Flere argumenterer for å opprettholde ungdomstrinnet på Ytre-Arna skole selv om ikke nytt forslag om dette har vært på høring ut fra at avvikling av ungdomstrinnet ble vedtatt i 2010. Argumentene er oppsummert under:

- Et lite ungdomstrinn gir oversiktighet og trygghet for både elever og foreldre. Det anføres også at ungdommene i bygden kan, ved en nedleggelse av ungdomstrinnet, miste sin tilknytning til Ytre Arna og lokalmiljøet på fritiden.
- Mange høringsinstanser mener at elevene, og spesielt fra Haugland, vil få en mye lengre skolevei om de må skysses til Garnes ungdomsskole. En eventuell bussreise til Garnes ungdomsskole medfører også bytte av buss slik rutene er i dag. Veien til en eventuell gangbro fra Festtangen er også uten fortau. Noen påpeker også at gangbroen over Arnavågen oppleves som lite realistisk.
- Det påpekes fra noen av høringsinstansene at mange elever vil få skole i Åsane som ny nærskole fremfor Garnes ungdomsskole. Dette innebærer en splittelse av ungdomsmiljøet i Ytre Arna.
- Det vises også til skriftlig vedlegg fra Arna mottak, hvor det fremgår at det er viktig med et samlet barne- og ungdomstrinn på Ytre Arna for asylmottaket. Skolen, som ligger i gangavstand fra mottaket, gir et godt og trygt skoletilbud for denne gruppen elever. Dette er et viktig argument for å beholde en kombinert skole på Ytre Arna.
- Noen av høringsinstansene viser også til omfattende planer for utbygging som gjør at det vil være fremtidsrettet å opprettholde to ungdomstrinn i bydelen. Bydelen bør ha to ungdomstrinn og det er naturlig at Ytre Arna har eget ungdomstrinn.
- Det bemerkes fra flere høringsinstanser at nedleggelse av ungdomstrinnet ved Ytre Arna skole ikke lovlig kan vedtas. Det vises til at Seimsmyrane er skrinlagt og at utgangspunktet for tidligere vedtak om å flytte ungdomstrinnet fra Ytre Arna ikke lengre er relevant.

Byrådets vurderinger

Byrådet går inn for å rehabilitere Garnes ungdomsskole, skrinlegge planene om ny ungdomsskole på Seimsmyrane og få utredet muligheter for gangbro over Arnavågen. Byrådet registrer at det er flere høringsinstanser som tar opp igjen tidligere vedtak om å avvikle ungdomstrinnet på Ytre-Arna. Avvikling av ungdomstrinnet på Ytre-Arna ble vedtatt av bystyret i forrige skolebruksplan. Byrådet forholder seg til dette vedtaket.

I høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030 er det omtalt to alternativer og begge omhandler hvor elever på ungdomstrinnet på Ytre-Arna i fremtiden skal gå; om en skal opprettholde Garnes ungdomsskole og samle elevene der, eller bygge Seimsmyrane. Byrådet har gått inn for å opprettholde Garnes ungdomsskole. Dette har også byrådet mottatt høringsinnspill på.

Noen av høringsinstansene mener det vil være fremtidsrettet å opprettholde 2 ungdomstrinn i Arna bydel. Som omtalt under Åsane bydel, mener byrådet at en løsning med færre og større ungdomstrinn er ønskelig med hensyn til å få større og mer robuste fagmiljø og ha en bærekraftig skolestruktur.

Slik byrådet har omtalt i høringsutkastet til skolebruksplanen har det av flere årsaker vist seg utfordrende å realisere ny 8-13 skole på Seimsmyrane, og det er fremdeles et uavklart tidsperspektiv på dette prosjektet. I følge skolebruksplan for Hordaland Fylkeskommune 2012-2015 er ny videregående skole på Seimsmyrane evt. samlokalisert med ny ungdomsskole, vurdert som aktuelt først etter 2025. Garnes ungdomsskole er i dårlig tilstand og har behov for rehabilitering raskt. Når det gjelder om skolen skal rehabiliteres eller rives og bygges ny, er dette en vurdering som må foretas av Byrådsavdeling for finans, eiendom og eierskap (BFEE) når planlegging av byggeprosjektet starter opp. I mars 2016 ble det avdekket funn av asbest ved skolen. Arbeidene med asbestsanering på Garnes ungdomsskole er utført for skolebygget. Saneringen i gymsal vil pågå til høsten 2016.

Opptaksgrensene for Garnes ungdomsskole bør legges opp med hensyn til nærskoleretten. Dersom gangbroen ikke bygges vil ca. 85 % av elevene fra Ytre Arna ha kortere vei til Kyrkjekrinsen enn til Garnes. Kyrkjekrinsen vil ha plass til 85 % av elevene fra Ytre-Arna og samtlige elever fra Haugland om det blir en ren ungdomsskole fra 2020 (se omtale pkt.5.8.3)
Nærskoleretten til elevene fra Ytre Arna vil endre seg om gangbro over Arnavågen realiseres. Hvis gangbroen bygges vil hele Ytre Arna få Garnes ungdomsskole som ny nærskole. Det presiseres at alle elevene som bor i Hauglandsområdet som går på ungdomsskole, vil ha kortere vei til Kyrkjekrinsen uavhengig om gangbroen realiseres.

Uten gangbroen over Arnavågen kan Garnes ungdomsskole planlegges for 500 elever (behov fra ca. 2025), mens det er tilstrekkelig med en skole for 400 elever til og med skoleåret 2020/21. Hvis gangbroen bygges og Garnes ungdomsskole skal ha plass til alle elevene fra Ytre Arna, må skolen planlegges for 600 elever (behov fra ca. 2025), men det er tilstrekkelig med en skole for 500 elever til og med skoleåret 2020/21. Gangbro over Arnavågen må utredes nærmere.

Når det gjelder skyss vil det være bytting av buss på Arna terminal om det benyttes rutebuss fra Ytre Arna til Garnes ungdomsskole. Skyss fra Haugland og Ytre Arna til Kyrkjekrinsen vil ta omtrent 10 minutter, mens skolebuss til Garnes ungdomsskole vil ta omtrent 15 minutter fra dette området. Hvis Seimsmyrane hadde blitt bygget ville elevene, med rutebuss, måtte gå fra Arna terminal og til skolen noe som er beregnet til å ta omtrent 10 minutter. Totalt sett vil det derfor være marginale tidsforskjeller i reisetid fra Ytre Arna og Haugland til Seimsmyrane eller Garnes ungdomsskole.

Elever fra området Haugland og Ytre Arna som skal gå på ungdomsskole vil få gratis skoleskyss siden det er over 4 km til Garnes ungdomsskole og Kyrkjekrinsen i Åsane. Dette vil, med dagens elevtall, ha en skoleskysskostnad på ca. 636.000 kroner pr. år. En eventuell gangbro over Arnavågen vil redusere disse kostnadene, siden de fleste elevene da ikke vil ha krav på gratis skyss.

Byrådet anbefaler derfor at Garnes ungdomsskole rehabiliteres for 400 elever og at paviljongen på skoletomten inntil videre blir stående slik at skolen har plass til 500 elever. Dette er tilstrekkelig kapasitet til å ta imot elever fra eget opptaksområde og elever fra Ytre Arna til og med skoleåret 2020/2021. Dette er nødvendig siden en ikke vet hvor mange fra området Haugland og Ytre Arna som vil gå til Garnes ungdomsskole ut fra bydelstilhørighet, eller til Kyrkjekrinsen ut fra nærskoleretten. Begge skolene vil uansett ha tilstrekkelig kapasitet ut fra nærskoleretten til ungdomsskoleelever fra området Haugland og Ytre Arna.

Ut fra at behovet for 500 elever på Garnes ungdomsskole først er fra 2025 (uten gangbro) kan en vurdere om kapasiteten skal settes til 500 elever på Garnes ungdomsskole ved neste rullering av skolebruksplanen.

Byrådet går inn for at det iverksettes utredning for ny gangbro over Arnavågen. Det må derfor tilrettelegges for en mulig utvidelse av Garnes ungdomsskole fra 500 til 600 elever, om broen blir realisert på et senere tidspunkt.

Når det gjelder høringsinnspill knyttet til flerbrukshall på Garnes vil dette tas stilling til i forbindelse med rehabiliteringsprosjektet på Garnes ungdomsskole.

Det gjennomføres tomtesøk i Arna for å finne tomt for erstatningsskole til Garnes ungdomsskole når den skal rehabiliteres. Det er bl.a paviljonger i Sædalen, som er benyttet av Natland skole, som kan flyttes til egnet tomt i Arna bydel slik at de kan benyttes av elevene fra Garnes ungdomsskole og Ytre-Arna under rehabilitering av disse skolene. Eksisterende paviljong på Garnes U kan også benyttes. En tar sikte på at dette er klart i løpet av våren 2018. Det vil være tilstrekkelig med kapasitet i paviljongene til både ungdomstrinnet på Ytre Arna og Garnes U.

Det tas sikte på at Garnes U og ungdomstrinnet på Ytre Arna flytter inn i avlastningsarealer fra høsten 2018. Ungdomstrinnet på Ytre Arna foreslås derfor avviklet fra og med høsten 2018. Fra høsten 2018 vil det være rundt 500 elever på ungdomstrinnet fra Garnes ungdomsskole og Ytre Arna som vil være i avlastningsarealer mens Garnes ungdomsskole rehabiliteres.

Det må påregnes en byggetid på 2 år på Garnes ungdomsskole som dermed kan være ferdigstilt høsten 2020.

Det er viktig å understreke at selv om elever fra Haugland og 85 % av elevene fra området Ytre Arna får Kyrkjekrinsen som ny nærskole når ungdomstrinnet på Ytre Arna avvikles fra høsten 2018, er det en midlertidig løsning for elevene i paviljongene frem til høsten 2020 som følge av rehabilitering av Garnes ungdomsskole. Fra høsten 2020 skal Kyrkjekrinsen også ha ledig kapasitet til å ta imot elever fra Haugland og Ytre-Arna på ungdomstrinnet (se omtale under ungdomstrinnet Åsane bydel).

Når det gjelder høringsinnspill vedrørende oppbygging av forsterket avdeling på Garnes ungdomsskole, omtales dette nærmere under kapittel 6: *Sambruk og ulike tjenestetilbud*.

Det er ikke avsatt øremerkede midler til rehabilitering av Garnes ungdomsskole. Dette må innarbeides ved rullering av økonomiplanen.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Tidligere vedtak om å bygge Seimsmyrane erstattes av at Garnes ungdomsskole rehabiliteres for 400 elever og en beholder og oppgraderer paviljongen slik at kapasiteten på skolen blir 500 elever.*

- *Plan for skole på Seimsmyrane skrinlegges og arbeidet med reguleringsplanarbeidet avsluttes. Det vurderes tomteavsetning til skoleformål i Arna bydel på lang sikt ved rullering av kommuneplanens arealdel.*
- *Ungdomstrinnet på Ytre Arna avvikles fra høsten 2018 når erstatningsarealer for Ytre Arna og Garnes ungdomsskole står klar.*
- *Garnes ungdomsskole og ungdomstrinnet fra Ytre-Arna flytter inn i erstatningsarealer fra høsten 2018, når Garnes ungdomsskole skal rehabiliteres.*
- *En utreder muligheter og kostnader for ny gang- og sykkelbro over Arnavågen.*

5.1.3 Andre høringsuttalelser i Arna bydel

I tillegg til høringsinnspill knyttet til byrådets forslag i Arna bydel, er det mottatt høringsinnspill fra SU ved Lone skole og SU og FAU ved Trengereid oppvekststun.

SU ved Lone skole mener skolen vil få behov for bygningmessige tiltak i løpet av planperioden grunnet økende elevtall, varierende klassestørrelser, og tilflytting av fremmedspråklige elever som har ført til en større økning i elevtallet enn det som var forutsatt. Det vises til at elevtallet vil passere ca. 310 elever allerede skoleåret 2016/2017. Skolen mener det er behov for flere grupperom og egen SFO base.

SU og FAU ved Trengereid oppvekststun er glad for at skoledelen ikke er foreslått nedlagt, men er bekymret for fremtiden, siden det i høringsutkastet antydes at nedlegging kan bli aktuelt på et senere tidspunkt. Det stilles spørsmålsteget ved elevtallsprognosene som viser en nedgang i elevtallet på Trengereid. Høringsinstansen mener at elevtallet burde øke om en ser på faktisk bosatte barn, og ber kommunen om å se på tallene en gang til. Det anføres også at det er mulig å endre opptaksgrensen slik at skolen får flere elever.

Byrådets vurderinger

Vurdering Lone skole

I høringsutkastet ble det vist til et økende forventet elevtall på Lone skole fra og med skoleåret 2023/2024 og ut prognoseperioden. Elevtallet forventes å være stabilt mellom 300 og 320 elever de nærmeste årene. Det ble på bakgrunn av dette ikke anbefalt tiltak på Lone skole i planperioden til skolebruksplanen de neste 4 årene.

Etter nærmere dialog med skolen er en kommet frem til at skolen håndterer elevtallet de neste årene og frem til 2022/2023. Byrådet anbefaler derfor ikke tiltak på Lone skole i denne skolebruksplanen, men vil følge med elevtallet i årene fremover. Det kan være aktuelt å vurdere tiltak ved neste rullering av skolebruksplanen.

Vurdering Trengereid oppvekststun

Byrådet har ikke anbefalt å avvikle skoledelen på Trengereid i denne skolebruksplanen. Dette vil vurderes ved neste rullering av skolebruksplanen. Når det gjelder elevtallsprognoser for et så lite område er disse veldig usikre siden innflytting eller utflytting av et par barnefamilier kan gi store utslag i prognosen. Antall førskolebarn (barn i barnehagealder) har økt med 2 og antall skolebarn har økt med 1 siden prognosen ble laget. Et elevtall som ligger 3-5 elever over den foreliggende prognosen fram mot skoleåret 2020/21, slik høringsuttalelsen beskriver, er derfor på ingen måte urealistisk.

Det er imidlertid forventet nedgang i elevtallet fra 2020/21 til 2021/22, når årskullet som er født i 2008 (11 elever) går ut av skolen. Årskullet som skal erstatte disse er pr. i dag på 3 elever og fra og med skoleåret 2021/22 kan elevtallet ved skolen derfor forventes å bli merkbart mindre. Det kan derfor forventes et lavere elevtall på sikt. Det er likevel godt mulig at nedgangen vil kunne stoppe på rundt 25

elever og ikke under 20 elever slik prognosen viser, men dette vil avhenge av flyttemegeter og antall nyfødte barn i området i årene framover.

Når det gjelder endring av opptaksområdene i tråd med nærskolereiten, slik at Trengereid kan få noen flere elever, kan grensen flyttes litt nærmere mot Garnes barneskole ved å innlemme Romslovegen i opptaksområdet til Trengereid. Det er ikke registrert noen søkere til Trengereid fra dette området tidligere og derfor vurderes det at opptaksområdene ikke endres.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Det gjennomføres ingen tiltak på Lone skole i denne planperioden.*
- *Skoledelen på Trengereid oppvekststun opprettholdes i denne planperioden.*

5.1.4 Byrådets konklusjon - Arna bydel

- *Haugland skole avvikles fra skoleåret 2018/2019, når ungdomstrinnet på Ytre-Arna legges ned (se omtale under pkt 5.1.2).*
- *Ytre Arna skole rehabiliteres med svømmebasseng og nærmiljøfunksjon. Det forventes at skolen kan rehabiliteres fra høsten 2020, når skolen kan få tilgang til avlastningsarealer på egnet tomt i Arna bydel etter Garnes ungdomsskole.*
- *Tidligere vedtak om å bygge Seimsmyrane erstattes av at Garnes ungdomsskole rehabiliteres for 400 elever og en beholder og oppgraderer paviljongen slik at kapasiteten på skolen blir 500 elever.*
- *Plan for skole på Seimsmyrane skrinlegges og arbeidet med reguleringsplanarbeidet avsluttes. Det vurderes tomteavsetning til skoleformål i Arna bydel på lang sikt ved rullering av kommuneplanens arealdel.*
- *Ungdomstrinnet på Ytre Arna avvikles fra høsten 2018 når erstatningsarealer for Ytre Arna og Garnes ungdomsskole står klar.*
- *Garnes ungdomsskole og ungdomstrinnet fra Ytre Arna flytter inn i erstatningsarealer fra høsten 2018, når Garnes ungdomsskole skal rehabiliteres.*
- *En utreder muligheter og kostnader for ny gang- og sykkelbro over Arnavågen.*
- **Økonomiske konsekvenser - investering:**
 - *Det er avsatt 181 mill. kr. til rehabilitering av Ytre Arna og evt. merbehov må avsettes ved rullering av økonomiplanen. Midler til rehabilitering av svømmebasseng må innarbeides i rullering av økonomiplanen.*
 - *Det er ikke avsatt øremerkede midler til rehabilitering av Garnes ungdomsskole. Det er estimert en kostnad for rehabilitering på 255 mill. kroner. Dette må innarbeides ved rullering av økonomiplanen.*
 - *Gangbro over Arnavågen utredes: Det er behov for midler til utredning.*
- **Økonomiske konsekvenser – drift:**

- Økte kostnader til skoleskyss ved avvikling av ungdomstrinnet på Ytre Arna som er estimert til 636.000 kr. pr. år med dagens elevtall.
- Reduserte kostnader til skolebygg og grunnressurs, Haugland skole: 4,4 mill. kr. pr år.

Tabell. Investeringer – Arna bydel.

Arna bydel	Avsatt budsjett, økonomiplan 2016-2019*	Foreløpig, kostnadsestimat	Evt. merbehov Rehabilitering, utvidelse
Ytre-Arna skole	181 mill. kr.	238 mill. kr.	57 mill. kr.
Garnes ungdomsskole	Ikke avsatt	255 mill. kr.	255 mill. kr.
Gangbro, Arnavågen	Ikke avsatt		
SUM	181 mill. kr.	493 mill. kr.	312 mill. kr.

*Alle tiltak som er finansiert i vedtatt økonomiplan er tatt med i tabellen over, selv om ikke alle omtales i skolebruksplanen.

Eksakte summer er hentet fra vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019, mens øvrige tall er avrundede estimat. I vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019 er det avsatt 220 mill. kr. i en samlepott til tiltak som foreslås i skolebruksplanen.

5.2 Bergenhus bydel

De fleste skolene i bydelen er godt utnyttet, og kapasiteten ser ut til å bli fullt utnyttet i slutten av prognoseperioden. I høringsutkastet til skolebruksplan er det foreslått å rehabilitere og utvide Christi Krybbe skoler. Det er ikke foreslått konkrete tiltak for Rothaugen, men eventuelle kapasitetsutfordringer løses med organisatoriske grep og/eller ombygging.

5.2.1 Høringsforslag Christi Krybbe, Krohnengen:

Elevtallskapasiteten på Christi Krybbe skoler økes til 250 elever i forbindelse med rehabilitering av skolen. Det foreslås ingen tiltak for Krohnengen.

Høringsinnspill

Det er mottatt høringsinnspill fra SU ved Christi Krybbe skoler til byrådets forslag. SU viser til 2 momenter i høringsinnspillet:

- For å kunne ta imot forventet elevtallsvekst og utvide skolen til en kapasitet på 250 elever mener SU det er nødvendig med rehabilitering av Krybbesmauet, Vaktmesterboligen og en utvidelse i Vetrilidsallmenningen. SU mener at det ikke vil være en tilstrekkelig løsning for å oppnå 250 elever i kapasitet å bare benytte vaktmesterboligen og utvide skolen i Vetrilidsallmenningen.
- Skolen ønsker en avklaring knyttet til fritt skolevalg og elever som søker seg til Christi Krybbe skoler, men som ikke bor i skolens opptaksområde.

Byrådets vurderinger

Christi Krybbe har i dag en elevkapasitet på 200 elever. Prognosen viser at elevtallet forventes å stige de nærmeste årene til over 200 elever. Byrådet mener at rehabilitering av vaktmesterboligen og en utvidelse av hovedskolen på Vetrilidsallmenningen, er tilstrekkelig for å sikre en elevtallskapasitet på 250 elever. Byrådet fastholder at rehabilitering av Krybbesmauet, som i dag utgjør skolens SFO lokaler, er kostnadskrevende slik det er redegjort for i høringsutkastet. Det foreslås derfor å utfase Krybbesmauet som skoleareal og at SFO blir på hovedskolen.

Det er til nå avsatt 35 mill. kroner til rehabilitering av Christi Krybbe i økonomiplanen. Midler til utvidelse av skolen med 50 elevplasser, som er estimert til 24 mill. kroner, må innarbeides i rullering av økonomiplanen.

Størrelsen på utearealet er en utfordring på Christi Krybbe. Utearealet uten Krybbesmauet er på 1772 m². Krybbesmauet har et uteareal på 1763 m². Totalt har skolen i dag et uteareal på 3535 m². Det er derfor ønskelig å beholde mesteparten av utearealet ved Krybbesmauet til bruk for skolen. Byrådet vil også se på muligheter for å få økt størrelsen på utearealet i forbindelse med byggeprosjektet og øke kvaliteten på det utearealet som er tilgjengelig for skolen.

Christi Krybbe vil ha behov for avlastningsarealer i byggeperioden. Det foreslås at skolen får avlastningsarealer på Sydneshaugen i byggeperioden etter at Nordnes skole er ferdig rehabilitert. I byggeprosjektet må det vurderes om det er behov for at alle elever ved skolen må i avlastningslokaler samtidig, eller om noen elever kan være på skolen i byggeperioden, eksempelvis Krybbesmauet.

Når det gjelder forhold knyttet til fritt skolevalg og høringsinstansens innspill til dette er dette lovhjemlet i § 8-1, tredje ledd i opplæringsloven: *Etter søknad kan eleven takast inn på annan skole enn den eleven soknar til. Kommunen har følgende praksis rundt fritt skolevalg: Elever som søker om å få gå ved en annen skole enn den de hører til, skal til vanlig få søknaden sin innvilget dersom skolen har ledig kapasitet, og elevsammensetningen for øvrig gjør det forsvarlig. Dersom bytte av skole medfører økte skysutgifter for kommunen, vil dette vanligvis medføre at foresatte må dekke disse utgiftene selv.*

I skoleåret 2015/16 er 70 av skolens 184 elever bosatt i andre opptaksområder. Når skolen allerede fra høsten 2016 forventer et elevtall på 200 elever, må det i årene framover være en mer restriktiv praksis med tanke på å ta inn elever fra andre opptaksområder. Dette er lagt til administrativ fullmakt i Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett (BBSI) og skolene vil få retningslinjer for inntak av elever etter søknad.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Christi Krybbe skoler får en økt elevtallskapasitet fra 200 til 250 elever i forbindelse med planlagt byggeprosjekt. SFO blir på hovedskolen. Skoledriften i bygget på Krybbesmauet fases ut og utearealet på Krybbesmauet beholdes til skoledrift. Skolen får avlastningsarealer på Sydneshaugen i byggeperioden etter at Nordnes skole er ferdig rehabilitert i 2019.*

5.2.2 Høringsforslag Møhlenpris, Nordnes:

Nordnes skole rehabiliteres og det foreslås at elevene får avlastningsarealer på Sydneshaugen og på Ulriken i rehabiliteringsperioden. Møhlenpris skole er tidligere vedtatt rehabilitert til oppvekststun.

Høringsinnspill

Det er mottatt høringsinnspill fra SU ved Nordnes skole og Utdanningsforbundet i Bergen til byrådets forslag. SU ved Nordnes skole er først og fremst opptatt av løsninger og behov med tanke på rehabilitering av skolen. Det påpekes også flere ulike forhold knyttet til tilkomst, uteområder og utforming av arealer og funksjoner, som en ønsker blir tatt hensyn til i rehabiliteringsprosjektet. Det ønskes en tilrettelegging for bruk av området rundt skolen og parken med belysning. I tillegg erstatning i Galgebakken for ballbinge som det ikke blir noe av. Det foreslås også en løsning for parkering og tilkomst. Det ønskes ikke kjøring inn mot skoleporten.

Videre vises det til at elevtallsprognosene for skolen virker noe lave og at utbyggingsplaner for Dokken og Nøstet kan medføre høyere elevtall.

SU og FAU ønsker å flytte samlet i erstatningsarealer under byggeperioden, og aller helst i skolens nærområde. Det er også ønskelig at byggeperioden blir kortest mulig og mest mulig effektiv. Et av argumentene det vises til for å flytte skolen samlet er at skolen over tid har jobbet med samhandling og pedagogisk fellesskap for alle voksne, uavhengig om det arbeides i forsterket avdeling eller ikke. Utdanningsforbundet i Bergen viser også til at en oppsplitting av skoler over tid vil kunne redusere fellesskapsfølelse og muligheter for samarbeid. De mener også at dette burde være tema i vurderingsgrunnlaget hvor en planlegger at deler av elevgrupper og personalet skal holde til ved andre skoler.

Byrådets vurderinger

Mange av innspillene fra høringsinstansene er knyttet til konkrete forhold i rehabiliteringsprosjektet. Kommunen har organisert byggeprosjektene i ulike byggeprosjekt- og brukergrupper for hver enkelt skole. I disse gruppene sitter representanter fra FAU, tillitsvalgt og verneombud. Det oppfordres til at representanter fra skolen, deriblant rektor og tillitsvalgt, som er representert i byggeprosjektgruppen, kommer med innspill og forslag i denne gruppen. Når det gjelder spørsmål rundt uteområde, trafikkavvikling og annen infrastruktur er dette håndtert i reguleringsplanen for Nordnes skole. Eventuelle endringer vil bli behandlet i byggeprosjektet.

Byggeprosjektet på Nordnes skal etter planen settes i gang fra og med august 2017, og det er estimert en byggeperiode på 2 år. Skolen må derfor være i erstatningsarealer i rundt 2 år.

Byrådet er i utgangspunktet enig med høringsinstansene at det er best å flytte skoler samlet i en rehabiliteringsfase, og om det er mulig fortrinnsvis også i nærmiljøet. En oppsplitting av skole på flere

lokasjoner er ikke en ideell løsning. Det er derfor nødvendig å vurdere hvilke alternativ som er best ut fra ressurser og lokaler som er tilgjengelig.

Nordnes skole har en god modell der elever fra forsterket avdeling deler av uken blir integrert med elever fra ordinære klasser. Imidlertid er utfordringene i forsterket avdeling av en slik karakter at det er ønskelig å holde forsterket avdeling samlet. Forsterket avdeling bør derfor tilknyttes de årstrinnene som er mest naturlig ut fra hvilke elever som har mest tid og samhandling sammen. Ledelse og rektor bør ha fast arbeidsplass tilknyttet den delen av skolen som får forsterket avdeling.

Ulriken er i byrådets forslag foreslått ombygget til bruk for Tveiterås og vil ikke være tilgjengelig som avlastningsskole (Se omtale Fana bydel). I utgangspunktet er det aktuelt at 1.-4. trinn og hele forsterket avdeling på Nordnes får avlastningsarealer på Sydneshaugen i rehabiliteringsperioden. Paviljongen på Sydneshaugen har fått forlenget dispensasjon ut 2022 og har kapasitet til rundt 170 elever. Dette er i gangavstand og i nærmiljøet til skolen. Sydneshaugen vil være ledig når Møhlenpris oppvekststun forventes ferdig rehabilitert våren 2017.

Det vil ikke være plass på Sydneshaugen til de øverste klassetrinnene på Nordnes. Fana gymnas er i høringsutkastet til skolebruksplan nevnt som et mulig alternativ for å utvide kapasiteten på Paradis skole. Det viser seg at skoleanlegget har tilstrekkelig plass til å være erstatningsskole for flere skoler. Det foreslås derfor at 5.-7. trinn på Nordnes får erstatningsarealer i Fana gymnas.

Det er ønskelig at hele forsterket avdeling på Nordnes flyttes samlet og det vil bli forsøkt så langt kapasiteten på Sydneshaugen tillater. I rehabiliteringsperioden og frem til Nordnes skole er ferdig rehabilitert tas det ikke inn nye elever i forsterket avdeling.

I barnehagebruksplan vil det vurderes om det skal etableres oppvekststun på Nordnes. Det er avsatt 162,3 mill. kr. til Nordnes, og evt. merbehov må avsettes ved rullering av økonomiplanen.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Nordnes skole rehabiliteres. Det foreslås at 1.-4. trinn og elevene i den forsterkede avdelingen flyttes til Sydneshaugen i rehabiliteringsperioden. 5.-7. trinn får erstatningsarealer i Fana gymnas. Det er ønskelig at hele forsterket avdeling på Nordnes flyttes samlet, og det vil bli forsøkt så langt kapasiteten på Sydneshaugen tillater. I rehabiliteringsperioden og frem til Nordnes skole er ferdig rehabilitert tas det ikke inn nye elever i forsterket avdeling.*

5.2.3 Høringsforslag Rothaugen

Det gjennomføres ingen tiltak på Rothaugen. Eventuelle kapasitetsutfordringer løses med organisatoriske grep og/eller ombyggingstiltak.

Høringsinnspill:

Det er mottatt innspill fra Fagforbundet og Utdanningsforbundet i Bergen knyttet til ungdomstrinnet generelt i bydelen. Det er også mottatt innspill fra SU ved Eidsvåg skole.

Fagforbundet er enig i byrådets anbefaling om at det ikke gjennomføres tiltak på Rothaugen og at eventuelle kapasitetsutfordringer løses med organisatoriske grep og/eller ombyggingstiltak. Utdanningsforbundet mener at ungdomstrinnet i Bergenhus bydel burde vært vurdert å få økt kapasitet. Det foreslås å se på muligheter for samarbeid med Hordaland fylkeskommune for etablering av ny ungdomsskole i Lønborg området.

SU ved Eidsvåg skole anfører at skolekretsgrensene kan endres slik at flere elever som går på Hellen skole kan begynne på ungdomstrinnet på Eidsvåg i fremtiden for å avlaste Rothaugen.

Byrådets vurderinger

Hordaland fylkeskommune sin skolebruksplan skal sendes på høring den 19.5.2016 med høringsfrist 1.7.2016 og eventuelt behandling i fylkestinget i løpet av høsten 2016. Denne saken vil omhandle skolestruktur for de videregående skolene, deriblant Lønborg, som også omtales av høringsinstansene. Det er signalisert fra fylkeskommunen at bygningsmassen til Lønborg VGS vurderes avviklet og solgt og kan stå ledig fra 2020. Byrådet vil avgi hørings svar til planen og vil være i dialog med fylkeskommunen om Lønborg VGS.

Varegg idrettslag planlegger å etablere idrettshall i området Mulen, og en reguleringsplan for arbeidet er igangsatt av Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett (BBSI). Et mulig alternativ for Krohnengen og Rothaugen skoler er å leie tid i denne idrettshallen til kroppsøving. Dette vil kunne frigjøre areal på disse skolene til å øke elevtallskapasiteten om det er behov.

Når det gjelder Rothaugen vil byrådet i første omgang følge med elevtallsutviklingen for denne skolen spesielt og fastholder sin anbefaling om at eventuelle kapasitetsutfordringer løses med organisatoriske grep og/eller ombyggingstiltak. Fra og med 2020 kan det være aktuelt å se på muligheter ved Lønborg VGS og dette vil derfor vurderes ved neste rullering av skolebruksplanen.

Innspillet fra SU ved Eidsvåg skole om å endre skolekretsgrensene, slik at noen av elevene som går på Hellen begynner på ungdomsskole på Eidsvåg fremfor Rothaugen er også undersøkt. Denne løsningen var også foreslått for en del år siden og var den gang ikke ønsket av høringsinstansene ved Hellen skole.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Det gjennomføres ingen tiltak på Rothaugen. Eventuelle kapasitetsutfordringer løses med organisatoriske grep og/eller ombyggingstiltak.*

5.2.4 Andre høringsinnspill - Bergenhus bydel

Det er mottatt uttalelse fra SU ved Haukeland skole. Generelt mener skolen at de mangler tilstrekkelig med undervisningsarealer, har helsefarlige uteområder og ikke kapasitet til å møte dagens eller nærmeste fremtids forventede elevtall. Det stilles spørsmål ved om skolen reelt sett er dimensjonert for 350 elever, som er angitt kapasitet til skolen. Elevtallsprognosen er også svært forskjellig fra tallene som skolen kjenner fra virkeligheten. Skolen ønsker derfor en ny vurdering av elevtallsprognosen.

Skolen er bekymret for konsekvenser et økende elevtall vil få for læringsmiljø, pedagogisk praksis og elevenes læring. Det ønskes vurdering av tiltak for å øke skolens lærings- og SFO areal. I tillegg pekes det på utfordringer med inn klima og ventilasjon, hvor det henvises til tilstandsrapporten som er utarbeidet for skolen.

Videre vises det til at uteareal og nærmiljø har få lekeplasser og idrettsanlegg. Det ønskes derfor at dagens gymsal rives og erstattes av flerbrukshall. Uteområdet på skolen oppleves også som utfordrende, deriblant grunnet utbygging av Haraldsplass Diakonale sykehus. Det foreslås derfor flere tiltak for å oppgradere uteområdet.

Byrådets vurderinger

SU ved Haukeland skole mener at prognosen er for lav og anfører at kapasiteten på 350 elever vil overskrides allerede høsten 2016. SU stiller også spørsmål ved realismen i at prognosen legger opp til at årskullene reduseres før skolestart og i løpet av årene elevene går på skolen.

Tall fra folkeregisteret siste 5 år gir et klart grunnlag for å tro at barnetallet i Haukeland skoles opptaksområde vil bli betydelig redusert fram mot skolestart. Hvis en ser på gjennomsnittlige årlige endringer på hvert alderstrinn de siste 5 årene, ser en at årskullene i gjennomsnitt er blitt redusert med 21

barn fra barna er født til de begynner på skolen, og ca. 10 % av de gjenværende bosatte 6 åringene på Haukeland velger dessuten andre skoletilbud når de skal begynne på skolen.

Offisielle elevtall fra grunnskolenes informasjonssystem (GSI) siste 5 år viser at det i gjennomsnitt er lite endring i elevtallet på et klassetrinn fra ett år til et annet, mens tall fra innbyggerregisteret viser en liten tendens til en marginal reduksjon også for denne aldersgruppen. Når prognosen viser en litt større reduksjon, så må det ha sammenheng med endrede forutsetninger i prognosen, relatert til endret boligbygging eller boligrelatert flytting sett i forhold til forventet utvikling i hele kommunen.

Den største utfordringen for Haukeland skole er at skolen for tiden har et veldig høyt antall elever som ikke er bosatt i skolens område. I skoleåret 2015/16 hadde hele 69 (nesten 20 %) av skolens 352 elever bostedsadresse utenfor opptaksområdet. Bare de 2 siste årene har skolen tatt inn elever som har gitt skolen 2 flere klasser enn nødvendig, og dette er en viktig årsak til at skolen fylles fortere opp.

Skolen har kapasitet til 350 elever. Elevtallsprognosen viser at skolen vil ha et elevtall mellom 300 og 350 elever de nærmeste årene før det stabiliserer seg på rundt 300 elever fra 2021/2022 og ut prognoseperioden. Prognosen tar høyde for noen eksterne elever, men ikke så mange som 69. Hvis tendensen med mange eksterne elever får fortsette, vil prognosen for Haukeland skole være for lav og det vil ikke være tilstrekkelig kapasitet på skolen i årene fremover. Dersom en skal unngå at elevtallet overstiger kapasiteten til skolen må antall eksterne elever begrenses. Det må derfor være en mer restriktiv praksis med tanke på å ta inn elever fra andre opptaksområder i årene fremover. Dette er lagt til administrativ fullmakt i Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett (BBSI) og skolene vil få retningslinjer for inntak av elever etter søknad.

Haukeland skole har fått utbedret ventilasjonen ved at det er satt inn lokale ventilasjonsaggregat. Skolen har helseverngodkjenning og er en del av handlingsplan 2. Kommunen ved Byrådsavdeling for finans, eiendom og eierskap vil vurdere behov for bygningsmessige tiltak på skolen, slik som det gjøres på de andre skolene ut fra prioritering som blir gjort i handlingsplanene.

Generelt fremstår utomhusarealene som gode, men utvidelsen av Haraldsplass sykehus har ført til noe forringelse av utearealet ved at området hvor skolen har lekeplassutstyr er blitt skyggelagt. Bergen kommune er i dialog med sykehuset om eventuell kompensasjon. Det er igangsatt et prosjekt i regi av FAU og skolen, der en vil etablere en lekeinstallasjon på skoleplassen og det er allerede innvilget noen midler til dette fra Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett (BBSI). Ytterligere tildeling av midler til utearealet fra BBSI vurderes.

Når det gjelder gymsalen, så er dette en standard gymsal, som i forhold til skolestørrelsen gir tilstrekkelig kapasitet. Denne vil ikke bli vurdert utvidet i denne skolebruksplanen.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Det gjennomføres ingen tiltak på Haukeland skole i denne skolebruksplanen.*

5.2.5 Byrådets konklusjon - Bergenhus bydel

- *Christi Krybbe skoler får en økt elevtallskapasitet fra 200 til 250 elever i forbindelse med planlagt byggeprosjekt. SFO blir på hovedskolen. Skoledriften i bygget på Krybbesmauet fases ut og utearealet på Krybbesmauet beholdes til skoledrift. Skolen får avlastningsarealer på Sydneshaugen i byggeperioden etter at Nordnes skole er ferdig rehabilitert i 2019.*
- *Nordnes skole rehabiliteres. Det foreslås at 1.-4. trinn og elevene i den forsterkede avdelingen flyttes til Sydneshaugen i rehabiliteringsperioden. 5.-7. trinn får erstatningsarealer i Fana gymnas. Det er ønskelig at hele forsterket avdeling på Nordnes flyttes samlet, og det vil bli forsøkt*

så langt kapasiteten på Sydneshaugen tillater. I rehabiliteringsperioden og frem til Nordnes skole er ferdig rehabilitert tas det ikke inn nye elever i forsterket avdeling.

- Det gjennomføres ingen tiltak på Rothaugen. Eventuelle kapasitetsutfordringer løses med organisatoriske grep og/eller ombyggingstiltak.
- Økonomi – investeringer:
 - Det er avsatt 35 mill. kr. til Christi Krybbe skoler. Merbehov for rehabilitering og økt elevkapasitet, som er estimert til 24 mill. kroner, må innarbeides ved rullering av økonomiplanen.
 - Det er avsatt 162,3 mill. kr. til Nordnes, og evt. merbehov må avsettes ved rullering av økonomiplanen.

Tabell. Investeringer – Bergenhus bydel.

Bergenhus bydel	Avsatt budsjett, økonomiplan 2016-2019*	Foreløpig, kostnadsestimat	Evt. merbehov Rehabilitering, utvidelse
Christi Krybbe skoler	35 mill. kr.	59 mill. kr.	24 mill. kr.
Nordnes skole	162,3 mill. kr.	162,3 mill. kr.	
Møhlenpris oppveksttun	238,5 mill. kr.	238,5 mill. kr.	
SUM	435,8 mill. kr.	459,8 mill. kr.	24 mill. kr.

*Alle tiltak som er finansiert i vedtatt økonomiplan er tatt med i tabellen over, selv om ikke alle omtales i skolebruksplanen.

Eksakte summer er hentet fra vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019, mens øvrige tall er avrundede estimat. I vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019 er det avsatt 220 mill. kr. i en samlepott til tiltak som foreslås i skolebruksplanen.

5.3 Fana bydel

Bydelen kan forvente en stabil elevtallsutvikling de nærmeste par årene, men en relativt stor elevtallsvekst utover i perioden. Hovedutfordringene for framtidig skolestruktur handler om å skaffe tilstrekkelig kapasitet på barnetrinnet langs for tetttingsområder, i første rekke for opptaksområdene til Paradis og Midtun, samt finne gode permanente løsninger for skolekapasiteten i Nattland og Sædalsområdet.

Det er foreslått å utvide skolekapasiteten på Paradis og Midtun for å møte forventet elevtallsvekst. Det er i tillegg foreslått å beholde paviljongen på Nattland og vurdere tiltak for å ta i bruk større deler av tomten til nyttbart utareal.

Riple skule er foreslått nedlagt fra skoleåret 2016/2017. Nordvik er foreslått nedlagt fra skoleåret 2017/2018.

I spesialpedagogisk plan ble det vedtatt at Tveiterås skole skal beholdes som en skole med særskilte tilbud for elever med store lærevansker/utviklingshemming, men at skolen skal relokaliseres. Det ble i høringsutkastet foreslått å relokalisere skolen til Kalvatræet skole.

5.3.1 Høringsforslag Nordvik, Krokeide, Kirkevoll:

Nordvik skole legges ned fra skoleåret 2017/2018. Det søkes samarbeid med Os kommune slik at elever, om de ønsker det, kan begynne på Lysekloster skole i Os kommune. Krokeide opprettholdes. Kirkevoll er i forslag til budsjett og økonomiplan 2016-2019 foreløpig lagt inn med begynnende finansering for byggeprosjekt.

Høringsinnspill

Det er mottatt innspill fra 4 ulike høringsinstanser til byrådets forslag. SU ved Nordvik skole, SU og FAU ved Kirkevoll skole samt Fagforbundet. I tillegg har SU ved Nordvik skole innhentet skriftlige vedlegg fra Nordvik velforening, Klubben og ansatte ved skolen og privat utbygger i området. SU ved Nordvik skole har også lagt ved vedlegg som illustrerer utbyggingsplaner, hvor det må opparbeides busstopp, samt en generell veileder fra trygg trafikk om særlig farlig eller vanskelig skolevei.

FAU ved Kirkevoll skole mener at Kirkevoll er en god og veldrevet skole som er velegnet til å ta imot flere elever fra Nordvik og eventuelt Krokeide, men mener at en sentral forutsetning for å ta imot flere elever er at gymkapasiteten utvides. FAU er i hovedsak opptatt av dårlig gymkapasitet på skolen. Det anføres at elevene har timeplanfestet utegym, eller at de skysses til Krokeide for kroppsøving. Det argumenteres med at dette er en dyr og tidkrevende løsning. Det vises også til tall som viser at gymkapasiteten er for liten for en skole av denne størrelsen i henhold til skolebruksplanens areal- og funksjonsprogram. Ideelt sett burde det bygges flerbrukshall, men det nevnes også mulig løsning med utvidelse av eksisterende gymsal.

SU ved Kirkevoll problematiserer også gymkapasiteten ved skolen. Gymkapasiteten vil ikke være tilfredsstillende selv ved rehabilitering av den gamle gymsalen som p.t er i prosess. Videre anføres det at det er noen utfordringer knyttet til små garderobes og klasserom på barnetrinnet og manglende felles formidlingsrom for større grupper. Det etterspørres også hva som skal skje med loftet på gamleskolen, hvor det i forrige skolebruksplan ble satt av midler til oppgradering av dette. SU er opptatt av at skolen opprettholdes som en kombinert skole i fremtiden og er negativ til en flytting av ungdomstrinnet til Rå og Rådalslien skoler.

SU og andre berørte parter på Nordvik, samt Fagforbundet er negativ til forslaget om nedleggelse av Nordvik skole og overføring av elever til Kirkevoll og/eller Lysekloster skole i Os kommune. SU ved Nordvik skole fremsetter flere argumenter for å beholde skolen og motargumenter mot byrådets forslag. Dette er oppsummert under:

- Det anføres at Nordvik skole har fått ny paviljong i 2015 og det er brukt mange millioner kr. på denne. Paviljongen fungerer godt som erstatning for skolens hovedbygg. Kommunen eier bygningsmassen og må uansett vedlikeholde denne.
- SU mener at en overføring av elever til Lysekloster skole i Os kommune vil medføre flere negative konsekvenser. Blant annet at en mister demokratisk påvirkning, svakere skole – hjem samarbeid, mister deltakelse i kvalitetsutvikling – «sammen for kvalitet» og det pedagogiske opplegget i bergensskolen. SFO tilbudet i Os tilsvarer ikke Bergen kommunes. Det pekes også på utfordringer med en slik løsning knyttet til andre kommunale tjenester som PPT, kulturskole og helsetjenester samt klarhet rundt ansvar og forsikring av elever gitt at det er en annen skoleeier.
- Når det gjelder skoleveien anføres det at elever som skal til Lysekloster vil gi økt transportbehov og utrygg skolevei. Det er også en bomstasjon i retning Os som vil gjøre det svært dyrt for foreldre og hente/bringe elevene. SU viser også til at veien til Kirkevoll er svært utrygg og at det er spesielt utfordrende vinterstid med stengt vei over Fanafjellet. I tillegg er det manglende busstopp, fortau og overgangsfelt i Nordvik for elevene som enten må ta buss til Lysekloster eller Kirkevoll. Det vil også være utfordringer med egensikring i buss. Det vises også til at det er mye tungtrafikk over Fanafjellet.
- Det vises til at nedleggelse av Nordvik vil være en kortsiktig løsning grunnet stor utbyggingsvirksomhet i Lysekloster skole sitt opptaksområde. Det påpekes også at Kirkevoll skole har kapasitetsproblemer i dag, som ikke vil bli mindre i fremtiden. Det er høy byggeaktivitet i opptaksområdet til Kirkevoll, både på Titlestad, Fanaflaten og Krokeidevegen.
- SU viser til en rekke konkrete utbyggingsplaner i Nordvik på kort og lang sikt frem til 2030. Det er også lagt ved skriftlig uttalelse fra privat utbygger som planlegger 100 boenheter i skolens område, som en mener vil føre til en betydelig økning i elevtallet de neste 5-10 årene på skolen. SU viser til forventet elevtall på 56 elever i 2019/2020 og 105 elever i 2029/2030.
- SU mener at nedleggelse av Nordvik skole vil medføre at bygden mister sitt samlingspunkt og muligheter til å drive aktiviteter i regi av velforening, FAU og frivillige. Dette er viktig for barn og unges oppvekstvilkår. Elevene vil også miste muligheter for aktiviteter om kvelden i nærmiljøet. Dette understøttes av Fagforbundet som i sin uttalelse viser at skolen er viktig for nærmiljøet.
- Det vises i tillegg til flere argumenter fra SU for å beholde skolen. Gode resultater over snittet på nasjonale prøver, godt skole- hjem samarbeid, godt psykososialt miljø, gode trivselsundersøkelser, god kompetanse i pedagogisk personale, lavt transportbehov, naturnært uteområde og at Nordvik er en integrert skole i nærmiljøet med mange funksjoner utover det å være skole – med aktiviteter på ettermiddags- og kveldstid.
- SU foreslår som løsning at det etableres oppveksttun på Nordvik som gir et fullverdig tilbud med barnehage og skole. Det vil være attraktivt å bo i Nordvik med en slik løsning. Os har også utfordringer med barnehagekapasitet og det vil være lettere for flere av innbyggerne i Os å levere barna i Nordvik på vei til jobb i Bergen.

Byrådets vurderinger

Byrådet registrerer at SU ved Nordvik skole er negativ til forslaget om å avvikle skolen og gi skoletilbud for dem som ønsker det enten på Lysekloster skole i Os kommune, eller Kirkevoll skole. Byrådet opprettholder likevel forslaget om å avvikle Nordvik skole fra skoleåret 2017/2018.

Byrådet har i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030 vist til flere momenter som er vurdert med hensyn til fremtidig skolestruktur - deriblant fysisk læringsmiljø, tilgjengelig skolekapasitet, skolestørrelse, skolevei og reisetid, byutvikling og plassering av skoler samt økonomi. Dette har også vært vurderinger som er gjort når byrådet har fremmet de ulike høringsforslagene – deriblant forslag om å avvikle Nordvik skole. I høringsutkastet er det også drøftet forhold knyttet til skolestørrelse generelt og fordeler og ulemper ved både mindre og større skoler. Når det gjelder mindre skoler som Nordvik kan ulempene ved en avvikling være at bygden og nærmiljøet mister et naturlig samlingspunkt, elevene får lengre reisevei og det blir nødvendig med skoleskyss og bussing.

Oversiktlig og et mer oversiktlig miljø er et av argumentene som kan tale for mindre skoler, mens kompetanse, erfaringsutveksling og faglig utvikling taler for større skoler. Som drøftet i høringsutkastet til skolebruksplan, finnes det ikke forskning som fastslår hva som er en ideell skolestørrelse knyttet til elevers faglige og sosiale utbytte, men det er forhold som tyder på at større skoler har et mer faglig robust miljø og muligheter for å ha tilstrekkelig fagkompetanse i personalet – sett i lys av blant annet økte kompetansekrav for lærerne i grunnskolen.

Det foreligger planer for rehabilitering av Kirkevoll skole og det er avsatt begynnende finansiering for dette i vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019. Skolen har tilstrekkelig kapasitet og FAU ved Kirkevoll skole er positiv til å kunne ta imot elever fra Nordvik.

Byrådet har registrert av høringsuttalelsene at det ikke er ønske om å ta imot tilbud om skoleplass på Lysekloster skole i Os. En vil understreke at forslaget om Lysekloster barneskole i Os kommune fortsatt vil være et tilbud for de elevene fra Nordvik som eventuelt har et ønske om å gå der. Det kan også være en mulig løsning for elever fra Nordvik å gå videre på ungdomsskole i Os ved Nore Neset ungdomsskole. Ungdomsskolen skal ha ledig kapasitet til elever fra Nordvik.

Byrådet ser også at det er noe usikkerhet fra høringsinstansene om både ansvar knyttet til opplæring, skoletilbud og forsikring knyttet til at gjesteelever fra Bergen skal gå på skole i Os kommune. Bergen kommune har i dag en samarbeidsavtale med omliggende kommuner i fylket knyttet til gjesteelever. I tilfelle det foreligger et vedtak om å avvikle Nordvik skole og det er elever som ønsker seg til Lysekloster skole i Os kommune, vil kommunen opprette en skriftlig samarbeidsavtale med Os kommune om gjesteelever, jf. opplæringslovens § 8.1. I en avtale om gjesteelever er det bostedskommunen som har det økonomiske ansvaret for opplæringen til eleven, mens vertskommunen vil ha ansvar for selve opplæringen. Gjesteelever har de samme rettighetene som andre elever og skolen som eleven til enhver tid går på har ansvar for å oppfylle elevenes rettigheter i opplæringsloven. Når det gjelder ulike kommunale tjenestetilbud er dette forhold som også må nedfelles og omtales i en skriftlig samarbeidsavtale.

SU ved Nordvik skole viser til høy byggeaktivitet i området rundt Kirkevoll skole, både på Titlestad, Fanaflaten og langs Krokeideveien. Når det gjelder boligbygging så er det i elevtallsprognosen tatt høyde for ca. 170 nye boliger i Kirkevoll skole sitt opptaksområde på barnetrinnet.

Prognosen for Kirkevoll viser en liten nedgang i elevtall etter 2020. Dette henger sammen med at de 3 yngste årskullene i opptaksområdet er betydelig mindre enn de årskullene som nå går i skolen. Elevtallet på skolens ulike klassetrinn i barneskolen er i dag mellom 48 og 73 elever, mens antall bosatte barn i aldersgruppene født 2013-15 er fra 40 til 46 barn. Samtidig er det i dag slik at antall elever på barnetrinnet er 5 % lavere enn antall bosatte i skolens opptaksområde (selv om en også tar med noen elever som

kommer fra andre opptaksområder). Dette indikerer at nedgangen som er prognostisert etter 2020 er reell og at skolen vil ha plass til barneskoleelevene fra Nordvik i årene fremover.

Den største usikkerheten i prognosen til Kirkevoll er knyttet til utviklingen på ungdomstrinnet. I dag er situasjonen slik at ungdomstrinnet på Kirkevoll har betydelig færre elever enn de som er bosatt i skolens inntaksområde (eget barnetrinnsområde i tillegg til områdene til Nordvik og Krokeide). De fleste ungdomstrinnslevene fra Nordvik og Krokeide, og også en del fra Kirkevoll sitt «eget» ungdomstrinn, velger andre ungdomsskoletilbud enn Kirkevoll. Spørsmålet er om dette vil fortsette.

SU ved Nordvik skole mener at utbyggingsplaner for nye boliger (20 boliger før 2020 og 120 boliger i perioden 2020-2030) og generasjonsskifte i den eksisterende boligmassen vil gi et forventet elevtall på 105 elever på Nordvik skole i 2029/2030. Byrådet viser til prognosen som er lagt fram i skolebruksplanen som viser en nedgang i elevtallet til under 30 elever fra og med skoleåret 2019/20 og helt ned i 22 elever i skoleåret 2024/25. I siste del av perioden er det som direkte følge av antatt boligbygging (60 nye boliger i årene 2025-2029) forventet en økning til 36 elever i 2029/30.

Elevtallet på Nordvik har holdt seg noenlunde stabilt på samme nivå i mange år. Hovedgrunnen til at elevtallet nå forventes å bli lavere de nærmeste årene har sammenheng med at de årskullene som går ut av barneskolen de neste årene er høyere enn de årskullene som kommer inn i skolen (de neste 5 årene går til sammen 34 elever over i ungdomsskolen, mens de årskullene som kommer inn i skolen pr. i dag består av 20 barn).

Bygging av 20 boliger de kommende 5 årene (slik høringsuttalelsen antyder) vil ikke hindre at elevtallet går ned, men vil selvsagt kunne redusere nedgangen noe. Det må poengteres at det er stor usikkerhet knyttet til prognoser for så små områder som Nordvik – så prognosen må forstås slik at den viser de store linjene og retningen på elevtallet.

Dersom alle de 140 boligene som er antydnet i høringsuttalelsen faktisk kommer, vil elevtallet naturlig nok kunne bli høyere enn prognosen viser, men det er sjelden at alle boliger som er planlagt i et område faktisk kommer, bl.a. siden dette også styres av etterspørselen i markedet. I de aller fleste tilfeller strekker boligbyggingen seg over flere år enn det som først var tenkt og antallet boliger blir gjerne lavere (unntaket kan være i store pressområder). Dette ser vi også i Nordvik der prognosen i den forrige skolebruksplanen antydnet en mye raskere utbygging av område B46 i kommuneplanen enn det som nå vil være realistisk.

Det er også slik at en del innflyttere i nye boliger også har en tendens til å være bosatt i samme nærområde. Det er derfor ikke slik at alle nye boliger i et område nødvendigvis gir økt befolkning i området. Det er viktig å påpeke at den foreliggende prognosen faktisk har tatt høyde for 60 nye boliger i prognoseperioden – og at dette tallet er vurdert som et realistisk tall av planfaglig kompetanse i kommunen opp mot alle andre foreliggende planer for boligbygging i kommunen.

Når det gjelder forventet generasjonsskifte skiller ikke Nordvik seg ut fra et gjennomsnittlig boligområde i Bergen. Andelen over 67 år i Nordvik er ved siste årsskifte 13,7 %, mens den gjennomsnittlige andelen i hele kommunen er 13,0 %. Kommunens prognose tar utgangspunkt i dagens barnetall, planlagt boligbygging, samt historiske tall for aldersfordelt flyttemønster og boligpreferanser ved flytting i alle deler av kommunen, herunder også naturlig generasjonsskifter i befolkningen.

Innspillet fra SU ved Nordvik skole knyttet til forventet boligbygging i Lyskloster skole sitt opptaksområde er ikke gått nærmere inn i ut fra at høringsinstansene mener de fleste elever fra Nordvik vil gå til Kirkevoll – og ikke til Lysekloster skole.

SU ved Nordvik skole mener at det bør opprettes oppvekststun på Nordvik som vil gi et fullverdig barnehage- og skoletilbud på Nordvik. Det kommenteres også at det er behov for barnehageplasser og spesielt på andre siden av kommunegrensen mot Os. Byrådet ønsker å legge opp til utbygging og etablering av nye barnehageplasser i områder hvor det tilrettelegges og planlegges fortetting og utbygging av større boligprosjekter i tråd med kommuneplanens samfunnsdel. Det er ikke ønskelig å planlegge for samme dekningsgrad av barnehageplasser i randsoner som i mer sentrale deler av et byområde. Barnehagedekning og nye barnehageplasser vil vurderes i barnehagebruksplanen som kommer på høring i løpet av våren 2016.

En har vært i dialog med Os kommune. Os kommune skal ha svært god barnehagedekning generelt. De fleste som søker barnehageplass i barnehagen på Lysekloster, som er en 4 avdelings barnehage, får tilbud om plass i denne barnehagen. De som ikke får plass får tilbud andre steder i kommunen. Det tilbakesendes også fra Os kommune at det er en relativt liten kommune og at det er korte avstander innenfor kommunegrensen sammenliknet med flere nærliggende kommuner.

Det vil være tett dialog med trafikketaten knyttet til de innmeldte høringsinnspillene vedrørende utfordringer knyttet til trafikksikkerhet fra Nordvik til Kirkevoll. Disse behovene vil bli spilt inn i rullering av trafikksikkerhetsplan for Bergen kommune, som skal rulleres i 2017. Når det gjelder elever fra Nordvik vil alle få gratis skoleskyss både grunnet avstand og grunnet særlig farlig skolevei. Dette er situasjonen for ungdomsskoleelevene fra Nordvik som i dag går på Kirkevoll. Skyss er ansvarlig for å sette opp et rutetilbud for elevene og avgjør ut fra behovet. Skoleskyssutgifter vil, ved nedleggelse av Nordvik skole, ha en årlig estimert kostnad for kommunen på 258.000 kr. pr. år forutsatt dagens elevtall.

Når det gjelder høringsinstansens innspill knyttet til at bussene ikke kommer over Fanafjellet vinterstid, er det flere andre steder i kommunen dette er en aktuell problemstilling på vinterstid, både i Starefossen, Lægdene, Haugsdalen og på Natlandsfjellet m.m. Dette må håndteres i skolens generelle beredskapsplaner.

Kommunen har en nettokostnad pr. elev som er høy på mindre skoler med lavt elevtall. Utgifter til skolebygg og grunnressurs (grunnressurs er standard budsjettbeløp som tildeles grunnskoler uavhengig av skolestørrelse) utgjør ca. 3,8 mill. kr. pr. år i driftsutgifter for Nordvik skole.

Når det gjelder Kirkevoll vil skolen, selv når gamle gymsal står ferdig rehabilitert ved nyttår 2017, fortsatt ha noe manglende tilgang på areal til kroppsøving. Dette utgjør om lag 10 timer pr. uke. Skolen ønsker å fortsette å låne halltid ved Krokeide skole i om lag 10 timer pr. uke. Transportkostnaden til dette utgjør om lag 700.000 kr pr. år. Et annet mulig alternativ er å leie tid til kroppsøving i Stavollen, som ligger nærmere Kirkevoll skole. Dette må vurderes og avgjøres i dialog med skolen.

Inntil gamle gymsal er ferdig rehabilitert må skolen fortsatt ha noe timeplanfestet kroppsøving ute. Ved en rehabilitering av Kirkevoll skole må det vurderes om eksisterende gymsal skal utvides og hvor mye den eventuelt skal utvides for at skolen skal ha egne tjenlige lokaler til all kroppsøving. Størrelsen på idrettsarealet på Kirkevoll skole og avklaringer knyttet til loftet på gamleskolen vil gjøres i forbindelse med rehabiliteringsprosjektet på skolen.

Når det gjelder tomten og skoleanlegget på Nordvik er denne vurdert å være for liten for å løse eventuelt fremtidige behov for skolekapasitet.

Det er avsatt en begynnende finansiering på 16 mill. kr. til rehabilitering av Kirkevoll, og merbehovet må avsettes ved rullering av økonomiplanen.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Nordvik skole legges ned fra skoleåret 2017/2018. Elevene får Kirkevoll skole som ny nærskole, mens de av elevene som ønsker å gå til Lysekloster kan søke seg dit.*
- *Det er avsatt en begynnende finansiering på 16 mill. kr. til rehabilitering av Kirkevoll, og merbehovet må avsettes ved rullering av økonomiplanen.*

5.3.2 Høringsforslag Riple, Ulsmåg:

Riple skule legges ned og elevene overføres til nye Ulsmåg skole fra og med skoleåret 2016/2017. Det gjennomføres besøksordning våren 2016.

Høringsinnspill

Det er mottatt innspill fra 7 ulike høringsinstanser til byrådets forslag. FAU og elevrådet ved Riple skule, Grendalaget Grendavakt, Totland fritidsklubb, SU ved Ulsmåg skole, Fagforbundet og Noregs mållag.

Ulsmåg skole mener de kan ta imot alle elevene fra Riple fra og med skoleåret 2016/2017. Dagens elever på Riple kan få opplæring i egne nynorsklasser slik det er skissert i byrådets forslag i høringsutkastet. Ulsmåg mener også at skoleskyssordningen vil ivareta rundt 80 prosent av elevene på Riple. Ulsmåg kan også tilrettelegge for en besøksordning for elever på Riple fra vår/sommer 2016, slik det er skissert fra byrådet i høringsutkastet. SU ved Ulsmåg mener også det vil være behov for opplæring i «tegn til tale» for neste skoleårs 5. trinn.

De øvrige høringsinstansene som har uttalt seg er negativ til byrådets forslag om å avvikle Riple og overføre elevene til Ulsmåg skole. Høringsinnspillene er oppsummert under:

- FAU ved Riple skule savner en balansert fremstilling av fordeler og ulemper ved å avvikle Riple skule i høringsutkastet. Det vises til at det i den generelle delen av høringsutkastet er nevnt flere momenter som taler for å opprettholde små skoler, mens disse momentene ikke drøftes spesifikt i forslaget om Riple.
- Det fremholdes at forslaget om avvikling av skolen kommer i konflikt med intensjonene i flere lokale overordnede planer, som folkehelseplanen og kommuneplanens samfunnsdel. Disse planene fremhever viktigheten av å kunne gå eller sykle til skolene. Videre vises det til satsing i kommuneplanens samfunnsdel om utvikling av bydelens identitet og særpreg.
- Det anføres fra høringsinstansen at det savnes en drøfting i høringsutkastet knyttet til positive sider ved små skoler og fagmiljø. Kommunen bør satse på et variert skoletilbud med både store og små skoler.
- FAU stiller også spørsmålsteget ved at det i høringsutkastet dannes et inntrykk av «elevflukt» fra Riple skule. Skolen oppnår gode faglige resultater på nasjonale prøver og trivselsundersøkelser. Det anføres at det er flere tilfeller hvor elever søker seg til Riple skule.
- Elevrådet mener at Riple er en trygg skule hvor alle kjenner hverandre. Elevene fremholder også at det er ingen mobbing på skolen, og at de får fort hjelp av voksne om de trenger det og at skolen har et flott uteområde med muligheter for mange aktiviteter.
- FAU ved Riple skule, Totland fritidsklubb og Grendalaget Grendavakt mener skolen er viktig for nærmiljøet og bygden på Totland. Totland fritidsklubb samler 60 barn hver torsdag på ulike arrangementer, gjerne flere ved spesielle arrangement, og har et bredt nedslagsfelt både i og utenfor nærmiljøet.

- Flere høringsinstanser viser til at Riple er en nynorskole, og at det undervises i alle fag på nynorsk. Det anføres at det vil bli vanskeligere å fortsette med nynorsk på Ulsmåg siden de andre elevene har bokmål. Noregs mållag mener at elevene vil få dårligere norskopplæring på Ulsmåg, selv med opprettelse av egne klasser. Det vises også til at byrådet i sin politiske plattform har uttrykt en satsing på språklig mangfold og at bystyret i mai 2015 søkte om gjennomføring av et prøveprosjekt fra 3. trinn i sidemålsundervisning. I tillegg er Riple den siste skolen i Fana bydel med nynorsk.
- Det påpekes at skoleveien til Ulsmåg er lang og at det med buss vil ta 25 minutter hver vei. Elevene som bor lengst unna har i tillegg 20 minutters gangavstand hver vei mellom hjemmet og busstoppet. Dette gir en samlet reisevei på om lag 90 minutter hver dag for disse elevene. Grunnet farlig skolevei må alle elevene få gratis skoleskyss, og ikke bare 80 prosent av elevene slik det fremgår av høringsutkastet. Flere dager vinterstid kommer ikke bussen seg opp til Riple snuplass grunnet vanskelige kjøreforhold. Det må avklares hvem som har ansvaret for at elevene kommer seg frem til Ulsmåg skole disse dagene og det må utarbeides en detaljert plan for hvordan dette skal håndteres.
- Det påpekes at det vil gå svært kort tid fra et eventuelt vedtak om avvikling av skolen i bystyret (mai, juni 2016) til vedtaket skal gjennomføres fra og med oppstart av skoleåret 2016/2017.

Byrådets vurderinger

Byrådet går inn for å avvikle Riple skule fra august 2016, men registrerer at høringsinstansene som har uttalt seg er negative til forslaget.

Byrådet har i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030 vist til flere momenter som er vurdert med hensyn til fremtidig skolestruktur - deriblant fysisk læringsmiljø, tilgjengelig skolekapasitet, skolestørrelse, skolevei og reisetid, byutvikling og plassering av skoler samt økonomi. Dette har også vært vurderinger som er gjort når byrådet har fremmet de ulike høringsforslagene – deriblant forslag om å avvikle Riple skule. I høringsutkastet er det også drøftet forhold knyttet til skolestørrelse generelt og fordeler og ulemper ved både mindre og større skoler. Når det gjelder mindre skoler som Riple kan ulempene ved avvikling være at bygden og nærmiljøet mister et naturlig samlingspunkt, elevene får lengre reisevei og det blir nødvendig med skoleskyss og bussing.

Oversiktighet og et oversiktlig miljø er et av argumentene som kan tale for mindre skoler, mens kompetanse, erfaringsutveksling og faglig utvikling taler for større skoler. Som drøftet i høringsutkastet til skolebruksplan, finnes det ikke forskning som fastslår hva som er en ideell skolestørrelse knyttet til elevers faglige og sosiale utbytte, men det er forhold som tyder på at større skoler har et mer faglig robust miljø og muligheter for å ha tilstrekkelig fagkompetanse i personalet – sett i lys av blant annet økte kompetansekrav for lærerne i grunnskolen.

Ulsmåg skole, som blir den nye nærskolen for elevene på Riple, er en helt ny skole med moderne fleksible arealer og god tilgang på ulike spesialrom, lærings- og idrettsarealer. Skolen har også ledig kapasitet til å kunne ta imot elevene fra Riple.

Som drøftet i høringsutkastet til skolebruksplan, finnes det ikke forskning som fastslår hva som er en ideell skolestørrelse knyttet til elevers faglige og sosiale utbytte, men det er forhold som tyder på at større skoler har et mer faglig robust miljø og muligheter for å ha tilstrekkelig fagkompetanse i personalet – sett i lys av blant annet økte kompetansekrav for lærerne i grunnskolen.

Byrådet mener at en så liten skole som Riple, med et elevtall på 23 elever inneværende skoleår, nærmer seg en grense knyttet til faglig forsvarlig pedagogisk tilbud for elevene. I årene fremover er det forventet et vedvarende lavt elevtall på mellom 25 og 30 elever, med 21 elever skoleåret 2016-2017. Byrådet mener at et så lite skolemiljø er sårbart, både faglig og sosialt. Elevene har svært få eller ingen jevnaldrende av samme kjønn. Det sosiale miljøet er lite og samspillserfaringene og nettverksbygging blir derfor begrenset. Det pedagogiske tilbudet for elevene vil bli ivaretatt på Ulsmåg med et større, mer fleksibelt og robust faglig og pedagogisk miljø. Byrådet understreker at dette er det viktigste argumentet for å avvikle Riple skule.

Byrådet ønsker også å nevne at pr. april 2016 har 6 av 33 elever i barneskolealder, som bor i opptaksområdet til Riple, søkt seg til private grunnskoler, og ytterligere 5 går på andre grunnskoler i kommunen. Totalt har dermed rundt 30 % av elevene som bor i opptaksområdet til skolen søkt seg til andre skoletilbud. I fjor ble det kun registrert en søker til Riple skule som ikke bor i opptaksområdet til skolen, og pr. i dag er det kun en av skolens elever som ikke bor i skolens opptaksområde.

Som det også står i høringsutkastet til skolebruksplan vil elevene som går på Riple få tilbud om opplæring i nynorsk i egne nynorskgrupper på Ulsmåg. Dette er i tråd med lovkrav. Fremtidige elever som begynner rett på Ulsmåg skole vil få denne rettigheten etter gjeldende retningslinjer; dvs. om det er flere enn 10 elever som ønsker opplæring i nynorsk pr. årstrinn.

Om det skulle være færre enn 10 elever som ønsker opplæring i nynorsk, vil det være mulig å samle nynorskelever sammen i en klasse eller gruppe. Det vil være opp til den enkelte skole hvordan de deler inn elevgruppene, men Byrådet vil oppfordre skolene til at en forsøker å få dette til så langt som mulig. Byrådet vil og nevne at samtlige elever har rett på læremidler i ønsket målform. Dette er nedfelt i lovverket.

Når det gjelder skolevei og reisetid registrerer byrådet at høringsinstansene er opptatt av dette og stiller spørsmål både til reisetid og ansvar i tilfelle bussen ikke kommer frem på vinterstid. Byrådet har foretatt en ny gjennomgang av reisetid for elevene som vil få Ulsmåg som ny nærskole og er enig i at busstid er 25 minutter når den går om Dyngeland. Direktebuss tar 15 minutter hver vei. Om gangavstand for noen få elever på Totland blir 20 minutter, slik høringsinstansen beskriver, blir total reisetid for disse elevene 70 minutter tur og retur til Ulsmåg. En vurderer at dette er innenfor en forsvarlig grense for reisetid for elevene som får tilbud om skoleskyss.

Dersom elevene overføres til Ulsmåg vil alle 1. klassinger i dagens opptaksområde til Riple ha rett til gratis skoleskyss, mens rundt 80 prosent av resten av elevene vil få gratis skoleskyss ut fra avstand. Det vil bli behovsprøvd om de resterende elevene fra Riple får gratis skoleskyss ut fra reglene om særlig farlig skolevei. Med dagens elevtall må det påregnes en årlig utgift til skoleskyss på 120.000 kr. for elevene fra Riple til Ulsmåg.

Når det gjelder høringsinstansens spørsmål om ansvar, i tilfelle skolebussen ikke kommer opp til snuplassen på Riple vinterstid, er det flere andre steder i kommunen dette er en aktuell problemstilling vinterstid, både i Starefossen, Lægdene, Haugsdalen og på Nattlandsfjellet m.m. Dette må håndteres i skolens generelle beredskapsplaner.

Kommunen har en nettokostnad pr. elev som er høy på mindre skoler med lavt elevtall. Utgifter til skolebygg og grunnressurs (grunnressurs er standard budsjettbeløp som tildeles grunnskoler uavhengig av skolestørrelse) utgjør ca. 3,1 mill. kr. pr. år i driftsutgifter for Riple skule.

Det er iverksatt en prosess for å ivareta de ansatte på Riple skule, i tilfelle vedtak i bystyret juni 2016 om at skolen avvikles fra og med høsten 2016. Ansatte vil ha krav på annen stilling i kommunen og

fortrinnsrett ved tilsetning i stillinger som lyses ut i perioden april/mai. Det søkes etter gode løsninger i dialog med hver enkelt ansatt.

Når det gjelder bygget på Riple kan en aktuell løsning være at kommunen beholder bygget og leier det ut til nærmiljøet slik det er beskrevet i høringsutkastet. Byrådet vil gå i dialog med nærmiljøet på Totland om en slik mulighet.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Riple skule legges ned fra skoleåret 2016/2017. Elevene får Ulsmåg skole som ny nærskole.*

5.3.3 Høringsforslag Midtun, Paradis:

Midtun utvides med 100 elevplasser på kort sikt og 100 elevplasser på lengre sikt. Paradis utvides med 100 elevplasser på kort sikt og 100 elevplasser på lengre sikt. Ulsmåg skole avlaster Midtun frem til utvidelsen er på plass.

Høringsinnspill

Det er mottatt 2 høringsinnspill som kommenterer byrådets forslag, fra FAU ved Midtun skole og SU ved Ulsmåg skole.

FAU ved Midtun skole er positiv til at Midtun skole prioriteres med tanke på utvidelse av skolen. Det bes om at det gjøres en snarlig vurdering av hvilken av de to løsningene som skisseres i høringsutkastet som gir skolen størst mulig inneareal, samtidig som uteareal ivaretas på en tilfredsstillende måte. FAU ønsker en konkret tidsplan for utbygging med tanke på forventet elevtallsøkning. Det ønskes også bedre løsninger for SFO i fremtiden og etablering av støyskjerm med tanke på støyproblematikk grunnet trafikkbelastning i området.

Når det gjelder avlastningsarealer som er foreslått på Ulsmåg i byggeperioden, ønsker FAU ved Midtun skole en redegjørelse for hvordan dette er tenkt løst praktisk. Det ønskes at hele trinn flyttes og det antas at det er de eldste trinnene som vil tåle belastningen best.

SU ved Ulsmåg skole mener at en skole med fleksible arealer som Ulsmåg egner seg dårlig som avlastningsskole. Ulsmåg ønsker ikke å gi fra seg et helt hjemmeområde, eller spesialrom til elever fra Midtun. Det vil også være uheldig å integrere Midtunelever inn på trinnenes hjemmeområde for så å ta dem ut igjen etter kort tid.

Byrådets vurderinger

Byrådet opprettholder forslaget om å utvide kapasiteten på Midtun og Paradis skoler. Vurdering av dette gjøres under.

Vurdering utvidelse av Midtun skole

Byrådet har registrert innspill fra Midtun knyttet til behov for avklaringer og spørsmål til løsning som velges for utbygging av skolen og tidsplan for dette.

Elevtallsprognosen for Midtun skole viser en vekst i årene fremover med et forventet elevtall på 450 elever i 2020, 100 elever over kapasiteten til Midtun skole som er på 350 elever. Slik som det omtales i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030 kan det forventes nærmere 500 elever i 2029/30. Skolen ligger i et område preget av fortetting. Det er derfor grunn til å tro at det høye elevtallet vil vedvare, og trolig også bli ennå høyere i årene etter 2030.

Det er aktuelt å utvide skoleanlegget med 200 elevplasser i tråd med forventet elevtallsutvikling. Dette innebærer en utvidelse av skolen med rundt 2000 m². Det må påregnes rundt 3 års byggetid. En utvidelse

på Midtun vil kunne være ferdig i 2020. I prosjekteringen må det tas høyde for 200 flere elevplasser, men det vurderes om utvidelsen skal gjøres i ett eller to byggetrinn ved rullering av økonomiplanen.

Foreløpig vurderes det at det ikke er behov for ny reguleringsplan for å få realisert en utvidelse av Midtun skole, men det vil kunne være behov for en dispensasjon for utnyttelsesgrad av skoletomten.

Valg av løsning avklares i planleggingen av byggeprosjektet. Da vil det også avklares hvor mange elever som må i erstatningsarealer i byggeperioden. Byrådsavdeling for byutvikling (BBU) har vurdert at skolen har svært høy verneverdi. Dette må også tas med i vurderingen.

Det er kommentert fra en av høringsinstansene at en skole med fleksible arealer som Ulsmåg er mindre egnet som avlastningsskole. Dersom Midtun får et elevtall høyere enn skolens kapasitet før utvidelsen er ferdig, vil skolen defineres som full og elever må gå på andre skoler i nærområdet, eksempelvis Ulsmåg som har plass til 600 elever. Elever fra Midtun sitt opptaksområde vil bli Ulsmåg elever i et slikt tilfelle og dette reguleres i forskrift om skolenes opptaksområder.

Det er ikke avsatt øremerkede midler til utvidelse av Midtun skole, som er estimert til 95 mill. kroner om det blir bygget i ett byggetrinn. Dette må avsettes ved rullering av økonomiplanen.

Vurdering av utvidelse av Paradis skole

Når det gjelder Paradis skole ble det i høringsutkastet til skolebruksplan foreslått å utvide skolen med 200 elevplasser på egen tomt. Tomten er trang og til dels bratt, og en slik utbygging på egen eiendom vil være komplisert, og sannsynligvis relativt kostbar. Byrådet ønsker derfor ikke å gå inn for en slik løsning.

Det har vært gjennomført flere samtaler med Hordaland Fylkeskommune og byrådet har, i byrådssak 1122-16, gitt administrasjonen fullmakt til å fremforhandle en leieavtale med Hordaland fylkeskommune som tar sikte på leie av Fana gymnas. Fana gymnas har totalt 6400 m² bruttoareal inkludert kjeller og loft. Ved å ta i bruk vestfløyen som går over 3 etasjer med et totalt areal på 2000 m² kan Paradis skole utvides med 200 elevplasser. SFO eller administrasjon kan få tilhold i vaktmesterboligen. Paradis vil også ha behov for mer gymkapasitet og den ene gymsalen på Fana Gymnas må også stilles til disposisjon for Paradis skole.

Byrådet vil anbefale at Paradis skole får utvidet kapasitet ved å leie arealer i Fana Gymnas fra Hordaland fylkeskommune. Dette vil bli aktuelt fra og med 2018/2019, da elevtallet forventes å overstige skolens kapasitet på 500 elever og øke ytterligere de neste årene.

Resten av Fana gymnas kan benyttes som avlastningsskole. Fana gymnas kan derfor fungere som avlastningsskole for deler av Nordnes og Midtun skoler. En slik løsning vil medføre økte skoleskyssutgifter for disse skolene i byggeperioden.

Bygningsmassen ved Fana gymnas er i relativt god forfatning (hovedbyggene). Det er kun mindre rehabiliterings- og tilretteleggingstiltak som må gjennomføres for at Bergen kommune skal kunne ta i bruk lokalene, men det antas at det må utføres utbedringer for å få helsevern godkjent skolen. Dette gjelder bl.a. å sikre universell tilgjengelighet, samt etablere en toalett kapasitet som er tilstrekkelig for Paradis skole sine behov. Slike arbeider må utføres av utleier, før Bergen kommune evt. tar bygget i bruk.

Det anbefales at arealene i vestfløyen i Fana gymnas utbedres og tas i bruk av Paradis skole fra og med 2018/2019.

Leieutgifter til Fana gymnas må innarbeides ved rullering av økonomiplanen.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Midtun skole utvides med 200 elevplasser. Det vil ved rullering av økonomiplanen vurderes om det skal gjøres i ett eller to byggetrinn. Utvidelsen forventes ferdigstilt i 2020. Når det gjelder avlastningsarealer for Midtun skole må en komme tilbake til dette når en vet hvor mange elever skolen må avlastes for.*
- *Paradis skole utvides med 200 elevplasser ved at skolen får arealer i Fana gymnas fra 2018/2019.*

5.3.4 Høringsforslag Tveiterås:

Tveiterås flyttes til Kalvatræet. Dagens skolevirksomhet på Kalvatræet (inkludert den forsterkede avdelingen) flyttes ut.

Høringsinnspill:

I spesialpedagogisk plan (bystyresak 212-14) har bystyret tidligere vedtatt at Tveiterås skole skal beholdes som en skole med særskilte tilbud for elever med store lærevansker/ utviklingshemming, men at den skal relokaliseres.

Det er mottatt innspill fra 7 ulike høringsinstanser til byrådets forslag; SU ved Tveiterås skole, SU ved Kalvatræet skole, Utdanningsforbundet ved Tveiterås skole, hovedverneombudet BBSI, Kommunalt råd for funksjonshemmede, Utdanningsforbundet Bergen og Fagforbundet.

De aller fleste er negative til byrådets forslag om relokalisering av Tveiterås til Kalvatræet skole. SU og ansatte ved Tveiterås skole, Utdanningsforbundet og Fagforbundet ønsker at spesialskolen i fremtiden fortsatt skal være lokalisert på Tveiterås og at skolen rehabiliteres, bygges om og utvides til hensiktsmessige lokaler for elevgruppen. Argumentene fra høringsinstansene er oppsummert under:

- Det vises til bystyrets vedtak i spesialpedagogisk plan hvor begrunnelsen for å opprettholde Tveiterås skole blir gjengitt. Nåværende bygg på Tveiterås er ikke egnet for elevgruppen. Det henvises til FNs bærekraftformål, som byrådet har sluttet seg til og som gir rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne. Det henvises også til kommunens arealnorm for forsterkede avdelinger som er 20 m² pr. elev i nye lokaler og til Oslo kommune som har 34 m² for hver elev med autisme.
- SU ved Tveiterås skole og flere andre høringsinstanser ønsker at dagens skolebygg skal rehabiliteres og bygges om for å være bedre tilpasset målgruppen. Samtidig bør det bygges nybygg ved skolen for å legge inn flere funksjoner og rom som skolen ikke har i dag – deriblant arbeidsplasser, bedre møterom og rom for utagerende elever o.a. Skolen ser også at det ved rehabilitering og utvidelse vil være behov for å tilby flere elevplasser, siden en opplever økende etterspørsel etter skoleplasser fra foresatte.
- Det vises også til at skolen har en optimal beliggenhet på Tveiterås med korte avstander til Nesttun, kollektivtilbud og butikker, som er viktig for å lære skolens elever å mestre hverdagsutfordringer. Skolen ligger også nær Statped Vest. Nærområdet har flere turmuligheter og skolen har en egen terapirideløype med hesteridning for elevene som driftes av Fysio- og ergoterapisenteret i Fana. Det fremholdes at lokalisering av terapiridetilbudet på skolen fører til at langt flere elever får nytte av det enn om de hadde vært avhengig av transport. Skolen mener også de har et flott og tilstrekkelig stort uteområde.

- Tilpasset bygg og utforming av hensiktsmessige arealer for denne elevgruppen trekkes inn som et viktig moment fra flere høringsinstanser. Det vises til en rekke faktorer og momenter som er viktig for at arealene oppleves som trygge og for læring. Det anføres fra SU ved Tveiterås skole at Kalvatræet skole generelt ikke er egnet for deres elevgruppe og at en moderat ombygging av skolen ikke vil være tilstrekkelig for å sikre et trygt og godt læringsmiljø for deres elevgruppe. Dette understøttes også av SU ved Kalvatræet skole som foreslår enten renovering av Tveiterås på nåværende tomt, plassering ved Eidsvåg skole, eller andre kommunale/private eiendommer. Høringsinstansene mener det er flere forhold som taler mot en relokalisering av spesialskolen til Kalvatræet, blant annet forhold knyttet til tilkomst, innvendige arealer, universell utforming, uteområdet, uhensiktsmessige tiliggende arealer som svømmehall på Åstveit og golfbane.
- En av høringsinstansene mener at uansett lokalisering av spesialskolen, så er det noen elever som vil få ulempe med lang reisevei, mens flere høringsinstanser trekker frem plassering i Fana bydel som viktig. Skolen mener de har en sentral beliggenhet i kommunen i dag som er gunstig med hensyn til skoleskyss og reiseavstand fra flere bydeler. Spesialskolen bør være noenlunde sentralt plassert i kommunen.
- Når det gjelder relokalisering av Tveiterås til Ulriken, som er det andre alternativet som har vært vurdert av byrådet, vurderes det fra SU ved Tveiterås skole at det er en fordel med en riktigere geografisk plassering med hensyn til skolestruktur og helhetlig spesialundervisningstilbud for flere bydeler. Bassenget på Lærerhøyskolen kan også benyttes av elevgruppen, men må ha god tilkomst og garderobeforhold for funksjonshemmede. Det finnes også naturareal som kan benyttes, og Haukeland ligger et kort stykke unna. Selve undervisningslokalene må ha en større ombygging, men på langt nær alle arealene. Utearealene på Ulriken er derimot svært lite egnet for elevgruppen og det er viktig med gode utearealer i umiddelbar nærhet for gruppen elever med begrenset bevegelseskapasitet.
- Åsane bydel har to skoler med forsterkede avdelinger i dag. Fana bydel har ingen. Det er forventet vekst i elevtallet i denne delen av kommunen. En ny forsterket skole i Fana bydel vil heller ikke avhjelpe behovet for det tilbudet Tveiterås skole gir. Hvis det ikke er mulig å beholde skolen på eksisterende tomt må skolen få egnede lokaler en annen plass i Fana bydel. Dette både for å sikre akseptabel reisevei til en bydekkende skole, samt dekke et manglende tilbud til elevgruppen i bydelene sør og øst. Blir det likevel fattet vedtak om flytting av Tveiterås er de ansatte opptatt av å få delta i byggeplanleggingen med sin spesialpedagogiske kompetanse.

Byrådets vurderinger

Bystyret har i spesialpedagogisk plan, bystyresak 212-14, vedtatt at spesialskolen skal beholdes, men relokaliseres. Det fremgikk i saken at det var en målsetting *at alle elever i bergensskolen i utgangspunktet skal ha et tilpasset og likeverdig tilbud på nærskolen*. En valgte å beholde tilbudet som gis ved Tveiterås skole, ut fra at det en marginal gruppe elever, med store lærevansker og/eller utviklingshemming, som vil ha behov for et særlig tilrettelagt tilbud.

Byrådet forholder seg til bystyrets tidligere vedtak. Byrådet har vurdert fremtidig lokalisering av Tveiterås på nytt og anbefaler ikke at spesialskolen flyttes til Kalvatræet, men at Tveiterås i stedet flyttes til Ulriken. Kalvatræet er også foreslått opprettholdt (se Åsane bydel) og vil derfor heller ikke være en aktuell løsning for Tveiterås.

Ulriken ble omtalt i høringsutkastet til skolebruksplan som en mulig fremtidig plassering av Tveiterås. Når det gjelder geografisk plassering har Ulriken en sentral beliggenhet i kommunen. Ulriken er også plassert i nærheten av Haukeland universitetssykehus, som er en fordel dersom en har behov for tjenester som kan gis av sykehuset.

Spesialskolen vil også få en nær plassering til nye Landås skole, som ferdigstilles til skoleåret 2016/2017. Landås skole vil få gode spesialiserte læringsarealer som kjøkken og forskningsarealer. Disse vil også kunne sambrukes av Tveiterås. Ulriken har også en tilfredsstillende adkomst og ryddige trafikale forhold for denne gruppen elever som blir kjørt i taxi til skolen. Det bør vurderes tiltak for å oppjustere uteområdet på Ulriken i forbindelse med ombygging for Tveiterås. Når det gjelder aktiviteter for Tveiterås knyttet til riding og gårdsbesøk kan aktuelle tilbud være Langegården besøksgård på Fjøsanger eller Bergen Western ridesenter på Bønes.

Det er mulig å tilby svømming i bassenget på tidligere Lærerhøyskolen, som lar seg tilpasse til svømmeopplæring for elevgruppen til Tveiterås skole når denne er klar til bruk. Et annet mulig alternativ kan være å leie tid for svømming for elevgruppen på Tveiterås i Barnas Energisenter på Haukeland. Kommunen er i dialog med Helse Bergen ved Barnas Energisenter om dette. Det etableres et helt nytt 25 meters svømmebasseng, i tillegg til et terapibasseng som åpner årsskiftet 2016/2017.

Ulriken har tilstrekkelig med arealer og nødvendig areal for spesialskolen kan avsettes og bygges om til de behov som skolen har. En mulig løsning er at Tveiterås får benytte deler av vestfløyen på Ulriken. Kommunen har en arealnorm når nye skoler med forsterkede avdelinger planlegges. For hver elev med plasskrevende utstyr avsettes det øremerket areal tilsvarende ordinært bruttoareal pr. elev multiplisert med 2. Normen blir noe lavere for elever i forsterkede avdelinger uten plasskrevende utstyr. For disse avsettes det øremerket areal tilsvarende ordinært bruttoareal pr. elev multiplisert med 1,5. Når det gjelder Tveiterås vil mer areal pr. elev legges til grunn, ut fra at det vil være en selvstendig skole og ikke en avdeling i en eksisterende skoler hvor det finnes spesialiserte læringsarealer som kommer i tillegg. Arealet må vurderes ut fra elevenes behov og i dialog med skolen. Det er viktig at nødvendig brukervedvirkning fra spesialskolen blir ivaretatt før ombygging av arealene iverksettes.

Når det gjelder høringsinstansenes vurdering rundt arealnorm for forsterkede skoler omtales dette også under kapittel 3: *Læring og rom*. Når det gjelder høringsinstansenes anføring rundt manglende forsterket avdeling på skoler i bydelene kommenteres dette under kapittel 6: *Sambruk og ulike tjenestetilbud*.

Når det gjelder skoleanlegget på Tveiterås er bygningsmassen på 2132 m² og tomten er 20,8 mål. Det foreligger ikke begrensninger på fremtidig bruk av tomten.

Ombygging på Ulriken for Tveiterås igangsettes når Landås skole er ferdig. Det kan forventes at Tveiterås kan flytte inn på Ulriken fra august 2018.

Midler til ombygging av Ulriken for Tveiterås må avsettes ved rullering av økonomiplan 2017-2020.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Tveiterås relokaliseres til Ulriken fra og med skoleåret 2018/2019. Deler av Ulriken bygges om for Tveiterås.*

5.3.5 Høringsforslag Nattland, Sædalen, Kringlebotn:

Når skolene er fulle justeres opptaksgrensen mellom Nattland, Sædalen og eventuelt Kringlebotn i årlige sak om skolenes opptaksområder.

Høringsinnspill:

Det er ikke mottatt høringsinnspill knyttet til byrådets forslag, men det er mottatt innspill knyttet til forslag for ungdomstrinnet fra Nattland skole. Se kommentarer under pkt. 5.3.6 *Høringsforslag Nattland, Kirkevoll, Rådalslien, Hop, Storetveit, Slåtthaug*.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Når skolene er fulle justeres opptaksgrensen mellom Nattland, Sædalen og eventuelt Kringlebotn i årlig sak om skolenes opptaksområder.*

5.3.6 Høringsforslag Nattland, Kirkevoll, Rådalslien, Hop, Storetveit, Slåtthaug:

Det anbefales at midlertidig paviljong blir stående på Nattland skole og at det vurderes tiltak for å ta i bruk større deler av tomten til skolen til nyttbart uteareal. På lengre sikt må en mer permanent løsning vurderes. Det foreslås ingen endringer for de andre ungdomsskolene i bydelen.

Høringsinnspill

Det er mottatt innspill fra SU ved Nattland skole og SU ved Slåtthaug skole til byrådets forslag.

Innspill knyttet til forslag om Nattland skole

SU ved Nattland skole er bekymret for forslaget om å beholde den midlertidige paviljongen på skolen, slik at elevtallskapasiteten blir 800 totalt på skolen. Følgende momenter anføres:

- Utearealet blir mindre for å få plass til ekstra elever på skolen. Det samme gjelder parkering og tilkomstforhold på skolen.
- Når det gjelder forslaget om å vurdere tiltak for å ta i bruk større deler av tomten til uteareal for elevene etterlyses også flere detaljer knyttet til hva dette innebærer med tanke på tiltak og tidsperspektiv.
- SU ved Nattland skole viser til utfordringer i forslaget om at alle elever fra Sædalen skal begynne på Nattland skole sitt ungdomstrinn i fremtiden, ved at opptaksområdet til Nattland sitt ungdomstrinn utvides. Det anføres at dette er en god en god løsning for Hop, som da vil få god plass til innføringsklassen, men at det ikke er en god løsning for Nattland.
- Det savnes en nærmere omtale av hva en permanent løsning på lengre sikt for Nattland skole innebærer. En permanent løsning må klargjøres før nye Nattland skole står klar.
- Ansatte på Nattland skole vektlegger også i sin høringsuttalelse at det oppleves trygt og oversiktlig med et lite ungdomstrinn på skolen. Samtidig anføres det at et stort ungdomstrinn på skolen kan gjøre de yngre elevene utrygge. Det vises også til eventuelle negative effekter et større ungdomstrinn vil ha for de hørselshemmede elevene fra Hunstad, som er vant til små grupper og oversiktlige forhold.
- Det savnes en vurdering av alternative løsninger, blant annet utvidelse av Sædalen til en 1-10 skole. Det er plassert en paviljong ved skolen som tidligere har rommet barnetrinnet på Nattland. Kringlebotn skole har også ledig kapasitet.
- Det understrekes fra rektor på Nattland skole at skolen har tilstrekkelig areal til å kunne ta imot 800 elever om den midlertidige paviljongen beholdes. Utfordringen, ifølge rektor, er kapasitet knyttet til gymarealer, samt størrelse og kvalitet på utearealene som forringes i forhold til opprinnelig plan. Det er behov for minimum en 7-er bane på tomten for å ha aktivitetsareal for å bøte på manglende innendørs kroppsøvingsareal.

Innspill fra Slåtthaug skole

SU ved Slåtthaug skole har levert høringsinnspill som i hovedsak er knyttet opp til utforming av arealer og midlertidig paviljong på skolen.

- SU mener riktig kapasitet på skolen er 440 elever. Skolens oppgitte elevkapasitet på 500 elever er feil, da midlertidig paviljong er regnet med i tallet. SU viser også til at paviljongen ikke kan regnes som permanent og etterlyser en plan for skolens midlertidige paviljong.
- Det vises også til behov for utbedring av skolen når det gjelder forhold knyttet til brannsikkerhet og inneklimate/ventilasjon. Det vises til flere vedlagte rapporter knyttet til dette. Det etterlyses planer knyttet til utbygging av skolen med tanke på forventet elevtallsvekst, oppgradering av arealer til mer varierte undervisningsformer med flere grupperom og mer fleksible arealer. Det argumenteres med at disse oppgraderingene bør prioriteres for å tilfredsstille opplæringslovens § 9a-2.

Byrådets vurderinger

Vurdering Nattland, paviljong og uteareal

Som omtalt i høringsutkastet til skolebruksplan er den største utfordringen på ungdomstrinnet i Fana bydel i årene fremover å sikre tilstrekkelig med kapasitet i området rundt Sædalen og Nattland.

Nærskoleretten ble først vedtatt i 2000 og denne har ikke hatt tilstrekkelig fokus i planleggingen av Nattland så lenge det har vært ledig kapasitet på andre ungdomsskoler i nærheten.

Tomten har i det siste blitt utvidet med ny tilkomst og får nå også bedre tilrettelegging i forbindelse med byggeprosjektet, slik at 800 elever kan få plass på skolen. Byrådet går derfor inn for å beholde paviljongen på Nattland permanent, slik at skolen får en elevtallskapasitet på 800 elever. Byrådet mener dette fremstår som et godt alternativ for området samlet sett, og opptaksområdet til Nattland sitt ungdomstrinn kan dermed utvides til å omfatte alle som har Nattland som sin nærskole. Alle elevene som i dag bor i opptaksområdet til Sædalen skole har kortere avstand til Nattland enn Hop når de skal begynne på ungdomsskolen. Dette tiltaket vil også kunne avlaste Hop, som da vil få god plass til innføringsklassene i årene fremover.

Med det foreliggende forslaget om å beholde den midlertidige paviljongen, kan Nattland oppvekststun få 200 flere elever enn den opprinnelig var planlagt for. Oppvekststunet vil da kunne få opp mot 820 elever, hvorav 20 heltidselever med hørselshemming. I tillegg kommer 27 barnehagebarn med heldagsplass og 10 på deltidsopphold, samt Statped Vest sin avdeling for deltidsopplæring og kurstilbud; dimensjonert for inntil 60 elever på deltidsopphold og kurslokaler til 30 personer.

Hvilke trinn som plasseres i paviljongen vil kunne variere fra år til år fordi trinnstørrelsene vil variere; men mest sannsynlig vil det være aktuelt å ha 2 av trinnene på ungdomsskolen der, eller 3 av de eldste barneskoletrinnene. De yngste elevene bør være i hovedskolen på grunn av koblingen mot uteområdet.

I tillegg til nødvendige innvendige tilpasninger må fasaden til paviljongen også oppgraderes slik at den kan godkjennes som et permanent bygg og gi et helhetlig og sammenhengende skoleanlegg på Nattland.

Å utvide og omgjøre Sædalen skole til en 1-10 skole, slik det omtales fra høringsinstansen, er ikke en god løsning. Dette ville ha medført at kommunen får enda ett relativt lite ungdomstrinn og samtidig gir det mange elever fra Kringelbotn rett til å gå på ungdomsskole i Sædalen, noe som også vil tømme Hop for flere elever og gi et mindre ungdomstrinn også der. Kostnadene til en utvidelse av Sædalen ville også ha blitt betydelige.

Byrådet registrerer at høringsinstansene er opptatt av størrelsen på ungdomstrinnet på Nattland og de argumentene som fremsettes for mindre ungdomstrinn. Byrådet har i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030 drøftet forhold knyttet til skolestørrelse generelt og fordeler og ulemper ved både mindre og større skoler. Oversiktighet er et av argumentene som kan tale for mindre skoler, mens kompetanse, erfaringsutveksling og faglig utvikling taler for større skoler. I denne saken vil byrådet understreke at det viktigste forholdet som er vurdert når det gjelder å beholde paviljongen er hensyn til nærskoleretten for elevene som bor i Sædalen.

Høringsinstansene er opptatt av uteområdet på Nattland skole og hvilke konsekvenser dette vil gi når midlertidig paviljong beholdes. I det pågående byggeprosjektet arbeides det allerede med å finne løsninger som vil gi oppveksttunet tilfredsstillende uteområder for så mange elever. Paviljongen opptar den plassen som opprinnelig bl.a. var tiltenkt brukt til en ballbane. Slik det nå ser ut vil det kunne etableres en ballbane til 7-er fotball på nedsiden av innkjørselen til skolen helt øst på tomten. Dette vil bli en større bane enn den 5-er banen som opprinnelig var planlagt, og vil være den viktigste bidragsyteren for å skaffe skolen uteareal til flere elever. Ved den nye ballbanen vil det også bli lettere tilgang til et stort naturområde utenfor tomtegrensen for skolen. Dette området er flere hundre mål stort. Det er i dag en sti fra skoleområdet til dette grøntområdet og dette området er også av stor verdi for skolen.

Siden oppveksttunet får flere ungdomsskoleelever, som vil bli en stor bruker av 7-erbanen, vil en også forsøke å få etablert en mindre inngjerdet plass for ball-lek ved uteområdet til de yngste elevene på et tidligere ubrukt område ved den gamle adkomsten til skolen. En liten omlegging av den planlagte veien rundt det nye skolebygget har også gitt litt mer tilrettelagt uteplass for elevene, samt bedre tilgang til natur- og friområdene på sørsiden av skolen. Det pågående byggeprosjektet vil sikre skolen et uteareal med høy kvalitet. Barnehagens uteområde ligger skjernet og blir ikke påvirket av høyere elevtall.

Når det gjelder tilkomst for gående/syklende og kjørende til Nattland foreligger det konkrete tegninger for det opprinnelige prosjektet som ivaretar en sikker og hensiktsmessig trafikkavvikling. Med hensyn til antall parkeringsplasser så skal prosjektet i utgangspunktet følge gjeldende parkeringsnorm for barnehager og skoler i Bergen kommune. Basert på denne normen og opprinnelig antall barnehagebarn, elever og ansatte, er det prosjektert 60 parkeringsplasser (som innebærer en utvidelse av den gamle parkeringsplassen med ca. 20 plasser). Av dette har Statped Vest rett til å leie inntil 8 parkeringsplasser i henhold til inngått avtale med kommunen. Prosjektet ser nå på de konsekvenser flere elever og ansatte vil gi for antall parkeringsplasser, men det vil uansett være snakk om relativt få plasser i tillegg.

Vurdering Slåtthaug

Når det gjelder høringsinnspillet fra SU ved Slåtthaug skole vedrørende kapasitet og midlertidig paviljong på skolen, er dette kommentert under kapittel 4, punkt 4.1.

Slåtthaug skole er tilstandskartlagt i fase 5. Skolen har noen utfordringer knyttet til brannskiller mellom klasserometasjene. Brannsikkerhet er også omtalt i tilstandsrapporten. Det vurderes om skolen skal få direkte brannvarsling til brannstasjon. Etat for bygg og eiendom (EBE) ved Byrådsavdeling for finans, eiendom og eierskap vil vurdere behov for bygningsmessige tiltak på skolen, slik som det gjøres på de andre skolene ut fra prioritering som blir gjort i handlingsplanene.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Paviljong på Nattland blir stående. Det gjennomføres tiltak for å oppgradere paviljongen innvendig og utvendig slik at den kan benyttes permanent. Opptaksområdet til ungdomstrinnet utvides til å omfatte alle elever fra Sædalen. Nattland oppveksttun får etablert en 7-er bane for å kompensere for utearealet som blir mindre siden paviljongen blir stående.*

- *Paviljong blir stående på Slåtthaug. Det gjennomføres tiltak for å oppgradere paviljongen innvendig og utvendig slik at den kan benyttes permanent.*

5.3.7 Andre høringsinnspill Fana bydel

Utover byrådets forslag i Fana bydel er det mottatt innspill fra SU ved Kaland skole. SU mener skolen har god plass til flere elever og foreslår derfor å utvide opptaksområdet til skolen ned mot Kirkebirkeland.

Byrådets vurderinger

Byrådet har undersøkt om det er mulig å endre opptaksområdet til Kaland skole for å utnytte skolens ledige kapasitet. Boligområdene fra toppen av Vallatheiene og ned til Hatlestad terrasse har kortere vei til Ulsmåg skole. Endring av opptaksområdet vil derfor være i strid med nærskoleretten. Byrådet vil derfor ikke anbefale dette.

I høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030 er det foreslått at Storetveit skole får bygget volleyballhall i forbindelse med at bassenget er foreslått avviklet sommeren 2017. En ny idrettshall kan stå ferdig på Storetveit i løpet av 2020. Investeringskostnader for hall er estimert til 50 mill.

5.3.8 Byrådets konklusjon - Fana bydel

- *Nordvik skole legges ned fra skoleåret 2017/2018. Elevene får Kirkevoll skole som ny nærskole, mens de av elevene som ønsker å gå til Lysekloster kan søke seg dit.*
- *Det er avsatt en begynnende finansiering på 16 mill. kr. til rehabilitering av Kirkevoll, og merbehovet må avsettes ved rullering av økonomiplanen.*
- *Riple skule legges ned fra skoleåret 2016/2017. Elevene får Ulsmåg skole som ny nærskole.*
- *Midtun skole utvides med 200 elevplasser. Det vil ved rullering av økonomiplanen vurderes om det skal gjøres i ett eller to byggetrinn. Utvidelsen forventes ferdigstilt i 2020. Når det gjelder avlastningsarealer for Midtun skole må en komme tilbake til dette når en vet hvor mange elever skolen må avlastes for.*
- *Paradis skole utvides med 200 elevplasser ved at skolen får arealer i Fana gymnas fra 2018/2019.*
- *Når skolene er fulle (barnetrinnet) justeres opptaksgrensen mellom Nattland, Sædalen og eventuelt Kringlebotn i årlig forskrift om skolenes opptaksområder.*
- *Tveiterås relokaliseres til Ulriken fra skoleåret 2018/2019. Deler av Ulriken bygges om til Tveiterås.*
- *Paviljong på Nattland blir stående. Det gjennomføres tiltak for å oppgradere paviljongen innvendig og utvendig slik at den kan benyttes permanent. Opptaksområdet til ungdomstrinnet utvides til å omfatte alle elever fra Sædalen. Nattland oppvekststun får etablert en 7-er bane for å kompensere for utearealet som blir mindre siden paviljongen blir stående.*
- *Paviljong blir stående på Slåtthaug. Det gjennomføres tiltak for å oppgradere paviljongen innvendig og utvendig slik at den kan benyttes permanent.*

- *Storetveit skole får bygget en mindre idrettshall i forbindelse med avvikling av svømmebassenget fra og med sommeren 2017. Hallen kan forventes ferdig i løpet av 2020.*
- Økonomiske konsekvenser – investering:
 - Det er avsatt en begynnende finansiering på 16 mill. kr. til rehabilitering av Kirkevoll, og merbehovet må avsettes ved rullering av økonomiplanen.
 - Midler til ombygging av deler av Ulriken for Tveiterås må avsettes ved rullering av økonomiplan 2017-2020.
 - Det er ikke avsatt øremerkede midler til utvidelse av Midtun skole, som er estimert til 95 mill. kroner om den bygges i ett byggetrinn. Dette må avsettes ved rullering av økonomiplanen.
 - Det må avsettes midler til mindre idrettshall på Storetveit, som er estimert til 50 mill. kroner ved rullering av økonomiplanen.
 - Det må avsettes midler til å gjøre paviljong permanent på Nattland ved rullering av økonomiplanen.
 - Det må avsettes midler til å gjøre paviljong permanent på Slåtthaug ved rullering av økonomiplanen.
 - Det må avsettes midler ved rullering av økonomiplanen til etablering av en 7er bane på Nattland.
- Økonomiske konsekvenser – drift:
 - Leieutgifter til Fana gymnas må innarbeides ved rullering av økonomiplanen.
 - Nordvik. Avvikling av barneskolen. Skoleskysstgifter med årlig kostnad på 258.000 kr. pr. år fra 2017/2018 med dagens elevtall.
 - Nordvik - Reduserte kostnader til skolebygg og grunnressurs: 3,8 mill. kr. pr år. Fra skoleåret 2017/2018.
 - Riple. Avvikling av barneskolen. Skoleskysstgifter med årlig kostnad på 120.000 kr. pr. år fra høsten 2016 med dagens elevtall.
 - Riple - Reduserte kostnader til skolebygg og grunnressurs: 3,1 mill. kr. pr. år. Fra skoleåret 2016/2017.
 - Kirkevoll. Transportkostnader ved kroppsøving til Krokeide: 700.000 kr. pr. år. Fra høsten 2016.

Tabell. Investeringer – Fana bydel.

Fana bydel	Avsatt budsjett, økonomiplan 2016-2019*	Foreløpig, kostnadsestimat	Evt. merbehov Rehabilitering, utvidelse
Kirkevoll skole	16 mill. kr.	155,1 mill. kr.	139,1 mill. kr. Anslag vil oppdateres
Kirkevoll skole. Rehabilitering av (gamle) gymsal.	16 mill. kr.	16 mill. kr.	
Ulriken, ombygging for Tveiterås.	Ikke avsatt		
Midtun skole	Ikke avsatt	95 mill. kr.	95 mill. kr.
Paradis skole, Fana gymnas.	Ikke avsatt.		Må avsettes midler til leie/drift.
Storetveit skole	12 mill. kr.	134,4 mill. kr	122,4 mill. kr.
Storetveit skole. Mindre idrettshall.	Ikke avsatt	50 mill. kr.	50 mill. kr.
Nattland. Paviljong permanent.	Ikke avsatt		
Slåtthaug paviljong. Permanent	Ikke avsatt		
Nattland oppveksttun (skoledel, inkl. Statped Vest).	564 mill. kr.	564 mill. kr.	
Nattland, 7-er bane.	Ikke avsatt		
Smørås skole	0,5 mill. kr.	62 mill. kr.	61,5 mill. kr.
SUM	608,5 mill. kr.	1076,5 mill. kr.	468 mill. kr.

*Alle tiltak som er finansiert i vedtatt økonomiplan er tatt med i tabellen over, selv om ikke alle omtales i skolebruksplanen.

Eksakte summer er hentet fra vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019, mens øvrige tall er avrundede estimat. I vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019 er det avsatt 220 mill. kr. i en samlepott til tiltak som foreslås i skolebruksplanen.

5.4 Fyllingsdalen bydel

Fyllingsdalen bydel har ingen skoler med store kapasitetsutfordringer. Skolene i bydelen vurderes samlet sett å ha tilstrekkelig kapasitet til å håndtere den forventede elevtallsveksten. De fleste skolene i bydelen har ledig kapasitet de nærmeste årene.

På Varden skole pågår rehabilitering og nybygg. Prosjektet planlegges ferdigstilt i 2017.

5.4.1 Høringsforslag Løvås, Seljedalen:

Det anbefales ingen tiltak for Løvås i denne planperioden. Seljedalen rehabiliteres i tråd med forslag i økonomiplan 2016-2019 og med en elevtallskapasitet på 250 elever med utvidelsesmuligheter om prognosene viser videre vekst.

Høringsinnspill

Det er mottatt høringsinnspill fra SU ved Seljedalen skole til byrådets forslag. Seljedalen er positiv til byrådets forslag om å rehabilitere skolen og håper at dette kan være på plass i god tid før 2018. Det anføres at selv om kapasiteten på skolen er nedjustert fra 300 til 250 elever i høringsutkastet, bør den vurderes ytterligere nedjustert til 220 elever. Skolen er blitt innføringskole og har i tillegg Den tamilske lørdagsskolen. Skolen får en ekstra klasse på 1. trinn fra høsten 2016 og vil ha plassproblemer om Den tamilske lørdagsskolen ikke flytter ut samtidig.

SU ønsker ikke å flytte innføringsklassen fra Seljedalen, som er en av mulighetene som er skissert i høringsutkastet til skolebruksplan. Skolen har en stor andel tospråklige elever med over 21 nasjonaliteter representert. Det er ønskelig å bygge opp skolen som en migrasjons-pedagogisk skole, og det er ønskelig med nybygg og spesialtilpassede rom samt egne rom til tospråklig opplæring.

Byrådets vurderinger

Byrådet har registrert høringsinnspillet fra Seljedalen skole knyttet til kapasitet og plassbehov ut fra at skolen både har velkomstkasse og Den tamilske lørdagsskolen mens Møhlenpris rehabiliteres. Skolen har 170 elever skoleåret 2015/2016. Dette er ikke medregnet elevene i velkomstklassen.

Kapasiteten på skolen ble nedjustert fra 300 til 250, i forbindelse med høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030. Elevkapasitet er beregnet ved å ta utgangspunkt i brutto skoleareal i anleggene. For enkelthets skyld er kapasiteten rundet av til nærmeste 50, med unntak for de minste skolene hvor dette ville gitt en for grov inndeling. Kapasitet er det totale elevtallet det er plass til, uavhengig av hvem som bruker undervisningsrommene. Rom som brukes av velkomstklassen og klasseromsbasen som disponeres av Den tamilske lørdagsskolen til kontor, lager og grupperom inngår i den beregnede kapasiteten.

Skolearealet er 2 832 m² (ikke inkludert idrettshallen) og totalarealet er tilstrekkelig til en kapasitet på 250 elever. Den reelle kapasiteten for de ordinære elevene er imidlertid noe mindre grunnet areal som nyttes av velkomstklassen og Den tamilske lørdagsskolen. Etter rehabilitering vil skolen få en bedre utnyttelse av det tilgjengelige arealet slik at kapasiteten kan opprettholdes på 250 elever.

Elevtallsprognosen for skolen viser at det ordinære elevtallet vokser til 211 elever i 2017/2018. Det forventes videre en jevn økning til i overkant av 250 elever mot slutten av prognoseperioden. Elevtallsøkningen henger sammen med en forventning om bygging av mer enn 200 nye boliger i skolens opptaksområde.

Når det gjelder skolens innmeldte utfordringer og plassbehov fra og med høsten 2016, knyttet til Den Tamilske lørdagsskolen, vurderes ulike løsninger i dialog med Den tamilske lørdagsskolen og Seljedalen skole.

Byrådet går inn for at Seljedalen rehabiliteres og får en bedre utnyttelse av tilgjengelig areal i byggeprosjektet. Tidspunkt for ferdigstillelse av byggeprosjektet på Seljedalen vil bli avklart i forbindelse med rullering av budsjett og økonomiplan 2017-2020.

Det er avsatt 62 mill. kr. til rehabilitering av Seljedalen, og eventuelt behov for ytterligere midler innarbeides ved rullering av økonomiplanen.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Seljedalen rehabiliteres i tråd med vedtatt økonomiplan 2016-2019 med en elevtallskapasitet på 250 elever.*

5.4.2 Byrådets konklusjon - Fyllingsdalen bydel

- *Seljedalen rehabiliteres i tråd med vedtatt økonomiplan 2016-2019 med en elevtallskapasitet på 250 elever.*
- Økonomi:
 - Det er avsatt 62 mill. kr. til rehabilitering av Seljedalen, og ev. behov for ytterligere midler innarbeides ved rullering av økonomiplanen.

Tabell investeringer – Fyllingsdalen bydel:

Fyllingsdalen bydel	Avsatt budsjett, økonomiplan 2016-2019*	Foreløpig, kostnadsestimat	Evt. merbehov Rehabilitering, utvidelse
Seljedalen skole	62 mill. kr.	62 mill. kr.	
Varden skole	239 mill. kr.	239 mill. kr.	
Lyshovden oppveksttun	52 mill. kr.	52 mill. kr.	
Lynghaugparken avlastningsskole 1 og 2	300 mill. kr.	300 mill. kr.	
SUM	653 mill. kr.	653 mill. kr.	

*Alle tiltak som er finansiert i vedtatt økonomiplan er tatt med i tabellen over, selv om ikke alle omtales i skolebruksplanen.

Eksakte summer er hentet fra vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019, mens øvrige tall er avrundede estimat. I vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019 er det avsatt 220 mill. kr. i en samlepotte til tiltak som foreslås i skolebruksplanen.

5.5 Laksevåg bydel

Nesten alle skolene i bydelen vil ha god kapasitet til å ta i mot det forventede elevtallet i sine respektive opptaksområder i hele prognoseperioden.

I bydelen er det allerede planlagt større byggeprosjekter på skolene Alvøen, Damsgård og Holen. I tillegg er det planlagt rehabilitering av Loddefjord skole.

5.5.1 Høringsforslag Loddefjord, Vadmyra:

Loddefjord skole rehabiliteres i tråd med vedtatt økonomiplan 2016-2019. Det foreslås ingen tiltak for Vadmyra.

Høringsinnspill

Det er ikke mottatt høringsinnspill til byrådets forslag.

Byrådets vurderinger

De nye elevtallsprognosene viser at Loddefjord skole ikke vil få et elevtall som gir behov for noen kapasitetsutvidelser slik det så ut med prognosen i den forrige skolebruksplanen. Skolen forventes nå å få god kapasitet i hele perioden (også selv om prognosen skulle vise seg å slå noe feil). Loddefjord skole har imidlertid behov for rehabilitering/bygningsmessige tiltak.

I budsjett og økonomiplan 2016-2019 er det avsatt 144,7 mill. kroner til byggeprosjekt på Loddefjord skole med estimert ferdigstillelse sommer 2019.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Loddefjord skole rehabiliteres i tråd med forslag til økonomiplan 2016-2019. Det foreslås ingen tiltak for Vadmyra skole.*

5.5.2 Andre høringsinnspill Laksevåg bydel

Det er mottatt innspill fra SU ved Damsgård skole, FAU ved Nygårdslien skole, Initiativ Laksevåg, Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing og Fagforbundet.

Innspill bydelen generelt

Initiativ Laksevåg mener det legges for stor vekt på elevtallsprognoser. Det savnes også en omtale av områdesatsing i høringsutkastet. Det bes om at Holen skole må få opprettholde svømmebassenget og få økt elevkapasitet i forhold til det som er planlagt i byggeprosjektet. Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing stiller spørsmål om det er tatt tilstrekkelig høyde for pågående bolig- og reguleringsplaner i elevprognosene. Det vises blant annet til reguleringsplan og boligprosjekter i Indre Laksevåg og transformasjon av verftsområdet til boliger som ligger innenfor kretsen til Holen skole.

Innspill Damsgård skole

SU ved Damsgård skole setter spørsmålstegn ved om skolen har tilstrekkelig plass i løpet av planperioden. Nybygget dimensjoneres til en kapasitet på 450 elever. Elevtallsprognosen viser et forventet elevtall på 449 i 2029/2030. Elevtallet skoleåret 2015/2016 er 385. Det vises også til mulige alternativer som er drøftet i høringsutkastet, blant annet å overføre elever fra Ny Krohnborg til Damsgård skole når Ny Krohnborg får kapasitetsutfordringer. I tillegg vises det til en mulig økning i elevtallet i innføringsklassen, som skal flyttes til Damsgård fra Nygårdslien når byggeprosjektet er ferdig.

SU ved Damsgård skole mener det er stor sannsynlighet for at skolen blir overbelastet i den kommende perioden og ønsker en konkretisering av hvilke tiltak kommunen ser for seg. Det settes også spørsmålstegn ved at det ikke planlegges avsatt skoletomter i indre Laksevåg siden det vises til underkapasitet i denne delen av bydelen i høringsutkastet.

Innspill Nygårdslien skole

FAU ved Nygårdslien skole påpeker at utearealet for skolen er for lite. Det bes om en beregning av hvor mye uteareal elevene har til disposisjon. Det bes om tiltak for å øke utearealet. Det vil være nødvendig å kjøpe eller ekspropriere tomter for å øke størrelsen på utearealet. FAU setter også spørsmålsteget til hvorfor elevprognosene for skolen har endret seg og ber om at tallene blir kvalitetssikret.

Byrådets vurderinger

Som omtalt i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030, er den største utfordringen for Laksevåg bydel ikke knyttet til skolekapasitet, men tilstanden på skoleanleggene. Det er derfor planlagt og igangsatt flere større byggeprosjekter på en rekke skoler i Laksevåg bydel, deriblant Damsgård, Holen og Alvøen skoler. Loddefjord skole er den neste skolen i denne bydelen, hvor det planlegges større byggeprosjekt. Byrådet mener at Damsgård skole skal ha tilstrekkelig kapasitet den nærmeste fireårsperioden til å håndtere forventet elevtall. Skolen skal også overta velkomstklassen, som i dag går på Nygårdslien, når byggeprosjektet forventes ferdigstilt i 2018.

Når det gjelder elevtallsutviklingen i Indre Laksevåg generelt er det i høringsutkastet redegjort for at forventet elevtall for skolene Damsgård, Holen og Nygårdslien er lavere enn det som var forventet i forrige skolebruksplan. Men det kan komme noen utfordringer helt mot slutten av perioden for skolene Nygårdslien og Damsgård. For Damsgård er det størrelsen på innføringsklassen på lengre sikt som eventuelt kan gi kapasitetsutfordringer.

I elevtallsprognosene for skolene i Indre Laksevåg (Damsgård, Holen og Nygårdslien) er det til sammen tatt høyde for 676 nye boliger i prognoseperioden. En ny gjennomgang av foreliggende planer endrer ikke på dette, men på samme måte som for andre områder i kommunen finnes det potensiale og muligheter for flere boliger på lengre sikt. Når slike planer eventuelt blir mer konkrete vil det være naturlig å vurdere avsetning av nye tomter. For Indre Laksevåg sin del vil det trolig være naturlig å gjøre slike vurderinger i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel, eller eventuelt i konkretiseringen av nye områdeplaner. Avsetning av nye tomter må vurderes dersom det blir mer utbygging av boliger enn det som allerede er tatt med i prognosene.

Boligene som er tatt med i prognosene fordeler seg slik:

- Damsgård: 90 nye boliger. I første omgang flere mindre prosjekter og på lengre sikt fortetting/transformasjon langs Damsgårdsveien og ved Kirkebukten.
- Holen: 150 nye boliger i Vågedalen (netto tilvekst vil bli 90 boliger da den nye planen forutsetter at 60 boliger skal rives). Transformasjon av næringsarealer og utbygging av boliger i sjø er under vurdering, men må betraktes som langsiktige visjoner. Det arbeides med et offentlig strategiprogram som må behandles før en tar stilling til private planer. Her kan det bli flere boliger på lengre sikt.
- Nygårdslien: 436 nye boliger. I forlengelsen av Nygårdslien og Haustbeitet kommer 80 nye boliger fordelt på 3 blokker. Et område som tidligere ble kalt Banuren, består av disse områdene: Gravdalsfeltet, som er regulert med ca. 100 nye boliger og B39 og B40 i kommuneplanen, med et potensial på ca. 250 nye boliger (tidspunkt for realisering er usikkert).

Oppdaterte tall fra april 2016 viser at det til sammen er 1160 elever på de tre skolene, mens prognosen viser 1201 elever. Samlet sett er det altså færre elever på skolene i dag enn det prognosen viser og bruker som grunnlag videre. Tallene viser 34 færre elever på Damsgård, 11 færre elever på Holen, men 4 flere elever på Nygårdslien. Hvis denne tendensen fortsetter vil prognosene faktisk vise seg å være for høye.

Det er riktig, slik høringsinstansen omtaler, at skoletomten på Nygårdslien er knapp. Utearealet er p.t begrenset til den kommunale tomten, som er 4 884 m². Skolen har de siste årene fått tildelt midler til

oppgradering av utearealet med lekeplassutstyr. Skolen har også tilgang til nærliggende idrettsbaner på Laksevåg og turarealer som Løvstien. En vil vurdere om det er andre områder i skolens nærområde som kan være aktuelle som tilleggsareal eller turområder for skolen.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Det foreslås ingen tiltak for skolene i Indre Laksevåg i denne planperioden utover allerede vedtatte byggeprosjekter i bydelen.*

5.5.3 Byrådets konklusjon - Laksevåg bydel

- *Loddefjord skole rehabiliteres i tråd med vedtatt økonomiplan 2016-2019. Det foreslås ingen tiltak for Vadmyra skole.*
- Økonomi, investeringer konsekvens:
 - I vedtatt økonomiplan 2016-2019 er det avsatt 144,7 mill. kroner til byggeprosjekt på Loddefjord skole med estimert ferdigstillelse sommer 2019.

Tabell investeringer – Laksevåg bydel

Laksevåg bydel	Avsatt budsjett, økonomiplan 2016-2019*	Foreløpig, kostnadsestimat	Evt. merbehov Rehabilitering, utvidelse
Alvøen skole	142,2 mill. kr.	142,2 mill. kr.	
Damsgård skole	254 mill. kr.	254 mill. kr.	
Loddefjord skole	144,7 mill. kr.	144,7 mill. kr.	
Holen skole	340 mill. kr.	400 mill. kr.	60 mill. kr.
SUM	880,9 mill. kr.	940,9 mill. kr.	60 mill. kr.

*Alle tiltak som er finansiert i vedtatt økonomiplan er tatt med i tabellen over, selv om ikke alle omtales i skolebruksplanen.

Eksakte summer er hentet fra vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019, mens øvrige tall er avrundede estimat. I vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019 er det avsatt 220 mill. kr. i en samlepott til tiltak som foreslås i skolebruksplanen.

5.6 Ytrebygda bydel

I Ytrebygda bydel samsvarer ikke opptaksområdene på ungdomstrinnet med nærskoleretten. Bydelen har behov for strukturiltak på ungdomstrinnet for å kunne ivareta denne retten bedre.

Bydelen har tilstrekkelig samlet skolekapasitet, men noen skoler vil få kapasitetsproblemer på kort sikt. Dette gjelder Søråshøgda og Skranevatnet skoler, mens Rå skole kan forvente utfordringer med kapasiteten på litt lengre sikt.

Det er foreslått en utvidelse av Søråshøgda skole ved å bygge modulscole på Tunesflaten og flytte planlagt volleyballhall fra Råstølen til Tunesflaten. Det er også foreslått å utvide Skranevatnet skole med 200 elevplasser for å bedre ivareta nærskoleretten på ungdomstrinnet, samt ta høyde for skolens egen elevtallsvekst.

5.6.1 Høringsforslag Søråshøgda, Skeie:

En etablerer et modulbygg på Tunesflaten for to trinn ved Søråshøgda skole med plass til inntil 200 elever. Modulbygget blir en satellitt av Søråshøgda skole. Planlagt volleyballhall flyttes fra sykehjemstomten ved Råstølen til Tunesflaten.

Høringsinnspill

Det er mottatt høringsinnspill fra fire høringsinstanser til byrådets forslag, SU ved Søråshøgda skole, Utdanningsforbundet ved skolen, Fagforbundet og Råstølen velforening. De aller fleste er positive til nytt modulbygg og volleyballhall på Tunesflaten, med noen forbehold fra SU ved Søråshøgda skole. Det påpekes i høringsinnspillet fra SU at Utdanningsforbundet ved skolen primært ønsker en utvidelse av skolen på egen tomt/nabotomt, og sekundært støtter SU sin uttalelse.

SU ved Søråshøgda skole mener det er behov for å få til en rask løsning på skolens kapasitetsutfordringer før skolestart august 2017. Hvis løsning ikke foreligger innen den tid må elever skysses til andre skoler. Det anføres at utvidelse av skolen på egen tomt er det mest ideelle for skolen, men at dette alternativet vil ta for lang tid å gjennomføre. I tillegg anføres det at skolen ikke er tjent med flere byggeprosjekt på egen tomt mens skolen er i daglig drift. Det stilles også spørsmål om en barneskole med en kapasitet på 750 elever er ønskelig og forsvarlig.

SU mener forslaget og anbefaling fra byrådet om modulbygg med volleyballhall på Tunesflaten er det mest realistiske, og støtter dette forutsatt at modulbygget kan være på plass innen skolestart 2017. Andre fordeler som trekkes frem er at modulbygg på Tunesflaten kan avlaste uteområdet ved Søråshøgda skole og frigjøre undervisningsarealer slik at skolen kan drive etter forutsetningene og gi nærhet til idrettsarealer for de største elevene.

Råstølen velforening er også positiv til byrådets forslag om modulbygg og volleyballhall på Tunesflaten og skriver at de ønsker at byggingen starter raskest mulig. De mener også modulbygget enkelt bør kunne omdefineres til ungdomsskole om fremtidig behov skulle tilsi dette. Når det gjelder volleyballhallen mener de at flytting av denne til Tunesflaten vil være positivt, da det vil utgjøre en mindre belastning for beboere og naboer i området. Det er viktig å starte bygging så raskt som mulig og det vises til manglende gymkapasitet for Søråshøgda og Skeie skoler. Det anmodes også om at det ved bygging av skole og volleyballhall avsettes areal for å ivareta behov for ulike aktiviteter for større ungdomskull som forventes i området de neste årene.

Byrådets vurderinger

Byrådet går inn for å bygge modulbygg på Tunesflaten og flytte planlagt volleyballhall (mindre idrettshall) fra Råstølen til Tunesflaten. En registrer at dette er en løsning som støttes av SU ved Søråshøgda skole som den mest realistiske, forutsatt en rask realisering. Forslaget støttes også av

Råstølen velforening. Fagforbundet mener at det bør bygges ny skole på Tunesflaten. Utdanningsforbundet ved Søråshøgda skole ønsker primært en utvidelse av skolen på egen tomt.

Det tas sikte på å få til en raskest mulig løsning med modulbygg på Tunesflaten. Byggeprosjektet ser ut til å kunne gjennomføres på rundt ett år slik at modulbygget kan stå klart til skolestart august 2017. Mindre idrettshall må etableres i etterkant.

Øremerkede midler til modulbygg på Tunesflaten er ikke avsatt, og midler må avsettes ved rullering av økonomiplanen. Estimert sum for modulbygg for 200 elever på Tunesflaten er 65 mill. kroner.

Til mindre idrettshall (på Råstølen) er det avsatt 40,6 mill. kr i vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019. Kjøp av tomten på Tunesflaten finansieres over finansieringsposten strategiske tomtekjøp i investeringsbudsjettet til kommunen.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Det etableres et modulbygg på Tunesflaten med plass til 200 elever, som kan stå klar til skolestart august 2017. Modulbygget blir en satellitt av Søråshøgda skole, og vil ha plass til to av skolens klassetrinn.*
- *Planlagt mindre idrettshall flyttes fra sykehjemstomten ved Råstølen til Tunesflaten.*

5.6.2 Høringsforslag ungdomstrinnet Ytrebygda bydel:

Det anbefales å utvide ungdomstrinnet på Skranevatnet med 200 elevplasser, slik at skolen kan ta imot egne og flere elever på ungdomstrinnet som i dag skysses til Rå fra Søreide. Dette vil kunne løse store deler av utfordringen med nærskoleretten i nordlige deler av bydelen

Høringsinnspill

Det er kommet totalt 5 høringsinnspill til byrådets forslag.

SU ved Skranevatnet skole og Råstølen velforening er positiv til byrådets forslag og mener at dette forslaget fremstår som løsningen som best kan ivareta bydelens utfordringer. Det vises til at forslaget vil utvide kapasiteten på Skranevatnet fra 250 til 450 elever. Argumenter for utvidelse av Skranevatnet er oppsummert under:

- Råstølen velforening mener Skranevatnet enkelt kan utvides ytterligere om behov.
- En kapasitetsutvidelse av Skranevatnet vil medføre at nærskoleretten oppfylles for svært mange av elevene i området og at kapasitetsutfordringene i skolens nåværende opptaksområde løses.
- En utvidelse vil gi et større og mer robust fagmiljø på ungdomstrinnet på Skranevatnet.
- Skoleanlegget på Skranevatnet har en bygningmessig utforming som gjør at skolens barnetrinn ikke vil bli berørt av en utvidelse. En langstrakt bygningskropp begrenser opplevelsen av en stor skole.
- Skolen har tilfredsstillende byggeteknisk tilstand og er godt tilrettelagt med idrettsarealer og idrettsbygg. I tillegg har skolen store utearealer og tilgang til fine friluftsarealer i nærheten.
- Et tilbygg kan gi skolen riktige arealer i forhold til elevtall når det gjelder klasserom, spesialrom og arbeidsrom for ansatte.
- Det er tilfredsstillende parkerings- og tilkomstforhold ved Skranevatnet.

- Det anføres at Skranevatnet har god erfaring i å være en stor skole, som er en fordel om skolen blir større. En utvidelse vil kreve god ledelse og administrasjon.

Høringsinstanser som er negative til byrådets forslag er SU ved Søreide skole, AFUS (Aksjonsgruppen for ny ungdomsskole på Søreide, som består av FAU på Søreide og Aurdalslia skoler, områdeutvalg for Søreide, Søreide IL, Mobystiftelsen, samt velforeninger) og en privatperson. Disse ønsker heller at det bygges ny ungdomsskole på den gamle tomten til Søreide barneskole. Argumenter for ny ungdomsskole på Søreide er oppsummert under:

- Det stilles spørsmål om en utvidelse av 200 elevplasser på Skranevatnet er tilstrekkelig til å løse utfordringene. Det er lagt ved egen utarbeidet prognose for Ytrebygda bydel som viser at kommunens elevtallsprognose for området er for lav. Forslag til løsning forutsetter full kapasitetsutnyttelse på ungdomstrinnet på både Rå, Ytrebygda og Skranevatnet. Videre anføres det at full kapasitetsutnyttelse ikke er mulig å få til uten å gå på tvers av nærskoleretten og intensjonen om fritt skolevalg.
- En viser også til at en skole på Søreide ville gitt en riktigere geografisk fordeling i forhold til nærskoleretten og de relevante grunnkretsene Knappen, Nordeide, Dolvik, Søreide og Grimstad hvor det bor omtrent 400 barn i ungdomsskolealder. Disse ville fått gang- og sykkelavstand til ungdomsskole på Søreide. Videre viser en til at plassering på Søreide også vil være best i forhold til hvor elevveksten forventes å komme i årene fremover.
- Selv om Skranevatnet skole er den nærmeste ungdomsskolen for elevene på Søreide ligger den likevel langt unna. Utvidelse av kapasiteten på Skranevatnet vil løse deler av problemet knyttet til nærskolerett, men vil ikke føre til mindre behov for skyss med bil og buss og er et dårligere alternativ med hensyn til miljøet. Bygging av ny ungdomsskole på Søreide er det eneste alternativet som sikrer at nærskoleretten blir realisert for alle elevene i bydelen.
- Med hensyn til nærmiljøet på Søreide og i forhold til et byutviklingsperspektiv vil ny ungdomsskole på Søreide være et bedre alternativ enn utvidelse av Skranevatnet. På Skranevatnet er det fra før etablert et nærmiljøanlegg på skolen med kultursenter, idrettshall og fotballbaner. Disse funksjonene har ikke området på Søreide.
- Det er ikke en bærekraftig skolestruktur å løse et permanent behov gjennom en midlertidig løsning med modulbygg på Skranevatnet, som over tid vil skape behov for ytterligere investeringer. Modulbygg er ikke «fleksible arealer» og er ikke i tråd med kommunens pedagogiske plattform.
- Høringsinstansene påpeker at en utvidelse av Skranevatnet, som byrådet foreslår, vil gi skolen omtrent 850 elever. Videre at det åpnes opp for videre utvidelse dersom behovet overstiger elevtallsprognosen. Det vises til opplæringslovens anbefaling om grense på 450 elever ved grunnskoler og at forslaget er i strid med gjeldende regelverk, uavhengig om eventuell fremtidig endring av dette knyttet til høring fra departementet om å endre regelverket.
- Når det gjelder utearealets størrelse på skoletomten på Søreide anføres det fra høringsinstansene at svært mange andre skoler i Bergen har for lite uteområde, etter anbefalt norm fra helsedirektoratet om størrelse på utearealer. Det er mulig å øke utearealet på en ny skole, da kommunen selv eier flere tilstøtende tomter.

- Høringsinstansene mener også at en eventuell regulering av ungdomsskoletomt på Søreide er uproblematisk og at det også vil være krav om regulering ved utvidelse av Skranevatnet.
- AFUS anbefaler at det primært bygges ny ungdomsskole på tomten til gamle Søreide skole. Subsidiært kan denne realiseres som et modulbygg med plass til 300 elever og eventuelt som et modulbygg som blir en satellitt til Skranevatnet skole.

Byrådets vurderinger

Det ble i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030 vurdert to mulige alternativer, å utvide ungdomstrinnet på Skranevatnet med 200 elevplasser eller å bygge ny ungdomsskole på Søreide i tråd med tidligere fremsatt innbyggerinitiativ.

Utgangspunktet for byrådets anbefaling i høringsutkastet om å utvide Skranevatnet med 200 elevplasser, fremfor å bygge ny ungdomsskole på den gamle tomten til Søreide skole, var utvikling av en helhetlig og bærekraftig skolestruktur for ungdomstrinnet i hele bydelen. I tillegg til at forslaget ville ivareta nærskoleretten i større grad enn i dag.

I henhold til Opplæringsloven § 8-1 har elevene rett til å gå på den skolen som ligger nærmest eller ved den skolen i nærmiljøet som de sokner til. Byrådet ønsker å understreke at nærskoleretten forholder seg til eksisterende skoler og skolestruktur – ikke til skoler som p.t ikke er bygget. Skolegrensene i kommunen generelt avviker flere steder fra nærskoleretten fordi opptaksområdene til skolene ble utformet før nærskolerett ble gjort gjeldende i lovverket (i år 2000). Byrådet understreker likevel at når det nå foreslås tiltak og strukturendringer, er nærskoleretten et viktig moment. I utarbeidelsen av skolebruksplanen har det vært en strategi å anbefale løsninger som bedre ivaretar denne retten.

Som byrådet har skissert i høringsutkastet er utfordringen for ungdomstrinnet i Ytrebygda bydel todelt. Det er økende elevtall på Skranevatnet og det forventes å være for lite kapasitet for elever fra eget opptaksområde fra 2018/2019. I tillegg er det utfordringer med nærskoleretten på ungdomstrinnet i nordlige deler av bydelen ved at elever fra barneskolene Aurdalslia (mange) og Søreide (alle) i dag må skysses forbi Skranevatnet, som er deres nærmeste skole, til Rå og Ytrebygda. Dette medfører også at Rå skole vil få kapasitetsutfordringer senere i perioden. Både Rå og Ytrebygda ungdomsskoler tar imot mange elever som egentlig skulle gått på Skranevatnet, jf. nærskoleretten.

Når det gjelder elevtallsprognosene viser AFUS til at kommunen sin egen prognose for Ytrebygda bydel er for lav og det henvises til egen prognose som de har fått utarbeidet av Asplan Viak. Prognosen fra Asplan Viak baserer seg på ulike gjennomsnittlige årlige endringer i antall elever i ungdomsskolealder (lavt alternativ: 0,5 % økning hvert år, høyt alternativ: 2,5 % økning hvert år). Byrådet vil påpeke at det de siste 5 år i realiteten har vært en årlig nedgang i elever på 1,4 % i Ytrebygda bydel.

De fleste av de elevene som skal gå på ungdomstrinnet i Ytrebygda de kommende årene bor allerede i bydelen. Prognosen til Asplan Viak tar ikke hensyn til disse tallene. Kommunens egen prognose tar utgangspunkt i dagens barnetall, planlagt boligbygging, samt historiske tall for aldersfordelte flyttemønster, boligpreferanser ved flytting og avgang til private skoler. Det er derfor ikke grunn til å tro at Asplan Viak sin prognose vil treffe bedre enn kommunen sin egen prognose. Byrådet mener at anbefalinger om fremtidig skolestruktur må baseres på prognoser med forutsetninger som bygger på det en faktisk har kunnskap om – ikke minst faktisk bosatte barn i de ulike områdene i bydelen.

Byrådet registrerer at det er kommet argumenter både for og imot en utvidelse av Skranevatnet og bygging av ny ungdomsskole på Søreide. Disse drøftes under og det gjøres en vurdering av elevtallsgrunnlaget på ungdomsskolene i bydelen i begge alternativene om disse hadde vært realisert med dagens elevkull på ungdomstrinnet og med forventet elevtallsutvikling fremover.

Siden det er mange elever som søker seg inn på andre skoler (både private skoler og andre kommunale skoler) enn den skolen de etter gjeldende opptaksområder skal gå på, er det i beregningene for ny skolestruktur for Ytrebygda tatt utgangspunkt i elevenes bostedsadresser og ikke hvilken skole de faktisk går på. Dette er gjort fordi det forventes færre søkere til andre skoler når flere elever får tilbud om å gå på en skole som ligger mye nærmere hjemmet enn i dag. Tallene som presenteres nedenfor er derfor samlet sett høyere enn tallene som en finner i prognosen for Ytrebygda-skolene i skolebruksplanen (hvor det forventes en netto «utflytting» av elever fra Ytrebygda til andre skoler med ungdomstrinn, i første rekke Rådalslien skole og private skoler). Det kan nok fortsatt forventes at noen elever vil søke seg fra Rå og Ytrebygda mot Rådalslien, og noen vil nok fremdeles velge private skoletilbud, så tallene som er presentert i tabellene nedenfor ligger nok noe høyere enn det som vil bli det reelle elevtallet.

Elevtall og nærskolerett – utvidelse av Skranevatnet med 200 elevplasser:

Tabellen under viser dagens elevkull på ungdomstrinnet og forventet elevtall utover i prognoseperioden, fordelt på de eksisterende skolene når opptaksområdet til Skranevatnet kan utvides som følge av kapasitetsutvidelse med 200 elevplasser:

Skoler	Sum elever 2015/2016	Sum elever 2019/2020	Sum elever 2024/2025	Sum elever 2029/2030	Kapasitet
Rå skole	256	256	340	319	450
Skranevatnet ungdomstrinn	507	498	474	467	250 til 450
Ytrebygda skole	361	345	391	395	400
Sum elever:	1123	1099	1205	1181	1300

*Elever fra Knappenområdet (25-35 stykker) har i dette alternativet kortere avstand til Ortun ungdomsskole i Fyllingsdalen bydel, og derfor er totalt elevtall noe lavere i denne tabellen enn tabellen nedenfor.

Det forventes at elevtallet på ungdomstrinnet på Skranevatnet vil bli mellom 450 og 500 elever. Skolen vil, med denne løsningen, kunne forvente et elevtall på 850 - 900 elever i hele prognoseperioden ut fra at barnetrinnet vil ligge i underkant av 400 elever. Det vil dermed ikke være tilstrekkelig å utvide Skranevatnet med 200 elevplasser, som skissert i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030 om nærskoleretten skal følges. Det bør derfor i dette alternativet tilrettelegges for en utvidelse av Skranevatnet på minimum 250 flere elevplasser på ungdomstrinnet til 500 i kapasitet på ungdomstrinnet.

Rå vil med dette alternativet få mye ledig kapasitet, og det er også grunn til å tro at søknaden til Rådalslien fra både Rå og Ytrebygda fortsatt vil være relativt stor med denne strukturen. I dag har Rådalslien ca. 90 elever som bor i opptaksområdet til en av disse to skolene.

Ennå viktigere er det at denne løsningen ikke vil kunne oppfylle nærskoleretten for elever i den vestlige delen av Søreide skole sitt opptaksområde. Dette kan medføre at over 100 elever som i tabellen over er plassert på Ytrebygda, likevel vil søke seg til Skranevatnet, som også er deres nærskole. Skranevatnet vil derfor ha rundt 1000 elever på barne- og ungdomstrinnet som har dette som nærskole i dette alternativet.

Elevtall og nærskolerett – bygging av ny ungdomsskole på Søreide med 400 elevplasser:

Tabellen under viser dagens elevkull på ungdomstrinnet og forventet elevtall utover i prognoseperioden, fordelt på de eksisterende skolene, samt en ny ungdomsskole på Søreide:

Skoleåret 2015/2016	Sum elever 2015/2016	Sum elever 2019/2020	Sum elever 2024/2025	Sum elever 2029/2030	Kapasitet
Rå skole	256	256	340	319	450
Skranevatnet ungdomstrinn	184	241	231	224	250

Ytrebygda skole	306	263	301	304	400
«Nye Søreide U»	406	371	368	369	400
Sum	1149	1131	1240	1216	1500

*Elevener fra Knappenområdet (25-35 stykker) er her plassert på den nye ungdomsskolen på Søreide

Løsningen, som er skissert over, gir et forventet elevtall på en ny ungdomsskole på Søreide på mellom 350 og 400 elever i hele prognoseperioden. Utfordringen med denne løsningen er at Ytrebygda skole og Rå skole, med videreføring av dagens søkemønster til Rådalslien (og Skranevatnet) vil få en god del ledig kapasitet (elevtallet vil, som antydnet under den forrige tabellen, kunne bli lavere enn tabellen viser). Rå skole vil ha det samme elevtallet i begge alternativene.

Skolekapasiteten vil være ennå mer over behovet for ungdomstrinnet i bydelen i dette alternativet, men den vil være mer på riktig sted.

Konsekvenser for dagens opptaksområde på ungdomstrinnet i bydelen, samt hvilke skoler avgangselever fra barnetrinnet til ungdomstrinnet skal gå på i de ulike alternativene, er synliggjort i kartene under.

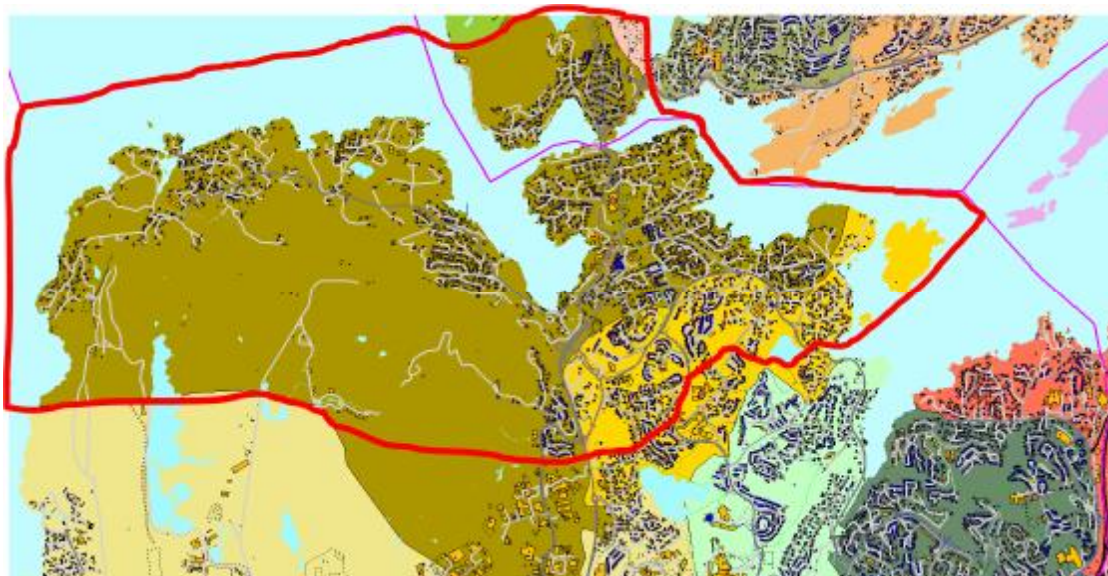
Bakgrunnsfargene i kartet under viser dagens opptaksområde for ungdomstrinnene i bydelen før justering ved bygging av ny ungdomsskole på Søreide

Forklaring kart:

- Grønn farge: Ytrebygda ungdomsskole.
- Lysegrønn farge: Skranevatnet ungdomstrinn.
- Beige farge: Rå ungdomsskole (mrk. at denne er delt i to adskilte områder).
- Rød ring: Nytt opptaksområde for ny ungdomsskole på Søreide.

Bakgrunnsfargene på kartet under viser dagens opptaksområde for barnetrinnet (Ingen foreslåtte endringer):

Forklaring kart:

- Lysegul: Liland barneskole.
- Gul farge: Aurdalslia barneskole.
- Mosegrønn: Søreide barneskole.
- Lysegrønn farge: Skranevatnet barnetrinn.
- Rød ring: Nytt opptaksområde for ny ungdomsskole på Søreide.

Avgangselever fra barne- til ungdomstrinn ved bygging av nye Søreide ungdomsskole:

- Avgangselever fra Søreide barneskole vil i sin helhet gå til ny ungdomsskole på Søreide (Det bor ikke elever sør for Kokstadgrenda pr. i dag). Disse har tidligere vært delt mellom Ytrebygda og Rå ungdomsskole.
- Avgangselever fra Aurdalslia barneskole vil fordeles på to skoler; Nye Søreide ungdomsskole og Skranevatnet. Sørlige deler av området vil ha kortest vei til Skranevatnet. Disse har tidligere vært delt mellom Ytrebygda, Rå og Skranevatnet.

En ny ungdomsskole på Søreide samt å beholde Skranevatnet som i dag, vil være den beste løsningen med hensyn til oppfyllelse av nærskoleretten for flest mulig elever i denne delen av bydelen på ungdomstrinnet. Da ser en bort fra at det vil gi ledig kapasitet på andre ungdomsskoler i bydelen.

Det bør også nevnes noen fordeler og ulemper når en har vurdert de to alternativene:

Fordeler med ny ungdomsskole på Søreide:

- Ved bygging av ny ungdomsskole på Søreide vil nærskoleretten ivaretas for de fleste elevene på ungdomstrinnet i Ytrebygda bydel, selv om kapasiteten vil være større enn behovet.
- En ny ungdomsskole i dette området vil være positiv for nærmiljøet og styrke Søreide som et senter for oppvekst. Det vil skape enda en møteplass for ungdommene på ettermiddags- og kveldstid, i tillegg til Søreide barneskole.
- Det vurderes også som positivt at de fleste av elevene som vil få ungdomsskolen som ny nærskole vil kunne sykle/gå til skolen.
- Flerbrukshallen på Søreide kan nyttes til kroppsøving av elevene på den nye ungdomsskolen.

Ulemper ved å bygge ny ungdomsskole på Søreide:

- Det vil bli ledig kapasitet på Ytrebygda ungdomsskole. Gir overkapasitet totalt sett på ungdomstrinnet i bydelen pr. i dag.
- Tomtestørrelsen på Søreide er knapp for en ungdomsskole på 400 elever.
- Det må etableres spesialutstyrte arealer i tillegg til hjemmeområder på en ny ungdomsskole, mens en på Skranevatnet kan nytte allerede eksisterende spesialutstyrte arealer.
- Økonomi, investerings- og driftsutgifter vil være høyere enn ved å utvide Skranevatnet.

Skolestørrelsen på tomten på Søreide er knapp i forhold til helsedirektoratets veiledende retningslinjer. I tillegg er tomten i ny reguleringsplan avsatt til senterformål. Dersom hele tomten benyttes til skole vil dette stride mot intensjonen i reguleringsplanen om senterfunksjoner. I høringsinnspillet fra AFUS anføres det at det er mulig å øke størrelsen på utearealet ved at det er flere tilstøtende tomter/parseller som eies av kommunen. Byrådet har i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030 lagt til grunn gamle skoletomten på Søreide når en har omtalt tomtestørrelse. Det er 2 små parseller tilliggende skoletomten, den ene utgjør 939 m² og den andre (det gamle ungdomshuset) er på 753 m². Byrådet har vurdert størrelsen på utearealet på nytt med dette innspillet og kommet frem til at tomtestørrelsen kan økes fra 11,8 mål til 13,5 mål om disse tomtene kan benyttes.

Tomten er tilstrekkelig for en skole med plass til 300 elever med 10 mål uteareal og 3 mål byggavtrykk, om en skal følge anbefalinger om skolestørrelse fra helsedirektoratet. Anbefalingene fra helsedirektoratet for en skole med 400 elever er 17,5 mål. Byrådet mener at veiledende arealnorm bør være et viktig moment når det planlegges nye skoler fremfor tiltak på eksisterende skoler. Samtidig er det mye som kan gjøres for å tilrettelegge for høy kvalitet innenfor små og knappe utearealer. I en detaljregulering vil inne- og utearealer til ungdomsskolen måtte vurderes. Fremtidig tilgang til sjø og ball- og utelekplass ved Kirken og næringsarealene på hver side av skoletomten, kan bli sett sammen med skoletomten som mulige løsninger for å kompensere for manglende størrelse på uteareal. Dette må avgjøres i en eventuell detaljregulering. Forhold rundt uteareal er beskrevet nærmere i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030.

I tillegg er det friområder i nærheten som kan benyttes av en ny ungdomsskole på Søreide som egnede arealer for ungdomsskolen på turdager o.l.

Ny ungdomsskole på Søreide vil være en dyrere løsning enn å utvide Skranevatnet med 200 elevplasser. Skranevatnet med 200 elevplasser vil ha en kostnad på ca. 95 mill. kroner. Tidsmessig er det noe raskere (modulbygg og omfang av utbygging) å få på plass utvidet kapasitet på Skranevatnet. Begge alternativene krever imidlertid reguleringsplanarbeid.

Når det gjelder høringsinstansenes omtale av at utvidelsen av Skranevatnet er lite fremtidsrettet, siden det planlegges et midlertidig modulbygg som heller ikke gir fleksible arealer i tråd med dagens pedagogiske føringer, vil byrådet påpeke at det i forslaget om Skranevatnet var tenkt en permanent utvidelse av skolen. Modulbygg er en byggemåte hvor det i utgangspunktet også innredes og utformes som andre permanente bygg.

Byrådet har vurdert fordeler og ulemper ved de to ulike alternativene opp mot momenter ved skolestruktur som fremgår av innledning til kapittel 4 i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030. Det er flere forhold som er veiet opp mot hverandre, men hensynet til nærskoleretten bør veie tyngst i denne saken.

Byrådet går inn for at den mest hensiktsmessige løsningen er å bygge en ny ungdomsskole på Søreide med en kapasitet på 400 elever. Det foreslås derfor ingen utvidelse av ungdomstrinnet på Skranevatnet. Det er imidlertid nødvendig med en tilleggsutredning for å belyse kostnader og muligheter for en ny ungdomsskole på aktuell tomt med dette elevtallet. En vil komme tilbake til dette ved rullering av økonomiplanen.

Forslaget og anbefalingen fra byrådet vil medføre at det blir fire ungdomstrinn i Ytrebygda bydel. Byrådet mener at en løsning med færre og større ungdomstrinn er ønskelig med hensyn til å få større og mer robuste fagmiljø og ha en bærekraftig skolestruktur. I utgangspunktet er det derfor ønskelig, med det elevtallet som forventes i Ytrebygda, å ha tre ungdomstrinn i denne bydelen. Prognosene for dette området er for usikre til at det på dette tidspunktet kan foreslås slike løsninger i denne skolebruksplanen og dette må vurderes ved neste rullering av planen.

Det er ikke avsatt øremerkede midler til bygging av ny skole på Søreide for 400 elever. Det er også nødvendig med en tilleggsutredning for å belyse kostnader og muligheter for en ny ungdomsskole på aktuell tomt med dette elevtallet. Dette vil en komme tilbake til ved rullering av økonomiplan.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Det utredes muligheter og kostnader for å bygge ny ungdomsskole på Søreide med plass til 400 elever. En vil komme tilbake til dette ved rullering av økonomiplanen.*
- *Skranevatnet utvides ikke med 200 elevplasser på ungdomstrinnet.*

5.6.3 Andre høringsinnspill Ytrebygda bydel

Det er mottatt høringsinnspill fra SU ved Rå ungdomsskole. Det tilbakemeldes fra skolen at det er utfordringer med et elevtall som ligger rundt kapasiteten på 450 elever knyttet til pedagogisk opplegg og undervisning. Skolen mangler grupperom og arealer for større og mindre grupper. I tillegg er det utfordringer med trange ganger/haller og uteområde. Tilstanden på gymsalen er dårlig og det er ikke gitt noe tidsperspektiv i høringsutkastet på eventuell ferdigstillelse av ny hall. Det anføres også utfordringer med at skolehelsetjenestens lokaler er dårlige. Skolehelsetjenesten er lokalisert i gymbygget, og det bes om at disse lokalene utbedres i forbindelse med bygging av ny hall.

SU ved Søreide skole kommenterer at det ved fremtidige OPS prosjekter må klargjøres i leieavtalen bruk og ev. ekstraleie for bruk av skolelokalene utover skolebruk og skoletid.

Byrådets kommentar

De anbefalte tiltak ved å bygge ny ungdomsskole på Søreide vil gi Rå skole en nødvendig avlastning i sitt elevtall. Dette forventes å løse kapasitetsutfordringene som skolen har spilt inn i høringsinnspillet sitt. I årene fram til ny ungdomsskole på Søreide står ferdig vil Rådalslien fortsatt kunne ta i mot mange søkere fra Rå og på den måten avlaste skolen.

Når det gjelder bygningsmassen på Rå skole, så er gymsalen i svært dårlig forfatning. Den er vurdert revet for å bygge ny. Hallkapasiteten på dagens gymsal er også for liten i dette området og kapasiteten på Nordahl Grieg videregående skole sin idrettshall er fullt utnyttet. Byrådet opprettholder derfor forslaget om at Rå skole får bygget en mindre idrettshall når svømmebassenget avvikles. Når det gjelder arealene til svømmehallen, som er foreslått avviklet, vil en gå i dialog med skolen for å finne gode løsninger. Tidsperspektiv for ny hall med prosjektering, riving og bygging tar fra 1 til 1,5 år, men må sees i sammenheng med foreslått tidspunkt for avvikling av svømmebassenget, (se omtale i kapittel 4). Investeringskostnader for en ny mindre idrettshall er estimert til 50 mill. Det er ikke avsatt øremerkede midler til idrettshall på Rå, og dette må innarbeides ved rullering av økonomiplanen.

Rå skole sin gymsal har lokaler for skolehelsetjenesten. Denne tjenesten kan legges til vaktmesterboligen på skolen, som da må få en oppgradering av ventilasjon og mindre tilpasninger for å kunne brukes av skolehelsetjenesten og andre funksjoner som skolen vil ha der.

Når det gjelder leieavtale ved bruk av skolearealer utover skolebruk og skoletid i OPS prosjekter, er det riktig som SU ved Søreide skole har påpekt at leieavtalen bør si noe om dette. Byrådet mener dette må vurderes ved fremtidige OPS prosjekter.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Det etableres en mindre idrettshall på Rå ungdomsskole når svømmebassenget er avviklet.*

5.6.4 Byrådets konklusjon - Ytrebygda bydel

- *Det etableres et modulbygg på Tunesflaten med plass til 200 elever, som kan stå klar til skolestart august 2017. Modulbygget blir en satellitt av Søråshøgda skole, og vil ha plass til to av skolens klassetrinn.*
- *Planlagt mindre idrettshall flyttes fra sykehjemstomten ved Råstølen til Tunesflaten.*
- *Det utredes muligheter og kostnader for å bygge ny ungdomsskole på Søreide med plass til 400 elever. En vil komme tilbake til dette ved rullering av økonomiplan.*
- *Skranevatnet utvides ikke med 200 elevplasser på ungdomstrinnet.*
- *Det etableres en mindre idrettshall på Rå ungdomsskole når svømmebassenget er avviklet.*
- **Økonomi konsekvenser - investering:**
 - *Det må avsettes midler til bygging av modulbygg for 200 elever på Tunesflaten ved rullering av økonomiplanen. Estimert kostnad 65. mill. kroner.*
 - *Det må utredes muligheter og kostnader ved bygging av ny ungdomsskole på Søreide for 400 elever ved rullering av økonomiplanen.*
 - *Det må avsettes midler til etablering av en mindre idrettshall på Rå ungdomsskole ved rullering av økonomiplanen. Estimert kostnad 50 mill. kr.*

Tabell. Investeringer – Ytrebygda bydel.

Ytrebygda bydel	Avsatt budsjett, økonomiplan 2016-2019*	Foreløpig kostnadsestimat	Evt. merbehov Rehabilitering, utvidelse
Skeie skole	110 mill. kr.	110 mill. kr.	
Søråshøgda. Modulbygg Tunesflaten	Ikke avsatt	65 mill. kr.	65 mill. kr.
Mindre idrettshall Tunesflaten	40, 6 mill. kr.	40,6 mill. kr.	
Ny ungdomsskole på Søreide.	Ikke avsatt		
Rå, mindre idrettshall.	Ikke avsatt	50 mill. kr.	50 mill. kr.
Hjellestad skole	8 mill. kr.	103,4 mill. kr.	95,4 mill. kr.
SUM	158,6 mill. kr.	369 mill. kr.	210,4 mill. kr.

*Alle tiltak som er finansiert i vedtatt økonomiplan er tatt med i tabellen over, selv om ikke alle omtales i skolebruksplanen.

Eksakte summer er hentet fra vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019, mens øvrige tall er avrundede estimat. I vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019 er det avsatt 220 mill. kr. i en samlepott til tiltak som foreslås i skolebruksplanen.

5.7 Årstad bydel

Årstad bydel har flere skoler som ser ut til å få store kapasitetsutfordringer i årene framover. Stor elevtallsvekst tilsier at skolekapasiteten i Årstad bydel totalt sett vil måtte utvides innenfor planperioden.

Den store utfordringen i denne bydelen er og skaffe til veie nok skolekapasitet i årene framover. Tilgang til egnet tomteareal for fremtidig utbygging av skolekapasitet i bydelen er begrenset, men det finnes muligheter for å kunne utvide kapasiteten på flere av skolene ved å overta eller endre bruken av tilliggende bygningsmasse.

I høringsutkastet omtales tiltak for skolene Slettebakken, Kronstad og Fridalen, samt Ny Krohnborg oppvekststun.

5.7.1 Høringsforslag Fridalen, Kronstad, Landås, Slettebakken:

Slettebakken skole overtar arealer til ISB når ISB flytter til lærerhøyskolen. Slettebakken og Kronstad får utvidet kapasitet når bygningsmassen til ISB og Hunstad skole frigjøres, i tråd med tidligere vedtak. Det avklares i barnehagebruksplanen om det skal opprettes oppvekststun på Slettebakken. Det utredes om Slettebakken skole kan avvikles og det kan etableres ny oppvekst- og idrettspark mellom Fysak og Bergenshallen. Det tas stilling til dette når pågående mulighetsstudie er gjennomført. Fridalen gis muligheter til å ta i mot flere elever ved at vaktmesterboligen innlemmes i skolearealet. Ny Landås skole er under bygging, og vil stå ferdig til skoleåret 2016/17.

Høringsinnspill

Det er mottatt innspill fra ni ulike høringsinstanser til byrådets forslag. SU og FAU ved Slettebakken skole, SU ved Kronstad skole, SU ved Fridalen skole, rektornettverket i Årstad bydel, Årstad arbeidssamfunn, Fagforbundet, idrettsrådet og Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing.

Innspill på forslag knyttet til Slettebakken skole:

- SU ved Slettebakken skole mener dagens skoleanlegg har behov for betydelig oppgradering og utvidelse for å møte økende elevtallsvekst. Skolen har også stor innvendig slitasje og romkapasiteten er sprengt. Skolen mangler grupperom, klasserom, spesialrom, møterom, samt arbeidsrom og garderober for personalet. SU er positiv til etablering av oppvekststun og overtakelse av ISB sine lokaler for skolen når de flytter ut. Samtidig som de er bekymret for at prosesser knyttet til en eventuell fremtidig lokalisering mellom Fysak og Bergenshallen vil utsette nødvendige oppgraderinger av dagens skolelokaler og lokaler som disponeres av ISB.
- Flertallet i SU og FAU, Fagforbundet og Årstad arbeidssamfunn er positive til byrådets forslag om å utrede ny oppvekst- og idrettspark mellom Fysak og Bergenshallen. Det anføres at dette vil være et løft for nærområdet, for barns oppvekstsvilkår og for bydelen generelt. Det vises også til utfordringer knyttet til at dagens skole på Slettebakken er plassert tett på bybane og Sletten senter som medfører utfordrende trafikale forhold. Det henvises til planer for kollektivterminal like ved skolen, og flytting av Slettebakken skole vil løse utfordringer knyttet til dette. Det anføres også fra idrettsrådet at det er viktig at det i planleggingen av prosjektet innledes samarbeid med idretten slik at idrettens interesser ivaretas. Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing er opptatt av at en ser på de kvaliteter en har oppnådd gjennom prosjektet på Ny Krohnborg, når ny oppvekst- og idrettspark planlegges.
- Et mindretall i SU ved Slettebakken skole er for etablering av idretts- og kulturpark, men uten skoledelen. Det vises til at dagens skoleanlegg har en flott plassering i nærheten av turområder ved Tveitvannet.

- Et samlet SU ved Slettebakken skole er imot etablering av byarena i området og mener det heller er behov for lokaler til aktivitet for barn og unge i området.

Innspill på forslag knyttet til Kronstad skole:

- SU ved Kronstad skole er glad for at det presenteres en langsiktig løsning på kapasitetskrisen på Kronstad ved at skolen skal etableres som et fremtidig oppveksttun med Hunstad. SU er imidlertid bekymret for situasjonen på kort og mellomlang sikt, og hvorvidt en klarer å opprettholde kvalitet på læringsmiljø, psykososialt miljø og arbeidsmiljø frem til oppveksttunet er etablert. Det understrekes at bygging av oppveksttun må prioriteres og komme i gang raskt siden situasjonen ved Kronstad er prekær. SU viser til flere forhold knyttet til inneklime og manglende helseverngodkjenning, kapasitet, elevtall, manglende arealer, og utfordrende trafikkforhold. Det vises også til nylig vannskade som ytterligere forsterker den vanskelige situasjonen og slitasje på elever og lærere.
- Det vises også til at Hunstad er dårlig tilrettelagt som avlastningsskole siden de har svært små klasserom. Det er derfor behov for midlertidige paviljonger eller annet avlastningsareal både på kort sikt og i byggefasen for skolen.

Innspill på forslag knyttet til Fridalen skole:

- SU ved Fridalen skole mener at vaktmesterboligen, som av byrådet er foreslått gjort om til skoleformål, kan benyttes til arbeidsrom for lærere og tilhørende garderobe, dusj og toaletter. Tiltaket vil frigjøre ett klasserom for skolen og ønskes ferdigstilt til skoleåret 2016/2017. Med tiltaket vil skolen kunne ha plass til 470 elever, men vil ikke ha plass dersom elevtallet nærmer seg 500. Det påpekes også at behov for grupperom til ulike formål, langt overstiger tilgangen som skolen har til dette i dag.
- I tillegg til å ta i bruk vaktmesterboligen foreslås det at lokaler som disponeres av den private barnehagen, som har leieavtale til 2020, tilbakeføres til skoleformål. Dette understøttes i uttalelse fra rektornettverket i Årstad bydel. SU mener at skolen med denne løsningen kan håndtere elevtallsveksten de neste 15 årene. Det anføres at dette vil være en fordel sett i lys av den samlede skolekapasiteten i Årstad bydel og en vil kunne få egnede lokaler til praktisk-estetiske fag, SFO, innføringsklasser og grupperom til ulike formål.
- SU påpeker også et behov for oppgradering av skolens utearealer og ber om at Bøkeveien stenges for gjennomgangstrafikk på bakgrunn av at parken benyttes av skolen i friminuttene.

Byrådets vurderinger

Vurdering Slettebakken skole

Slettebakken skole har en elevtallskapasitet på 400 elever og 299 elever skoleåret 2015/2016. Skolen forventer økende elevtall frem mot 2022 hvor elevtallet antas å ligge på rundt 470 elever. Deretter forventes elevtallet å flate ut i resten av prognoseperioden. Kapasiteten på 400 elever forutsetter imidlertid en gunstig fordeling av elever på de ulike trinn. Ut fra dagens trinnstørrelser er reell kapasitet noe lavere. En annen grunn til kapasitetsutfordringene som forventes er at skolen i tillegg har velkomstklasser. Det må derfor gjennomføres tiltak fra og med skoleåret 2017/18. Type tiltak må vurderes, men aktuell løsning kan være omdisponering og ombygging av areal på skolen. Elevtallet på ISB har vært synkende siden 2012/2013 med en nedgang fra 157 til 118 elever skoleåret 2015/2016. Det kan være aktuelt å gå i dialog med ISB om leie av arealer fra 2017 frem til ISB flytter til Lærerhøyskolen,

som etter planen skal skje i løpet av 2019. Aktuelle tiltak må vurderes i årlig sak om «skolenes opptaksområder».

På kort sikt går en inn for at Slettebakken får disponere arealene som frigis når ISB flytter ut. Det er estimert at ISB skal flytte inn på lærerhøyskolen i 2019. Det må gjennomføres mindre tilretteleggingstiltak av ISB sine arealer. Oppveksttun på Slettebakken vil vurderes i barnehagebruksplanen.

Det er også registrert at skolen våren 2016 har sendt inn søknad om oppgradering av uteområdet og en vil vurdere søknaden sett i lys av høringsinnspillet som er kommet.

Når det gjelder skolevei og tilkomst til Slettebakken skole vil utfordringene med dette meldes inn og vurderes ved rullering av trafikksikkerhetsplan. Denne skal rulleres i 2017.

På lengre sikt og når det gjelder flertallsmerknad i behandling av budsjett og økonomiplan 2015-2018, om utredning av ny oppvekst- og idrettspark lokalisert mellom Fysak og Bergenshallen, er det fremdeles knyttet usikkerhet til dette. Det gjelder blant annet tidspunkt for sanering av området, fremdrift for mulighetsstudien for området og antall nye boliger som vil komme i området på lengre sikt som følge av fortetting. I tillegg vil plassering av Slettebakken skole måtte vurderes med hensyn til konsekvenser dette vil ha for nærskolereiten i dette området av Årstad bydel og elevgrunnlaget på omkringliggende skoler. Byrådet går derfor inn for at det ved rullering av skolebruksplanen må tas stilling til flytting av Slettebakken skole, eller tilrettelegging av skoleanlegget på eksisterende tomt. Dette må også vurderes ved rullering av kommuneplanens arealdel.

Vurdering Kronstad skole

Kronstad skole har skoleåret 2015/2016 225 elever. Kommunen leier areal i menighetshuset og skolen har derfor fått noe mer kapasitet enn 200 elever, som er gitt tidligere i vedtak etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv. De største kortsiktige utfordringene før byggeprosjektet er gjennomført, forventes fra skoleåret 2016/2017 med et elevtall på rundt 250. Det gjennomføres tiltak for å dele av arealet som leies i menighetshuset slik at det kan være 2 grupper fra Kronstad i lokalene. Dette medfører at skolen kan håndtere elevtallet som forventes fra høsten 2016.

På Kronstad planlegges det oppveksttun og Hunstad skole er kjøpt av Bergen kommune. Behovet for midlertidige lokaler for Kronstad vil måtte avgjøres i byggeprosjektet. I byggeprosjektet må det også avklares logistikk for midlertidige løsninger. Aktuelle lokaler er både Hunstad, Kronstad og menighetshuset.

For å kunne opprettholde skoledrift så langt det lar seg gjøre, vil byggeprosjektet gjennomføres i flere byggetrinn. Det planlegges å rehabilitere Hunstad i første omgang. Det er viktig at rehabiliteringen av Hunstad skole går raskt, slik at Kronstad skole kan ta i bruk dette bygget så fort som mulig. Elevene på Kronstad kan deretter flytte inn på Hunstad mens Kronstad rehabiliteres. Kontrakt er utlyst og et foreløpig estimat er at prosjektet med 1 år med prosjektering og 3 års bygging bør være ferdig i slutten av 2020. Det er avsatt 241 mill. kr. til tiltaket i vedtatt økonomiplan 2016-2019 og skoledelen av oppveksttunet er estimert til 337,7 mill. kr. Hele oppveksttunet er estimert til 405 mill. kr. inkludert kjøp. Ytterligere midler må avsettes ved rullering av økonomiplanen.

Det må være en mer restriktiv praksis med tanke på å ta inn elever fra andre opptaksområder på Kronstad skole i årene fremover. Dette er lagt til administrativ fullmakt i Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett (BBSI) og skolene vil få retningslinjer for inntak av elever etter søknad.

Vurdering Fridalen skole

For Fridalen skole er det i høringsutkastet til skolebruksplan anbefalt at skolen får mulighet til å ta imot flere elever ved at vaktmesterboligen innlemmes i skolearealet. Det er mulig, slik skolen selv også

omtaler i sitt høringsinnspill, å etablere lærerarbeidsplasser i vaktmesterboligen. Det gjenstår detaljprosjektering og prosjektet kan gjennomføres etter vedtak i skolebruksplanen. Uten tiltak vil skolen, med forventet elevtall, kun klare seg neste skoleår 2016/017, men det vurderes at vaktmesterboligen vil være klar til bruk før skoleåret 2017/2018. Det er ikke avsatt øremerkede midler til prosjektet, og dette må innarbeides ved rullering av økonomiplanen.

Når det gjelder den private barnehagen som holder til i skoleanlegget på Fridalen fikk denne fornyet leieavtalen i 2015 frem til 2020. Dette gir mulighet og tid til å vurdere elevtallsveksten og behovene for mer areal for skolen. Samtidig vil dette måtte veies opp mot barnehagebehovet i bydelen. Dette vil avklares i barnehagebruksplanen som kommer på høring våren 2016, eller eventuelt ved rullering av skolebruksplanen.

Det er også registrert at skolen har sendt inn søknad om oppgradering av uteområdet og en vil vurdere søknaden med tanke på høringsinnspillet som er kommet. Når det gjelder Bøkeveien og ønske fra SU ved Fridalen skole om å stenge denne for trafikk i skoletiden er dette i prosess hos Trafikketaten. Det er funnet løsninger som gjør det mulig å stenge veien for trafikk som samtidig ivaretar behovet for varelevering m.m for skolen.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *På kort sikt: Slettebakken skole overtar arealer til ISB når ISB flytter til lærerhøyskolen. Det må gjennomføres mindre tilretteleggingstiltak av ISB sine arealer. Det avklares i barnehagebruksplanen om det skal opprettes oppveksttun på Slettebakken.*
- *På lengre sikt: Flytting av Slettebakken skole, eller tilrettelegging til mer hensiktsmessige arealer på dagens skoletomt vurderes ved rullering av skolebruksplanen.*
- *Kronstad etableres som oppveksttun.*
- *Fridalen gis muligheter til å ta i mot flere elever ved at vaktmesterboligen innlemmes i skolearealet.*

5.7.2 Høringsforslag Ny-Krohnborg, Gimle, Ulriken:

På kort sikt fases den midlertidige barnehagen på Ny-Krohnborg ut. Ungdomstrinnet på Ny-Krohnborg beholdes så lenge som mulig. En vurderer bygningsmessig tilrettelegging av 2 tårnarealer. Ulriken beholdes som avlastningsskole for skoler som rehabiliteres og bygges ut. Det gjennomføres ingen tiltak på ungdomsskoledelen til Gimle oppveksttun i denne planperioden.

Høringsinnspill

Det er mottatt innspill fra SU ved Ny-Krohnborg oppveksttun, samt egne skriftlige innspill fra rektor, avdelingsleder for barnehage, undervisningspersonalet og Utdanningsforbundet ved skolen. I tillegg er det mottatt innspill fra Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing og Årstad arbeidssamfunn.

- SU, samt rektor og avdelingsleder for barnehagen ønsker å opprettholde Ny-Krohnborg som et nærmiljøsent, som rommer alt fra de minste barna til ungdommene. Dette støttes av Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing. SU er positiv til byrådets forslag om å tilrettelegge de to tårnaarealene til skoleformål, men er uenig i forslaget om å fase ut den midlertidige barnehagen. Det anføres at det er stort behov for barnehageplasser og at det er et dårlig tidspunkt å avvikle barnehageplasser. SU er bekymret for hvilke konsekvenser en utfasing av den midlertidige barnehagen vil ha knyttet til økonomi, nedbemanning og det pedagogiske

tilbudet. Undervisningspersonalet ved skolen støtter forslaget til byrådet om å tilrettelegge tårnareal til skoleformål, beholde ungdomstrinnet og fase ut den midlertidige barnehagen.

- Det anføres at kapasitetsproblemene kan løses ved å ta i bruk tårnareal og mange av skolens kjøkkenareal kan omgjøres til undervisningsareal.
- Utdanningsforbundet ved skolen mener at det skaper usikkerhet blant elever og foreldre når det omtales i høringsutkastet at ungdomstrinnet skal beholdes så lenge som mulig, og foreslår at dette tas vekk.
- SU peker også på noen uklarheter i høringsutkastet. Det er uklart hvilke 14 midlertidige plasser som omtales og barnehagen kjenner ikke igjen dette tallet. Det foreslås heller ingen løsning for de barnehageplassene som er foreslått avviklet og det er heller ingen konkret tidsplan knyttet til en eventuell avvikling.

Byrådets vurderinger

Høringsinstansene er opptatt av å opprettholde Ny-Krohnborg som et nærmiljøsent, som rommer alt fra de minste barna til ungdomsskoleelever. Denne målsettingen er byrådet enig i. Å beholde ungdomstrinnet på Ny-Krohnborg for å kunne tilby et komplett oppvekstmiljø i dette området vurderes å være viktigere enn størrelsen på ungdomstrinnet. Et annet viktig moment er at en ved å beholde ungdomstrinnet slipper kostnadene ved å utvide ungdomstrinnet til Gimle oppvekstun. Byrådet registrer at høringsinstansene også ønsker å opprettholde den midlertidige barnehagen og kommenterer dette under.

Elevtallsprognosen viser at elevtallet forventes å øke jevnt de neste årene og samlet elevtall forventes å overstige kapasiteten på 470 elever fra skoleåret 2019/2020. Det kan forventes nærmere 600 elever i slutten av prognoseperioden (2030). Sett i lys av forventet elevtallsøkning på Ny-Krohnborg, mener byrådet at det ikke vil være mulig å opprettholde den midlertidige barnehagen.

Det er mulig med en trinnvis avvikling av den midlertidige barnehagen, slik byrådet har foreslått i høringsutkastet til skolebruksplan. Skolen har i dag en totalkapasitet på 413 elevplasser med den midlertidige barnehagen. Ved nedleggelse av minste avdeling i den midlertidige barnehagen (avvikling av 18 plasser), kan kapasiteten på skolen økes til 435 elevplasser. Ved avvikling av også den andre avdelingen i den midlertidige barnehagen (avvikling av 18 plasser), får skolen sin opprinnelige kapasitet på 470 elevplasser, men det kan kreve noe ombygging for å tilbakeføre arealene.

Den permanente barnehagen har et dedikert areal på 275 m². I tillegg har den tilgang på fellesarealer. Den midlertidige barnehagen har et areal på 384 m² fordelt på 2 avdelinger, og dette arealet kan omgjøres til skoleareal etter hvert som elevtallsøkningen tilsier det.

Sett i lys av elevtallsprognosene vil det være behov for årlig utvidelse av elevtallskapasiteten fra og med skoleåret 2017/18. Det foreslås derfor at en avdeling i den midlertidige barnehagen avvikles fra og med oppstart skoleåret 2017/2018. Den siste avdelingen i den midlertidige barnehagen foreslås avviklet fra og med skoleåret 2018/2019.

Når det gjelder kjøkkenarealene som høringsinstansene mener kan omgjøres til undervisningsareal, mener byrådet at disse er en del av skolens samlede læringsareal og er med å bidra til å gi muligheter til varierte læringsformer. Det vil ikke bli foretatt ombygging av disse arealene i denne omgang.

Ved etablering av læringsarealer i tårnene, kan kapasiteten økes til rundt 500 elever. Ombygging av tårnene til læringsareal er kostnadskreven og utfordrende med hensyn til universell utforming og høy

verneverdi. Byrådsavdeling for byutvikling har sin høringsuttalelse understreket at tiltaket om å ta tårnene i bruk til læringsareal ikke vil la seg gjøre uten store uheldige konsekvenser for bygningen. Dette er forhold som må vurderes. Det vil først være aktuelt å ta tårnene i bruk fra skoleåret 2019/2020 ut fra forventet elevtallsvekst. Om elevtallsutviklingen blir lavere enn forventet vil den midlertidige barnehagen kunne opprettholdes lengre, og det vil heller ikke bli aktuelt å bygge om tårnene til læringsareal.

Byrådet går inn for at tårnarealene tilrettelegges. Det er ikke avsatt midler til dette, som er estimert til 7 mill. kroner. Midler må avsettes ved rullering av økonomiplanen.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Ny-Krohnborg: Den midlertidige barnehagen fases ut gradvis med reduksjon av 1 avdeling fra 2017/2018 og 1 avdeling fra 2018/2019. Byrådet går inn for bygningsmessig tilrettelegging av to tårnarealer. Ungdomstrinnet på Ny-Kronborg beholdes så lenge som mulig. Midler avsettes ved rullering av økonomiplanen.*

5.7.3 Andre høringsinnspill – Årstad bydel

Det er mottatt innspill fra SU ved Minde skole, SU og FAU ved Storetveit barnehage, rektornettverket i Årstad bydel og idrettsrådet.

Rektornettverket i Årstad bydel viser til elevkapasiteten i bydelen generelt og at samtlige barneskoler i bydelen nærmer seg kapasitetsgrensen. Det anføres at dersom elevtallet stiger som forventet i skolebruksplanen vil det være underkapasitet for skolene i bydelen i løpet av de neste 5 årene. Dette vil ha konsekvenser for nærskoleretten. Det påpekes også at uteområdene for skolene i bydelen er underprioritert og at det er behov for opprustning av disse.

SU ved Minde skole påpeker at SFO bygget ved skolen tidligere er vedtatt revet. Deler av bygget er stengt og uteområdene ved skolen er små. Det etterspørres hva som skal skje med uteområdet og SFO bygg på skolen og det påpekes at det er viktig at arbeidet fullføres snarest mulig. SU og FAU ved Storetveit barnehage viser også til stor vekst i elevtallet på Minde skole i planperioden og etterlyser konkrete planer for hvordan fremtidig mangel på skoleplasser i Mindeområdet skal løses. Eventuelt gjennom avsetning av tomt til skole. Det bør også prioriteres parkanlegg og lekeplasser tilsvarende boligvekst for å sikre arealer som er tilfredsstillende for barn og unge. Det anføres også fra idrettsrådet at det ved en omregulering av området kan være plass til en byarena.

Byrådets vurderinger

Byrådet viser til foreslåtte tiltak for å øke kapasiteten på flere av barneskolene i tidligere kommentar. Det er allerede vedtatt at flere skoler skal få utvidet kapasiteten og rehabilitert bygningsmassen.

Minde skole har en elevtallskapasitet på 350 elever. Minde skole forventer en liten økning i elevtallet frem mot 2020. Kapasiteten forventes å bli oversteget i 2021. Etter dette forventes en markert økning i elevtallet mot 533 elever i 2029/2030. Byrådet har, i sak 1121-16, vedtatt å kjøpe tilleggsareal til skolen for å få et større uteareal. Dette vil utvide skoletomten med 1,9 mål. Det er også vedtatt å rive dagens SFO bygg og erstatte det med nytt.

Byrådet vil også vurdere muligheten for å legge om adkomstvei til skolen, slik at dagens uteareal for SFO blir en del av skolens uteområde. Dette vil øke størrelsen på skolens uteareal med ca. 1,2 mål og gi et mer helhetlig uttrykk. Når det gjelder erstatning av SFO bygget, er det lagt opp til en reetablering av bygget på 500 m². I forbindelse med reetablering av SFO bygget må det også tilrettelegges for en mulig fremtidig utvidelse av Minde skole.

Det er ikke avsatt øremerkede midler til nytt SFO bygg, og dette må innarbeides ved rullering av økonomiplanen.

I prognosen for Minde skole er det tatt høyde for 1037 boliger i prognoseperioden, en jevn økning av boliger, men med økende tall utover og høyest tall mot slutten. Over halvparten av boligene er forventet å komme etter 2025. I første del av perioden er det bl.a. snakk om boliger i Minde allé og Wergeland vest. Mot slutten av perioden er det forventet en omfattende boligbygging på sentrale deler av Wergeland (planid 61160000) og Mindemyren (planid 61140000). Det er knyttet usikkerhet til realisering av noen prosjekter, bl.a. som følge av at forhandlinger om bidrag til fellesanlegg er vanskelig, men avklaringer og realisering av bybanen til Fyllingsdalen vil kunne sette fart i planene.

Minde skole vil ikke ha kapasitet til å ta i mot det forventede elevtallet fra alle de nye boligene, men siden det fortsatt er knyttet noe usikkerhet til framdriften og også til barneandelen i boligene, så vil det være naturlig å følge utviklingen nøye i årene framover før det tas stilling til framtidige tiltak. Etter all sannsynlighet vil det være tidsnok å gjøre endelige vedtak på dette i neste rullering av skolebruksplanen, forutsatt at nødvendig tomteareal holdes av i tide.

Kommunen eier ikke areal til skoletomt i områdeplan for Mindemyren. Dette må avklares i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel. Det er viktig at en tenker plassering av ny skoletomt slik at den best ivaretar nærskolereiten, da en ny skole vil ha konsekvenser for elevtallsutviklingen ved flere av de eksisterende skolene i området. På sikt kan en ny skole på Mindemyren vise seg å være en god løsning for å bidra til ta i mot den forventede elevtallsveksten på flere av skolene i Årstad bydel.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *SFO-bygget på Minde skole reetableres.*
- *Ny skoletomt på Mindemyren må avklares i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel.*

5.7.4 Byrådets konklusjon - Årstad bydel

- *På kort sikt: Slettebakken skole overtar arealer til ISB når ISB flytter til lærerhøyskolen. Det må gjennomføres mindre tilretteleggingstiltak av ISB sine arealer. Det avklares i barnehagebruksplanen om det skal opprettes oppveksttun på Slettebakken.*
- *På lengre sikt: Flytting av Slettebakken skole, eller tilrettelegging til mer hensiktsmessige arealer på dagens skoletomt vurderes ved rullering av skolebruksplanen.*
- *Kronstad etableres som oppveksttun.*
- *Fridalen gis muligheter til å ta i mot flere elever ved at vaktmesterboligen innlemmes i skolearealet.*
- *På Ny-Krohnborg fases den midlertidige barnehagen ut gradvis med reduksjon av 1 avdeling fra skoleåret 2017/2018 og 1 avdeling fra skoleåret 2018/2019. Byrådet går inn for bygningsmessig tilrettelegging av to tårnarealer som er estimert til 7 mill. kroner. Midler avsettes ved rullering av økonomiplanen. Ungdomstrinnet på Ny-Krohnborg beholdes så lenge som mulig.*
- *SFO bygget på Minde skole reetableres.*
- *Ny skoletomt på Mindemyren må avklares i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel.*
- **Økonomi konsekvens - investering:**

- Slettebakken skole og ISB: Det må avsettes midler til Slettebakken ved rullering av økonomiplanen slik at ISB's arealer kan tas i bruk av skolen når ISB flytter ut.
- Fridalen skole: Det er ikke avsatt øremerkede midler til innlemming av vaktmesterboligen i skolearealet, og dette må innarbeides ved rullering av økonomiplanen.
- Kronstad oppvekstun: Det er avsatt 241 mill. kr. til tiltaket, og ytterligere midler må avsettes ved rullering av økonomiplanen.
- Ny-Krohnborg: Midler til tilrettelegging av to tårnarealer, som er estimert til 7 mill. kroner, må avsettes ved rullering av økonomiplanen.
- Minde skole: Det må avsettes midler til riving og nytt SFO bygg ved rullering av økonomiplanen.

Tabell – Investeringer Årstad bydel

Årstad bydel	Avsatt budsjett, økonomiplan 2016-2019*	Foreløpig, kostnadsestimert	Evt. merbehov Rehabilitering, utvidelse
Slettebakken skole, tilretteleggingstiltak ISB	Ikke avsatt		
Fridalen skole. Vaktmesterbolig.	Ikke avsatt		
Kronstad oppvekstun (skoledel).	275,4 mill.kr.	337,7 mill. kr.	62,3 mill. kr.
Ny-Krohnborg	Ikke avsatt	7 mill. kr.	7 mill. kr.
Minde skole. SFO bygg.	Ikke avsatt	24 mill. kr.	24 mill. kr.
Gimle oppv.	1 mill. kr.	124,1 mill. kr.	123,1 mill. kr.
Alrekstad skole	27 mill. kr.	27 mill. kr.	
Lærerhøgskolen	361,9 mill. kr.	361,9 mill. kr.	
Landås skole	173,2 mill. kr.	173,2 mill. kr.	
SUM	838,5 mill. kr.	1054,9 mill. kr.	216,4 mill. kr.

*Alle tiltak som er finansiert i vedtatt økonomiplan er tatt med i tabellen over, selv om ikke alle omtales i skolebruksplanen.

Eksakte summer er hentet fra vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019, mens øvrige tall er avrundede estimat. I vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019 er det avsatt 220 mill. kr. i en samlepost til tiltak som foreslås i skolebruksplanen.

5.8 Åsane bydel

I Åsane har intensjonen vært å foreslå en bedre ungdomsskolestruktur med færre ungdomstrinn ut fra at bydelen har mange små ungdomstrinn. Bydelen har for mange ungdomstrinn sett i forhold til det totale elevtallet på rundt 1500 elever.

På barnetrinnet handler strukturutfordringen de nærmeste årene om å skaffe skolekapasitet på rett sted til rett tid for nye boligområder i Ulset Vest.

5.8.1 Høringsforslag Eidsvåg, Kalvatræet og Ulsetskogen:

Det anbefales at Eidsvåg rehabiliteres/bygges ny til en barneskole med plass til inntil 450 elever, inkludert forsterket avdeling fra Kalvatræet. Kalvatræet skole avvikles når Eidsvåg skole er ferdig rehabilitert/bygget ny, som foreløpig er antydnet til sommeren 2020. Anlegget på Kalvatræet kan da overtas av Tveiterås skole. Tomtearealet til småskoletrinnet på Eidsvåg kan i fremtiden vurderes til barnehage. Dette vil bli tatt opp i barnehagebruksplan. Det foreslås ingen tiltak for Ulsetskogen i denne planen.

Høringsinnspill

Det er mottatt innspill fra SU ved Kalvatræet skole, SU ved Ulsetskogen skole, fra flere privatpersoner og foresatte som har elever på Kalvatræet skole, samt Åsane arbeiderparti.

SU ved Kalvatræet skole er negativ til byrådets forslag om å avvikle skolen og overføre elevene til Eidsvåg. Dette understøttes i skriftlige innspill fra flere privatpersoner og foresatte som har elever på skolen. Åsane arbeiderparti ønsker også å opprettholde Kalvatræet skole. Argumentene mot forslaget er oppsummert under:

- Det anføres at skolen har lyktes med å integrere elever i forsterket avdeling med elever i ordinære klasser. Størrelsesforholdet mellom forsterket avdeling og ordinær skole fungerer også godt. Inkludering på en ny og større skole med 450 elever vil bli krevende og det vil bli utfordrende å ta seg godt av den enkelte elev.
- Trivselen og det psykososiale miljøet på Kalvatræet er meget godt. Det henvises til at skolen skårer bedre enn snittet i kommunen i elevundersøkelsen, foreldreundersøkelsen og nasjonale prøver. Det henvises også til at skolen har en bred og dyktig yrkeskompetanse med et godt samarbeid på tvers av yrkesgruppene. Det er en bekymring at denne kompetansen vil spres, og ikke nødvendigvis overføres til en ny storskole.
- Det vises til at skolen, etter omfattende rehabilitering, er et godt og funksjonelt skolebygg som er tilpasset dagens standard. Skolen forventer også en økning i elevtallet frem mot 2030.
- Nærmiljøet oppleves trygt og velfungerende, og ønskes bevart og videreutviklet som det er i dag. Skolen er en positiv faktor i nærmiljøet, både i og etter skoletid, og det henvises til flere eksempler på dette – blant annet samarbeid med Åstveit sykehjem og ulike arrangement av FAU etter skoletid.
- Det etterlyses en omtale i høringsutkastet til skolebruksplan knyttet til økonomi og hva det vil innebære av besparelser å flytte elevene fra Kalvatræet til Eidsvåg. Det påpekes at utgifter til skyss vil øke kraftig om Kalvatræet skole avvikles. 90 prosent av elevene på Kalvatræet har i dag gangavstand til skolen.

- Skoleveien til Eidsvåg regnes som meget trafikkfarlig. Veien er smal og uten fortau enkelte steder. I tillegg vil det, med forslaget om å etablere barnehage i paviljong på Eidsvåg skole, føre til ennå mer trafikk opp Granlia.
- Det savnes en omtale i høringsutkastet knyttet til både reiseavstand og tilrettelegging av skolevei for elevene dersom Kalvatræet skole avvikles.
- Det anføres også at skolen ikke egner seg som en spesialscole for Tveiterås når det gjelder byggets utforming og tekniske løsning. SU ved Kalvatræet skole foreslår i sitt høringsinnspill flere alternative løsninger for Tveiterås, deriblant totalrehabilitering av Tveiterås der den er plassert i dag, ny separat lokalisering på Eidsvåg, eller bruk av andre kommunale eiendommer.
- SU ved Kalvatræet skole mener også at det ikke er tatt tilstrekkelig høyde for utbyggingsplaner i skolens nedslagsfelt, samt økt press på boligbygging i området og fortetting blant annet som følge av bybane til Åsane.
- SU ved Ulsetskogen skole mener at forslaget om å avvikle Kalvatræet skole kan medføre flere elever på Ulsetskogen skole i fremtiden. Det vises til at kapasiteten på skolen er så godt som fullt utnyttet og at elevtallsprognosen viser en kraftig vekst.

Byrådets vurderinger

I høringsutkastet til skolebruksplan ble det anbefalt å avvikle Kalvatræet skole når Eidsvåg skole er ferdig rehabilitert/bygget ny, som foreløpig er estimert til 2020. I tillegg ble det anbefalt at Tveiterås skole skulle flyttes til Kalvatræet (for omtale av Tveiterås; se Fana bydel).

Byrådet har vurdert forslaget på nytt. Kalvatræet er en skole med over 150 elever og har en relativt stor forsterket avdeling med 22 elever skoleåret 2015/2016. Selve skoleanlegget på Kalvatræet har en slik byggeteknisk tilstand at det ikke vil være behov for større rehabilitering, men skolen har behov for ordinært vedlikehold. En avvikling av Kalvatræet skole med forsterket avdeling vil også gi behov for bygging av en relativt mye større skole på Eidsvåg enn om Eidsvåg bare skal ha elever fra barnetrinnet på Eidsvåg. Ved å la Tveiterås ta i bruk Ulriken skole, vil en ta i bruk et allerede eksisterende skolebygg, og en ser plasseringen på Ulriken som mer hensiktsmessig ut fra at skolen skal ha elever fra hele kommunen.

Byrådet har i tillegg registrert et stort engasjement for å beholde Kalvatræet skole både fra foreldre, elever og ansatte, og ut i fra at det heller ikke er politisk vilje til å avvikle skolen går byrådet inn for å opprettholde Kalvatræet skole.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Kalvatræet skole opprettholdes.*

5.8.2 Høringsforslag Haukedalen, Tertnes:

Bygningsmassen til Haukedalen skole oppgraderes og mindre tilrettelegginger som gir skolen flere grupperom og bedre lærerarbeidsplasser gjennomføres. Skolens areal utvides ikke. Det foreslås ingen tiltak for Tertnes i denne perioden.

Høringsinnspill

Det er mottatt innspill fra SU ved Haukedalen skole. SU stiller seg undrende til at en i høringsutkastet til skolebruksplan kan forskuttere en avgjørelse av et pågående utredningsprosjekt, der det vurderes to

alternative løsninger for oppgradering og utvidelse av skolen. Utredningsprosjektet er meldt ferdigstilt i løpet av mai 2016.

Skolen påpeker i høringsuttalelsen at den har behov for oppgradering, at skolens ledige areal ikke egner seg til de funksjoner som skolen mangler og at det i tiden fram til ny skole er ferdigstilt bør sikres at inneklimaet er tilfredsstillende.

Byrådets vurderinger

Haukedalen skole har behov for oppgradering og mindre tilrettelegginger, men det vurderes ikke å være nødvendig å utvide skolen til en fullverdig 400 skole. Dette siden elevtallsprognosen viser at elevtallet ser ut til å holde seg mellom 350 og 360 elever de neste 10 årene. Utvidelse til en fullverdig 400 skole vurderes å være vanskelig å anbefale i en situasjon der mange andre skoler og områder både har dårlige skoleanlegg og manglende kapasitet. Alternativet med å utvide skolen til en fullverdig 400 skole kan bli aktuelt på et senere tidspunkt.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Haukedalen skole oppgraderes, men uten å utvide skolen til en fullverdig 400 skole.*

5.8.3 Kyrkjekrinsen og nye boligområder i Åsane sentrale deler:

Det anbefales å bygge ny barneskole på Ulset Vest for 400 elever. Barnetrinnet på Kyrkjekrinsen anbefales avvirket når ny skole på Ulset Vest står ferdig, som kan forventes rundt 2020.

Høringsinnspill

Det er mottatt høringsinnspill på byrådets forslag fra SU ved Kyrkjekrinsen skole, SU ved Li skole, FAU ved Li skole og SU ved Ulsetskogen skole.

SU ved Li skole har ingen spesielle innvendinger mot at barnetrinnet på Kyrkjekrinsen avvirket, men avhengig av antall elever som vil få Li som ny nærskole vil det være betydelig behov for investeringer på skolen, blant annet knyttet til ombygging av spesialarealer til klasserom, inventar og utstyr, samt organisasjon. SU ved Li skole mener skolen har en reell kapasitet på 350 elever, etter å ha tatt i bruk spesialrom til klasserom. FAU påpeker at det vil være uheldig å ta utgangspunkt i en situasjon uten spesialrom og mener at skolens kapasitet må regnes ut på nytt med moderniserte spesialrom til formålet. FAU mener at Li skole skal ha kapasitet til å kunne ta imot elever som vil få Li som ny nærskole hvis Kyrkjekrinsen sitt barnetrinn legges ned, men at det vil være behov for investeringer både innvendig og utvendig på skolen. Det er også nødvendig med trafikksikkerhetstiltak ved tilkomst til skolen.

SU ved Kyrkjekrinsen skole er positiv til at skolen får bestå, men er negativ til forslaget om å avvirket barnetrinnet og bygge ny skole på Ulset Vest og overføre elever til andre barneskoler i området. Argumentene for å opprettholde Kyrkjekrinsen som en 1.-10. skole er oppsummert under:

- Det vises til at mange elever som er bosatt i områdene Nyborg, Langarinden, Espelid, Mellingen, Eikås, Vågsbotn, Birkeland og Blindheim vil få en lengre skolevei.
- Skolen er et viktig samlingspunkt på ettermiddag og kveldstid. Det vises til ulike aktiviteter som arrangeres av Juniorklubb og FAU ved skolen, blant annet for mellomtrinnet på skolen.
- Det er positivt med en 1.-10. skole grunnet lite og oversiktlig ungdomstrinn, samtidig som de yngre elevene opplever en trygghet ved å bli kjent med de eldre ungdomsskoleelevene.
- Skoleanlegget trenger noe oppgradering. Skolen har blant annet en liten gymsal og små spesialarealer, og det er behov for en generell opprustning av de eldre delene av skoleanlegget.

Byrådets vurderinger

Byrådet går inn for å opprettholde ungdomstrinnet på Kyrkjekrinsen og avvikle barnetrinnet på skolen når ny skole på Ulset Vest står ferdig, som er estimert til rundt 2020.

I forrige skolebruksplan ble det vedtatt å legge ned Kyrkjekrinsen skole når Leikvang skole var bygget. Byrådet har i høringsutkastet til ny skolebruksplan anbefalt at ungdomstrinnet på Kyrkjekrinsen opprettholdes i stedet for å bygge en ny ungdomsskole på Leikvang. Se kommentar om ungdomstrinnet i Åsane bydel under punkt 5.8.4: *høringsforslag ungdomstrinnet*.

Når det gjelder barnetrinnet på Kyrkjekrinsen har byrådet i høringsutkastet anbefalt at dette avvikles og at det bygges ny barneskole på Ulset Vest. Dagens opptaksområde for barnetrinnet på Kyrkjekrinsen strekker seg over et stort område. Elevtallsprognosen og forventet boligbygging viser også at den kommende elevtallsøkning på Kyrkjekrinsen kommer i sørlige deler av opptaksområdet, i Myrdal og Ulset Vest. Analysene som er gjort i høringsutkastet til skolebruksplanen understøtter behovet for ny barneskole i dette området. Byrådet har den 7.4.2016 fremmet sak til bystyret vedrørende kjøp av aktuell tomt til ny skole på Ulset Vest. 128/16: *Kjøp av tomter - Ulset vest. Gjennomføringsvedtak*.

Ny skole på Ulset Vest er estimert til å kunne være ferdig rundt 2020, da tomten er regulert. Elever som ønsker det og som går på Kyrkjekrinsen på dette tidspunktet kan overføres samlet til Ulset Vest, mens fremtidige elever må fordeles på Ulset Vest, Li, Haukås og Ytre Arna, alt etter hvor de bor. Alle disse skolene har tilstrekkelig med kapasitet til å ta imot elever fra Kyrkjekrinsen når Ulset Vest er ferdigstilt.

Høringsinstansene er opptatt av at mange elever på barnetrinnet vil få lengre skolevei med dette forslaget, deriblant de som er bosatt i områdene Nyborg, Langarinden, Espelid, Mellingen, Eikås, Vågsbotn, Birkeland og Blindheim. Elever i Kyrkjekrinsen sitt nåværende opptaksområde for barnetrinnet vil få Ulset Vest, Li, Haukås og Ytre-Arna som nye nærskoler.

Elevene i Hetlebakkvegen som i dag går til Kyrkjekrinsen vil få Ytre-Arna som ny nærskole (se Arna bydel). Disse elevene vil ha mer enn 4 km skolevei og ha krav på gratis skoleskyss. Dette får de allerede i dag til Kyrkjekrinsen. Det samme gjelder elever som bor i Blindheimsveien. Etter nærskoleretten vil elevene deles mellom Li og Ytre Arna skole. Uavhengig av hvilke skole de skal gå på må rett til gratis skoleskyss vurderes i forhold til mulig farlig skolevei.

Ingen av elevene som vil få Li som ny nærskole vil få skolevei over 4 km. Det er også fortau langs veiene. Det må avklares i årlig sak om «skolenes opptaksområder» hvor opptaksområdet til Ulset Vest skal avgrenses mot naboskolene Ulsetskogen, Haukedalen og Li. Ingen av elevene som vil tilhøre Ulset Vest vil få skolevei over 4 km.

Når det gjelder elevene på Vikaleitet og Sæterstøl som i dag går på Kyrkjekrinsen, så vil disse få Haukås skole som ny nærskole. Svært få elever i disse områdene får en skolevei på over 4 km og de få elevene det gjelder vil ha krav på gratis skoleskyss.

For elever som er bosatt i nye boligområder i Myrdal og Ulset Vest, vil skoleveien bli betydelig kortere enn til dagens aktuelle skoler. Det er også i dette området det er forventet elevtallsvekst grunnet mye boligbygging i årene fremover. Av dagens elever på Kyrkjekrinsen vil likevel et flertall få noe lengre skolevei til sine nye nærskoler. Dette er det redegjort for over. Byrådet mener at de aktuelle avstandene er akseptable og vil også anføre at antall elever i disse områdene samlet sett er nedadgående.

Byrådsavdeling for byutvikling (BBU) har i sitt høringsinnspill uttalt at gamleskolen på Kyrkjekrinsen der SFO holder til har høy verneverdi. Dette er forhold som må vurderes når barnetrinnet avvikles.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Det bygges ny barneskole på Ulset Vest for 400 elever. Barnetrinnet på Kyrkjekrinsen avvikles når ny skole på Ulset Vest står ferdig, som kan forventes rundt 2020.*

5.8.3 Høringsforslag Flaktveit, Li og Rolland:

Det bygges ny barneskole på Rolland for 350 elever i tråd med tidligere vedtak. Det foreslås ingen tiltak for de to andre skolene.

Høringsinnspill

Det er mottatt innspill fra SU og FAU ved Li skole knyttet til forslag om å avvikle barnetrinnet på Kyrkjekrinsen. Dette er kommentert under pkt. 5.8.3. Det er ellers ikke mottatt innspill til byrådets forslag.

Byrådets vurderinger

Bystyret har tidligere, bystyresak 114-14, vedtatt at det skal bygges ny barneskole på Rolland for 350 elever.

Det er behov for avlastningsarealer for elevene på hovedskolen på Rolland i byggeperioden. Dette behovet må løses i forbindelse med byggeprosjektet. Når det gjelder kostnader ved OPS prosjektet vil det, slik det fremgår av budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019, påløpe kostnader ved utbedring av atkomst og parkeringsarealer, oppføring av erstatningslokaler og administrasjon av OPS-anskaffelsen, som må finansieres direkte av Bergen kommune. Summen av disse kostnadene ble i økonomiplan 2016-2019 anslått til 46,1 millioner, hvorav 2 mill. er avsatt tidligere.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Det bygges ny barneskole på Rolland for 350 elever i tråd med tidligere vedtak.*

5.8.4 Høringsforslag ungdomstrinnet:

Ungdomstrinnet på Eidsvåg skole legges ned, og elevene overføres til Åstveit fra høsten 2016. Det bygges ikke ny ungdomsskole på Leikvang. Tomten reguleres og beholdes til eventuelle fremtidige skolebehov. Ungdomstrinnet på Kyrkjekrinsen beholdes og omgjøres til en ungdomsskole for 400 elever. Det foreslås ingen endringer for Blokkhaugen og Breimyra.

Høringsinnspill

Innspill vedrørende avvikling av ungdomstrinnet på Eidsvåg og overføre elevene til Åstveit fra høsten 2016.

Det er mottatt 5 høringsinnspill på byrådets forslag om å legge ned ungdomstrinnet på Eidsvåg og overføre elevene til Åstveit skole fra høsten 2016.

SU ved Eidsvåg skole med flere skriftlige innspill fra FAU, ansatte, flere klassetrinn, samt Eidsvåg Idrettslag, er negative til forslaget om å avvikle ungdomstrinnet. Det er også gjennomført en underskriftsaksjon og fremmet innbyggerinitiativ om å opprettholde ungdomstrinnet på Eidsvåg skole. Argumentene for å opprettholde ungdomstrinnet på Eidsvåg skole er oppsummert under:

- Det er en velfungerende skole med et godt sosialt og faglig læringsmiljø. Det er et godt samarbeid mellom avdelingene og på tvers. I tillegg anføres det at: En kombinert skole gir kontinuitet og forutsigbarhet i skoleløpet, samarbeid om helhetlige faglige opplegg, felles administrasjon og lærerstab, sameksistens og toleranse mellom ulike aldersgrupper og et «mykere» miljø.

- Når det gjelder skolevei anføres det at de fleste elevene kan gå til skolen hver dag og det vises til at dette gir gode helsegevinster. Hvis elevene skal gå på Åstveit må alle elevene få skoleskys siden det er over 4 km. Elevene vil bli mindre fysisk aktive.
- Høringsinstansen mener videre at det er utfordrende adkomst og gangvei opp Granlien fra Eidsvågveien med smale fortau. Det bes innstendig om at Granlia blir utbedret før rehabilitering og arbeid med modulscole iverksettes.
- Det foreslås at skolekretsgrensene mellom Eidsvåg og Rothaugen sine ungdomstrinn justeres slik at flere elever fra Hellen kan begynne på Eidsvåg skole i fremtiden. Dette for å avhjelpe kapasitetsutfordringene som forventes på Rothaugen.
- Eidsvåg skole har et godt sosialt miljø. Det er en fordel at alle er kjent i et mindre og trygt miljø.
- Eidsvåg har et aktivt idrettslag. Ved en nedleggelse er en bekymret for at idrettslaget vil forvitte. Det bes om at flerbrukshall vurderes i forbindelse med rehabiliteringen av skolen.
- Når det gjelder areal for erstatningsskole er skoletomten med fotballbane og klubbhus på totalt 17,5 mål og stor nok til både barne- og ungdomsskole, iht. arealkrav i skolebruksplanen. Det er i tillegg tilgang til store friluftsområder like i nærheten. Det antydes derfor at ungdomstrinnet også kan få plass i erstatningsarealer når skolen skal rehabiliteres.
- Det stilles spørsmål ved elevtallsprognosen. Det er mange tilflyttere til området og det er ikke noe som tilsier at elevtallet skal gå ned på mange år. Det vises også til generasjonsskifte og høy andel familieboliger i området. Det anføres at det kan bli bygget minimum 273 nye boliger i området de neste 13 årene.
- FAU ved Eidsvåg skole presenterer alternative løsninger som innebærer at ungdomstrinnet i rehabiliteringsperioden får tilhold i modulscolen. Om det er plass på skoletomten vil et modulbygg der brakken fra krigen ligger nå være en mulig løsning. I tillegg anføres det at det er flere tomtemuligheter i nærheten av skolen for et modulbygg.
- Det oppleves at økonomiske hensyn og skolebruksplanens målsetting om endret skolestruktur med færre, større og mer kompakte skoler overskygger faglige og pedagogiske hensyn, nærskoleprinsippet og faktorer knyttet til etablert fagkompetanse, psykososialt miljø, gode utearealer og trygg skolevei.
- Saksgangen og høringsprosessen oppleves som forhastet og uryddig. Det vises til vedtak i forskrift om skolenes opptaksområder, hvor ungdomstrinnet på Eidsvåg midlertidig flyttes til Åstveit fra høsten 2016.

Det er i tillegg mottatt høringsinnspill fra ansatte, rektor og FAU ved Åstveit skole. Disse er i hovedsak positiv til å ta imot elevene fra ungdomstrinnet på Eidsvåg, men det vises til noen utfordringer. Det forutsettes også at flyttingen av ungdomstrinnet på Eidsvåg tilrettelegges på en ordentlig måte og at endringer er innenfor krav satt blant annet i opplæringsloven.

- Romkapasiteten på Åstveit tilsier at det kun vil være tilstrekkelig med elevplasser ved at elever fra ungdomstrinnet på Eidsvåg fullintegreres i klasser på Åstveit fra høsten 2016. Det kan gjøres noen tilpasninger for 10. trinn fra Eidsvåg skoleåret 2016/2017. Det er behov for ekstra midler til

lærebøker, datamaskiner og elevskap til elevene. I tillegg pekes det på behov for noen flere grupperom og oppgradering av sanitære anlegg for at skolen skal kunne ta imot elever fra Eidsvåg.

- Det må også sikres nok gymkapasitet og tid i gymsal. Skolen har ikke egen gymsal og kroppsøving gjennomføres i Åstveithallen og Buehallen.
- Det anføres at dagens arbeidsrom for de ansatte bør oppgraderes og ominnredes. Det er utfordringer knyttet til tilstrekkelig arbeidsplass, ventilasjon, sanitærforhold og garderober og kjøkkenløsning for de ansatte.
- Det bør, i forbindelse med bygging av ny idrettshall bak Tertnes VGS, innledes et samarbeid med Hordaland fylkeskommune om parkering, tilkomst og trafikkavvikling til skoler og andre institusjoner i nærområdet.
- Det pekes på utfordringer generelt med økt trafikkbelastning og trafikkavvikling ved Åstveit, som følge av avvikling av ungdomstrinnet på Eidsvåg.
- Økt fokus på det psykososiale miljøet når en skal skape en god og felles skolekultur med felles aktiviteter gjennom bevilgning av midler til formålet. Eksempelvis aktiviteter for å sveise sammen de ulike lærereftene, stab og elever.

Innspill vedrørende at det ikke bygges ny ungdomsskole på Leikvang. Tomten reguleres og beholdes til eventuelle fremtidige skolebehov.

Det er mottatt innspill fra SU ved Hordvik skole, SU ved Haukås skole og Fagforbundet. De ønsker at det bygges ny ungdomsskole på Leikvang og argumentene er oppsummert under:

- Åsane nord har et snevert tilbud for ungdom og trenger en god base for læring, kultur og idrett i sitt nærmiljø som kan virke forebyggende og skape tilhørighet og identitet.
- Det bør tas hensyn til trafikksikkerhet og skolevei. Det vises til rasfarevurdering på strekningen Tellevikvegen, som er skolevei med buss for elevene fra Hordvik til Mjølkeråen. Veien er svært smal og sterkt trafikkert.
- Idrettslaget vokser og kapasitet ved Haukås skoles gymanlegg er sprengt.
- Det stilles spørsmålstegn ved elevtallsprognosene. Det bes om en ny gjennomgang av behovet. Hordvik har hatt en større vekst enn tidligere forventet og det er stor tilstrømming av fremmedspråklige elever til Haukås. En ny ungdomsskole vil komme opp i 240 elever de første tre årene.
- Ungdomsskolen på Leikvang vil kunne brukes som avlastningsskole for andre skoler i bydelen som skal ha byggeprosjekt fremover.

Byrådets vurderinger

Byrådet går inn for en løsning som kan redusere antall ungdomstrinn i bydelen med hensyn til å få større og mer robuste fagmiljø og ha en bærekraftig skolestruktur. Åsane bydel har mange små ungdomstrinn i dag, med 6 ungdomstrinn fordelt på rundt 1500 elever som gir et snitt på 257 elever pr. ungdomstrinn.

Når det gjelder snittstørrelse av ungdomstrinn i Åsane bydel sammenliknet med andre bydeler i kommunen, viser tabellen under størrelse og snitt på ungdomstrinnene i kommunen skoleåret 2015/2016:

Bydel	Antall ungdomsskoler	Antall elever u-trinn	Elevsnitt pr. skole
Arna	2	465	233
Bergenhuis	1	488	488
Fana	6	2132	355
Fyllingsdalen	2	710	355
Laksevåg	4	1232	308
Ytrebygda	3	1002	334
Årstad	2	578	289
Åsane	6	1539	257
Snitt	26	8178	315

- I Arna bydel foreslås antall ungdomstrinn redusert til 1 skole, snittet øker til 465.
- I Åsane bydel forelås antall ungdomstrinn redusert til 5 skoler, snittet øker til 308.
- Ytrebygda bydel økes antall ungdomstrinn midlertidig til 4 skoler, og får et lavere snittall (250). I utgangspunktet er det ønskelig, med det elevtallet som forventes i Ytrebygda, å etter hvert ha 3 ungdomstrinn i denne bydelen.

Byrådet mener at den beste løsningen for ungdomstrinnet i Åsane bydel er den som ble anbefalt i høringsutkastet til skolebruksplanen. Dette innebærer at ungdomstrinnet på Kyrkjekrinsen opprettholdes og ungdomstrinnet på Eidsvåg avvikles. Ny ungdomsskole på Leikvang bygges ikke i denne planperioden, men tomten reguleres og beholdes til eventuelt fremtidig skolebehov.

Selv om byrådet opprettholder sin anbefaling for Åsane bydel, slik det er redegjort for i høringsutkastet, gis det en nærmere vurdering av de ulike forslagene for ungdomstrinnet i Åsane bydel under.

Vurdering - flytting av ungdomstrinnet fra Eidsvåg til Åstveit

Kommunen har mottatt et innbyggerinitiativ for å opprettholde ungdomstrinnet på Eidsvåg. I møte i forretningsutvalget, sak 75-16, ble det fattet vedtak om at forslaget tas til realitetsbehandling. Innbyggerinitiativet ble oversendt til byrådet for videre saksbehandling og skal behandles i tilknytning til behandlingen av skolebruksplanen og fremlegges for bystyret senest til møte den 15.6.2016.
http://www3.bergen.kommune.no/BKSAK_filer/bksak/2016/FORUTV/2016176451-5892249.pdf.

I forbindelse med rehabilitering av Eidsvåg vil hele barnetrinnet fra august 2016 flyttes til hovedbygget, slik at rivning av paviljongen kan planlegges og gjennomføres. I tråd med vedtak i sak «om skolens opptaksområder», flyttes ungdomstrinnet midlertidig til Åstveit skole.

Planen er at den midlertidige skolen for barnetrinnet skal stå ferdig på Eidsvåg høsten 2017. Når den midlertidige skolen er ferdig, flytter barnetrinnet inn der og nybygg/rehabilitering av hovedskolen kan ta til. På tilgjengelig tomt vil det, forutsatt at en får dispensasjon for bygging, være plass til en skole for 350 elever. Andre tomter i området har vært vurdert, men har blitt forkastet med hensyn til tid som går med til full regulering, samt beliggenhet og økonomi.

Det ville ikke vært mulig å få dispensasjon for en bygning som også hadde plass til ungdomstrinnet og byrådet har derfor i sak om «skolens opptaksområder» vedtatt midlertidig flytting av ungdomstrinnet fra Eidsvåg til Åstveit.

Reguleringsplan for hele området med ny Eidsvåg skole er startet. Hele prosjektet beregnes å ferdigstilles i løpet av fire til fem år. I denne planen vil også de trafikale utfordringene bli løst. Granlia, som

høringsinstansene viser til, vil få noen forbedringstiltak for trafikksikkerhet i forbindelse med etableringen av den midlertidige skolen. Dette kan innebære ekstra fartsdump og gangfelt. Hensiktsmessige organisatoriske løsninger, blant annet i forhold til kjøring av elever til skolen, vil bli utarbeidet av skolen.

FAU ved Eidsvåg skole mener at prognosen som viser nedgang i elevtallet utover i prognoseperioden kan slå feil. En egen utredning om demografisk utvikling og elevtallsprognose er lagt ved høringsuttalelsen. Her vises det til reguleringsplaner og planer for boligbygging som kan gi betydelig flere boliger i området enn de 123 som det er tatt høyde for i prognosen. Det vises også til at boligsammensetningen i området og nye flyttetrender i befolkningen fører til økt utflytting av familier med voksne barn og økt innflytting av barnefamilier i skolen sitt område. Dermed vil elevtallet uten nybygging holde seg relativt stabilt, mens det med utbygging vil øke.

Prognoser for boligbygging er naturlig nok usikre. I de aller fleste områder foreligger det planer eller potensiale for flere boliger enn de som faktisk viser seg å bli realisert. Det antallet boliger som er lagt inn i prognosen for Eidsvåg er vurdert å være et realistisk antall sett i forhold til samlet antall nye boliger som kan forventes i kommunen og foreliggende planer samlet sett. Når det gjelder konkrete planer som er nevnt i høringsuttalelsen gjelder følgende:

- Plan for opprustning av Eidsvågveien med gang-/sykkelveg vil kunne vanskeliggjøre eller utsette private utbyggingsprosjekter langs vegen. Plan for Eidsvågveien 97 er foreløpig ikke meldt igangsatt. Framdriften er da usikker.
- Plan for senterområdet Øvre Eide er avhengig av vedtak på bybaneplan til Åsane. Evt. midlertidig bruk kan være aktuelt, men ikke til boligformål.
- I gjeldende plan for Vollane er det regulert 70 nye boliger som evt. bygges ut etappevis. Kommunen ønsker høyere utnyttelse. Det betyr omregulering før en vet mer (men her kan det da bli flere boliger enn tidligere antatt).

Prognosen i skolebruksplanen tar utgangspunkt i dagens barnetall og befolkningssammensetning, eksisterende boligtyper og -størrelser, planlagt boligbygging, samt historiske tall for aldersfordelt flyttemønster og boligpreferanser ved flytting i alle deler av kommunen, herunder også naturlig generasjonsskifter i befolkningen.

Det pågående generasjonsskiftet i Eidsvåg sitt område forventes ikke å gi store økninger i elevtallet. Uten et jevnt påfyll av småbarnsfamilier vil elevtallet på skolen tvert i mot bli redusert. Sammenligning av de 5 laveste årskullene i skolen med de 5 førskolekullene, viser dette med all tydelighet. Tall fra siste årsskifte viser at det var registrert bosatt 306 barn i alderen 6-11 år i skolens opptaksområde, mens antall 0-5 åringer bare var 232. De senere årene har det også vært lite endringer i størrelsen på årskullene fra fødsel til skolestart, selv om generasjonsskiftet går sin gang.

Selv om det skulle komme noen flere boliger, er det rimelig sikkert at elevtallet ved Eidsvåg skole sitt barnetrinn vil bli betydelig redusert de nærmeste 5-6 årene og elevtallet vil med stor sannsynlighet bli under 300 elever. Prognosen viser stabilt under 300 elever fra 2019/2020 og ut prognoseperioden 2030.

Byrådet går inn for en permanent avvikling av ungdomstrinnet på Eidsvåg og at elevene får skoleplass på Åstveit.

Størrelsen av nybygg i forhold til rehabilitering må vurderes opp mot gjenstående bygningsmasse. I byrådsak 1026/16, har byrådet vedtatt et utbyggingskonsept for skolen som innebærer at hovedbygget fra 1952 beholdes og totalrehabiliteres. De øvrige byggene rives og erstattes med nybygg. Samtidig ble det vedtatt at endelig dimensjonering og utforming av nye Eidsvåg skole skjer etter behandling av skolebruksplan 2016-2030. Når ungdomstrinnet på Eidsvåg flyttes til Åstveit skole og Kalvatræet skole består, må nye Eidsvåg skole dimensjoneres til en kapasitet for 300 elever med muligheter for noe

utvidelse på lengre sikt siden prognosen på sikt er mer usikker. Byrådet's forslag i høringsutkastet til skolebruksplanen om å dimensjonere Eidsvåg til 450 elevtallskapasitet, er ikke lenger relevant siden Kalvatræet er foreslått opprettholdt.

I budsjett og økonomiplan 2016-2019 er det estimert en total kostnad på 342 mill. kroner for byggeprosjektet på Eidsvåg og avsatt 290 mill. kroner. Eventuelt merbehov må avsettes ved rullering av økonomiplanen.

Det er 99 elever fra ungdomstrinnet på Eidsvåg som skoleåret 2016/2017 vil ha rett til gratis skoleskysst til Åstveit. Videreføres dette antallet elever vil det ved avvikling av ungdomstrinnet på Eidsvåg være en samlet skoleskysst kostnad for kommunen pr. år på 677.000 kr.

Det er iverksatt en prosess for å ivareta de ansatte på Eidsvåg skole, i tilfelle vedtak i bystyret juni 2016 om at ungdomstrinnet avvikles og flyttes til Åstveit fra og med høsten 2016. Overtallige ansatte vil ha krav på annen stilling i kommunen og fortrinnsrett ved tilsetting i stillinger som lyses ut i perioden april/mai. Noen av dem som er meldt overtallig vil få tilbud om stilling ved Åstveit skole fra høsten 2016. Det søkes etter gode løsninger i dialog med hver enkelt ansatt.

Byrådet har også registrert at høringsinstansene fra Åstveit ungdomsskole i hovedsak er positiv til å ta imot elevene ved ungdomstrinnet på Eidsvåg og at det skal være tilstrekkelig kapasitet på skolen. Samtidig vises det til noen utfordringer blant annet med tanke på lærerarbeidsplasser, parkering og tilkomst. Lærerarbeidsplasser på Åstveit vil bli rustet opp før skoleårets start i august 2016. I tillegg ominnredes to grupperom til arbeidsrom for lærere. Alle arbeidsplassene vil bli utstyrt med nye møbler. Personalrommet utstyres med nytt kjøkken og garderober og toalettene for personalet oppgraderes. Det er søkt om å få økt parkeringstilgang for skolen ved Tertnes klubbhus. Skolen vil ha noe begrenset tilgang til grupperom.

Kroppsøvingundervisningen vil fortsatt foregå i Åstveithallen og i Buehallen. Åstveit idrettspark inneholder idretts- og svømmehall, to fotballbaner kunstgress, samt løpebaner og friidrettselementer. Det er tidligere sørget for at skolens uteområde ved idrettshallen delvis er opparbeidet, med to trampoliner, ballbinge, basketballkurver og klatretårn. Nylig ble «Møteplassen» åpnet. Plassering rett ved IL Tertnes sitt klubbhus og ikke langt fra Åstveit ungdomsskole. Dette er en ny nærmiljøpark som inneholder ballbane, sandvolleyballbane, streetbasket og styrketreningsapparater. Anlegget er spesielt egnet for ungdomsskoleelever og elever ved VGS.

Når det gjelder mer langsiktig løsning for Åstveit, vil det ved en fremtidig rehabilitering være nødvendig å vurdere utvidelse av administrasjons- og personalarealer, slik skolen har omtalt i høringsuttalelsen sin.

Vurdering - Det bygges ikke ny ungdomsskole på Leikvang. Tomten reguleres og beholdes til eventuelle fremtidige skolebehov. Ungdomstrinnet på Kyrkjekrinsen beholdes og skolen omgjøres til en ungdomsskole for 400 elever.

I forrige skolebruksplan ble det fattet vedtak om å bygge en ny ungdomsskole på Leikvang (nordøst i bydelen), samtidig som Kyrkjekrinsen skole ble vedtatt nedlagt. I høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030, vises det til at boligbygging i opptaksområdet til en eventuell ny ungdomsskole på Leikvang går mye senere enn tidligere forutsatt og at elevtallet på en ny ungdomsskole på Leikvang trolig ikke vil passere 250 elever før etter 2030.

Byrådet har registrert at høringsinstansene som uttaler seg stiller spørsmålsteget ved prognosene. Prognosen for Haukås skole har de siste årene vist seg å vært altfor høy. For skoleåret 2015/16 var prognosen i den forrige skolebruksplanen 90 elever høyere (357) enn det faktiske elevtallet ved skolen (267). Dette er en direkte konsekvens av at den omfattende boligbyggingen i Åsane nord ikke er blitt realisert.

For Hordvik skole var prognosen i den forrige skolebruksplanen 226 elever i 2015/16, mens det faktiske elevtallet ved skolen er 225. Prognosen for Hordvik skole traff dermed svært godt. Den nye prognosen for Hordvik viser 218 elever i skoleåret 2015/16. Dette tallet er basert på elev- og innskrivingstall på skolen pr. 9.juni 2015. At det faktiske elevtallet er blitt 7 elever høyere (i snitt 1 elev på hvert trinn) gir ikke alene grunnlag for å hevde at veksten framover nødvendigvis blir større enn den nye prognosen viser. Pr. januar 2016 er elevtallet ved skolen samlet sett 12 lavere enn antall bosatte barn i aktuelle aldersgrupper. For de 2 kommende årene stemmer antall bosatte barn godt overens med antall nye førsteklasinger som skal begynne på skolen. Bosatte barn født i 2012-2015 ligger imidlertid noe over prognosetallene for nye førsteklasinger i årene 2018/19-2021/22. Dette kan tyde på at prognosen for Hordvik skole kan være litt for lav de nærmeste årene, kanskje så mye som opp mot 20 elever i skoleåret 2021/22. Selv om elevtallet skulle vise seg å bli noe høyere enn prognosen viser, ser det fortsatt ut til å holde seg godt under kapasiteten på 300 elever i hele prognoseperioden, og de nærmeste 10 årene vil det fremdeles være få klassetrinn som får mer enn 40 elever.

Den nye prognosen for Haukås og Hordvik skoler viser et moderat avtagende elevtall for Haukås og et moderat økende elevtall for Hordvik de nærmeste 8 årene. Deretter forventes en relativt stor økning i elevtallet på Haukås og et fortsatt moderat økende elevtall på Hordvik. Så lenge den tidligere planlagte omfattende boligbyggingen i Haukås skole sitt opptaksområde ikke realiseres, vil det bare være mellom 210 og 240 elever på ungdomstrinnet fra disse to skolene de neste 10 årene (selv om en tar høyde for at Hordvik sin prognose kan være litt for lav og også tar med de elevene fra Kyrkjekrinsen sitt opptaksområde på barnetrinnet, som vil bli overført til Haukås barneskole dersom Kyrkjekrinsen sitt ungdomstrinn legges ned). Dette er uansett for lite elever til å forsvare bygging av en ny ungdomsskole på Leikvang på nåværende tidspunkt.

Ut fra dette anbefaler byrådet at Leikvang ikke bygges i denne planperioden, men at tomten reguleres og beholdes til eventuelt fremtidig skolebehov.

Byrådet har også i høringsutkastet til skolebruksplan 2016-2030, vurdert flytting av Hordvikelevne til Kyrkjekrinsen på ungdomsskole i fremtiden. Disse elevene busses i dag til Mjølkeråen, men vil like gjerne kunne busses til Kyrkjekrinsen skole, siden ungdomstrinnet på Kyrkjekrinsen anbefales opprettholdt. Avstanden fra Hordvik til Kyrkjekrinsen er ca. 10 km, mot ca. 7 km til Mjølkeråen. Den korteste veien til Mjølkeråen er imidlertid så smal at beregnet kjøretid dit er 6 minutter lengre. Mjølkeråen vil med en slik løsning uansett kunne bli avlastet noe, selv uten bygging av Leikvang. Høringsinnspillet knyttet til skolevei fra Hordvik til Mjølkeråen og rapporten som viser rasfare på Tellevikveien vil med en slik løsning heller ikke være relevant. For fremtidige avgangselever til ungdomstrinnet fra Hordvik vil bussen til Kyrkjekrinsen ikke kjøre denne veien. Bussen vil kjøre den samme veien som til Leikvang, bare litt lengre.

Kyrkjekrinsen vil ha kapasitet til mer enn 400 elever på ungdomstrinnet. Det anbefales at kapasiteten til skolen blir satt til 500 elever.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Ungdomstrinnet på Eidsvåg skole legges ned, og elevene overføres til Åstveit fra høsten 2016.*
- *Nye Eidsvåg skole dimensjoneres til en kapasitet på 300 elever med muligheter for noe utvidelse på lengre sikt.*
- *Det bygges ikke ny ungdomsskole på Leikvang. Tomten reguleres og beholdes til eventuelle fremtidige skolebehov.*
- *Ungdomstrinnet på Kyrkjekrinsen beholdes og skolen omgjøres til en ungdomsskole for 500 elever.*
- *Fremtidige elever fra Hordvik får Kyrkjekrinsen som ny ungdomsskole.*

5.8.5 Andre høringsinnspill - Åsane bydel

I tillegg til byrådets forslag i bydelen er det mottatt innspill fra SU ved Hordvik skole knyttet til elevtall, prognoser og kapasitet på skolen. Det anføres at skolen, med forventet boligbygging og elevtallsvekst, snarlig vil ha behov for utbygging av klasseromsbasene.

Byrådets kommentar

Når det gjelder elevtallsprognosen for Hordvik er denne kommentert over, under vurdering for Leikvang og ungdomstrinnet i Åsane bydel punkt 5.8.4.

Etter nærmere vurdering og dialog med skolen ser en at en ved organisatoriske endringer kan utnytte eksisterende arealer mer hensiktsmessig. Skolen vil fra neste skoleår ta i bruk et rom i SFO-basen til 1. trinn. Videre kan skolen vurdere en bedre utnyttelse av to store hjemmeområder.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Det foreslås ingen tiltak for Hordvik skole.*

5.8.6 Byrådets konklusjon - Åsane bydel

- *Kalvatræet skole opprettholdes.*
- *Haukedalen skole oppgraderes, men uten å utvide skolen til en fullverdig 400 skole.*
- *Det bygges ny barneskole på Ulset Vest for 400 elever. Barnetrinnet på Kyrkjekrinsen avvikles når ny skole på Ulset Vest står ferdig, som kan forventes rundt 2020.*
- *Det bygges ny barneskole på Rolland for 350 elever i tråd med tidligere vedtak.*
- *Ungdomstrinnet på Eidsvåg skole legges ned, og elevene overføres til Åstveit fra skoleåret 2016/2017.*
- *Nye Eidsvåg skole dimensjoneres til en kapasitet på 300 elever med muligheter for noe utvidelse på lengre sikt.*
- *Det bygges ikke ny ungdomsskole på Leikvang. Tomten reguleres og beholdes til eventuelle fremtidige skolebehov.*
- *Ungdomstrinnet på Kyrkjekrinsen beholdes og skolen omgjøres til en ungdomsskole for 500 elever.*
- *Fremtidige elever fra Hordvik får Kyrkjekrinsen som ny ungdomsskole.*

Økonomiske konsekvenser – investeringer:

- **Ulset Vest.** Det må avsettes midler til bygging av ny barneskole på Ulset Vest for 400 elever ved rullering av økonomiplanen. Estimert kostnad 204. mill. kroner.
- **Rolland.** Avsatt 41,6 mill. kr. til OPS prosjektet. Eventuelt merbehov må avsettes ved rullering av økonomiplan.
- **Haukedalen.** Avsatt 120,5 mill. kr. i vedtatt økonomiplan 2016-2019. Eventuelt merbehov må avsettes ved rullering av økonomiplan.
- **Eidsvåg.** Avsatt 290 mill. i vedtatt økonomiplan 2016-2019. Eventuelt merbehov må avsettes ved rullering av økonomiplan.

Økonomiske konsekvenser – drift:

- **Avvikling av ungdomstrinnet på Eidsvåg.** Skoleskysstgifter med årlig kostnad på 677.000 kr. pr. år fra 2016/2017 med dagens elevtall.

Tabell. Investeringer – Åsane bydel

Åsane bydel	Avsatt budsjett, økonomiplan 2016-2019*	Foreløpig, kostnadsestimat	Evt. merbehov Rehabilitering, utvidelse
Ulset Vest, ny skole	Ikke avsatt	204 mill. kr.	204 mill. kr.
Eidsvåg skole	290 mill. kr.	342 mill. kr.	
Haukedalen skole	120,5 mill. kr.	170 mill. kr.	49,5 mill. kr.
Rolland skole	46,1 mill. kr. (OPS)	Drift.	
SUM:	456,6 mill. kr.	716 mill. kr.	253,5 mill. kr.

*Alle tiltak som er finansiert i vedtatt økonomiplan er tatt med i tabellen over, selv om ikke alle omtales i skolebruksplanen.

Eksakte summer er hentet fra vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019, mens øvrige tall er avrundede estimat. I vedtatt budsjett og økonomiplan 2016-2019 er det avsatt 220 mill. kr. i en samlepott til tiltak som foreslås i skolebruksplanen.

5.9. Økonomi oppsummering

- Avsatt i økonomiplan 2016-2019 til rehabilitering og kapasitetsutvidelser – skoleanlegg og idrettshaller tilknyttet skoleanlegg:
 - 4212,19 mill. kr.
- Avsatt i økonomiplan 2016-2019 til skolebruksplanen, strukturtiltak og kapasitetsøkninger. Sekkepost:
 - 220 mill. kr.
- Merbehov utover økonomiplan 2016-2019 til rehabilitering og kapasitetsutvidelser – skoleanlegg og idrettshaller tilknyttet skoleanlegg:
 - Anslagsvis: 1544,3 mill. kr. totalt.
 - Hvorav kapasitetsutvidelser skoleanlegg anslagsvis utgjør: 395 mill. kr.
 - Hvorav bygging av nye idrettshaller anslagsvis utgjør 100 mill. kr.

6. Sambruk og ulike tjenestetilbud

Kapittel 5 i høringsutkastet omhandlet ulike typer samlokalisering og sambruk av skoleanleggenes arealer; oppveksttun, skolehelsetjenesten og samlokalisering med idrett og kultur. Kapittelet beskrev videre lokaler og utforming av arealer til de byomfattende tjenestene: forsterkede skoler, innføringsskoler og voksenopplæringen, Bergen kompetansesenter for læringsmiljø (BKL) og kommunens leirskoletilbud. Til sist i kapittelet ble utforming og utvikling av uteområdene omtalt.

Byrådet ba spesielt om høringsinstansenes syn på kapasitet på skolene som er vurdert som aktuelle for oppveksttun. Dette gjelder skolene Nordnes, Kringlebotn, Lyshovden, Slettebakken, Mjølkeråen og Eidsvåg. Det ble også bedt om generelle kommentarer til kapittelet.

Høringsinnspill

11 høringsinstanser har uttalt seg til ulike forhold knyttet til dette kapittelet i høringsutkastet til skolebruksplanen 2016-2030. Høringsinnspill og byrådets vurderinger knyttet til skolehelsetjenesten og idrettsarealer er omtalt tidligere i saken. Dette gjelder også høringsinnspill og byrådets vurderinger knyttet til arealene ved de forsterkede skolene.

6.1 Oppveksttun

Ingen av høringsinstansene ga innspill til kapasiteten på skolene som er vurdert som aktuelle for oppveksttun.

Byrådsavdeling for sosial, bolig og inkludering framholder at et sammenhengende barnehage- og skoleløp, som omfatter både barnehage, barneskole og ungdomsskole, kan være viktig for å oppleve stabilitet og forutsigbarhet for barn og unge som bor i levekårsutsatte områder. De mener derfor at det er viktig at oppveksttun som etableres i disse områdene inneholder både barnehage, barneskole og ungdomsskole.

Byrådets vurderinger

Byrådet vil ta stilling til ved hvilke av de ovennevnte skolene det er behov å opprette eller utvide oppveksttun i barnehagebruksplanen, som legges ut til høring våren 2016.

6.2 Innføringsskoler

SU ved Fridalen og Slettebakken skoler, samt rektornettverket i Årstad, peker på at behovet for innføringstilbud og velkomstklasser for minoritetsspråklige elever er økende i bydelen, og de ønsker at det også skal opprettes velkomstklasser for 1. og 2. trinns elever. SU ved Slettebakken fremholder at den store andelen flerspråklige elever i bydelen medfører et stort behov for tilrettelegging av opplæring i grunnleggende norsk, og en skolestruktur og organisering som tar hensyn til morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. De foreslår at det opprettes et senter med kompetanse og kapasitet for minoritetsspråklige i bydelen som alle kan benytte seg av.

Byrådets vurderinger

Spørsmålet om opprettelse av velkomstklasser for minoritetsspråklige elever på 1. og 2. trinn dreier seg i første rekke om hvilke opplæringsmodeller som er best egnet for nyankomne minoritetsspråklige elever, og hva som gir best opplæring, læringsmiljø og språklig tilrettelegging for elevene på dette trinnet. Byrådet mener at dette er et spørsmål som ikke primært skal behandles i skolebruksplanen. I sak 165/12 vedtok bystyret organiseringen av innføringstilbudet til nyankomne minoritetsspråklige elever i Bergen. Her ble det bestemt at 1. og 2. trinnselevne skulle gå i ordinære klasser, og ikke i velkomstklasser på innføringsskoler. Byrådet mener det er for tidlig å vurdere en eventuell endring av denne organiseringen, så kort tid etter at den er igangsatt og før en har opparbeidet seg erfaringer i forhold til hvordan ordningen fungerer. Byrådet vil imidlertid på sikt vurdere hvordan organiseringen for 1. og 2. trinns elevene fungerer for å gi et best mulig tilbud til elevene.

Bergen kommune forventer økt bosetting av flyktninger, og dette vil innebære behov for flere velkomstklasser. BBSI vurderer kontinuerlig om det er behov for opprettelse av flere velkomstklasser.

Når det gjelder forslaget om å bygge opp mere kompetanse ute i bydelene på dette feltet, mener byrådet at veilederkompetanse og kompetanseheving knyttet til dette feltet skal ligge til nivå 1 i byrådsavdelingen. En har etter avviklingen av Nygård skole økt kompetansen i Fagavdelingen i form av nye veilederstillinger. Samtidig er det en konsekvens av opprettelse av innføringsskoler ute i bydelene at det utvikles og bygges kompetanse på dette feltet ute på innføringsskolene.

6.3 Forsterkede avdelinger og skoler

SU ved Minde, Fridalen og Slettebakken skoler, samt rektornettverket i Årstad ønsker å styrke tilbudet på Landås sin forsterkede avdeling, og å øke kapasiteten i de andre bydelene, slik at elevene med ulik utviklingshemming kan få gå på skole i egen bydel.

Byrådets vurderinger

I spesialpedagogisk plan, som ble vedtatt av bystyret i 2014, ble det stadfestet at alle de forsterkede skolene skal ha spesialpedagogisk kompetanse som gjør de i stand til å kunne ta i mot elever med alle typer store lærevansker/utviklingshemming. Noe av bakgrunnen for dette var at en ikke ønsket forsterkede skoler som spesialiserte seg på enkelte typer utviklingshemming, slik at det utviklet seg skoler med ulike profiler i de ulike bydelene. De forsterkede skolene skal også samarbeide med nærskolene i forhold til å nyttiggjøre seg hverandres erfaringer og kompetanse på det spesialpedagogiske feltet. Det ble ikke vedtatt noen bestemt geografisk fordeling av de forsterkede skolene i spesialpedagogisk plan. Det er slik i dag at en prioriterer å gi elevene plass på den skolen som er nærmest hjemmet. Samtidig er det også andre forhold enn geografi som kan spille inn når en elev tildeles plass på en forsterket skole, som søkerens behov, avstand til foresattes jobb, prioriterte ønsker og ledig kapasitet.

Byrådet ser at det kan være behov for en forsterket skole i hver bydel. Det er Fagavdelingen ved Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett som i samarbeid med rektor foretar felles inntak til skolene, og en erfarer at det de siste årene har vært økning i antall søknader til disse skolene. Flyktninger og asylsøkere som har barn med store vansker og omfattende behov, er også en gruppe hvor en ser at behovet er økende. Videre kan det være en fordel for elever ved forsterkede skoler å gå på skole i bydelen de hører til i, fordi resten av hjelpeapparatet, som for eksempel avlastning og fysioterapi, er lokalisert bydelsvis. På den måten kan helsetjenester og avlastningstilbud samarbeide med skole i egen bydel, både på systemnivå og inn mot enkeltbarn. Å etablere en forsterket skole i hver bydel vil også kunne korte ned på reiseveien til flere av elevene som går i de forsterkede skolene. Samkjøring gir i dag lange reiseveier, og kan medføre stressende situasjoner for barn og reisefølge.

Det er frem til i dag ikke gjort noen helhetlig vurdering av om kapasiteten totalt ved skolene bør økes, eventuelt ved å etablere forsterkede skoler i alle bydelene. Byrådet vil derfor gjøre en helhetlig vurdering for å se om dagens kapasitet er tilstrekkelig, sett i forhold til økt pågang av søkere. Byrådet vil i første omgang vurdere om det i Arna og Ytrebygda, som ikke har noen forsterkede skoler, er behov for en forsterket avdeling på skolene som bygges/rehabiliteres i disse to bydelene.

Byrådets konklusjon og anbefaling

På bakgrunn av vurderingene over foreslår byrådet følgende:

- *Det skal vurderes i barnehagebruksplanen, som legges ut til høring våren 2016, ved hvilke skoler en skal opprette eller utvide eksisterende oppvekstun.*
- *Det skal gjøres en helhetlig vurdering av dagens kapasitet ved forsterkede skoler, ut fra et forventet økende behov. Det skal spesielt vurderes behov i bydelene Arna og Ytrebygda, som ikke har noen forsterkede skoler.*

7. På lang sikt

Kapittel 6 i høringsutkastet omhandler hvilke føringer kommuneplanens arealdel og den nye samfunnsdelen *Bergen 2030* gir for planlegging av skoleanlegg og skolestruktur i Bergen. Videre synliggjøres faktorer som må vurderes i forhold til om en tomt er egnet til skoleanlegg:

- Beliggenhet i forhold til bosettingsmønster, avstand til elevenes boområder og muligheten for å praktisere nærskoleretten på en god måte
- Tomtens størrelse og utforming
- Tilkomst i forhold til gang- og sykkelveinett og kollektivtransport
- Solforhold og skjerming for vær vind
- Nærhet til grøntarealer/friarealer/turområder
- Muligheter for samlokalisering med andre offentlig funksjoner
- Funksjon/potensiale/plassering som sosial møteplass
- Mulighet for tilrettelegging av nærmiljøanlegg

Kapittelet omtaler og hvilke kommunedelplaner/områdeplaner der det er foreslått skoletomter, eller der skoletomter bør vurderes avsatt.

Høringsforslag

Det ble bedt om høringsinstansenes syn på faktorer som må vurderes i forhold til om en tomt er egnet til skoleanlegg.

Høringsinnspill

Det har kommet innspill fra to høringsinstanser knyttet til dette kapittelet.

Byrådsavdeling for helse og omsorg har pekt på at de savner et punkt om støy når det gjelder elevenes uteareal.

Byrådsavdeling for byutvikling (BBU) har kommet med innspill relatert til plassering og utforming av skoler i et byutviklingsperspektiv. De peker på at skolene kan være «byutviklingsredskap, og at en derfor tidlig i planprosesser må sikre areal til offentlige formål som skole og idrett. De mener videre at skoler som vurderes nedlagt kan på sikt ha stor bygnings- eller tomteverdi og at skoleeiendommer i Bergen derfor bør beholdes som kommunal eiendom.

Videre peker de på at i transformasjons- og fortetningsområder er en god skole det viktigste for å gjøre slike områder attraktive for barnefamilier, og de savner en satsing på skolene i de områdene som nå er under utvikling på planstadiet. Her viser de til Bergen sentrum og sentrale deler, Indre Laksevåg og Indre Arna spesielt.

BBU viser til at elevtallsprognosene baserer seg på vedtatte reguleringsplaner, og at dette ikke er tilstrekkelig for å kunne identifisere framtidige behov for skolekapasitet. De foreslår at videre arbeid med skolebruksplanen også må reflektere arealplaner som pågår i regi av BBU. BBU viser videre til noen

særlig forhold som har betydning ved en langsiktig strategi: Strategiske oppkjøp, skolens funksjon i nærmiljøet, gåbyens betydning for hvordan byskoler kan fungere i bysentrum og at gang- og sykkelavstand er viktig for skoler utenfor bykjernen.

De viser og til at det pågår arbeid med flere større kommunedelplaner og områdeplaner som kan medføre behov for nye skoler, eller økt kapasitet; her nevnes Vårheia, Dyngeland, Indre Arna, Kommunedelplan Birkeland, Liland, Espeland og Ådland.

Videre foreslår BBU at samarbeidet mellom BBSI, BBU og Byrådsavdeling for finans, eiendom og eierskap(BFEE) bør styrkes for å koordinere kommunens innsats i sterkere grad når det gjelder å legge til rette for skoletilbud sett i sammenheng med utviklingsmål i kommuneplanen. Praksisen for dette bør forankres i planen. BBU spiller også inn at det er viktig at BBSI følger opp bygge- og reguleringsaker som gjelder utbygging inntil eksisterende skoler for å belyse konsekvenser av dette.

BBU er glade for at høringsutkastet til skolebruksplanen har mer fokus på trafikale utfordringer. De ønsker imidlertid at det beskrives mer detaljerte krav til hvilke forventninger en har for å oppfylle *Gåbyen*. De vil og at Trafikksikkerhetsplanen til Bergen kommune nevnes når det gjelder status og framtidsutsikt til eksisterende skoler.

BBU viser til at det i tettbygde strøk i sentrumsnære områder ofte er avvik fra retningslinjene for størrelse på utearealene i forhold til elevtall. De mener det bør utarbeides klarere og mer tydelige retningslinjer for krav til størrelse og kvalitet på uteoppholdsareal, for eksempel en by-standard også for skoler. De savner og en vurdering av sambruk med nærområde, for eksempel skoleplass om dagen og park om kvelden.

Byrådets vurderinger

Alle barnehager og skoler skal ha helsekvaliteter som sikrer barna sunne omgivelser. For å få helseverngodkjenning må skoler og barnehager oppfylle kravene i Forskrift om miljørettet helsevern i barnehage og skole mv. I forskriften er det krav til at skolens lokaler og uteområde skal ha tilfredsstillende lydforhold.

Befolkningsprognosene, og elevtallsprognosene som er laget med utgangspunkt i disse, er det beste redskapet en har for å kunne gjøre riktige valg i forhold til skolekapasitet og skolestruktur. Elevtallsprognosen i skolebruksplanen er mer detaljert. Den baserer seg på blant annet gjeldende opptaksområder for skolene for skoleåret 2015/16, befolkning i skoleområdene (opptaksområdene til barnetrinnet pr mai 2015) og elevtall på skolene skoleåret 2015/16 (registrert pr. 9. juni 2015). Befolkningsprognosen er utarbeidet av Byrådsavdeling for finans, eiendom og eierskap og Etat for plan og geodata. Når det gjelder forventet boligbygging i framskrivingsperioden, er det tatt utgangspunkt i en vurdering av opplysninger om boligbygg i byggesaker, reguleringsplaner og store boligområder i kommuneplanens arealdel. Det er ikke riktig at prognosen bare er basert på vedtatte reguleringsplaner. Boliger i pågående planarbeid som responderer på rammer gitt i kommuneplanens arealdel er også med i grunnlaget.

Byrådet går inn for en omfattende fortetting for å skape en mer kompakt by, og Bergen kommunes byutviklingspolitikk er beskrevet blant annet i kommuneplanens arealdel og i den nye samfunnsdelen *Bergen 2030*. Begge plandokumentene gir føringer for en tydelig fortettingsstrategi. Byrådet er enig i at det å etablere skoler er viktige katalysatorer for generell byfortetting og transformasjon av områder, og at det derfor er nødvendig med tidlig avklaring i forhold til å sikre areal til skoleanlegg. Sosial infrastruktur må vektlegges særlig hvis det kommer fortetting utover elevtallsprognosene, og da må det avsettes tomter

i samarbeid mellom BBSI og BBU. Det er i den sammenheng viktig å ivareta nærskoleretten, og herunder vurdere hvordan etablering av nye skoler kan ha konsekvenser for opptaksområdene til allerede etablerte skoler. Ved etablering av skoleanlegg i fortettingsområder kan det og være en utfordring å skaffe tomter som er store nok og av god nok kvalitet. I høringsutkastet til skolebruksplanen er det pekt på hvor behovene for skoler kommer i framtiden, og det vises til at det er nødvendig å kunne foreta strategiske oppkjøp av eiendommer der kommunen ikke har egne tilstrekkelige eiendomsreserver.

Kommuneplanens arealdel er nå under rullering, og innholdet i den reviderte arealplanen vil gi føringer for neste skolebruksplan. Arealdelen skal angi hovedtrekkene for arealdisponeringen i kommunen, og under rulleringen av planen vil det være viktig med et tett samarbeid mellom BBU og BBSI.

Byrådet er enige med BBU i det prinsipielle i at skoleanlegg som legges ned kan ha stor bygnings- eller tomteverdi og i utgangspunktet bør vurderes om det kan nyttiggjøres til barnehage- eller skoleformål.

Byrådsavdeling for byutvikling uttaler at det savnes en satsing på skolene i de områdene som nå er under utvikling på planstadiet. Utfordringen for Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett er å sikre tilstrekkelig skolekapasitet på rett sted til rett tid i alle deler av kommunen, uten at noen av skolene har for mye ledig kapasitet. Dette er en stor utfordring med all den flytting som foregår, avgang til private skoletilbud og fritt skolevalg. Når det gjelder områder som er under utvikling på planstadiet, er det i første omgang viktig å avsette tomter til skoleformål dersom kapasiteten på eksisterende skoler ikke kan utvides. Konkret planlegging har lite for seg før planene blir mer håndfaste. Kommunen har ikke råd til å bygge ut skolekapasitet som det i ettertid ikke viser seg å være behov for. I den foreliggende skolebruksplanen blir det bl.a. gjort omprioriteringer av nye skoler i Åsane, der ny ungdomsskole på Leikvang blir foreslått utsatt til fordel for ny barneskole i Ulset Vest, der boligbyggingen kommer tidligere. Tomten på Leikvang reguleres til skoleformål. Samtidig er en gjennom de nye prognosene gjort oppmerksom på behov for mer skolekapasitet (sannsynligvis nye skoler) både på Mindemyren og i Vårheia i Arna. Dette ligger likevel såpass langt fram i tid at ytterligere konkretiseringer kan gjøres i neste rullering av planen. Det gode tverrfaglige samarbeidet og jevnlig rulleringer av elevtallsprognosene i skolebruksplanen er et verktøy som nettopp gjør det mulig å få til god planlegging i praksis.

Det er knyttet en viss usikkerhet til hvordan bybane til Fyllingsdalen, og avklaring av bybanetrase til Åsane vil påvirke boligbyggingen. Ved behov for økning i skolekapasitet på sikt må det avsettes tomter til skoler.

Byrådet er enige i de forholdene BBU peker på som har betydning ved en langsiktig strategi, og mener at dette er ivaretatt i høringsutkastet. Ved kjøp av tomter og etablering av skoleanlegg skal muligheten for samlokalisering med andre offentlige funksjoner og mulighet for tilrettelegging av nærmiljøanlegg vurderes. Det er videre en intensjon at alle elever skal ha gang- og sykkelavstand til skolen.

Når det gjelder de konkrete kommunedelplanene og områdeplanene BBU viser til, så er disse inkludert blant de langsiktige planene det vises til i høringsutkastet kapittel 6.

BBU uttrykker at samarbeidet mellom BFEE, BBU og BBSI bør styrkes for å bedre koordinere kommunens innsats. Det er en forutsetning for både god fremdrift og gode sluttprodukter at det er et godt samarbeid og god dialog mellom ulike byrådsavdelinger. Byrådet mener intensjonen er ivaretatt gjennom

måten byggeprosjekter er organisert på. I styringsgruppen for byggeprosjekter sitter kommunaldirektørene fra de tre byrådsavdelingene. Også prosjektadministrativ gruppe er tverrfaglig sammensatt. BFEE leder denne gruppen, BBSI er fast representert og BBU møter her ved behov. Byrådet ser at det i praksis kan være behov for enda tettere samarbeid i prosjektadministrativ gruppe. Byrådet er enig i at det er viktig at BBSI følger opp bygge- og reguleringssaker som gjelder utbygging inntil eksisterende skoler for å belyse konsekvenser av dette.

Når det gjelder å nå visjonen om *Gåbyen* så vil løsninger for tilkomst, sykkelparkering, fartsdempende tiltak osv. bli håndtert i det enkelte byggeprosjekt. Når det gjelder trafikksikkerhetstiltak så er disse vurdert i de enkelte strukturkapitlene foran, der dette er aktuelt.

Byrådet vil vurdere om det er behov for å utarbeide retningslinjer for størrelse på uteareal i tettbygde strøk i sentrumsnære områder. Når det gjelder sambruk av utearealer så skal mulighet for tilrettelegging av nærmiljøanlegg vurderes ved etablering av nye skoleanlegg. Dette inkluderer uteområdet.

Byrådets konklusjon og anbefaling

- *Foreslåtte faktorer (i saksutredning kap 7) legges til grunn ved vurderinger som må gjøres i forhold til om en tomt er egnet til skoleanlegg. Tomteavsetninger må gjennomføres når kommuneplanen rulleres, og gjelder områder hvor skolekapasiteten ikke vil være tilstrekkelig på lang sikt.*